

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR POLİTİKALARI

Alper TOK

Doktora Tezi

Ankara, 2024

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR POLİTİKALARI

Alper TOK

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı

Doktora Tezi

Ankara, 2024

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

18/12/2023

Alper TOK

¹Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir
*Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Nurettin DEMİR danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi'ne göre yazıldığını beyan ederim.

18/12/2023

Alper TOK

TEŞEKKÜR

Süreç içerisinde sürekli olarak desteklerini hissettiğim ve önerileriyle çalışmama ışık tutan Tez Danışmanım Prof. Dr. Nurettin DEMİR'e, Prof. Dr. Mustafa DURMUŞ'a ve Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim. Sevgili eşim Esin ERGİNBAŞ TOK başta olmak üzere TOK ve ERGİNBAŞ ailelerinin süreç içerisinde göstermiş oldukları destek ve anlayışa da ayrıca minnettar olduğumu belirtmek isterim. Yine çalışmam boyunca gerek fikirleriyle gerek destekleriyle her daim yanımda olan Doç. Dr. Umut BAŞAR'a, Doç. Dr. Tarık DEMİR'e, Öğr. Gör. Dr. Mehmet ER'e ve Can AKCAOĞLU'na teşekkür ederim.

Alper TOK

Ankara

2023

ÖZET

TOK, Alper. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Politikaları*, Doktora Tezi, Ankara, 2023.

Bu çalışmada, kültürel öğelerin kullanıldığı bir kamu diplomasisi yaklaşımı olan kültürel diplomasinin bir araç olarak dilden nasıl yararlandığına dikkat çekilmiştir. Zira dil, sosyal bir varlık olan insanların iletişimde ve kültürlenmesinde en önemli araçlardan biridir. Devletler de bu bilinçten hareketle kültürel diplomasi ile etkin bir şekilde yumuşak güç kullanmaya başlamış; kültürel diplomasi aktörleri vasıtasıyla dil öğretimi faaliyetlerine hız kazandırarak politikalarına alan açmıştır. Değişim programları, burslar ve kültür merkezleri aracılığıyla yürütülen dil öğretimi çalışmaları; sempozyum, çalıştay, konferans, mali destekler ve kültür gezileri gibi araçlarla da desteklenmektedir. Ancak konu akademik açıdan henüz yeterince incelenmemiştir. Bu çalışmanın amacı; yabancı dil olarak Türkçe öğretimine Türkiye'nin kültür politikasının yansımaları bütüncül bir bakış açısıyla incelemektir. Çalışmada, araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılmış; nitel bilgi toplama yöntemlerinden doküman analizine başvurulmuştur. Bu doğrultuda öncelikle yumuşak güçten ve kaynaklarından bahsedilerek Türkiye'nin kamu diplomasisinde bu kaynakların nasıl konumlandırıldığına değinilmiştir. Ardından kültürel diplomasi aktörlerinden Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB); yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri üzerinden incelenmiştir. Adı geçen kurumların faaliyetleri gerek basılı gerek elektronik olarak yayımlanan raporlar, yönetmelikler, bültenler ve basında çıkan haberler vasıtasıyla değerlendirilmiştir. Çalışma sırasında Türkiye'nin kültürel diplomasi konusunda belli bir kurumsal yapı kazandığı fakat hâlâ çözülmesi ya da geliştirilmesi gereken durumların olduğu görülmüştür. Özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimine Türkiye'nin kültürel diplomasi aktörlerince önem atfedildiği lakin standart ve kurumsal bir programın bulunmayışının çeşitli sorunları da beraberinde getirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel diplomasi, eğitim diplomasisi, kültür, kültür politikaları, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

ABSTRACT

TOK, Alper. *Cultural Policies in Teaching Turkish as a Foreign Language*, PhD Thesis, Ankara, 2023.

This study focuses on how cultural diplomacy, an approach to public diplomacy that utilizes cultural elements, employs language as a tool. It is known that language is one of the most important means of communication and acculturation of people as social beings. Motivated by this awareness, states have started to use soft power effectively through cultural diplomacy; they have accelerated language teaching activities through cultural diplomacy actors and expanded their policies on the issue. Language teaching activities are carried out through exchange programs, scholarships, and cultural centers while also being supported through symposiums, workshops, conferences, financial support, and cultural trips. Despite the increasing significance of this issue, it has not yet been sufficiently studied from an academic approach. In this context, this study aims to examine the reflection of Türkiye's cultural policy on teaching Turkish as a foreign language from a comprehensive perspective. Following a qualitative research method, the study utilizes document analysis as one of the qualitative information-gathering methods. Accordingly, the study first discusses soft power, its sources, and how Türkiye deploys these sources in its public diplomacy. Then, it analyzes cultural diplomacy actors such as the Ministry of National Education (MoNE), the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), the Türkiye Diyanet Foundation (TDV), the Turkish Maarif Foundation (TMV), the Yunus Emre Institute (YEE) and the Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) through their activities of teaching Turkish as a foreign language. The activities of these institutions are assessed by analyzing reports, regulations, bulletins, and press coverage, available in both printed and electronic formats. The study reveals that Türkiye has gained a certain institutional structure in cultural diplomacy, but there are still issues that need to be resolved or improved. Specifically, the research shows that although Türkiye's cultural diplomacy actors prioritize the teaching of Turkish as a foreign language, the absence of a standardized institutional program gives rise to diverse challenges.

Key Words: Cultural diplomacy, educational diplomacy, culture, cultural policies, teaching Turkish as a foreign language.

İÇİNDEKİLER

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
TABLOLAR DİZİNİ	xii
GRAFİKLER DİZİNİ	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ	3
1.1. PROBLEM DURUMU	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. SINIRLILIKLAR	5
1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. YUMUŞAK GÜÇ.....	7
2.2. KAMU DİPLOMASİSİ.....	12
2.2.1. Dünyada ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi	16
2.2.1.1. ABD	16
2.2.1.2. Birleşik Krallık.....	17
2.2.1.3. Fransa	18
2.2.1.4. Almanya	19
2.2.1.5. Çin.....	20

2.2.1.6. Japonya.....	21
2.2.1.7. Türkiye.....	22
2.2.1.7.1. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Aktörleri.....	24
2.3. KÜLTÜREL DİPLOMASİ.....	26
2.3.1. Kültür.....	30
2.3.1.1. Kültürel Süreçler.....	33
2.3.1.2. Kültür Çeşitleri.....	35
2.3.1.2.1. Popüler ve Yüksek Kültür.....	35
2.3.1.2.2. Alt ve Karşı Kültür.....	38
2.3.1.3. Kültürler Arası İletişim.....	38
2.3.1.4. Kültür, Dil ve Eğitim İlişkisi.....	40
2.3.1.5. Kültür Politikası.....	43
2.3.2. Eğitim Odaklı Kültürel Diplomasi Araçları ve Dünyada Öne Çıkan Aktörler.....	48
2.3.3. Türkiye'nin Eğitim Odaklı Kültürel Diplomasi Araçlarında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	58
3. TÜRKİYE'NİN EĞİTİM ODAKLI KÜLTÜREL DİPLOMASİ AKTÖRLERİ.....	63
3.1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB).....	63
3.2. TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA).....	97
3.3. TÜRKİYE DİYANET VAKFI (TDV).....	106
3.4. TÜRKİYE MAARİF VAKFI (TMV).....	110
3.5. YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ (YEE).....	124
3.6. YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (YTB).....	143
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	166
ÖNERİLER.....	169
KAYNAKÇA.....	172

EK 1: ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU	219
EK 2: ORJİNALLİK RAPORU	220
EK 3: TURNİTİN BENZERLİK RAPORU	221

KISALTMALAR DİZİNİ

BYEGM: Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

CEFR/D-AOBM: Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni

KADİS: Kamu Diplomasisi Koordinasyon Sistemi

KADİZ: Kamu Diplomasisi İzleme Sistemi

KAGEM: Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Aile ve Gençlik Merkezi

KDK: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

PIKTES: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi

SODEM: Sosyal Destek ve Eğitim Merkezi

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TCS: Türk Cumhuriyetleri Sınavı

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

TMV: Türkiye Maarif Vakfı

TÖMER: Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi

TYS: Türkçe Yeterlik Sınavı

YEE: Yunus Emre Enstitüsü

YETKM: Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

YTB: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Sert ve Yumuşak Gücün Davranış Yelpazesi ile Muhtemel Kaynakları.....	7
Tablo 2: Kamu Diplomasisi Etkinliklerinin Etki Etme Zaman Aralığı ve Tipik Altyapısı	14
Tablo 3: Kendi Ülkesi Dışında Farklı Bir Ülkede Eğitim Gören Mevcut Dünya Liderlerinin Sayısı.....	15
Tablo 4: Kültürel Süreçler ve Çeşitli Tanımları.....	33
Tablo 5: Popüler ve Yüksek Kültürün Özellikleri	37
Tablo 6: Kültür ve Turizm Bakanlığı Evreleri.....	44
Tablo 7: 11. Kalkınma Planı'nda Öne Çıkan Kültür Politikaları.....	46
Tablo 8: Kuruluş Yılı ve Üye Sayısına Göre Bazı Uluslararası Okul Örgütleri.....	53
Tablo 9: Türkçe Öğretiminin Alanları ve Hedef Kitleleri	58
Tablo 10: 2008 ve 2009 Yılı Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından Devlet Burslusu Olarak Türkiye'ye Getirilen Öğrencilere Yapılan Ödemeler.....	68
Tablo 11: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Dair 2010-2014 Yılı Stratejik Amaç, Hedef, Politika ve Stratejiler	68
Tablo 12: Personelin Yurt Dışı Görevlere Seçilmesi ve Atanması Süreçlerinin Türkçe ve Türk Kültürü Açısından Değerlendirilmesi	73
Tablo 13: 2009-2012 Yılları Arasında Hükümet Burslarının Kontenjan ve Kullanımı..	75
Tablo 14: 2015 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	78
Tablo 15: 2015-2019 Stratejik Planı'nda Yer Alan Türk Dili ve Kültürüne Yönelik Amaç ve Hedefler.....	79
Tablo 16: 2016 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	81
Tablo 17: 2017 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	84
Tablo 18: 2018 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	86
Tablo 19: 2019 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	89

Tablo 20: 2020 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	92
Tablo 21: 2021 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı	94
Tablo 22: 2006-2007 - 2021-2022 Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akaraba Topluluklarında Açılan Öğretim Kurumları ile Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezlerindeki Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	96
Tablo 23: Kademelere Göre Program Yapısı (Türkçe Öğretim Müfredatı)	113
Tablo 24: Kademelere ve Seviyelere Göre Yapılandırılmış Türkçe Eğitim Kitap Setleri	115
Tablo 25: TMV'nin Türkçe Öğretimine Dair Yürüttüğü Faaliyetler.....	119
Tablo 26: Yürütülen Eğitim Faaliyetlerinin Bölgelere Göre Dağılımı	123
Tablo 27: YEE'nin 2023 Türkçe Öğretim Vizyonu ve Hedefleri.....	133
Tablo 28: YEE'nin 2023 Türkoloji Vizyonu ve Hedefleri	134
Tablo 29: 2012-2015 Arası Türkçe Öğretim Merkezi ve Öğrenci Sayısı.....	150
Tablo 30: 2012 ve 2021 Yılları Burs Miktarları Karşılaştırması	160

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1: 2004-2020 Yılları Arası TİKA'nın Eğitim Sektörüne Ayırdığı Bütçe (Milyon Dolar)	106
Grafik 2: 2017-2021 Yılları Arasında TMV'nin Öğrenci Sayısı	122
Grafik 3: 2017-2021 Yılları Arasında Temas Kurulan ve Faaliyet Gösterilen Ülkeler	122
Grafik 4: 2017-2021 Yılları Arasında TMV'nin Okul Sayısı	123
Grafik 5: YETKM'lerin Bölgelere Göre Dağılımı (2020)	139
Grafik 6: Yıllara Göre YETKM'lerde Türkçe Öğrenen Öğrenci Sayısı	139
Grafik 7: Yıllara Göre Tercihim Türkçe Projesi Kapsamındaki Öğrenci ve Okul Sayıları	140
Grafik 8: Türkoloji Projesi Kapsamında İmzalanan Protokol ve Ülke Sayısı	140
Grafik 9: Yıllara Göre Türkçe Öğretim Portalı Üye Sayısı	141
Grafik 10: Yıllara Göre TYS Katılımcı Sayısı	142
Grafik 11: Yıllara Göre Türkçe Yaz Okulu Katılımcı ve Ülke Sayısı	142
Grafik 12: 2012-2021 Arası Türkiye Bursları Başvuru Sayısı	159

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Kültür, Eğitim ve Dil Etkileşimi.....	42
Şekil 2: 1. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu'nda Öne Çıkan Konular	131

GİRİŞ

Yumuşak güç kavramı, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle beraber yaygınlaşıp kullanım alanını genişletmiş; devletler istediklerini zor kullanmadan yumuşak güç ile elde etmeye başlamıştır. Kültürün yumuşak güç araçlarından biri olması; devletleri, kültürleriyle başka toplumlar üzerindeki cazibesini etkin kılarak kültürlerini evrensel bir boyuta taşımanın yollarını aramaya itmiştir. Özellikle ABD ve Avrupalı devletler, yumuşak güç unsuru olarak kültürün kullanımına öncülük etmiştir. Türkiye de 2000'li yıllardan itibaren gerek kamu diplomasisi gerekse de kamu diplomasisinin bir alt başlığı kabul edilen kültürel diplomasi ile yumuşak gücü kullanmaya başlamıştır.

Bu çalışmada özellikle kültürel diplomasi araçlarından biri olarak dil faktörüne dikkat çekilmiştir. Zira sosyal bir varlık olan insanların iletişimde en temel araç olan dil, kültür ile iç içe geçmiştir. Dil, aynı zamanda kültür aktarımının en önemli araçlarından biridir. Bu yüzden dil öğretiminin kültürel diplomaside kullanımının bağımsız bir çalışmada bütün ayrıntılarıyla değerlendirilmesinin yararlı olacağı ancak burada bir boşluk olduğu düşünülmüştür. Bu çalışma, bu boşluğu doldurmak üzere hazırlanmıştır.

Dil öğretimi; kültürel diplomasi stratejilerinde devletlerin sahip olduğu politikalara eşlik eden kültür merkezleri, değişim programları ve burslar ile gerçekleştirilmektedir. Bu araçlar vasıtasıyla devletler; dilini ve kültürünü kullanarak politikalarını diğer devletlere aktarmayı amaçlamakta, karşılıklı iletişimi içeren bu araçlar sayesinde yumuşak gücünü etkin bir şekilde kullanmanın yollarını aramaktadır. Bu araçlar ile her yıl çok sayıda uluslararası öğrenci Türkiye'nin dilini ve kültürünü öğrenmekte, bu da dünyanın dört bir yanındaki insanların Türkiye ile etkileşim kurmasının önünü açmaktadır. Buna göre dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, diplomasi hayatinin her alanına dokunduğunu; bu alanlar arasında yer alan kültürün, yumuşak gücün en önemli unsurlarından biri olarak ön plana çıktığını ifade etmesi ve kültürel alanda birçok tanıtım faaliyetinin gerçekleştirildiğini, bu tanıtım faaliyetleri içerisinde Türkçenin de yer aldığını aktarması önemlidir (2022, s. 2).

Çalışma kapsamında Türkiye'nin kültürel diplomasi aktörlerinden *Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)*, *Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)*, *Türkiye Diyanet Vakfı (TDV)*, *Türkiye Maarif Vakfı (TMV)*, *Yunus Emre Enstitüsü (YEE)*, *Yurtdışı Türkler ve*

Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri bağlamında incelenmeye çalışılmıştır. Literatürde bu kurumların kültürel diplomasi aktörü olarak faaliyetlerine sıklıkla değinilmiş olmasına rağmen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerini ele alan çalışma sayısı azdır. Bu tez ile bu eksikliğin giderilmesine katkı sunmak amaçlanmış, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri diplomasi odağında ele alınmıştır.

Çalışmada; yumuşak güç, kamu diplomasisi, kültürel diplomasi kavramları açıklanarak dünyada ve Türkiye’de kamu diplomasisinin gelişimine değinilmiştir. Kültürel diplomasi başlığı altında kültür; kültürel süreçler, kültür çeşitleri, kültürler arası iletişim; dil, kültür ve eğitim ilişkisi, kültür politikaları alt başlıkları ile açıklanıp eğitim odaklı kültürel diplomasi araçlarının (kültür merkezleri, değişim programları, burslar ve dil öğretimi) görev ve işleyişlerinden bahsedilmiştir. Ardından Türkiye’nin eğitim odaklı kültürel diplomasi araçlarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ve son kısımda ise Türkiye’nin kültürel diplomasisinde öne çıkan MEB, TİKA, TDV, TMV, YEE ve YTB’nin kuruluş amaçlarıyla birlikte açık kaynaklardan elde edilen bilgilerle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerine dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma ile Türkiye’nin kültürel diplomasi aktörlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki rolü ortaya konulmaya çalışılmış, bahsi geçen bu kurumların yabancı dil olarak Türkçe öğretimini araç olarak kullanma noktasında yaşadığı sorunlar tespit edilerek çözüm önerisinde bulunulmuştur.

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Bu bölümde çalışmanın kapsamı ve yöntemini ortaya koyabilmek için problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve araştırmanın yöntemi başlıklarına yer verilecektir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin ilk yasal düzenleme 1983 yılında 2922 sayılı “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun” ile yapılmıştır. Bu kanunun amacı “Yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim görmek üzere Türkiye’ye gelişleri, öğretim kurumlarına kabulleri, ilgili kurum ve kuruluşların ve yabancı uyruklu öğrencilerin yükümlülükleri ile ilgili esasları düzenlemektir.” şeklinde belirtilmiştir. Yine 1985 yılında *Resmî Gazete*’de yayımlanan “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik” ile de ilk defa yabancı uyruklu öğrenci tanımı “her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi” olarak ifade edilmiştir.

2922 sayılı kanunun yayımlanmasından önce de 1960’lı yıllarda Türkiye’ye Orta Doğu coğrafyasından anlaşmalı harp akademilerinde öğrenim görmek üzere uluslararası öğrenciler gelmekteydi (Öztürk, 2014, s. 12). Bu mevcut durumun sistematik yapıya bürünmesi, 1992 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın önderlik ettiği *Büyük Öğrenci Projesi* ile gerçekleşmiştir. 21. yüzyılda kültür politikalarının öneminin artmasıyla büyük devletlerin dış politikalarında kültür dış politikaları önemli bir yer tutmaya başlamıştır (Türk, 2014, s. 1). Türkiye de kültür politikaları vasıtasıyla yumuşak gücünü etkin kılmanın yollarını aramış; MEB, TİKA, TDV, TMV, YEE ve YTB ile birlikte kültürel diplomasinin bir aracı olarak dil öğretimini de kullanmaya başlamıştır.

Yabancı dil öğretimi yalnızca dil öğretimi faaliyetiyle sınırlı değildir. Devletler; kültür merkezleri, değişim programları ve burslar vasıtasıyla hem dilini hem de kültürünü yaymaktadır. Bu araçlar aynı zamanda devletlerin kültür politikasının da birer yansıtıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla devletlerin almış olduğu politik kararlar

doğrudan ya da dolaylı olarak dil öğretimi faaliyetlerine de sirayet etmektedir. Bu noktada bahsi geçen kurumların dil öğretimi bağlamında yürüttüğü faaliyetler de incelenmesi gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetle MEB, TİKA, TDV, TMV, YEE ve YTB'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri diplomasi odağında incelenecek, Türkiye'nin kültür politikalarının dil öğretimi faaliyetlerindeki yansıması ortaya koyulacak ve bu kurumların yürütmüş olduğu faaliyetlerden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültür politikaları açısından gelişimine katkı sunulacaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bir ülkenin ortaya koyduğu kültür politikası gerek yurt içi gerekse yurt dışı faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Türkiye'nin özellikle dil ve kültür eksenindeki politikaları, beraberinde açılan merkezlerin ve yürütülen çalışmaların da içeriğini oluşturmuştur. Bu etkiler doğrultusunda bu tezin amacı, "Türkiye'nin kültür politikasının, yabancı dil olarak Türkçe öğretime yansımasının bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesidir."

Bu amaç doğrultusunda tezde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye'nin kültürel diplomasi politikalarına etki eden unsurlar nelerdir?
2. Dil öğretiminin kültürel diplomasi politikalarındaki rolü nedir?
3. Türkiye'nin kültürel diplomasi aktörlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri nelerdir?
4. Dünyadaki dil öğretimi faaliyetleriyle kıyaslandığında Türkiye'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin yeterli düzeyi ve sorunları nelerdir?

Araştırmanın hipotezleri ise aşağıdaki gibidir:

Türkiye'nin kültürel diplomasi konusunda belli bir kurumsal yapı kazandığı ancak diğer ülkelerle karşılaştırılınca geliştirilmesi gereken yönleri olduğu, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile kültürel diplomasi aktörlerinin Türk kültür aktarıcılığının önemli bir parçası olduğu; burslar, değişim programları ve kültür merkezlerinin yapılarının o devlete ait kültür politikalarından doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği ve bu etki ile faaliyetlerini şekillendirdiği, mevcut kültür politikalarının doğrudan siyasi programlarla

şekillenmesinin ileride burslar, değişim programları ve kültür merkezleri gibi kültürel diplomasi araçlarında istikrarlı bir politikanın yürütülememesine sebebiyet vereceği varsayılmaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

MEB, TİKA, TDV, TMV, YEE ve YTB'nin faaliyetlerine kültürel diplomasi aktörleri olarak yer verilmişse de yabancı dil olarak Türkçe öğretilimi temelli bir yaklaşımla incelenen çalışmaların azlığı görülmektedir. Buradan hareketle bu tez ile Türkiye'nin bu kurumlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretilimini diplomasi odağında nasıl ve hangi faaliyetler ile kullandığına değinilecektir. Bu tez ile yıllardır süregelen faaliyetlerin çıktıklarına ve ne düzeyde fayda sağladığına dikkat çekilecektir. Yine kurumların yürüttüğü faaliyetler sonucunda ortaya çıkan sorunlar ve varsa bu sorunların çözümüne ilişkin yürütülen çalışmalara yer verilecektir.

Her bir kurumun kendi amaç ve hedefleri doğrultusunda yürüttüğü yabancı dil olarak Türkçe öğretilimi faaliyetleri bu tez ile ortaya koyularak kurumlararası iş birliğinin hangi sorunlara çözüm üretebileceğine değinilecektir. Kurumlararası iş birliği olmaksızın yürütülen çalışmalarda yaşanan sorunların tekrarından kurtulmak için ne gibi çözümlerin üretilebileceğine dair bir tespitte bulunulacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiliminin çatı bir kurum tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde tüm kurumları bağlayıcı bir yapıya bürünmesinin yaşanan sorunları ne derece önleyebileceği tartışılacaktır. Böylelikle kültürel diplomasi aracı bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretiliminin nasıl daha işlevsel kullanılacağına dair öneriler sunulacak ve bu öneriler çerçevesinde Türkiye'nin kültürel diplomasisinde daha etkin rol oynamasına katkı sağlanacaktır.

1.4. SINIRLILIKLAR

Türkiye'de kültürel diplomasi faaliyetleri tarihî süreç içerisinde çeşitli politika ve programlarla yürütülmüşse de ABD ve Avrupa eksenli ülkelerin başını çektiği kültürel diplomasi faaliyetlerinin 2000'li yıllar itibarıyla Türkiye'de görülmesi sebebiyle özellikle 2000'li yıllardan sonra yaşanan gelişmeler incelenmiştir. Bu kapsamda 2000'li yıllardan sonra kurulan kurumlar (TMV, YEE, YTB) ile 2000'li yıllardan sonra kültürel diplomasi

faaliyetlerine hız veren kurumlara (TDV, MEB, TİKA) yer verilmiştir. Bazı kurumların faaliyet raporlarını gecikmeli ya da bir süredir yayımlamaması sebebiyle yer yer güncel bilgilere erişilememiş ya da çalışmaya eklenememiştir. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olan Kara Kuvvetleri Lisan Okulu, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Polis Akademisi Yabancı Diller ve Türkçe Öğretimi Bölümü, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY), Türkiye Ulusal Ajansı gibi kurumlar; yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına önemli katkılar sunmakla birlikte Türkiye'nin eğitim odaklı kültürel diplomasi kurum ve kuruluşlarının dışında bırakılarak/tutularak çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada, araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmada; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi bilgi toplama yöntemlerine başvurulur (Yıldırım, 1999, s. 10). Nitel araştırma tanımında da yer aldığı üzere bu çalışmada nitel bilgi toplama yöntemlerinden doküman analizine başvurulmuştur. Doküman analizi aynı zamanda belgesel tarama olarak da adlandırılmaktadır. Karasar, “Belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar.” der (1999, s. 173). Ayrıca Karasar, belgesel taramanın temel koşullarını şöyle sıralar: konuyla ilgili belgelerin araştırılması, incelenmesi ve belli durumları yahut görüşleri ortaya çıkartacak bir senteze varılabilmesi amacıyla ilgili düzenlemelerin yapılabilmesi (1999, s. 178). Bu kapsamda çalışmada kurumların gerek basılı gerek elektronik olarak yayımlanan raporları, yönetmelikleri, bültenleri vs. incelenmiş ayrıca çeşitli basın organlarında çıkan haberler taranmıştır. Bununla birlikte çalışmada birincil kaynaklar tercih edilmiştir. Büyüköztürk vd., birincil kaynaklara ilişkin “İhtiyaç duyulan verilerin araştırma için toplanması birincil veriye dayalı araştırmaları tanımlamaktadır.” tanımında bulunur (2012, s. 12).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kuramsal çerçeveyi ortaya koymak için yumuşak güç, kamu diplomasisi, kültürel diplomasi başlıklarına yer verilerek kültürel diplomasinin temel unsurlarından biri olarak kültür; kültürel süreçler, kültür çeşitleri, kültürler arası iletişim; kültür, dil ve eğitim ilişkisi ile kültür politikası alt başlıklarıyla tanımlanacaktır. Ayrıca eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları, dünyada öne çıkan aktörlerle aktarılıp Türkiye'nin eğitim odaklı kültürel diplomasi araçlarında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kullanımına değinilecektir.

2.1. YUMUŞAK GÜÇ

Yumuşak güç kavramına ilk kez Joseph Nye tarafından 1990 yılında yayımlanan *Bound to Lead* adlı eserde yer verilmiştir (1990a). Nye yumuşak gücü, “İstediklerinizi zorlama veya karşılığını ödeme yerine cazibe yoluyla elde etme becerisidir. Yumuşak güç, bir ülkenin kültürünün siyasi ideallerinin ve politikalarının cazibesinden ortaya çıkar. Politikalarımız başkalarınca meşru görüldüğü zaman yumuşak gücümüz artar.” ifadeleri ile tanımlar (2017, s. 12). Sert ve yumuşak güç arasındaki ayırmadan hareketle yumuşak gücü ifade eden Gallarotti'ye göre sert güç, somut güç kaynaklarından beslenirken (daha doğrudan ve çoğunlukla zorlayıcı yöntemler) yumuşak güç ise ülkeleri diğer ülkelere sevdiren çeşitli politikalar, nitelikler ve eylemlerden beslenir (daha dolaylı ve zorlayıcı olmayan yöntemler). Özetle sert güç; ülkeleri, diğer ülkelerin normalde sergilemeyeceği davranışları sergilemesi için zorlarken yumuşak güç, gönüllü olarak yapmaları için şartlandırır. Dolayısıyla yumuşak güç sürecinde sert güce nazaran daha az çıkar çatışması vardır (2011, s. 28). Nye; yumuşak gücün, hükûmete sert güç kadar bağlı olmadığını ifade eder (2017, s. 36).

Tablo 1: Sert ve Yumuşak Gücün Davranış Yelpazesi ile Muhtemel Kaynakları

	Sert	Yumuşak
Davranış Yelpazesi	Komut Verme: Zorlama, Teşvik	İkna Etme: Gündem Belirleme, Cazibe
En Muhtemel Kaynaklar	Baskı, Yaptırımlar, Karşılıklar, Rüşvet	Kurumlar, Değerler, Kültür, Politikalar

Kaynak: Nye, 2017, s. 28.

Vuving ise yumuşak gücü, askerî olmayan lakin içinde kültürel ve ekonomik gücü barındıran bir güç olarak tanımlar. Ona göre yumuşak gücü oluşturan üç temel faktör vardır: iyi niyet, ihtişam ve cazibe. İyi niyet, başkalarını korumaktan desteklemeye kadar uzanan geniş bir davranış yelpazesini içerir. İyi niyet, başkaları üzerinde minnet ve sempati üretmekte ve bu da güvence verme suretiyle iş birliğine zemin hazırlamaktadır. İhtişam, güçlü bir ordudan zengin bir ekonomiye, kültürel zenginlikten başarılı bir yönetime kadar birçok unsuru barındırır. Vuving'e göre başarı, yeteneğin güçlü bir kanıtıdır ve başarılı biri sorunların çözümünde ve zorlukların üstesinden gelmede yeteneklidir ki bu da diğerlerini cezbeder. İhtişam da tam olarak burada yatar. İhtişam taklide de yol açar. İşinizi başarılı yapıyorsanız ve bir başkası da sizinle aynı işi yapıyorsa ya sizden öğrenme eğiliminde olacak ya da başarının kökeninde yatan faktörü taklit edecektir. Cazibe ise bir ideale veya değere dair güçlü inancın, başkalarına ilham olma hâli olarak açıklanabilir. Ortak bir değere inanan başkaları için sahip olduğunuz azim ve inanç, cazibenin temelini oluşturur (2009, s. 3, 8-12).

Bertonha, bir ülkenin yeterli ekonomik ve askerî güce sahip olmadığı durumlarda nüfuzunu artırabilmek için alternatif bir güç olarak yumuşak güce başvurabileceğini aktarır. Ona göre zorlamaya dayalı bir politika işe yarasa bile maliyeti bir hayli yüksek olacaktır (2009, s. 16-18). Bununla birlikte yumuşak gücü kullanan ülkelerin başka ülkeler üzerinde istenmedik etki bırakma riskinden bahsederek bunun “yumuşak güçsüzleşme”ye yol açabileceğini ifade eden Brannagan ve Giulianotti yumuşak güçsüzleşme kavramını; başkalarını üzen, gücendiren veya yabancılaştıran, çekiciliği/etkiyi kaybetmeye yol açabilen durumlara atıfta bulunmak için kullanır (2014, s. 706).

Gray, bugün yumuşak güç kavramının dikkat çekici olmasını, dünya meselelerinde nüfuz elde etmeye yönelik, sert askerî ve ekonomik güç yoluyla uygulanan yaklaşımı tamamlayıcı ve hatta muhtemelen alternatif bir yaklaşım sunmasına bağlar. Bununla birlikte Gray, sağlıklı olmadığı için değil, daha çok dikkatsiz veya temkinsiz gözlemcilerin ondan çıkardıkları hatalı çıkarımlar nedeniyle potansiyel olarak yumuşak gücü tehlikeli bir fikir olarak telakki eder ve dikkat edilmesi gerektiğinin altını çizer (2011, s. 29).

Hackbarth, gücün sert ve yumuşak olmak üzere iki şekilde olabileceğini ve asıl önemli olanın, nasıl kullanıldığı ile verdiği mesajlar olduğunu ifade eder. Ona göre bazen sert güç gerekli olacaktır ancak uygulanması akıllıca olmalıdır. Sert güç kullanımının mecbur olmadığı durumlarda yumuşak güç daha etkili olabilir ve uzun vadeli daha iyi getiriler sağlayabilir. Hackbarth bu durumu, Amerika'nın Irak'ı işgali ile ifade eder ve yumuşak gücün hesaba katılmadığı durumlarda politikaların uygulanmasının çok daha zorlaştığını ileri sürer (2008, s. 10). Nye da "Türk hükümetinin 2003 yılında Amerikan birliklerinin ülkeden geçişine izin vermesi mümkün olmamıştır çünkü Amerikan politikaları, kamuoyundaki ve meclisteki popülerliğimizi büyük ölçüde azaltmıştır." ifadeleri ile Hackbarth'ın görüşlerini destekler (2017, s. 38-39).

Nye, yumuşak güç kaynaklarını üç gruba ayırır: kültür, siyasi değerler ve dış politika. Özellikle kültür evrensel değerleri içerdiğinde ve politikalar ortak değerleri desteklediğinde, istenilen sonuçların elde edilme olasılığı artar (2017, s. 32). Kültürlerin benzerlik taşıdığı durumlarda, popüler kültürün bireyleri etkilemesi ve tercih edilen sonuçlar bakımından yumuşak güç üretmesi daha olası hâle gelir (2017, s. 37-38). Nye, Amerikan yumuşak gücünün artmasında özellikle kültür alanında akademik ve bilimsel değişim programlarının sahip olduğu role dikkat çeker (2017, s. 74). Kültürün kişisel temaslar, ziyaretler ve alışveriş yoluyla da iletilebildiğini; ABD'nin, her yıl üniversitelerinde eğitim gören çok sayıda yabancı öğrenci üzerinde etki kurabildiğini aktarır (2017, s. 34). Nye'a göre bir ülke; değerlerine hayranlık duyan, kendisini örnek alan ve refah seviyesine özenen diğer ülkelerce takip edildiğinde dünya siyasetinde istediklerini elde edebilir. Özetle bir ülkenin kültürü ve ideolojisi diğer ülkeler üzerinde ilgi uyandırıyor bu ülkeler üzerindeki etkisi de artar (2017, s. 24, 31). Nye, *Foreign Policy* dergisinde yazmış olduğu "Soft Power" adlı makalede, "Popüler iletişim kanallarının üzerinde duran bir ülkenin, mesajlarını iletme ve diğerlerinin tercihlerini etkilemek için daha fazla fırsata sahip olduğu bir gerçektir." ifadelerine yer verir (1990b, s. 169).

Gallarotti ise yumuşak güç kaynaklarını iki başlık altında toplar: uluslararası ve ulusal. Buna göre uluslararası yasalara, normlara ve kurumlara saygı; çok taraflılığa güven; uluslararası anlaşmalar ile taahhütlerine saygı gösterme; ortak çıkarlara katkıda bulunmak için kısa vadeli ulusal çıkarları feda etme ve liberal dış ekonomi politikaları uluslararası kaynakları oluşturur. Ulusal kaynakları ise kendi içinde ikiye ayırır: kültür ve siyasi

kurumlar. Kültürel kaynakları; sosyal uyum, yüksek yaşam kalitesi, özgürlük, fırsat eşitliği ve çekici yaşam tarzı oluştururken siyasi kurumları ise demokrasi, anayasacılık, liberalizm/çoğulculuk ve işlevsel bir bürokrasiyle temellendirir. Gallarotti, bu güçlü demokratik ilkelere atıfta bulunarak her iki kaynaktan da siyasi liberalizmin yer edinimine dikkat çeker (2011, s. 30, 33).

Kalın; yumuşak gücü, zorlama yerine cazibe yoluyla istenileni elde etme yeteneği olarak tanımlar. İnanırcılığın ve ikna kabiliyetinin, yumuşak gücün temel unsurlarını oluşturduğunu aktarır ve bu unsurların aynı zamanda gücün kullanımına meşruiyet sağladığını iletir. Kalın'a göre bir ülkenin çekiciliği ya da örnek alınması yumuşak güç ile açıklanır. Ona göre kültürden sanata, eğitimden edebiyata değin birçok faktör yumuşak gücü besler. Ayrıca üniversite ve araştırma merkezleri gibi yükseköğretim kurumları da bu faktörler arasında yer alır. Bununla birlikte yumuşak güç kapasitesini tanımlayan diğer bir önemli faktör de siyasi sistem olarak görülür (2011, s. 8, 9).

Dilin, yumuşak gücün önemli unsurlarından biri olduğunu ifade eden Başar, öğrendiği yabancı dilin kendisine olumlu yönde katkıda bulunacağına inanan her bireyin söz konusu dile sempati duyacağını belirtir; dil öğreniminin de kültür öğrenimini beraberinde getireceğini ve dolayısıyla bu yolla bireyin öğrendiği kültüre de sempati duyacağını söyler. İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin de bu sebeplerle dil ve kültür öğretimi amacıyla kültür merkezlerini hayata geçirdiğini belirtir (2019, s. 34). Fransa özelinde bakıldığında, bu ülkenin 17 ve 18. yüzyıllarda tüm Avrupa'ya kültürünü tanıttığı görülür. Örneğin, Fransızca yalnızca diplomatik dil olmakla kalmamış; bazı yabancı ülkelerin mahkemelerinde dahi kullanılmıştır. Fransa-Prusya Savaşı'nda mağlup olan Fransa, 1883 yılında kurduğu *Alliance Française* aracılığıyla Fransız dili ve edebiyatını tanıtarak zedelenen itibarını düzeltmeyi amaçlamıştır (Nye, 2017, s. 144). 20. yüzyıla gelindiğinde ise radyonun ortaya çıkışı ile ülkeler yabancı dilde yayın yapabilme olanağı sağlamış özellikle 1930'lu yıllarda Sovyetler Birliği, Almanya ve İtalya; yabancı ülkelere kendilerini ve ideolojilerini anlatma imkânı elde etmiştir. Birleşik Krallık 1922 yılında BBC'yi kurmuş ve kısa bir süre içerisinde birçok Avrupa dilinin yanı sıra Arapça olarak da yayın yapmaya başlamıştır. 1943 yılında ise ABD, ABD'nin Sesi (VOA) ile 27 dilde haber yayımlamaya başlamıştır (Nye, 2017, s. 146, 147).

Türkiye’de ise yumuşak güç uygulamalarının kayda değer olarak ilk kez 1991 yılında SSCB’nin dağılmasıyla ortaya çıktığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kapsamda Kurt, Türkiye’nin artan dış politika etkinliğinin en önemli göstergelerinden biri olarak dış yardımı gösterir ve dış yardımı da yumuşak güç çerçevesinde değerlendirir. Kurt’a göre dış yardımlar, uluslararası ilişkilerin alçak/ikincil politika olarak nitelendirilen yumuşak güç unsurudur ve Soğuk Savaş’la birlikte literatüre girmiştir. Lakin söz konusu yıllarda Türkiye’nin ekonomik durumu ile dış politika çizgisi böyle bir iddiaya sahip olamamıştır. Bu sebeple Türkiye’nin dış yardım alanındaki faaliyetlerini 1991 sonrası olarak değerlendirmek mümkündür. Kurt, 1992 yılında TİKA’nın kurulmasının da bu bağlamda tesadüf olmadığını ifade eder ve bu hamleyi, SSCB’nin yıkılışının ardından Türkiye’nin Orta Asya’ya açılımı ile Türk cumhuriyetlerinin kalkınmasına yönelik bir adım olarak değerlendirir (2018, s. 491-507). Bu durum da Vuving’in yumuşak gücün faktörlerinden biri olarak işaret ettiği iyi niyete örnek olarak gösterilebilir. Bir diğer yumuşak güç faaliyeti de 1992 yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesi’dir. Bu proje vasıtasıyla Türk cumhuriyetleri ile etkileşim artmıştır. Türkçeyi öğretmek ve Türk kültürünü tanıtmak amaçlarına da sahip olan Büyük Öğrenci Projesi başlangıçta 5 Türk cumhuriyetini hedef almış, daha sonra 57 ülke ve topluluktan öğrenci Türkiye’ye gelerek öğrenim görmüştür (MEB, 2005a).

Her ne kadar Türkiye jeopolitik konumu, binlerce yıllık kültürel birikimleri, modern ve istikrarlı yapısı ile yumuşak güç bağlamında ciddi kazanımlara sahip olsa da dezavantajlı olduğu konular da önünde durmaktadır. Oğuzlu, Türkiye’nin yumuşak gücünü istikrarlı bir şekilde devam ettirebilmesi için iki konuya işaret eder: Birincisi, Türkiye’nin ulusal güvenliğine yönelik tehditlerin artması sonucunda sert güce yönelme kararı, ikincisi ise iç güvenlik sorunları. Oğuzlu, iç güvenlik sorunları bağlamında radikal İslami hareketlere ve etnik ayrılıkçılığa; ulusal güvenlik bağlamında ise bölge dinamiklerine dikkat çeker. Özellikle komşu ülkelerde yaşanan gelişmeler, Türkiye’nin yumuşak güç kullanımına engel teşkil etmektedir. Irak ve Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar ile nükleer bir İran’ın Batı ile bağlarını iyice kopartması olasılığı buna örnek olarak gösterilmektedir. Zira İran’ın Batı ile ilişkilerinde yaşanan bir kopma dolayısıyla yaşanan güvenlik sorunları, Türkiye’nin daha da güvenlikçi bir yaklaşıma evrilmesine neden olabilir. Diğer bir husus da demokrasi ve liberalizm konusudur. Yukarıda Gallarotti’nin de değindiği üzere yumuşak gücün kültürel kaynakları içerisinde demokrasi ve liberalizm yatar. Oğuzlu tam

da bu noktada Orta Doğu ülkelerinin demokrasi ve liberalleşme kavramlarına yaklaşımını sorgular (Oğuzlu, 2007, s. 95).

Bir siyasi danışmanlık ve halkla ilişkiler ajansı olan Portland tarafından 2015-2019 yılları arasında yayımlanan *The Soft Power 30* indeksine göre Türkiye, aralarında eğitim ve kültürün de yer aldığı yedi ayrı kategoride değerlendirilmiş; 2015, 2017 ve 2019 yıllarında 30 ülke arasında sırasıyla 28, 30 ve 29. sırada yer almıştır. Eğitim kategorisinde sırasıyla 25, 25 ve 29. sırada yer alırken kültür kategorisinde ise 21, 26 ve 30. sırada yer almıştır. Son yayımlanan 2019 indeksinde Portland ajansı, Türkiye'nin en önemli zayıflıklarından biri olarak eğitime dikkat çeker. 2015-2019 yılları arasında ise şu ülkeler birinci sırada yer almıştır: 2015-Birleşik Krallık, 2016-ABD, 2017-Fransa, 2018-Birleşik Krallık ve 2019-Fransa. ABD her 5 indekste de kültür ve eğitim kategorilerinde birinciliğini korumuştur (The Soft Power 30, t.y.). Brand Finance tarafından yayımlanan *Global Soft Power Index 2023* raporunda ise Türkiye, 121 ülke arasında 23. sırada yer almıştır (2022 yılında 22. sırada). 11 kategoride değerlendirilen indekste her bir ülke için etki gücüne göre kategoriler sıralandığında; Türkiye'nin kültür gücü 6, eğitim gücü ise 11. yani son sırada yer almıştır. Genel sıralamada ise kültür kategorisinde birinciliği Fransa, eğitim kategorisinde ise ABD elde etmiştir (Brand Finance, 2023).

Bahsi geçen tüm bu avantajlar (dış yardım, kültürel zenginlik, jeopolitik konum vb.) ve dezavantajlar (iç ve ulusal güvenlik sorunları vb.) ekseninde Türkiye'nin yumuşak güç kullanımına yönelik politikalarını belirlemesi elzemdir. Zira Nye'in da ifade ettiği üzere yumuşak güç sabit değildir, zamana ve mekâna göre değişiklik gösterir (2017, s. 73).

2.2. KAMU DİPLOMASİSİ

Sun'a göre kamu diplomasisi kavramı ilk olarak 1963 yılında Birleşik Devletler Enformasyon Ajansı (USIA) Direktörü Edward Murrow tarafından kullanılmıştır (2008, s. 173). Murrow'a göre "Kamu diplomasisini geleneksel diplomasiden ayıran fark; yalnızca hükümetlerle değil, hükümet dışı kişi ve kuruluşlarla da etkileşimde olmasıdır. Ayrıca kamu diplomasisi faaliyetleri, resmî hükümet görüşlerine ek olarak Amerikalı kişi ve kuruluşlar tarafından temsil edilen birçok farklı görüşü de sunmaktadır." (Leonard, Stead ve Smewing, 2002, s. 1).

1965 yılında ise Edmund Gullion; kamu diplomasisini, “Dış politikanın oluşumu ve yürütülmesinde kamuoyu tutumlarının etkisiyle ilgilenir. Geleneksel diplomasinin ötesinde uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını kapsamaktadır.” ifadeleriyle tanımlar. Cull, bu tarihte kamu diplomasisi teriminin ortaya çıkmasının nedenini, yıllar boyunca kullanılan ve negatif çağrışım uyandıran propaganda ifadesinin yerine yeni bir terime ihtiyaç duyulması olarak açıklar (2006). Nye, SSCB’nin Batı hakkında yanlış bilgiler yayılmasını da içeren aktif bir kamu diplomasisi programı için milyarlarca para harcadığını aktarır (2017, s. 110). Bu kapsamda Kalın da kamu diplomasisinin amacının propaganda olmadığını belirtir. Ona göre kamu diplomasisi, gerçeklere dayanan stratejik bir iletişim dili inşa etmektir (2011, s. 11).

Tuch; geleneksel diplomasiden farklı gördüğü kamu diplomasisini, bir hükûmetin; ülkesinin fikir ve ideallerini, kurumlarını ve kültürünü, ulusal hedeflerini ve mevcut politikalarını anlama çabası içinde yabancı kamuoyuyla iletişim kurma süreci olarak tanımlar. Genellikle gizlilik ve mahremiyet gerektiren bir süreç olan geleneksel diplomasi; uluslararası ilişkileri, hükûmetlerin ve çoğu durumda dışişleri bakanlıklarının etkileşimi yoluyla yürütmeyi içerirken kamu diplomasisi tanımı gereği neredeyse her zaman açık bir süreçtir (1990, s. 3-4).

Sharp; kamu diplomasisini, temsil edilenlerin çıkarlarını ilerletmek ve değerlerini genişletmek için bir ülkedeki insanlarla doğrudan ilişkilerin sürdürüldüğü süreç olarak tanımlar. 11 Eylül 2001 olaylarından sonra hükûmetlerin daha fazla kamu diplomasisi yürütmesi gerektiğini ve kamu diplomasisinde daha iyi hâle gelinmesinin zaruri olduğunu ifade eder (2005, s. 106). Taylor da Sharp’ı destekler nitelikte özellikle ABD’deki tartışmaların, 11 Eylül’den hemen sonra verilen “Neden bizden bu kadar nefret ediyorlar?” tepkisi ve ardından dünya çapında endişe verici bir şekilde yükselen Amerikan karşıtlığı ile başladığını söyler (2009, s. 12).

Kalın’a göre kamu diplomasisi faaliyetleri iki şekilde yürütülür: devletten-halka ve halktan-halka. Devletin politikalarının resmî kanallar vasıtasıyla halka açıklanması devletten-halka faaliyetleri oluşturur. Halktan-halka faaliyetlerde ise araştırma merkezlerinden üniversitelere, değişim programlarından dernek ve vakıflara kadar birçok sivil yapıdan yararlanılır. Ona göre başarılı bir kamu diplomasisi akılcı, ikna edici ve savunulabilir politikalar içerir. Evrensel hukuk kurallarını hiçe sayan; tehdit, zorbalık ve

işgal gibi yöntemlere dayalı bir politikayı dünya kamuoyuna anlatmak mümkün değildir (2011, s. 11-12).

Nye, kamu diplomasisinin üç şekli olduğunu ifade eder: günlük iletişimler, stratejik iletişimler ve kilit kişilerle yıllar içerisinde uzun vadeli ilişkilerin geliştirilmesi. Burslar, değişim programları ve konferanslar gibi unsurlar, üçüncü boyutun kapsamı dâhilinde ele alınır (2017, s. 154-156).

Cull, kamu diplomasisi etkinliklerini beş başlıkta ifade eder: dinleme, savunma, kültürel diplomasi, değişim diplomasisi ve uluslararası yayıncılık (2008, 31-32). Tablo 2, bu başlıkların etki etme zaman aralığını ve tipik altyapısını göstermektedir.

Tablo 2: Kamu Diplomasisi Etkinliklerinin Etki Etme Zaman Aralığı ve Tipik Altyapısı

Kamu Diplomasisi Etkinlikleri	Etki Etme Zaman Aralığı	Tipik Altyapısı
Dinleme	Kısa ve Uzun Vadeli	Görüntüleme Teknolojisi ve Dil Eğitimi Almış Personel
Savunma	Kısa Vadeli	Elçiliklerin Basın Ofisi ve Dışişleri Bakanlıklarının Strateji Ofisleri
Kültürel Diplomasi	Uzun Vadeli	Kültür Merkezi ve(ya) Kütüphaneler
Değişim Diplomasisi	Çok Uzun Vadeli	Eğitim Ofisleri
Uluslararası Yayıncılık	Orta Vadeli	Haber Büroları, Prodüksiyon Stüdyoları, Yazı İşleri Ofisleri ve Verici Tesisleri

Kaynak: Cull, 2008, s. 35.

Leonard, Stead ve Smewing ise kamu diplomasisi etkinliklerini politik/askerî, ekonomi ve sosyal/kültürel olarak belirler ve kamu diplomasisinin üç boyutuna dikkat çeker: Reaktif boyut, saatler ve günler; proaktif boyut, haftalar ve aylar; ilişki inşası ise yıllar ile ifade edilir. İşte bu noktada kamu diplomasisinin sosyal/kültürel etkinlikleri, üçüncü yani ilişki inşası (yıllar) ile açıklanır. Yazarlar; bursları, değişim programlarını, eğitimleri, seminerleri ve konferans vb. durumları bu kategoride değerlendirir (2002, s. 10, 18).

Johnson ve Dale; yukarıda da bahsi geçen bu değişim programlarına ABD’de 2003 yılına kadar 700.000 kişinin katıldığını ve bunlar arasında Enver Sedat, Helmut Schmidt ve Margaret Thatcher gibi dünya liderlerinin de bulunduğunu ifade eder (2003). Birleşik Krallık merkezli bağımsız düşünce kuruluşu olan HEPI’nin hazırladığı “HEPI Soft-Power Index”, kendi ülkeleri dışında farklı bir ülkede eğitim görmüş mevcut dünya liderlerinin yıllara göre sayısını göstermektedir (bk. Tablo 3).

Tablo 3: Kendi Ülkesi Dışında Farklı Bir Ülkede Eğitim Gören Mevcut Dünya Liderlerinin Sayısı

Eğitim Alınan Ülke	Yıllar					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ABD	57	58	62	61	65	67
Birleşik Krallık	58	57	59	56	57	55
Fransa	34	40	40	35	30	31
Rusya	9	10	10	10	10	10

Kaynak: HEPI Soft-Power Index, 2022.

Birleşik Krallık hazırladığı raporla değişim programlarının ülkeleri açısından çok çeşitli faydaları olduğunu ifade eder. Özellikle bu programların ülkenin yumuşak gücünü artırarak güven yarattığını, bu sayede de özellikle bu durumun ekonomik, akademik, kültürel, politik açıdan ve İngilizceye olan ilgi bağlamında katkı sağladığını belirtir (CRAC, 2013).

Değişim programlarının dünya siyasi tarihi açısından da ciddi etkileri olmuştur. Öyle ki ABD ile Sovyetler Birliği arasında yapılan kültürel anlaşma kapsamında aralarında akademisyen, öğrenci, bilim insanı ve çeşitli alanlardan kişilerin de olduğu yaklaşık 50.000 Sovyet çeşitli değişim programları ile ABD’ye gitmiş ve bu durum Sovyetleri değiştirmiştir. Değişim programlarıyla gelen değişim isteği Gorbaçov’un reformlarına ve bu da nihayetinde Soğuk Savaş’ın sona ermesine neden olmuştur (Richmond, 2005, s. 356).

Nye; Japonya'nın, Japon okullarında kendi dillerini öğretmeleri için her yıl 40 ülkeden 6.000 yabancı genci ülkeye getiren bir değişim programı geliştirdiğini ve kurulan arkadaşlık bağlarının sürdürülmesi için de bir mezunlar birliği kurulduğunu aktarır. Ayrıca internet kullanımının değişim programlarıyla uyumlu bir şekilde kullanılmasının önemine işaret eder. Zira bu programlardan mezun olanlar, internet yoluyla iletişimlerini sürdürebilir. Ona göre değişim programlarının etkisi radyo ve televizyon yayınından daha fazladır (2017, 157-159).

Şu ana kadar yapılmış tanımlarda da görüldüğü üzere yumuşak güç ve kamu diplomasisi birbirine yakın iki kavramdır. Karadağ, bu iki kavram arasındaki farkı ise şu şekilde ifade eder (2012, s. 29-30):

Yumuşak güç; devletler, NGO'lar [hükümet dışı kuruluşlar], çok uluslu şirketler, hükümetler arası kuruluşlar, hükümetler üstü kuruluşlar/organizasyonlar, vb. birçok kurum ve kuruluş tarafından icra edilebilirken, kamu diplomasisi; kendi çıkarlarını gerçekleştirmek isteyen devletler tarafından icra edilmektedir. Burada önemli olan husus devletin çıkarlarıdır. Bu çıkarların gerçekleştirilmesi için devletler özel veya tüzel ya da uluslararası her türlü kuruluşu amaçları doğrultusunda yönlendirmekte ve kullanabilmektedirler. Bununla birlikte iki kavram birbirinden icra edilen faaliyetin sonuçları bakımından da ayrılırlar. Yumuşak güç uygulamalarının sonucunda dış politika hedefleri bakımından somut bir netice elde edilemezken (somut bir netice talep edilmediği için), kamu diplomasisi uygulamaları neticesinde, politikaların sonucuna dolaylı yoldan veya doğrudan tesir edecek elle tutulur faydalar sağlanmaktadır.

2.2.1. Dünyada ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi

Dünyada kamu diplomasisi kavramının ortaya çıktığı andan itibaren çeşitli ülkelerce bu kavram üzerine yoğun çalışmalar yapılmıştır. ABD, kamu diplomasisi üzerine en yoğun çalışmaların yapıldığı ülkelerin başında gelmektedir. Bununla birlikte Avrupa'da; Birleşik Krallık, Fransa ve Almanya öne çıkmaktadır. Ayrıca yakın tarihte yükseliş gösteren Çin ve Japonya ile birlikte Türkiye'nin kamu diplomasisi politikaları da bu başlık altında incelenecektir.

2.2.1.1. ABD

Tarihsel süreç içerisinde ABD, kamu diplomasisi uygulamalarının ve kurumlarının en yoğun olduğu ülkelerden biri olarak karşımıza çıkar. ABD tarihi boyunca hükümetlerin yabancı devletlerle iletişim kurma çabaları genellikle savaş ve tehdit algılarının arttığı dönemlerde artış göstermiştir. I. Dünya Savaşı esnasında esasen Alman propagandasına

karşı koyma amacını taşıyan fakat sonraları bir ABD propaganda aracına dönüşen Kamu Bilgilendirme Komitesini (Creel Komitesi) kurmuş (1917) fakat savaşın sona ermesiyle komite de dağılmıştır. II. Dünya Savaşı esnasında ise hem kendi halkını hem de yabancı kamuoyunu ABD'nin savaş politikaları ve genel faaliyetleriyle ilgili bilgilendirmek için Savaş Enformasyon Ofisini (OWI) kurmuştur (1942). Amerika'nın Sesi (VOA) radyosu da bu ofisin bir bileşeni olarak hareket etmiştir. 1945 yılında ise OWI'nin faaliyetleri sonlandırılmıştır. 1946 yılına gelindiğinde Senatör J. William Fulbright, Amerikan Kongresine bir yasa teklifi vererek bugün ABD'nin en prestijli burs programı olan Fulbright'ı hayata geçirmiştir. 1953 yılında ise ABD dış politikasını desteklemek ile bilgi ve değişim programlarını organize etmek için Birleşik Devletler Enformasyon Ajansı (USIA) kurulmuştur. USIA özellikle Soğuk Savaş Dönemi boyunca ABD kamu diplomasisinin en etkili aktörü olarak hareket etmiştir. Lakin Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte en nihayetinde 1999 yılında faaliyetleri sonlandırılmıştır (Nakamura ve Weed, 2009, s. 1, 8-9). 1999 yılında faaliyetleri sonlandırılan USIA'nın sorumlulukları VOA'yı da bünyesinde barındıran Broadcasting Board of Governors (BBG) ile Dışişleri Bakanlığına bağlı Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Müsteşarlığına devredilmiştir (Chodkowski, 2012, s. 6). ABD'nin, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021'e göre dış temsilcilik sayısı 267'dir ve 2. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

2.2.1.2. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ın kamu diplomasisi; siyasetten dış politikaya, kültürden dil ve eğitime kadar birçok unsuru başarıyla harmanlayan bir örnektir. Özellikle İngilizcenin “lingua franca” olarak kullanılması, Birleşik Krallık'ın kamu diplomasisi faaliyetlerinde avantaj elde etmesine neden olmaktadır (Kalın, 2011, s. 13-14). Birleşik Krallık'ta temel olarak kamu diplomasisi faaliyetlerini uzun yıllardır sürdüren üç kurum bulunmaktadır: Dışişleri Bakanlığı, BBC ve British Council (Fisher, 2020, s. 246). Lord Carter, 2005 yılında Birleşik Krallık'ın kamu diplomasisine yönelik yayımladığı raporda, kamu diplomasisinin etkili olabilmesi için amacı konusunda ortak bir anlayışın olmasının ve kamu diplomasisi aktörleri arasındaki rol ve sorumlulukların daha fazla netleştirilmesinin gerekliliğini aktarır (s. 4). Carter, Birleşik Krallık kamu diplomasisi kurumlarını iki başlıkta ele alır. Buna göre temel faaliyetleri sürdüren Dışişleri Bakanlığı, British Council

ve BBC “kamu diplomasisi kurumları” olarak ele alınırken geri kalan kurumlar da “diğer kamu diplomasisi ortakları” olarak tanımlanır (s. 17). Birleşik Krallık’ın, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021’e göre dış temsilcilik sayısı 222’dir ve 7. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

2.2.1.3. Fransa

Fransa’nın kamu diplomasisinde; kültür, frankofoni, dijital diplomasi, devlet dışı aktörler, eğitim, araştırma ve düşünce kuruluşları kamu diplomasisi araçları olarak ele alınmaktadır. Charillon’a göre bir ülkenin kamu diplomasisinin gücü o ülkeye ait değerlerdir ve Fransa da uzun zamandır İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi ile Fransız Devrimi’nden yararlanmıştır (2020, s. 265, 270). Fransa 2008 yılında dış politikasına yönelik bir reform süreci başlatmış ve bunun sonucunda yumuşak gücünün etkinliğini artırmıştır. Fransa Dışişleri Bakanlığına bağlı öne çıkan kamu diplomasisi kurumları şu şekildedir: Institut Français (Fransız Enstitüsü), Yurt Dışında Fransız Eğitim Ajansı (AEFE), Campus France, France Médias Monde (France 24, RFI, Monte Carlo Doualiya), Fransız Kalkınma Ajansı (AFD) ve Canal France International (CFI) (Ministry for Europe and Foreign Affairs, t.y.a). Bununla birlikte özerk bir kuruluş olan Alliance Française de Fransa’nın kamu diplomasisinin önemli aktörlerinden biri olarak karşımıza çıkar (Fondation Alliance Française, 2022). Fransa’nın kamu diplomasisinde Fransızcanın da etkisi son derece önemlidir. Charillon, Fransızcanın uluslararası kullanımının ve yayılmasının; Fransa’nın dünyadaki etkisinin ve imajının önemli bir dayanağı olarak kabul edildiğini ifade eder ve bu dilin dünyada en çok konuşulan 5. dil olduğunu belirtir (2020, s. 267). Bu bağlamda 1970 yılında kurulan Uluslararası Frankofoni Örgütü (OIF), Fransızca konuşan 88 üye ülke arasında siyasi, eğitim, ekonomik ve kültürel iş birliğini geliştirmeyi amaç edinir. Örgüte göre bugün Fransızca, beş kıtada 321 milyondan fazla kişi tarafından konuşulmaktadır (Organisation internationale de la Francophonie, t.y.). Fransa’nın, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021’e göre dış temsilcilik sayısı 264’tür ve 3. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

2.2.1.4. Almanya

Almanya, Avrupa kıtasının merkezinde yer alan ve en kalabalık nüfusa sahip ülkelerden biridir. Bugün Almanya, AB'nin ekonomik ve siyasi açıdan itici gücü ve istikrar ile gelişimin rol modeli olarak kabul edilmektedir. Almanya'nın bakış açısına göre kamu diplomasisi; imaj oluşturma, imaj yönetimi ve stratejik halka ilişkiler ile bağlantılıdır ve güven, anlayış ile iyi niyet yaratmayı amaçlar. Alman hükûmeti, kamu diplomasisi faaliyetleri için resmî olarak *Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik* (Dış Kültür ve Eğitim Politikası) ifadesini kullanmaktadır (Almanya'nın Dış Kültür ve Eğitim Politikası ile bu politikanın Türkiye'ye yansımalarına dair ayrıntılı bilgi için bk. Tekin, 2023). Zöllner özellikle "bildung" kelimesinin tercih edilmesini ilginç bulmakta ve kelimeyi, tercümesi güç olarak nitelemektedir (Zöllner, 2020, s. 254-261). Arnd-Michael Nohl ise *Kültürlerarası Pedagoji* kitabında bildung kelimesine dair şu ifadelere yer vermiştir (2014, s. xiv-xv):

Bildung kelimesi Türkçeye genellikle "eğitim" şeklinde tercüme ediliyor. Ancak Almancada eğitim kelimesinin karşılığı "Erziehung"dur. "Bildung" eğitimden (yani amaçları belirlenmiş, bir program dâhilindeki tek taraflı bilgi ve davranış aktarımından) farklıdır. Bu iki kelime Almancada da kimi zaman birbirinin yerine kullanılır. (...) [Biz] Bildung'u anlam olarak daha iyi veren "yönelim geliştirme" karşılığını düşündük. Yönelim geliştirme sürecinde kişi, toplumdaki mevcut kolektif yaşam tarzlarıyla girdiği tartışma/kabul etme süreçleriyle kendi biyografik yönelimlerini geliştirmektedirler.

Dışişleri Bakanlığı; Dış Kültür ve Eğitim Politikası'nın, ülkeler arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra Alman dış politikasının üçüncü ayağını oluşturduğunu ifade eder (Auswärtiges Amt, 2021a). Ayrıca Zöllner'e göre Almanya, Nazi Dönemi'nin olumsuz imajından kurtulmak ve Nazi olarak anılmamak için kamu diplomasisinin imkânlarından faydalanır (2020, s. 261). Alman hükûmeti, kamu diplomasisi için stratejik çerçeve sağlarken kamu diplomasisi aktörleri de bu çerçeve doğrultusunda projeler üretirken süreçte rol alır (Auswärtiges Amt, 2021a). Almanya'da öne çıkan başlıca kamu diplomasisi kurumları; Dışişleri Bakanlığı (Kültür ve Toplum Dairesi), Goethe Enstitüsü, Dış İlişkiler Enstitüsü (ifa), Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD), Alexander von Humboldt Vakfı, Yurt Dışı Okulları Merkezi (ZfA), Eğitim ve Kültür İşleri Bakanları Daimî Konferansı (KMK), Deutsche Welle (DW) ve Alman Uluslararası İşbirliği Kurumudur (GIZ) (Zöllner, 2020, s. 256; KMK, t.y.a). 2020 yılında Alman hükûmeti, dış kültür ve eğitim politikası için 2,2 milyar euro'nun üzerinde bir bütçe sağladığını ifade etmiştir. 2023 yılındaki bütçe ise 1,072 milyar euro olarak belirtilmiştir. Yine

Almanya’da 2.000’den fazla vakıf da Dışişleri Bakanlığı ile bağlantılı olarak Alman kamu diplomasisi için faaliyet yürütmektedir (Auswärtiges Amt, 2021b, s. 8, 39; Auswärtiges Amt, 2021c). Almanya’nın, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021’e göre dış temsilcilik sayısı 220’dir ve 8. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

2.2.1.5. Çin

Kamu diplomasisi, Çin için yabancı bir kavram olmakla beraber çoğunlukla bu terim yerine iki farklı kullanım söz konusudur: “dui wai xuan chuan” veya “wai xuan” (dış propaganda). Çinliler bu ifadelerle Çin’in başarılarının reklamını yapmayı ve ülkenin yurt dışındaki imajını güçlendirmeyi vurgulamaktadır. Çin’e göre eğer ulus yeterince güçlü ve büyükse o zaman diğer ülkeler de ona saygı duyacaktır. Wang bu fikri, Çin’in ulusal imaj stratejisinde bir hata olarak telakki eder ve İsviçre veya İskandinav ülkelerinin küçük ve askerî açıdan zayıf olmalarına karşın imajlarının mükemmel olmasını bu duruma örnek gösterir. Çin hükûmeti, uzun süredir dış politikanın iç politikanın bir uzantısı olması ve diplomasiinin iç politikaya hizmet etmesi gerektiğini iddia etmektedir (Wang, 2008, s. 259-261). Rawnsley’e göre Çin Rüyası ile Kuşak ve Yol girişimi, Şi Cinqing döneminin temel politikalarındandır (2020, s. 287). Cinqing’in Çin Rüyası, Çin ulusunun dirilişini amaçlar. Zengin ve güçlü bir ülkeye ulaşmak, ulusun yeniden canlanması ve halkın mutluluğu bu amacın temel taşları olarak ifade edilir (Callahan, 2014). Kuşak ve Yol girişimi de Çin Rüyası ile bağlantılıdır ve yeni İpek Yolu olarak tanımlanır. Bu proje, 60’tan fazla ülkeyle Çin’i bağlamaktadır (Rawnsley, 2020, s. 288). Wang, Çin’in kamu diplomasisinde kuşkusuz önemli avantajları olduğunu ifade eder. Ona göre hızlı ekonomik ve siyasi gelişim, nüfus, güçlü hükûmet profili ile çok sayıda siyasi, ekonomik ve kültürel kaynak; Çin’in kamu diplomasisinde elini kuvvetlendiren unsurlardır (2008, s. 264). Çin’in kamu diplomasisi aktörleri ise şöyledir: Çin Komünist Partisi Propaganda Dairesi, Çin Devlet Konseyi Enformasyon Dairesi (SCIO), Dışişleri Bakanlığı, Eğitim Bakanlığına bağlı Uluslararası Çin Dili Konseyi Ofisi (HANBAN) tarafından yürütülen Konfüçyüs Enstitüsü ile yine bu Bakanlığa bağlı Çin Burs Konseyi (CSC), Xinhua Haber Ajansı, Çin devlet kanalı olan CCTV’ye bağlı çok dilli yayın yapan CGTN ve China Radio International (d’Hooghe, 2007, s. 21-23, 31; CRI, 2012;

CSC, t.y.a; Rawnsley, 2020, s. 285, 294). Çin'in, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021'e göre dış temsilcilik sayısı 275'tir ve 1. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

2.2.1.6. Japonya

Kamu diplomasisi, Japonya için hâlâ alışılmadık bir terimdir ve standart bir Japonca çevirisi bulunmamaktadır. Ogawa'ya göre bugün Dışişleri Bakanlığı, Japon kamu diplomasisinin en etkili aktörüdür ve kültürel değişim programlarından Japon kültürünün tanıtımına, kişilerarası iletişimden Japonca dil çalışmalarına kadar birçok alanda etkin konumdadır. Dışişleri Bakanlığı, 2004 yılında yapısal reformlara gitmiştir. Siyaset ile kültür ayrımını uzun süredir sürdüren Bakanlık, Kamu Diplomasisi Departmanını kurmuş ve kültürü, diplomatik bir alan olarak daha stratejik bir şekilde ele alıp kamu diplomasisini benimsemiştir. 2018'de Dışişleri Bakanlığının kamu diplomasisi için ayırdığı bütçe, tüm kalemler arasında %4'lük bir paya sahiptir (Ogawa, 2020, s. 273-274). Japon kamu diplomasisindeki en önemli gelişmelerden biri ise Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığının hayata geçirdiği "Cool Japan" stratejisidir. Watanabe, Cool Japan için "özellikle yabancı ülkelerdeki gençler için Japonya'ya açılan bir geçit" tanımında bulunur (2018, s. 3). Nagata ise amacını "ülkenin yaratıcılığa dayalı endüstrilerini hem yurt içinde hem de yurt dışında teşvik etmek" olarak ifade eder. Cool Japan; ekonomiden sanata, kültürden diplomatik ilişkilere kadar çok çeşitli alanları kapsar (2012). Tüm bu gelişmelerde ortak rol oynayan kültürün, Japon kamu diplomasisinin temelini oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öyle ki 1993-2006 yılları arasında Japonya'nın kültürel ihracatı, diğer tüm Japon ihraç ürünlerinden daha fazla büyümüştür (Tsutomu, 2008, s. 142). Bugün Japonya'daki kamu diplomasisinin başlıca aktörleri şu şekildedir: Başbakanlık Ofisi, Dışişleri Bakanlığı; Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Kültür İşleri Ajansı, Japonya Vakfı, Japon Değişim ve Öğretim Programı (JET) ve uluslararası TV kanalı olan NHK World (Ogawa, 2020, s. 274-279). Japonya'nın, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021'e göre dış temsilcilik sayısı 248'dir ve 4. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

2.2.1.7. Türkiye

Türkiye'nin bölgede artan rolüyle birlikte, kurumsal anlamda kamu diplomasisine 2000'li yıllardan sonra başlanmıştır (Sancar, 2015, s. 13). 1990'lı yılların en önemli gelişmelerinden biri kuşkusuz Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Turgut Özal liderliğindeki Türkiye'nin, Orta Asya Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmasıdır. Akabinde bu ülkelerle ekonomik, kültürel ve siyasi anlamda birliktelik sağlanması için stratejiler de geliştirilmiştir (Ataman, 2003, s. 53). Mustafa Kemal Atatürk'ün, Sovyetler Birliği içerisinde yer alan Türk cumhuriyetleriyle ilgili düşünceleri de bu politikalarda önemli bir yer tutar. Atatürk, Türk cumhuriyetleriyle ilgili düşüncelerini cumhuriyetin 10. yıl dönümü şenliklerinde şu şekilde ifade eder (Bozdağ, 1988, s. 114-115):

Osmanlı İmparatorluğu ne oldu? Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ne oldu? Dünyayı ürküten Almanya'dan bugün ne kaldı? Demek hiçbir şey sürgit değildir. Bugün ölümsüz gibi görünen nice güçlerden ileride belki pek az şey kalacaktır. Devletler ve milletler, bu idrakin içinde olmalıdırlar. Bugün Sovyet Rusya dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi parçalanabilir. Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler, avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşır. O zaman Türkiye, ne yapacağını bilmelidir. Bizim, bu dostumuzun yönetiminde; dil bir, inanç bir, öz bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak, yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanırlar? Manevi köprülerini sağlam tutarak... Dil, bir köprüdür! İnanç, bir köprüdür! Tarih, bir köprüdür! Bugün biz kitlelerden dil, gelenek, görenek, tarih, bakımından ayrılmış, çok uzağa düşmüşüz. Bizim bulunduğumuz yer mi doğru, onlarınki mi? Bunun hesabını yapmakta fayda yoktur. Onların bize yaklaşmalarını bekleyemeyiz. Bizim, onlara yaklaşmamız gerekli... Tarih bağı kurmamız lazım. Folklor bağı kurmamız lazım. Bunları kim yapacak? İşte görüyorsunuz; dil encümenleri, tarih encümenleri kuruluyor. Dilimizi onların diline yaklaştırmaya ve böylece birbirimizi daha kolay anlar hâle gelmeye çalışıyoruz. Tarihimizi onlara yaklaştırmaya çalışıyoruz, ortak bir mazi yaratmak peşindeyiz. Bunlar açıktan yapılmaz, bunlar devletlerin ve milletlerin derin düşünceleridir.

Burada Atatürk'ün de işaret ettiği üzere Türkiye; dil-kültür açısından ve tarihî açıdan bağları olan Türk cumhuriyetleriyle bağ kurmalıydı. Özal da bu kapsamda söz konusu ülkelerle ilgili politikalarını harekete geçirmiştir.

Altun, kamu diplomasisi kapsamında Türkiye'nin yumuşak gücünü 2002'den itibaren aktif hâle getirdiğini ve bu tarih itibarıyla Türkiye'nin; gelecek tasavvurunu ve kültürel değerlerini dünyaya anlatma çalışmalarına hız kazandırdığını ifade eder (2022, s. 9). Eren ise 2002 sonrasında özellikle AK Parti iktidarıyla kamu diplomasisinin yeni bir dış politika doktrini ekseninde şekillendiğini belirtir. 2002 itibarıyla modern kamu diplomasisi çerçevesinde Balkanlardan Orta Doğu'ya, Orta Asya'dan Afrika'ya çeşitli coğrafyalarda;

insani ve kültürel diplomasi ile din, spor, eğitim, vatandaş ve sağlık diplomasisi gibi diplomasi süreçlerinin yürütüldüğünü söyler (2020, s. 112-113). Poyraz ve Dinçer; Türk kamu diplomasisinin temel taşı, “kültüründen kopmadan uluslararası arenada itibar kazanmak” olarak ifade eder. Bununla birlikte yazarlar, Türkiye’nin coğrafi konumu sebebiyle kendisini bir yandan Batı’ya kabul ettirme diğer yandan da Orta Doğu sorunlarına bölgesel düzeyde de olsa dâhil olma zorunluluğuna dikkat çeker (2016, s. 41). Kalın; Türkiye’nin, Balkanlardan Orta Asya’nın içine dek uzanan yumuşak güç potansiyelinin, miras aldığı kültürel ve tarihî birikimden kaynaklandığını söyler. Ona göre bu coğrafyada yaşayan tüm etnik grupların ortak paydası ise beraber inşa ettikleri Osmanlı tecrübesidir ve bugün Türkiye, bu mirasın merkezini temsil eder (2011, s. 10). Kurt, imparatorluk varisi bir ülke olarak Türkiye’nin; geniş bağlamda İslam ya da Türk, dar anlamda ise Osmanlı coğrafyası ile yoğun bir şekilde ilişkisini sürdürmesini gayet olağan bir durum olarak açıklar. Kurt’a göre bu coğrafyalar yalnızca dünya jeopolitiği açısından önemli bölgeler olmakla kalmayıp aynı zamanda Türkiye’nin hinterlandı konumundadır (2018, s. 491-492). Eski Dışişleri Bakanı ve Başbakan Ahmet Davutoğlu da *Stratejik Derinlik* eserinde şu ifadelerle yer verir: “Osmanlı Devleti’nin tarihî ve jeopolitik zemininde doğmuş bulunan ve o mirası devralan Türkiye’nin savunmasını sadece sahip olduğu sınırlar içinde düşünmesi ve planlaması imkânsızdır.” Bu bağlamda Türkiye’nin, Osmanlı mirası olan bölgelerde faaliyet göstermesini gerektiren durumların oluşabileceğini ifade eder (2001, s. 41). Türkiye’nin etki sahasının derinliği ve genişliği noktasında oldukça avantajlı bir ülke olduğunu ifade eden Yılmaz; 600 yıllık Osmanlı coğrafyasında yer alan ülkeleri, coğrafi olarak eski dünyanın ortasında yer alması dolayısıyla Asya, Avrupa ve Afrika’daki ülkeleri, kültürel olarak 200 milyonluk Türk dünyasını ve 1,7 milyarlık İslam dünyası ülkelerini Türkiye’nin etki sahası olarak belirtir (2018, s. 28). Bu bağlamda Başar da Türkiye’nin yumuşak gücünün jeopolitik menziline, Türkçe konuşulan ve çeşitli sebeplerle Türkçenin yabancı dil olarak ilgi gördüğü coğrafyayla paralel olduğunu ifade eder (2019, s. 37). Artun ise Osmanlı’nın Balkanlar üzerindeki etkisine dikkat çeker. 14. yüzyılın sonlarına doğru Balkanlara gelen Osmanlı Devleti’nin bu coğrafya üzerinde kültür ve dil bağlamında ciddi bir etkisi olmuştur. Artun’a göre bugün Balkanlarda Türk dilinin varlığı Osmanlı ile gerçekleşmiştir (2014, s. 13). Yine Açık da iskân politikası ile bölgeye yerleştirilen Türklerin hem kendi dillerini kullanmaları hem de devletin resmî dilinin Türkçe olması sebebiyle Türkçenin Balkanlarda yayıldığını ve Balkan dillerine nüfuz ettiğini söyler (2014,

s. 34). Bununla birlikte bir diğerk önemli bölge de Afrika kıtası olarak belirlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 2002 yılından itibaren Afrika'ya özel bir önem atfettiklerini, 2005 yılını Afrika yılı ilan ederek ilişkilerde yeni bir sayfa açtıklarını belirtmiştir. 2008 yılında ise Türkiye, Afrika Birliğinin stratejik ortağı olmuştur. Erdoğan, 12 olan büyükelçilik sayısının 44'e çıkarıldığını, Ankara'da 10 Afrika ülkesinin büyükelçiliği varken 2022 yılı itibarıyla bu sayının 38'e yükseldiğini belirtir. Bugün Cumhurbaşkanı Erdoğan, görev süreleri boyunca dünyada Afrika'yı en fazla ziyaret eden lider konumundadır (İletişim Başkanlığı, 2022a, s. 7, 28). Dolayısıyla Türkiye'nin kamu diplomasisinde önceliğın Osmanlı coğrafyası ile Türk cumhuriyetlerinin yer aldığı Orta Asya olarak belirlenmesi şaşırtıcı değildir. Bu bölgelere ek olarak devletin, politikalarında Afrika'ya özel önem atfettiğı de görülmüştür.

2.2.1.7.1. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Aktörleri

1920 yılında çıkarılan yasa ile yapılandırılan Matbuat ve İstihbarat Genel Müdürlüğü, 1984 yılı itibarıyla Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) adını almıştır. BYEGM, 2000 öncesi dönemde kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten kurum olarak karşımıza çıkar. 231 sayılı KHK'nin 1. maddesine göre BYEGM'nin amacı; "İlgili makamlara ve kamuoyuna zamanında ve doğru, tanıtıcı, aydınlatıcı bilgi akışını sağlamak ve tanıtma, aydınlatma faaliyetlerine katılmaktır." Dönemin Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç "Genel Müdürlük; Türkiye'nin dünyaya tanıtılması, devlet enformasyonu, yerli ve yabancı basın yayın organları ve mensuplarının çalışmalarının kolaylaştırılması alanlarındaki görevleri merkez, yurt dışı ve yurt içi teşkilatları marifetiyle yerine getirmektedir." ifadeleriyle kurumun görev ve yetkilerini açıklar (BYEGM, 2012, s. 2, 5). BYEGM, 24 Temmuz 2018 tarihli, 30488 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 14 no.lu "İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile görev ve yetkilerini Cumhurbaşkanlığına bağlı kurulan İletişim Başkanlığına devretmiştir (İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). Kamu diplomasisi alanında karşımıza çıkan bir diğerk kurum da Başbakanlığa bağlı Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğüdür (KDK). KDK, 30 Ocak 2010 tarihli, 27478 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 2010/3 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur. Genelgede, koordinatörlüğün

kuruluşuna dair şu ifadelere yer verilmiştir (Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile İlgili 2010/3 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, 2010):

Kamu diplomasisi alanında yürütülecek çalışmalar ile stratejik iletişim ve tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla bir Başbakan Başmüşavirinin uhdesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün oluşturulması uygun görülmüştür. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün sekretarya hizmetleri Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilecektir.

2018 yılında yayımlanan İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu başkanlık bünyesinde Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı kurulmuş (İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018); KDK, 08.08.2018 tarihi itibarıyla kapatılarak görev ve yetkileri bu daire başkanlığına devredilmiştir (Eren, 2020, s. 125-126). 2010 yılında gerçekleşen bir diğer önemli gelişme ise Dışişleri Bakanlığının görev ve yetkilerine dair düzenlemedir. Bu kapsamda Bakanlık, Türkiye'nin kamu diplomasisini önceleyen ve yumuşak güç unsurlarını şekillendirdiği yeni dış politikaya uyumlu hâle getirilmiştir (Güngörmez, 2018, s. 518). Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı sunması amacıyla kurulan diğer iki birim ise Cumhurbaşkanlığına bağlı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu ile Kültür ve Sanat Politikaları Kuruludur. Kurullar; 10 Temmuz 2018 tarihli, 30474 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 1 numaralı kararname ile kurulmuştur. Türkiye'nin uluslararası ilişkilerine ve bölgesel etkinliği artırmaya yönelik politika önerileri oluşturmak, bölgesel sorunlara çözüm önerileri geliştirmek Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri arasında yer alır. Bununla birlikte Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri arasında yer alan "Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarının tespiti, soydaş ve akraba topluluklarla sosyal, kültürel, iktisadi ve diğer alanlarda ilişkilerin korunup geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesine yardımcı olmak." ifadesi, bu kurulun kamu diplomasisindeki önemine işaret eder (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi [Kararname Numarası: 1], 2018). 2021 yılında İletişim Başkanlığı tarafından *Ulusal Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve Eylem Planı* duyurulmuştur. İletişim Başkanı Fahrettin Altun, belgeye ilişkin şu açıklamada bulunmuştur (İletişim Başkanlığı, 2021):

Bu belgede 22 alanda somut stratejiler ve yol haritaları ortaya konmuş durumda. Dijital diplomasiden bilim diplomasisine, turizm diplomasisinden kültürel diplomasiye, inanç diplomasisinden eğitim diplomasisine, insani diplomasiden spor diplomasisine kadar geniş bir yelpazede kamu diplomasisinin bütün alanlarında neler yapılacağıyla ilgili somut bir çerçeve ortaya konmuş durumda.

Ulusal Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Türkiye'nin kamu diplomasisi alanındaki faaliyetlerinin verimli ve hızlı bir şekilde yürütülmesini amaçlayan ilk politika belgesi olma niteliğini taşımaktadır. Bu kapsamda Kamu Diplomasisi Koordinasyon Sistemi (KADİS) ve Kamu Diplomasisi İzleme Sistemi (KADİZ) hayata geçirilmiştir. Bu gelişmeler dâhilinde tüm kamu kurumları ile koordineli bir şekilde çalışma yürütmeyi hedefleyen İletişim Başkanlığının, Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörleri arasında en etkin kurumlardan biri olduğu ifade edilebilir. Türkiye'nin kamu diplomasisinde görev alan diğer kamu aktörleri ise şu şekildedir: Dışişleri Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türk Kızılay, Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Anadolu Ajansı (AA) ve Türk Hava Yolları (THY) (İletişim Başkanlığı, 2022b, s. 36-39). Türkiye'nin, Lowy Enstitüsü Küresel Diplomasi Endeksi 2021'e göre dış temsilcilik sayısı 246'dır ve 5. sırada yer almaktadır (Lowy Institute, t.y.).

Sonuç olarak dünyada somut anlamda 1900'lü yılların ortalarında başlayan kamu diplomasisi faaliyetleri Türkiye'de 1990'lı yıllar ile birlikte ilk kurumsal adımlarını atmış ve 2000'li yıllardan itibaren de hız kazanmıştır. Özellikle parlamenter sistemden cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine (2018) geçiş ile birlikte kurumların tasnifi ve yeniden yapılandırılması dikkat çekmektedir. İletişim Başkanlığı bu noktada Türk kamu diplomasisinin en önemli aktörlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte bakanlıklar bünyesinde konumlandırılan kurumlar ile kamu dışı kurumların da eklenmesiyle Türk kamu diplomasisi aktörlerinin sayısında dikkat çekici bir artış yaşanmıştır.

2.3. KÜLTÜREL DİPLOMASİ

Genel anlamda yumuşak güç, kültürel diplomasinin temeli olarak kabul edilir ve kültürel diplomasi ile kamu diplomasisi arasında doğrudan bir nedenselliğin bulunması, kavramların tanımlanmasında üç kavramın da birlikte ele alınması gerekliliğini zorunlu kılar (Şahin ve Çifçi, 2022, s. 235). Bu bağlamda Avşar ve Şahin'e göre kültürel diplomasi, yumuşak güç aracı olarak kültürel öğelerin kullanıldığı bir kamu diplomasisi yaklaşımıdır ve kamu diplomasisinin bir alt başlığı olarak kabul edilebilir. Yazarlara göre

kamu diplomasisi ile kültürel diplomasi arasındaki en temel fark, kullandıkları araçlardan gelir. Kamu diplomasisinin kullandığı araçlar (maddi yardım, insani yardımlar vb.) kimilerince sert güç olarak da kabul görmektedir lakin kültürel diplomasinin araçları kültür temelli olduğu için neredeyse sert güç olarak görülme olasılığı yoktur (2022, s. 46, 61).

Cull, kültürel diplomasiyi; bir aktörün, kültürel kaynaklarını ve başarılarını yurt dışında bilinir hâle getirerek ve(ya) yurt dışında kültürel aktarımı kolaylaştırarak uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak belirtir (2008, s. 33). Cummings'e göre ise kültürel diplomasi, karşılıklı anlayışı geliştirmek için farklı uluslar ve halklar arasındaki fikir, bilgi, sanat ve kültür temelli değişimi/paylaşımı ifade eder (2009, s. 1). Kültürel Diplomasi Enstitüsünün (ICD) tanımına göre kültürel diplomasi; ilişkileri güçlendirmek, sosyokültürel iş birliğini geliştirmek, ulusal çıkarları desteklemek için fikir, değer, gelenek, kültür veya kimliğin değişimine dayanır. Bu bağlamda kültürel diplomasi; kamu ve özel sektör ile sivil toplum tarafından uygulanabilir. Kültürel diplomasi terimsel olarak görece yeni olsa da tarih boyunca uygulanagelmiştir. Bu açıdan kâşifler, gezginler, tüccarlar, öğretmenler ve sanatçıların tümü “gayriresmî elçi” veya “kültürel diplomat” olarak kabul edilebilir (Institute for Cultural Diplomacy, t.y.). Kültürel Diplomasi Akademisi Kültürel Diplomasi Sözlüğü ise basit anlamda kültürel diplomasiyi ülkelerin kültürel ve siyasi değerlerini dünyanın geri kalanına tanıtmaya aracı olarak ifade eder. Kültürel diplomasinin temel fikri, insanların farklı kültürlerle ve bakış açılarına erişmesine izin vermek ve bu yolla karşılıklı anlayış ve diyalogu teşvik etmektir (Kültürel Diplomasi, 2013).

Goff, kültürel diplomasiyi iki boyutta ele alır. Ona göre ilk boyutu iyi ilişki kurma, anlayış ve saygı; ikinci boyutu ise sanat, dil ve eğitim oluşturur. Goff; sanat, dil ve eğitimi bir kültüre girişteki en önemli bileşenler olarak ifade eder (2013, s. 419). Lenczowski kültürel diplomasiyi; güzel sanatlar, sergiler, değişim programları, eğitim programları, edebiyat, dil öğretimi, yayıncılık, hediye, dinleme, fikirlerin teşviki, sosyal politikanın teşviki, tarih, din gibi çeşitli araçlarla sınıflandırır (2007, s. 12-18). McGinn ise kültürel diplomasi araçlarından dile dikkat çeker. Yazara göre dünya dilleri ve kültürleri hakkında daha fazla bilgi ve deneyime sahip bir ulus, kültürel diplomaside daha avantajlı konuma gelecektir (2015, s. 1).

Dil öğretimine ve kültür merkezlerinin buradaki rolüne değinen diğer bir kişi de Paschalidis'tir. Paschalidis, kültür ihracını zamansal olarak dört gruba ayırır: kültürel milliyetçilik (1870'ler-1914), kültürel propaganda (1914-1945), kültürel diplomasi (1945-1989) ve kültürel kapitalizm (1989-...). Yazar, kültür merkezlerini dış kültür politikalarının özel bir aracı olarak tanımlar ve bu politikanın işleyişi ile dinamiklerini anlamak için merkezî bir öneme sahip olduğunu ifade eder. Bu bağlamda Fransa; dış kültür politikalarını, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmakta olan toprakları üzerinde özellikle Orta Doğu'da Birleşik Krallık ile rekabeti dâhilinde şekillendirmiştir. 1883 yılında kurulan Alliance Française gibi kurumlarıyla dilini ve kültürünü yayarak bu bölgede hâkimiyet kurmak istemiştir. Bu kapsamda kültür merkezlerinin doğuşundaki ideolojik gücü, dil ve eğitim temelli kültürel milliyetçilik olarak belirtir (2009, s. 277-283). Thobie, 1912 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nda (Mısır hariç) Fransız okullarına giden öğrenci sayısını 87.743 olarak ifade eder. Sadece Suriye'de Fransız okullarına giden öğrenci sayısı ise 40.099'dur (tüm bölgelere göre oranı %45,7). Bu veri, Fransa'nın Orta Doğu'da Suriye özelindeki çabalarını açıkça göstermektedir (1981, s. 23). Dolayısıyla Thobie'nin sunmuş olduğu veriler; eğitim ve dil odaklı kültür ihracının başlangıcının, Paschalidis'in sınıflandırmasındaki birinci döneme yani kültürel milliyetçilik dönemine denk geldiğini doğrular.

Virtanen de benzer şekilde "Dilin, siyasetin konusu ve aracı olması milliyetçilik akımlarının doğuşuna paraleldir." der ve Fransız Devrimi esnasında halkın yalnızca %12'sinin bugünkü Fransızca'yı konuştuğunu; Devrim ile birlikte ortaya çıkan milliyetçilik ideolojisini aktarmak için halkla etkin iletişim kurulacak ortak bir dile ihtiyaç duyulduğunu belirtir. Bu kapsamda Fransa'da yaşanan devrimden sonra dilin, milliyetçiliğin diğer amaçlarına ulaşmak için bir araç hâline geldiğini ifade eder (2003, s. 19). Öyle ki Birch, 19. yüzyılda Kuzeybatı Fransa'daki okullarda Brötonca konuşan çocukların cezalandırıldığını bununla birlikte resmî dairelere "Tükürmek ve Brötonca konuşmak yasaktır." yazılı ilanların asıldığını söyler (1989, s. 45).

Şu ana kadar verilmiş olan tanımlarda; dil öğretimi, kültür merkezleri, burslar ve değişim programları gibi araçlar kültürel diplomasi'nin bileşeni olarak yer bulmuştur. Lakin bu araçlar zaman zaman "eğitim diplomasisi" üst başlığı ile de sunulmaktadır. Akar ve Gürkaynak, eğitim diplomasisini "Bir devletin kendi fikirlerini ve hissiyatını diğer ülkelere ve dünya kamuoyuna anlatmak; bu doğrultuda cazibesini artırmak adına, belirli

stratejik hedeflere yönelik olarak diğer politika öncelikleriyle eş güdümlü bir şekilde yaptığı ve desteklediği eğitim alanındaki tüm faaliyetlerin toplamıdır.” şeklinde tanımlar. Bununla birlikte yazarlar, eğitim diplomasisinin genel çerçevesini dokuz başlıkta ele alır:

- 1) Eğitim alanında uluslararası resmî ilişkiler,
- 2) Resmî yurt dışı okulları,
- 3) Eğitim müşavirlikleri ve ataşelikler,
- 4) Yükseköğretimde uluslararasılaşma,
- 5) Uluslararası eğitim,
- 6) Uluslararası eğitim zirveleri,
- 7) Eğitim alanında uluslararası değişimler,
- 8) Eğitim bursları,
- 9) Uluslararası eğitim fuarları (2022, s. 144, 147).

İletişim Başkanlığı ise eğitim diplomasisini; bir ülkenin diğer ülke vatandaşları ile eğitim faaliyetleri yoluyla iletişim kurması olarak tanımlar ve yurt dışında açılan okulları, bursları, dil öğretimini, enstitüleri, değişim programlarını, üniversite kürsülerini ve eğitim müşavirliklerini eğitim diplomasisinin araçları olarak ifade eder (2022b, s. 20). Demir ise eğitim diplomasisi için “kamu diplomasisinin uygulama alanlarından sadece biri olup kültür diplomasisi gibi diğer alanlarla da ilişki içerisinde yürütülen eğitim odaklı süreç” tanımlamasını getirir (2023, s. 63). Piros ve Kooops; “eğitim diplomasisi”, “değişim diplomasisi”, “akademik diplomasi” gibi farklı başlıklandırmaların var olmasının kafa karışıklığına yol açabileceğini ve net bir tanımın yapılmasını güçleştireceğini ifade eder. Yazarlar, eğitimin kültürün bir birleşeni olarak mı yoksa tek başına ayrı bir alan olarak mı görülmesi gerektiği konusunda belirsizliklerin bulunduğunu söyler (2020, s. 114). Bu çalışma boyunca “eğitim diplomasisi”, kültürel diplomasinin bir alt başlığı olarak kabul edilmiştir.

Bu noktada, dil öğretimini merkeze alan eğitim odaklı kültürel diplomasi araçlarını ifade etmek için öncelikle kültürü; ardından kültür çeşitleri, kültürel süreçler, kültürler arası iletişim, kültür politikaları ile kültür, dil ve eğitim ilişkisini detaylandırmamız gerekir.

2.3.1. Kültür

“Kültür”, Latince kökenli olup Fransızcadan Türkçeye geçmiştir. Latince “cultura”; toprağa bir şeyler ekip ürün almak, üretmek anlamına gelir. Voltaire, Fransız Devrimi öncesinde kelimeye (Fr. culture) “insan zekâsının oluşumunu ve gelişmesini belirleyen bir terim” yorumunu katar. Terim, önceleri “cultur” sonrasında da “kultur” biçimleriyle Fransızcadan Almancaya geçmiş ve nihayetinde Avrupa dillerine de sirayet etmiştir. Türkiye’de ise Ziya Gökalp, Fransızcadan geçen bu terime iki farklı öneri getirir: hars ve tehzip. Ancak Gökalp, “tehzip”i uluslararası ve aristokratik bir kavram olarak görüp demokratik ve millî bulduğu “hars”ı savunur. Arapça kökenli olan hars, “toprağın işlenmesi” anlamıyla kültürün Latinedeki anlamıyla örtüşmektedir. Bir diğer öneri de Türk Dil Kurumundan gelmiş ve kurum, “ekin” terimini ortaya atmıştır. Lakin günümüzde ne “hars” ne de “ekin” terimsel olarak varlığını sürdürür (Turan, 2014, s. 15).

Kültüre dair en yaygın ve eski tanımlardan biri Antropolog Edward Burnett Tylor’a aittir. Tylor 1871 yılında yazdığı *Primitive Culture* kitabında “Kültür ya da medeniyet, toplumun bir üyesi olarak bireyin kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, gelenek ve diğer becerilerle alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür.” tanımını yapar (1871, s. 1). Bu tanımda Tylor, kültür ve medeniyeti aynı tanım için kullanır. Güngör ise farklı ülkeler söz konusu olduğunda kültür ve medeniyet ayrımına gidilebileceğini söyler. Ona göre “Batı kültürü”ndense “Batı medeniyeti” ifadesi daha doğrudur. Zira Batı medeniyeti içerisinde Fransız ya da Alman kültüründen bahsetmek mümkündür. Lakin söz konusu aynı ülke olduğunda kültür ve medeniyet ayrımı ortadan kalkar çünkü bu kavramlar çoğu zaman kaynaşmış durumdadır (1991, s. 48-49).

Malinowski’ye göre kültür; “insan düşünce ve becerilerinden, inanç ve alışkanlıklardan, kullanım ve tüketim maddelerinden, çeşitli halk gruplarının yapısal hak ve görevlerinden oluşan temel bir bütündür” Kültür sürecini ise üç boyutta ele alır ve bu boyutların birbirine sıkıca bağlı olduğunu ifade eder: el ürünleri, örgütlü gruplar ve sembolizmler. Malinowski “Birbiriyle belirli ilişkiler içinde bulunan, yani örgütlenmiş olan; insan elinin ürünü nesnelere kullanan ve birbiriyle dil ya da başka tür bir sembolizm aracılığıyla ilişki kuran insanların varlığını gerektirdiği görülür.” diyerek kültür sürecine dair bir tanımlamada bulunur (1992, s. 22, 66-69).

Kaplan, tabiatın dışında insan ürünü olan her şeyi kültür olarak görür. İnsan dilinden çıkan her şey de bu kapsamdadır. Ayrıca “Milletler, gelişigüzel insan yığınlarından ibaret değildir. İnsan yığınlarını ‘millet’ hâline getiren ‘kültür’leridir.” diyen Kaplan; dil, din, örf ve âdet, yardımlaşma ile korunma teşkilatlarının insanların başkalarından ayrı bir topluluk teşkil etmesinde önemli bir rolü olduğunu belirtir (1983, s. 27-28, 34).

Kültür, maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Batmaz bu kavramlara dair şu tanımlamayı yapar (2006, s. 72):

Bilim ve sanat gündelik yaşamın iki soyutlama biçimidir. Maddi kültür ise bilimin, sanatın ve gündelik eylemin ürünlerinin kendilerini kapsar. Manevi kültür ise bu somut nesnelleşme biçimlerinin düşünsel [zihinsel, bilişsel] yapılarını içerir. Yani bilimin, sanatın ve gündelik eylemin [yaşamsal edimin] hem maddi hem de manevi yanları vardır. Dolayısıyla bilimin, sanatın ve gündelik eylemin gözlenebilir, duyulabilir [ve duyumsanabilir] tüm ürünleri maddi kültür; düşünülebilir ve bilişsel olarak aktarılabilir tüm süreçleri manevi kültür başlığı [altına] girer.

Brooks ve Chastain ise kültürü “büyük k kültürü” ve “küçük k kültürü” başlıklarıyla sınıflandırır. Brooks, bu sınıflandırmayı yaparken “music, letters, arts” kelimelerinin baş harflerinin birleşiminden oluşan Culture MLA; “belief, behavior, values” kelimelerinin baş harflerinden oluşan Culture BBV kavramlarını ortaya atar. MLA ve BBV sırasıyla Chastain’in büyük k kültürü ve küçük k kültürü kavramlarıyla aynıdır. Buna göre büyük k kültürü; müzik, edebiyat, sanat, ekonomi vb.ne odaklanırken küçük k kültürü ise inanç, davranış, değerler gibi daha kişisel alanlara odaklanır (Brooks, 1975, s. 20-21; Chastain, 1976, s. 388-389).

Haviland vd.ne göre kültür öğrenilir ve bu da onu içgüdüsel davranıştan ayırır. Yani kültür biyolojik bir miras değildir. Haviland vd. kültürün; paylaşılan, öğrenilen, simgelere dayalı, tümleşik ve devingen olduğunu belirtir. Kültürün bu özelliklerini ise şu şekilde ifade ederler:

Tüm kültürlerin ortak özellikleri, paylaşılması ve öğrenilmeleridir. Toplumun üyeleri, toplumsal davranışın onaylanmış kurallarını kültürlenme süreciyle öğrenirler. Kültürün başka özelliği sembollere dayalı olmasıdır. Simgelerle, özellikle de dil ile dışavurulan fikirler, duygular ve arzular, iletişim yoluyla aktarılır. Sonuçta kültürün bütün boyutları tümleşik bir bütündür. Uygun olarak işleyen bir kültürde tüm öğelerin yüzde yüz olmasa da kısmen uyum içinde çalıştığı görülür. Bütün kültürler dinamik ve değişkendir.

Bununla birlikte Haviland vd., kültürün boyutlarını üç sınıfa ayırır: “alt yapı (geçim yöntemleri ya da ekonomik sistem), toplumsal yapı (kurullarla yönetilen ilişkiler) ve üst yapı (ideoloji ya da dünya görüşü)” Onlara göre bu sistemler birbiriyle ilişkili durumdadır. Yazarların dikkat çektiği diğer bir husus da kişinin kendi kültürünü

diğerlerinin üzerinde görme eğilimi yani etnik merkezciliktir (2008, s. 139-141). Bozkurt; etnik merkezçiliği yani etnosantrizmi, “bir kişinin başka kültürleri kendi kültürünün standartları açısından değerlendirmesi ve kendi kültürünü diğerlerine üstün tutması” olarak tanımlar. Bu noktada kültürel görececilik kavramı da etnosantrizmin zıddı olarak karşımıza çıkar. Buna göre kültürel görececilik, “her kültürü kendi koşulları içinde değerlendirmek gerektiği” fikrine dayanır. Kùltürleri yargılamak için belli bir standardın olmadığını iddia eder. Bozkurt, kültürel görececilik ile çokkùltürcùlük fikrini ise yakından ilişkili olarak ifade eder (2023, s. 104-106). Görececiliđin çokkùltürcùlüđü teşvik ettiğini belirten Fay ise çokkùltürcùlüđün en yaygın tanımıyla farklılığın kutlanması olarak algılandığına ancak bunun yıkıcı bir boyut taşıdığına dikkat çeker. Ona göre çokkùltürcùlük bunun yanı sıra etkileşimcilik anlayışıyla şekillenir (Fay, 2005, s. 15).

Derald Wing Sue ise ırkçılığa dikkat çeker ve ırkçılığın üç boyutunu Şu şekilde ifade eder: bireysel ırkçılık, kurumsal ırkçılık ve kültürel ırkçılık. Bu bağlamda Sue’nun kültürel ırkçılık olarak ifade ettiği durum, bireysel ve kurumsal ırkçılığı etkileyen ve gelişmesini sağlayan üst düzey bir Őemsiyedir. “Kùltürel ırkçılık, bir grubun kültürel mirasının diğerine üstünlüğünün bireysel ve kurumsal ifadesidir.” Bir grubun tarihinin, yaşam tarzının, dininin, sanatının ve zanaatının, dilinin, değerlerinin ve geleneklerinin diğerlerinden üstün olduğu inancı; bu kategoriyi oluşturur (2005, s. 103-104). Durmuş, Sue’nun bu sınıflandırmalarını “mikro saldırganlık” çatısı altında toplar; mikro saldırganlığın önemine dair “özellikle ırkçılığa dair yayınlarda kullanılıp yaygınlaşan bir terim” yorumunda bulunur (2019, s. 53, 55). Solórzano vd., mikro saldırganlık üzerine Şu tanımı yapar (2000, s. 60): “Mikro saldırganlıklar, genellikle otomatik veya bilinçsiz olarak sözlü, sözsüz ve(ya) görsel olarak siyahilere yönelik ince hakaretlerdir.” Her ne kadar Solórzano bu tanımda “siyahi” vurgusunda bulunsa da mikro saldırganlığı daha geniş perspektifte düşünmek gerekir (etnik, coğrafı, sosyal, kültürel vs.).

Özetle kültür için “İnsan faaliyetlerinin bütünüdür.” tanımında bulunmak yanlış olmayacaktır. Tanımlardan da görüleceği üzere aslında kültür tanımlanması çok basit bir kavram değildir. Zira içinde çok farklı unsurlar barındırdığı gibi birçok disiplinle de etkileşim içerisindedir. Öyle ki Kroeber ve Kluckhohn, yayımladığı *Culture* adlı eserde çok farklı disiplinlerden 160’tan fazla kültür tanımına yer verir (1952).

2.3.1.1. Kültürel Süreçler

Güvenç; kültürel süreçleri, “kültürün kendisi gibi sosyal antropolojinin kavramsal araç ve gereçleri” olarak tanımlar. Sosyal antropologlar kültürel olguya bu araç ve gereçlerle yaklaşır. Kültürel süreçlerin kültürel olaylardan farkı; daha soyut, genel ve evrensele yakın olmasıdır (1979, s. 130-131). Kültürel süreçler; kültürleme, kültürel yayılma, kültürleşme, kültürlenme, kültür şoku, zorla kültürleme, kültürel özümseme, kültür değişmesi, kültürel gecikme olarak sınıflandırılır (bk. Tablo 4).

Tablo 4: Kültürel Süreçler ve Çeşitli Tanımları

Kültürleme	<ul style="list-style-type: none"> • Doğumdan ölüme kadar bireyin, toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi. • Kültürün öğrenildiği ve nesilden nesile aktarıldığı sosyal süreç. • Kültürleme (kültüre girme), bireylerin herhangi bir kültürün ya da alt-kültürün tam üyesi olmaları için o kültürün öngördüğü kültürel davranış kalıplarını gerek formel gerekse informel olarak sürekli öğrenmek ve kullanmak zorunda olmalarını anlatır.
Kültürel Yayılma	<ul style="list-style-type: none"> • Bir toplumda, dıştan içe doğru ya da içten dışa doğru; maddi ve manevi öğelerin sürekli olarak yayılması. • Kültürel vasıfların farklı kültürel grupların birbirleriyle temasa geçmeleri sonucunda bir kültürden başka bir kültüre geçmesi.
Kültürleşme	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel yayılma süreciyle gelen maddi ve manevi öğelerle başka kültürden birey ve grupların, belli bir

	<p>kültüre gitmesi ve karşılıklı etkileşim sonunda her ikisinin de değişmesi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gruplar arası birinci elden temaslar sonucunda gerçekleşen kültürel özelliklerin değiş tokuşu. Grupların kültürel kalıpları değişebilir ancak gruplar farklı kalmayı sürdürür.
Kültürlenme	<ul style="list-style-type: none"> • Bir toplumun alt kültürlerinden ya da farklı toplumlardan kopup gelen birey ve grupların buluşması ve bir etkileşim süresi sonunda, asıl kültür ve alt kültürlerde bulunmayan yepyeni bir birleşime varılması. • Dışarıdan gelen birisinin, göçmenin ya da tali konumdaki bir grubun, egemen olan toplumla ayırt edilemez derecede bütünleşmesi süreci. • Bir toplumun kültürünün bir nesilden diğerine aktarılması ve bireylerin toplumun üyesi hâline dönüşmesi.
Kültür Şoku	<ul style="list-style-type: none"> • Bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkiler. • Genellikle toplumlar içinde ya da farklı toplumlar arasında hareket etmeye karşı (fiziksel, bilişsel ve psikolojik açıdan) negatif bir tepkiyi içermektedir.
Zorla Kültürleme	<ul style="list-style-type: none"> • Bir kültüre mensup birey ve grupların, başka bir kültür tarafından zorla değiştirilmesi.

Kültürel Özümseme	<ul style="list-style-type: none"> • Bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi giderek kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına alması.
Kültür Değişmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumun bütünüyle veya bazı kurumlarıyla değişmesi ya da değişikliğe uğraması.
Kültürel Gecikme	<ul style="list-style-type: none"> • Bir toplumun teknik gelişmesi ile ahlaki ve hukuksal kurumları arasında bir uçurum bulunduğunu anlatır.

Kaynak: Güvenç, 1979; Marshall, 2005; Haviland vd., 2008; Gezon ve Kottak, 2016.

2.3.1.2. Kültür Çeşitleri

2.3.1.2.1. Popüler ve Yüksek Kültür

Batmaz, sanayileşmeyle birlikte görünen bir kitle kültüründen söz edilebileceğini ve bu kültürün bir boyutunun da popüler kültür olduğunu belirtir. Tarihsel olarak popülerlik olgusu, kentleşme olgusu ile eş anlamlıdır ve popüler kültür denen kültürel olgu, folk [halk] kültürü ile seçkin [yüksek] kültürün yapay bir bileşimidir. Batmaz, “Hangi dönemde kent varsa o dönemde de yaygın kültür olarak folk geleneğinin dışında bir popüler kültür doğmuştur.” der. Dar anlamda popüler kültür gündelik yaşamın kültürüdür ve eğlenceyi içerir. Geniş anlamda ise “belirli bir yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesinin ön koşullarını sağlar” (2006, s. 74, 89).

Popüler kültür, çok daha yaygın ve herkesçe erişilebilir olduğu için yüksek kültürden ayrışır. “Yüksek kültür; klasik müzik, şiir, dans gibi ürünler ile görece az sayıda eğitilmiş insanın değerini anladığı diğer kültürel ürünleri kapsar.” Radikal ve liberal eleştirmenler, yüksek kültür ürünlerini elitizminden dolayı reddetme eğilimi gösterir (Marshall, 2005, s. 591). Gans, popüler kültür ile yüksek kültür arasındaki önemli farklardan birini, izleyicilerin sayısı ve çeşitliliği olarak gösterir. Yüksek kültür, ülkenin genelinde belki de yarım milyonu geçmeyecek küçük bir gruba hitap ederken popüler bir televizyon

programı 10 milyonlarca izleyici çekebilir. Bu sebeptendir ki popüler kültür izleyicisi heterojen bir yapı sergiler (2005, s. 45).

Popüler kültür üzerine çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen ortak bir tanım ortaya konulamamıştır. Marks'tan günümüze birçok sosyal bilimci popüler kültürün üretim ve tüketim sürecindeki ideolojik işlevleri üzerine çeşitli yaklaşımlarda bulunmuştur. Popüler kültürün “özgürleştirici” veya “hegemonik” özelliklerine dair iki farklı görüş söz konusudur. Marks, Gramsci, Althusser ve Frankfurt Okulu temsilcilerinin yer aldığı birinci görüş, popüler kültüre olumsuz yaklaşır, kitle kültürü ile eş görüp kitleleri güdüp yöneterek yanlış bilinçlendirdiğini ileri sürer. İngiliz Kültürel Çalışmalar Okulu ve takipçileri olan De Carteau ve John Fiske'in yer aldığı ikinci görüş ise popüler kültüre olumlu yaklaşır, popüler kültürü kitle kültüründen ayırarak halkın sesi olarak görür (Arık, 2004, 328-329)

Gans, popüler kültürü eleştirenlerin üzerinde durduğu dört ana temayı şu şekilde ifade eder (2005, s. 43):

Popüler kültür yaratmanın olumsuz özelliği: Popüler kültür sevimsizdir; çünkü, yüksek kültürün aksine, kâr zihniyetli yatırımcılar tarafından sadece parasını ödeyen izleyiciyi memnun etmek üzere, toptan üretilir.

Yüksek kültür üzerindeki olumsuz etkiler: Popüler kültür yüksek kültürden alıntı yapar, böylece onu ayağa düşürür; ayrıca geleceğin pek çok yüksek kültür yaratıcısını baştan çıkartır, böylece onun yetenek kaynağını tüketir.

Popüler kültür izleyicileri üzerindeki olumsuz etkiler: Popüler kültür içeriğinin tüketilmesi en iyi olasılıkla sahte mutluluklar yaratır, en kötü olasılıkla da izleyiciye duygusal olarak zarar verir.

Toplum üzerindeki olumsuz etkiler: Popüler kültürün yaygınlaşması yalnızca toplumun kültürel -ya da uygarlık- kalitesini düşürmekle kalmaz, aynı zamanda diktatörlüğe eğilimli demagogların kullandığı kitle ikna yollarına tuhaf bir biçimde ilgi gösteren, edilgen bir izleyici kitlesi yaratarak totaliter rejimlere çanak tutar.

Berger ise bazı durumlarda seçkin kültür eserlerinin popüler kültür eserlerini etkilediğini, aynı şekilde popüler kültür olarak görülen bazı eserlerin de sonradan seçkin kültür düzeyine yükseldiğini ifade eder (2014, s. 167). Bu bağlamda Gans da popüler kültürün yüksek kültürden pek çok şeyi ödünç aldığını belirtir. Lakin yüksek kültürün de diğer kültür çeşitlerinden etkilendiğine dikkat çekip; caz ve halk müziğinin yüksek kültür bestecilerince, halk efsanelerinin yüksek kültür oyun yazarlarınca, yerel yapı biçemlerinin yüksek kültür mimarlarınca ve ilkel sanatın yüksek kültür ressamlarınca ödünç alındığını söyler (2005, s. 51). Batmaz, George H. Lewis'in *Trend Report: The Sociology of Popular Culture* (1978, s. 16-17) eserinden yararlanarak popüler ve yüksek kültüre dair özellikleri sıralar (bk. Tablo 5).

Tablo 5: Popüler ve Yüksek Kültürün Özellikleri

Popüler Kültür	Yüksek Kültür
<ul style="list-style-type: none"> • Biçim olarak orta karmaşıklıktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Karmaşık bir biçimi ve beğenilmesinin estetik ölçütleri vardır.
<ul style="list-style-type: none"> • Parayla elde edilebilir, oldukça ucuzdur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tüketicileri yüksek eğitilmiş kişilerdir, bu yüzden iletilebilirlik araçları, yapının kendisidir.
<ul style="list-style-type: none"> • Copyright, patent ya da sahiplik yoluyla tüketime açıktır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ürün (yapıt) çok pahalı ve değerlidir.
<ul style="list-style-type: none"> • Bilinen bir kaynağı ya da yaratıcısı (üreticisi) vardır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mülkiyeti sahipten sahibe geçebilir.
<ul style="list-style-type: none"> • Standartlaştırılmış, yeniden biçimlendirilmiş ya da çoklaştırılmış olarak gösterime sunulur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilinen ve ünlü bir yaratıcısı vardır.
<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel değerleri ve gelenekleri, yeni formüller biçiminde yansıtır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yaratıcı yetenekli ve becerilidir. Özgün olarak yaratır.
<ul style="list-style-type: none"> • Üreten ile tüketen arasında toplumsal statü farkı vardır. 	<ul style="list-style-type: none"> • İlk değerlendirilmesi, yine yüksek beğeni sahibi arkadaş grupları ya da eleştirmen topluluğunca yapılır. Bu kültürde, ekoller ve küçük sanat toplulukları bu yüzden oluşur.
<ul style="list-style-type: none"> • Üreticileri ve sunucuları profesyoneldir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ürün (yapıt) bir düşünceyi vurgular. Kültürel ve geleneksel önyargılardan bağımsızdır. Yenilikçidir.
<ul style="list-style-type: none"> • Ürün tüketiciye dönüktür. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yaratıcıları profesyoneldir. Çoğu, sanatlarıyla geçinen sanatçılardır.
	<ul style="list-style-type: none"> • Ürün (yapıt), yaratıcının yaratım süreciyle oluşturduğu bir düşünsel çaba ve yaratıcılıkla ortaya çıkmıştır ve ancak bu tür bir çabayı gösterenlere dönüktür. Daha sonra ürün, sanat piyasası aracılığı ile “yüksek” ve “zengin” tüketiciye dönük olmaya başlayacaktır.

Kaynak: Batmaz, 2006, s. 97-98.

2.3.1.2.2. Alt ve Karşı Kültür

Haviland vd. alt kültüre dair şu tanımı getirir: “Daha geniş bir toplumun içindeki bir grubun uyduğu, kendine özgü standartlar ve davranış kalıpları bütünüdür.” Bir toplumda yer alan alt gruplar hem kendi standartlarında hareket eder hem de toplumun genelinin standartlarını paylaşırsa o zaman alt kültürden bahsedilebilir (2008, s. 106). Güvenç, bir kentin farklı semt ve mahallelerinde dahi farklı kültürel özelliklerin bulunduğunu, millî sınırlar içindeki bu farklı birimlere ve sentezlere ise alt kültür adının verildiğini belirtir. Güvenç’e göre “sosyal bir grubun ortaklaştığı veya paylaştığı alışkanlıklar ister aile, ister bir köy veya sınıf, ister bir oymak veya ulusal düzeyinde olsun, bir kültür ya da alt kültürdür.” (1979, s. 104, 116).

Alt kültür kuramının özündeki fikir, “Alt-kültürlerin üyelerinin gerçekleşmesi engellenmiş olan özelemleri ya da kendilerinden daha geniş sınırları olan toplumdaki konumlarının muğlaklığından kaynaklanan problemlere kolektif bir çözüm olarak ya da bu problemlerin halledilmesi şeklinde oluşmasıdır.” Alt kültürler, daha geniş nitelikteki kültürün sembol, değer ve inançlarını ödünç alırlar ve çoğunlukla çarpıtır, abartır veya tersine çevirirler. Bu özelliği ile daha geniş nitelikteki kültürden ayrılırlar. Marshall aynı zamanda alt kültürlerin bazen içinde yaşadıkları egemen kültürün değerleriyle karşılık içinde olabileceğini ve reddedebileceğini söyler. Bu durum, karşı kültür olarak adlandırılır. En yaygın örneği, 1968’de görülen ve gençlik çatışmalarıyla özdeşleştirilen öğrenci ve hippie kültürleridir (2005, s. 16-17, 388).

2.3.1.3. Kültürler Arası İletişim

1920’lerde ABD’de başlayan çeşitli dil ve akademik eğitim programları ile kültürler arası iletişimin temelleri atılmış; akademik düzeyde ise II. Dünya Savaşı sonrasında 1946’da ABD’de diplomatlara eğitim vermek üzere kurulan Foreign Service Institute (FSI) ile başlamıştır. ABD ile başlayan bu süreç uluslararası alanda da artış göstermiş; başta BM olmak üzere çeşitli kurumlar, akademisyen ve öğrencilere yönelik eğitim ve değişim programları sonucunda kültür ve iletişim arasındaki ilişkiyi anlamak zaruri bir hâl almıştır. ABD merkezli FSI başlangıçta dil eğitimine önem vererek diplomatların ya da askerlerin nasıl daha etkin bir şekilde dil öğreneceği üzerine çalışmalar yürütmüştür.

Edward T. Hall de FSI'da ders verenlerden biri olarak dil öğrenimi ile antropolojik bilgi arasındaki ilişkiye önem vermiştir (Sarı, 2004, s. 2-5). Bu kapsamda kültürler arası iletişim terimi de ilk kez Edward T. Hall'un *The Silent Language* (1959) kitabında yer bulmuştur (Kartarı, 2001, s. 30-31). Hall, bu eserinde kültür ve iletişimin ayrılmazlığına vurgu yapıp "Kültür iletişimdir ve iletişim de kültürdür." der (1959, s. 218). Bu noktada Haviland vd.nin kültür, dil ve iletişim ilişkisine dair yorumu da Hall'un ifadesini destekler: "Kültürün özelliği sembollere dayalı olmasıdır. Simgelerle, özellikle de dil ile dışavurulan fikirler, duygular ve arzular, iletişim yoluyla aktarılır." (2008, s. 140). Her ne kadar Hall, kültürler arası iletişim terimini ilk kullanan kişi olsa da Kartarı, Ruth Benedict'in II. Dünya Savaşı esnasında ortaya koyduğu antropolojik çalışmaları, "yabancı bir kültürün iletişim davranışlarını anlamaya yönelik ilk çalışmalar olmaları dolayısıyla" kültürler arası iletişim araştırmaları için bir başlangıç olarak kabul eder (2001, s. 30). Bununla birlikte özellikle Avrupa'da kültürler arası iletişim çalışmaları dil ve kültür ilişkisi üzerinden gelişim göstermiş ve 1980'li yılların sonunda ayrı bir disiplin olarak ele alınmıştır. Kültürler arası iletişim ve kültürler arası öğrenme, AB'nin çeşitli değişim programlarının üzerinde önemle durduğu bir çalışma alanı olmuştur (Özdemir, 2011, s. 31). Snow da kültürler arası ya da kişiler arası iletişimin; güven, anlayış ve dostluk inşa etmek için en önemli fırsat olduğunu, bu nedenle Fulbright Programı ve çeşitli değişim programlarının bu açıdan önemi haiz olduğunu ifade eder (2009, s. 5).

Kartarı, bu disiplinde çalışan araştırmacı ve uygulamacıların ilgi alanlarının merkezinde; farklı ülkelerde yaşayan, öğrenim gören, çalışan ve "sojourner" [geçici bir süreyle ikamet eden] kişilerin olduğunu belirtir. Ona göre kültürler arası iletişimin amacı "farklı kültürlerle mensup insanlar arasındaki iletişimi anlamak ve açıklamaktır. Bu amaç doğrultusunda etkileşime giren bireylerin kültürlerini iletişim açısından incelemek gereklidir." (2001, s. 12-13).

Bugün dünya, farklı dil ve kültürel geçmişlere sahip insanlar arasındaki iletişime sahne olmaktadır. Bu iletişim; iş, askerî iş birliği, bilim, eğitim, kitle iletişim araçları, eğlence ve turizm gibi sebeplerle yaşanabildiği gibi işsizlik veya siyasi sebepler sonucu yaşanan göçlerle de gerçekleşebilmektedir. Yaşanan tüm bu temaslarda, doğru bir iletişimin gerekliliği söz konusudur (Journal of Intercultural Communication, t.y.). Kartarı da kültürler arası iletişimde önemli olanın, farklı kültürlerde yetişmiş kişiler arasında etkin ve uygun iletişimin kurulabilmesi olduğunu belirtir (2001, s. 204). Melanlıoğlu, bu noktada kişiler arası iletişimde

temel aracın dil olduğunu söyler, kişiler arası iletişimde anlaşma isteğinin de yabancı bir dil ya da dilleri öğrenme ihtiyacını doğurduğunu ifade eder; buna göre “Kültürler arası iletişimde esas olan, hedef dili öğrenenlerin, iletişim amaçlarını başarılı bir şekilde sonlandırabilmeleridir.” der (2013, s. 129-130). Tapan, yabancı bir dil öğrenme uğraşının aynı zamanda bir kültürü anlama veya tanıma uğraşı olduğuna dikkat çeker. Kişinin yabancı dilde öğrendiği her sözcük, anladığı her tümce ya da çözebildiği her metin; o dili konuşan kişilerle ve onların dünyalarıyla ilgili yeni bir düşünce ya da imgeler oluşmasına neden olur (1990, s. 55). Byram, yabancı dil öğretiminde ayrıntılı bir dil bilimsel analizin tek başına yeterli olmadığını belirtir, “sosyokültürel” ve “sosyal yeterlik” kavramlarına da işaret eder. Ona göre bu kavramlar; iletişimin dil dışı açılarını, insan etkileşimi olarak iletişim anlayışını aydınlattığı ve iletişim sadece bilgi değişimi olmadığı için takip edilmelidir (1997, s. 12). Kramsch ise kültürün dil öğretimindeki önemine dikkat çeken bir diğer isimdir. Kramsch, “Dil öğreniminde kültür; konuşma, dinleme, okuma ve yazmayla birlikte bir beşinci beceri değildir. İlk günden itibaren kültür, her zaman arka plandadır.” der (1993, s. 1).

2.3.1.4. Kültür, Dil ve Eğitim İlişkisi

Aksan, *Her Yönüyle Dil* adlı eserinde “insanı insan yapan niteliklerin başı” olan dile dair şöyle bir tanımda bulunur (1979, s. 11, 55): “Dil; düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan; çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir.” Baydur, dilin organik bir varlık olmadığını, bir yönüyle organik bir varlık olan insanların duygu ve düşüncelerini bildirmek için koyduğu bir işaretler sistemi olduğunu belirtir. Özetle dili, insan sesiyle kurulan işaretler sistemi olarak ifade eder (1999, s. 93). Haviland vd. ise dili “en ayırt edici ve karmaşık iletişim biçimi” olarak betimler (2008, s. 209).

Tüm bu tanımlardaki ortaklık ise dilin bir iletişim aracı olmasıdır. İnsanlar duygu ve düşüncelerini iletişim yoluyla aktarır. Kültüre dair verilmiş tanımlarda da görüldüğü üzere dil, kültürün en önemli öğelerinden biridir. Zira kültür de öğrenilip aktarılması gereken bir yapıdır ve bu da ancak dil vasıtasıyla gerçekleşir.

Kültür ve dil ilişkisine dikkat çeken Güngör’e göre dilin birinci fonksiyonu, kültürün aktarılmasındaki köprü olma görevi ve ikinci fonksiyonu da millî birlik ve beraberliği sağlamasıdır. Dilin birinci fonksiyonu bağlamında kültürün aktarılmasını ise iki boyutta

ele alır: zaman ve mekân. Zaman boyutunda dil, nesiller arasında alışverişi sağlar. Eski nesiller bıraktıkları sözlü ve yazılı eserlerle tecrübeleri ile inanç ve değerlerini yeni nesillere aktarır. Böylelikle geçmiş ile gelecek arasında köprü olma vazifesini yerine getirir. Mekân boyutuyla da Türkiye Türkleri ile yurt dışında yaşayan Türkler arasında kültürel birliği sağlar (1991, s. 61). Güvenç de “Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Dilde neler varsa toplum ve kültürde asılları veya yankıları vardır.” der. Ona göre kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle de kültür gelişir ve zenginleşir (2015, s. 48). Kültürün ve tarihin ancak dil aracılığıyla yeni nesillere aktarılacağını belirten Güvenç; dili, “kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi, hazinesi ya da sözlüğü” şeklinde tanımlar (1979, s. 112).

Dil ve kültür ilişkisi bağlamında Sapir-Whorf Hipotezi'ne de değinilmesi yerinde olacaktır. Her dilin diğer dillerde mutlak karşılıkları olmayan sözcükler veya ifadeler içerdiğine dikkat çeken Edward Sapir ve Benjamin Whorf'un ortaya attığı bu hipoteze göre “İnsanlar; dünyayı, sahip oldukları dilin kültürel merceği aracılığıyla algılar.” (Macionis ve Plummer, 2008, s. 134). Bu görüş aynı zamanda “dilbilimsel görecelik” olarak da adlandırılır ve dilin, düşünce ve eylemi biçimlendirmesi olarak tanımlanır (Haviland vd., 2008, s. 242).

Dilin, aynı zamanda bir ulusun kültürünün de aynası olduğunu belirten Aksan, insanın ve uygarlığın en önemli aracı olarak dile işaret eder (1979, s. 13). Bunun nedeni; eğitim ve okullaşmanın, ulus devletlerin inşası ile kurucu ideolojinin aktarımında özellikle dil üzerinden şekillenmesidir. Nitekim Bozkurt; eğitimi, “egemen kültürü aktaran muhafazakâr bir kurum” olarak tanımlar; okulların toplumsal kontrol işlevi rolünü üstlendiğini ve bireylere yerleşik kurumlara saygı duymayı öğrettiğini ifade eder (2023, s. 291-292). Güllüpnar'a göre 19. yüzyıldan itibaren ulus devletler eğitimlerini, uluslarının kültürel ve ekonomik yeniden üretimini sağlamak üzere kitlesel olarak gerçekleştirmeye başlar. Kültürel açıdan ulus devletlerin; ulusun ortak dilini, kültürel kodlarını, geleneklerini, geçmiş ve gelecek ideallerini ve anlatılarını eğitim sürecinde yeni nesillere aktardığını ve bunun sonucunda da toplumun kültürel devamlılığını sağlamayı hedeflediğini belirten Güllüpnar, eğitimi bu yönüyle bireyden ulus inşa eden çok güçlü bir sosyalizasyon süreci olarak tanımlar ve eğitim/öğretim süreçlerinin tüm unsurlarını, ulusun değerlerine sadık; kültürel ve sosyal bakımdan makbul vatandaşlar yetiştirmeye hizmet eden araçlar olarak ifade eder (2022, s. 38-39). Bu noktada Füsün

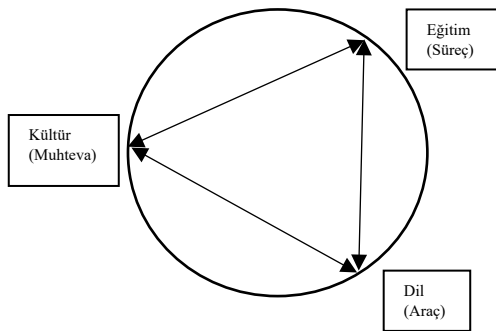
Üstel de “*Makbul Vatandaş’ın Peşinde*” kitabında bu konuya değinir. Üstel, “Dil unsurunun, ulusun kurucu öğelerinden biri olarak 1927’den sonraki ders kitaplarında kararlı bir biçimde yer alması, hiç kuşkusuz Türk ulus devletinin kültürel ve siyasal konsolidasyon süreciyle yakından ilgilidir.” der (2008, s. 166).

Erden, eğitim ve kültür ilişkisine dikkat çeker ve bu durumu şu şekilde aktarır (2011, s. 76):

Eğitim kurumları bireyleri sosyalleştirerek ve onlara toplumun kültürel özelliklerini aktararak toplumun devamlılığını sağlarlar. Çünkü toplumları bir arada tutan onların ortak kültürleridir. Toplumlar geliştikçe ve kültür genişledikçe, ortak kültür ancak okullardaki eğitim yoluyla verilebilir. (...) Okulların mevcut kültürün aktarılması işlevinin yanı sıra, kültürün geliştirilmesi işlevi de vardır. Okullar toplumdaki yenilikleri başlatacak ve geliştirecek yenilikçi ve yaratıcı bireyler yetiştirerek kültürel birikimi de sağlar.

Güngör ise eğitim, kültür ve dili bir arada değerlendirir. Bu bağlamda eğitimi, sosyal bir kurum olarak kültürün bir unsuru şeklinde açıklar. Ona göre eğitim, kültür ile kültürün diğer unsurlarından etkilenir ve böylece şekillenir. Kültürün ve sosyal mirasın eğitim yoluyla aktarıldığını; eğitimin kültüre katkıda da bulunduğunu belirten Güngör, eğitim ve dil bağlamında yapılan araştırmalar ve incelemelerle eğitimin dili; gerek yapısı gerek estetiği gerekse de nüansları da karşılayabilecek derecede incelenmiş mefhumları ile dilin de eğitimi etkilediğini söyler. Özetle “Kültür, eğitim süreciyle kazandığımız muhteva; eğitim, bize kültürel muhtevayı kazandıran süreç; dil ise bu muhtevayı kazanma sürecimizi gerçekleştiren araçtır.” (bk. Şekil 1) (1991, s. 63-64).

Şekil 1: Kültür, Eğitim ve Dil Etkileşimi

Kaynak: Güngör, 1991, s. 64.

Güngör gibi Bilgili de dil, kültür ve eğitimi bir arada değerlendirir. Dili; kültürü ve eğitimi inşa eden temel ve ortak bir unsur olarak ifade eder ve eğitimin en temel aracı olduğunu belirtir. Okulun, bireyi topluma uyumlu hâle getirme fonksiyonuna sahip olduğunu ve

bunun da dil ile kültür ilişkisinin doğru kurularak yapılabileceğini söyleyen Bilgili, hızlı küreselleşme sonucunda bireyin eğitimi ve donanımı açısından birden fazla yabancı dil öğrenmeye mecbur kaldığını ifade eder. Hızlı küreselleşme ile uluslararası göç, çok kültürlülük, kültürler arası iletişim ve çok dillilik gibi kavramlar da giderek daha fazla önem kazanmaya başlar (2022, s. 32-33).

Görüldüğü üzere dil, kültür ve eğitim; birbirleriyle etkileşim hâlinde olan sacayağı görevi üstlenir. Bu bağlamda yapılan değerlendirmelerde bu üç unsuru birlikte ele almak zaruridir. Zira herhangi birini bu değerlendirmenin dışında tutmak konunun anlaşılmasında büyük bir boşluğa yol açar. Kültürel diplomasi açısından da bu üç unsur hayati öneme sahiptir. Diplomasinin temel bileşenlerinden birinin kültür olması, kültürün eğitim yoluyla aktarılması ve diplomasinin de bir iletişim kanalı olması dili önemli kılar.

2.3.1.5. Kültür Politikası

Üstel, kültür gibi politika teriminin de karmaşık ve muğlak olduğunu ifade eder. Bu karmaşık ve muğlaklığın ise siyaset bilimcilerin politikayı “her şeyde” ve “her yerde” olarak tanımlamasından ileri geldiğini belirtir. Üstel, politikayı şu şekilde tanımlar:

Başta devlet olmak üzere çeşitli kamu erklerine, siyasal kurum, yapı, süreç ve ilişkilerin bütününe gönderme yapan bir kavram olarak politika, yönetim sanatını; kamusal işlerin düzenlenme ve yürütülme biçimini; devlet, kurum, örgüt, siyasal parti, işletme ya da bireyler tarafından belirlenmiş bir hedefe ulaşmak üzere geliştirilen ya da hayata geçirilen tutum ve eylemleri içerir. Bu yönüyle politika, seçilmişlerden sendikalara, hükümetlerden sivil toplum ya da lobi kuruluşlarına kadar uzanan, birçok farklı bireysel ve kurumsal aktörün ulusal güvenlikten adalete, kamu maliyesinden sağlık, eğitim ve kültüre kadar geniş bir alanda, ulusal, ulusüstü, uluslararası, bölgesel, yerel vb. düzlemlerdeki eylem ve müdahalelerini ilgilendirir.

Ayrıca Üstel, bazı yazarların eğitim politikasını, kültür politikasının bir birleşeni olarak kabul ettiğine de dikkat çeker ve kültür politikaları çalışmalarında, UNESCO’nun 1960’lardan itibaren gerçekleştirdiği çalışmaların ve konferansların yön verici olduğunu ifade eder (2021, s. 13-23). Bu bağlamda UNESCO’nun 1969 yılında yayımladığı *Cultural Policy: A Preliminary Study* kitabında kültür politikasını; bir toplumdaki belirli bir zamandaki kültürel ihtiyaçları, o toplum için mevcut tüm fiziksel ve insan kaynaklarının en elverişli kullanımı yoluyla karşılamayı amaçlayan bilinçli ve kasıtlı kullanımların, eylemlerin veya eylemsizliğin toplamı olarak tanımlar (1969, s. 10).

Çeçen'e göre politika, "belirli bir alanda izlenen yol ve tutumlar bütünü; kültür politikası ise kültür sorunları karşısında belirli seçeneklere göre bir tutumun izlenmesidir" Bu bağlamda siyasal partiler de bu tutumu programlarında dile getirir ve öneriler doğrultusunda kamuoyu oluşturur. Çeçen, politikayı yürüten yönetici gücün egemen sınıf adına iktidara geldiğini belirtir ve o sınıfın istekleri doğrultusunda devleti yönettiğini ve toplumu yönlendirdiğini ifade eder. Buna göre toplumun yönlenmesinde insan kafasının biçimlenmesinin öncelikli olduğunu, bu konunun da tümüyle kültür politikasına bağlı olduğunu söyler. Politikanın, devleti olduğu kadar toplumu da yönetme sanatı olduğunu; bir toplumun her yönden yönetilmesi gündeme geldiği zaman kültür alanının dışlanması da mümkün olmayacağını belirten Çeçen'e göre geleceğe dönük ve uzun süreli politikalarda toplumların kültürel varlıkları her zaman birinci planda ele alınır ve politikayı yalnızca toplumsal veya ekonomik sorunlara indirgeyen yönetimler ise uzun ömürlü olamaz. Kültür ve politika ilişkisinin, siyasi partilerin iktidara gelmesindeki önemine dair ise şu açıklamada bulunur: "Var olan siyasal kültürün boyutlarını iyi değerlendirebilen politik akımlar kısa zamanda iktidara gelebilmişler ve kitleleri arkalarından sürükleyebilmişlerdir. Kültür bu açıdan politikada çok önemli bir yere sahiptir." (1996, s. 26-40).

Her ne kadar kültür ve politika bu kadar birbirine yakın kavramlar olsa da Türkiye'de müstakil bir Kültür Bakanlığının tarihi çok eskilere dayanmamaktadır. Öyle ki Kültür Bakanlığı ilk defa 1971 yılında Millî Eğitim Bakanlığından ayrılarak ayrı bir bakanlık olarak faaliyete geçmiş ve yıllar içerisinde çok defa değişikliğe maruz kalmıştır. Bu durum da Türk kültür politikalarının kurumsallaşması açısından bir gecikmeye ve istikrarsızlığa işaret eder. Tablo 6, günümüzdeki adıyla Kültür ve Turizm Bakanlığının tarihî süreçlerini göstermektedir.

Tablo 6: Kültür ve Turizm Bakanlığı Evreleri

1923-1971	Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde müsteşarlık
1971-1972	Kültür Bakanlığı
1972	Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı
1973-1974	Başbakanlığa bağlandı

1974-1976	Kültür Bakanlığı
1976	Turizm Bakanlığı ile birleşti
1977	Millî Eğitim Bakanlığı ile birleşti
1977-1982	Kültür Bakanlığı
1982-1989	Turizm Bakanlığı ile birleşti
1989-2003	Kültür Bakanlığı
2003	Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kaynak: Sunar, Ülker ve Kartal, 2022, s. 34.

Türkiye'nin iktidar partisi de *2023 Seçim Beyannamesi* kitapçığında kültüre özel bir bölüm ayırmıştır. 12 sayfalık bu bölümde; kültür vizyonu, iktidarı döneminde yaptığı ve sonraki yıllarda yapmayı planladığı faaliyetler yer alır. Beynamede yer alan “Kültürü, bir toplumun temel değerlerinin zaman ve mekân boyutunda tezahür etmiş en önemli kimlik unsuru olarak görüyoruz.” ifadesi, ülkenin yönetici partisinin kültüre gösterdiği önemin kanıtı niteliğindedir. Bu bağlamda beynamede dikkat çekici unsurlar aşağıda gösterilmiştir (AK Parti, 2023, s. 161-172):

- Türkiye Cumhuriyeti; Osmanlı, Selçuklu ve daha öncesine giden kadim bir medeniyetin son halkasıdır.
- AK Parti, kültürü; donuk, tek tip ve değişmez bir alan olarak görmez. Kültürler, tıpkı temsil ettikleri toplumlar gibi, dinamik bir niteliğe sahiptir.
- Türkçe'nin dünya dili olma özelliğini güçlendirecek, insanımızın ortak kültür ve değerler etrafında birlik ve dayanışma gösterme kabiliyetini artıracaktır.
- Yurt dışında Türk dilinin öğretimini etkinleştirmek için 62 ülkede 83 Yunus Emre Kültür Merkezi kurduk. Küresel ölçekte kültür merkezleri ağı oluşturarak, Türkiye'nin kültürel sahadaki etkinliğinin artırılmasını sağladık.
- Türkçe'nin dünya dili olma özelliğini güçlendirme yönünde büyük bir mesafe kat ettik.
- Türk dilini dünyaya tanıtmaya çabalarımızı kararlılıkla sürdüreceğiz.
- Türkçe'nin zenginliğinin kayıt altına alınması için etimolojik sözlüğün tamamlanmasını sağlayacağız.
- Yunus Emre Enstitülerindeki Türkçe içerikleri ve bilgi merkezlerini zenginleştireceğiz. 62 ülkede hizmet veren Yunus Emre Enstitülerimizin Kültür Merkezi sayısını, 2028 yılına kadar 128'e çıkarmayı hedefliyoruz.
- Her türlü basın, yayın ve medya ortamında Türkçe'nin güzel kullanılmasını özendirerek, mesajını dille ileten tüm sanat eserlerinde kelime zenginliğini teşvik edeceğiz.

Görüldüğü üzere iktidar partisinin beyannamesinde Türkçenin kullanımı, yaygınlaştırılması için yapılan ya da yapılacak çalışmalar önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Yunus Emre Enstitüsüne verilen önem dikkat çekicidir. Bu durum; iktidar partisinin, Türk kültürünü ve dilini yabancılara öğretme üzerine geliştirdiği stratejiye işaret eder. Bu stratejiye işaret eden bir diğer önemli belge ise Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının hazırladığı *11. Kalkınma Planı*'dır (2019-2023). Kalkınma planında yer alan kültür politikalarından öne çıkanlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: 11. Kalkınma Planı'nda Öne Çıkan Kültür Politikaları

236.5. Afrika açılımı çerçevesinde Afrika ülkeleri ile olan diplomatik, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkiler daha da güçlendirilecek; ülkemiz ile bölge ülkeleri arasında dış ticaret hacmi artırılabacaktır.	662.2. Uluslararası koruma ve geçici koruma altındakilerin Türkçe dil becerileri geliştirilerek sosyal hayata uyumları artırılabacaktır.
236.6. Ortadoğu bölgesinde yer alan ülkeler ile mevcut diplomatik, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkilerimiz güçlendirilecek; bölge ülkeleri ile dış ticaret hacmi artırılabacaktır.	663.2. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır.
635. Türkçe'nin doğru ve yetkin bir şekilde kullanılması için örgün eğitim başta olmak üzere, her türlü medya, yasal düzenleme gibi araçlar etkin bir şekilde kullanılacaktır.	663.3. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımları sağlanacaktır.
635.1. Türkçe'nin zenginliğinin kayıt altına alınması için etimolojik sözlük tamamlanacaktır.	831. Türk dünyası ile siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve bilimsel işbirliği geliştirilecektir.
635.2. Yurt dışında Türk dili ve kültürünün öğretimi ve tanıtımı faaliyetleri geliştirilecektir.	832. Ülkemizin Asya-Pasifik, Afrika, Güney Asya, Latin Amerika ve Karayip ülkeleriyle yürütmekte olduğu siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve bilimsel işbirliği faaliyetleri derinleştirilecektir.

<p>635.3. Her türlü basın, yayın ve medya ortamında Türkçe'nin güzel kullanılması özendirilecek, mesajını dille ileten tüm sanat eserlerinde kelime zenginliği teşvik edilecektir.</p>	<p>838.2. Türkiye Bursları kapsamında özel bir program oluşturulacak, nitelikli işgücünün tespiti yapılacak ve seçilen öğrencilerin Türkiye'de çalışma izni alması kolaylaştırılacaktır.</p>
<p>635.4. Türk kültür ve medeniyetine dair referans niteliğindeki metinler belirli bir program dâhilinde akademik niteliği haiz üniversiteler, yayınevleri ve ilgili kamu kurumlarınca yayımlanacaktır.</p>	<p>839. Türkiye'nin uluslararası görünürlüğünün artırılması ve imajının güçlendirilmesi için kamu ve kültür diplomasisi faaliyetleri yoğunlaştırılacak, ulusal ve uluslararası alanda Ülkemizin ileri sürdüğü tezler ve politika tercihleri stratejik iletişim çerçevesinde uluslararası kamuoyuna etkili bir şekilde aktarılacaktır.</p>
<p>643. Kültürümüz yurt dışında tanıtılacak, kültürel diplomasi faaliyetleri geliştirilecek, kamu ve sivil toplum kuruluşlarınca yürütülen kültürel diplomasi nitelikli faaliyetler arasında eşgüdüm sağlanacak ve uluslararası ilişkilerde kültürün yapıcı rolünden istifade edilecektir.</p>	<p>839.3. Uluslararası kamuoyu üzerinde etkili olan ve Türkiye ile ilgili çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, STK'lar ve kişiler ile uluslararası işbirlikleri geliştirilecek, bu kapsamda Türkiye'nin tanıtımına yönelik araştırmalar ve projeler gerçekleştirilecektir.</p>
<p>643.1. Yurt dışında kültürel diplomasi alanında faaliyet gösteren kuruluşlara verilen destekler artırılacak ve bu kuruluşların idari kapasiteleri geliştirilecektir.</p>	<p>839.4. Türkiye hakkındaki olumlu ve olumsuz tüm propaganda faaliyetleri yakından izlenecek, değerlendirilecek ve bu çerçevede karar vericilere etkin bir şekilde anlık bilgi akışı sağlanacaktır.</p>
<p>643.2. Dünya kamuoyunda olumlu bir Türkiye algısı oluşmasına yönelik kültürel faaliyetler gerçekleştirilecektir.</p>	<p>839.5. Kara propaganda ile mücadele kapsamında ulusal ve uluslararası platformlarda kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve bu itibarla uluslararası topluma yönelik nitelikli yayınların yapılması teşvik edilecektir.</p>

<p>643.3. Türkiye'nin bilimsel ve akademik birikimi yurt dışında tanıtılacaktır.</p>	<p>839.6. Türk kültürünün tanıtımı kapsamında seçilmiş ülkelerde Türk dili ve edebiyatı lisans programlarının açılması desteklenecektir.</p>
---	---

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019.

2019 yılında yayımlanan *11. Kalkınma Planı*'nda yer alan bazı maddeler ile iktidar partisinin 2023 yılında yayımladığı seçim beyannamesindeki bazı maddelerin aynı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte planda yer verilen hedef coğrafyalar ile Türkiye'nin kamu diplomasisi araçlarının yöneldiği ülkeler de örtüşmektedir. Türkçenin öğretiminin kültür politikalarındaki yeri ve kültürel diplomasiye dair maddeler de dikkate değerdir.

2.3.2. Eğitim Odaklı Kültürel Diplomasi Araçları ve Dünyada Öne Çıkan Aktörler

Kültürel diplomasiye dair yapılan tanımlarda görüldüğü üzere kültür merkezleri, değişim programları ve burslar; eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları bağlamında önemli bir yer tutar. Dil öğretimi ise kültür merkezleri, değişim programları ve bursların bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak ortak paydası olma özelliğine sahiptir. Dil öğretimi bağlamında en etkin araç olan *kültür merkezlerinin* en önemli amacı, ülke dilini öğretmek kültürünü yaygınlaştırmak ve bu sayede ülkenin kamu diplomasisini kolaylaştırmaktır. Bununla birlikte bu merkezlerin yürüttüğü eğitim faaliyetleri de bu diplomasiyi tamamlayıcı bir görev üstlenmektedir (Ünalımsı, 2019, s. 145-146).

Kültür merkezleri temelde benzer amaçlarla organize edilmiş kurumlardır. Bu noktada öğrenciler için dil öğrenimi, dil öğretmenleri için formasyon, dil sınavları sonucunda sertifika vermek (Fransa'nın DALF ve Birleşik Krallık'ın IELTS'i gibi) gibi dil öğretimi amaçlarının yanı sıra kültürel etkinlikler düzenleyerek (sergi, konser, fuar, yayıncılık vs.) ülke kültürünün tanıtımı da görevleri arasında yer alır (Fürjész, 2013, s. 5-6). Tabii ki ülkelerin farklı kültürel diplomasi politikaları ve bu politikalara hizmet etmek için kurdukları kurumlar, yaklaşımlarda farklılıklara da sahiptir. Örneğin, İngiltere eğitime odaklanırken Fransa ve Almanya ise dile vurgu yapar (UNESCO, 2022).

Dünyada kültür merkezlerinin tarihine bakıldığında ilk örneğinin Fransa'da olduğunu görmekteyiz. *Alliance Française*; Fransızcanın ve Fransız kültürünün yaygınlaştırılması

amacıyla 1883 yılında kurulmuştur. 2022 yılı itibarıyla 5 kıtada, 133 ülkede 834 şubesi bulunan kurumun her yıl yaklaşık 500.000 öğrenciye ulaştığı ve kültürel etkinliklerle de yaklaşık 3 milyon katılımcıyı bir araya getirdiği ifade edilmektedir (Fondation Alliance Française, 2022). Fransa'daki bir diğer önemli merkez ise *Fransız Enstitüsü*'dür. Fransız Enstitüsü, Alliance Française ile iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Fransızcanın ve Fransız kültürünün yaygınlaşması ile birlikte birçok kültür ve sanat alanında görev üstlenir (Ministry for Europe and Foreign Affairs, t.y.b). Dünyada adından çokça söz ettiren diğer bir kültür merkezi ise Birleşik Krallık'a ait *British Council*'dir. 1934 yılında kurulan ve bugün 100'den fazla ülkede faaliyet gösteren merkez; kültürel ilişkileri, İngilizce öğrenimini ve eğitim iş birliğini sağlama amaçlarına sahiptir. 2021-2022 döneminde öğrenciler, sınav adayları, öğretmenler vd. dâhil olmak üzere yüz yüze iletişim kurulan etkinliklere katılanların sayısı 8,5 milyon olarak açıklanmıştır (British Council, 2022). 1951 yılında kurulan *Goethe Enstitüsü* de Almanya'nın kültür merkezi olarak karşımıza çıkar. Kültürel alışveriş, eğitim ve Almancanın öğretilmesi amaçlarını taşıyan kurum aynı zamanda Almanya'nın ve Avrupa'nın kültürü üzerine de çalışmalar yürütür (Goethe Institut, t.y.a; t.y.b). Goethe Enstitüsü bugün 98 ülkede 158 enstitü ile faaliyetlerini sürdürmektedir. *2022-2023 Faaliyet Raporu*'na göre Almanya haricinde en fazla dil kurslarına katılım 12 enstitüde 37.169 kişi ile Güneydoğu Avrupa'da gerçekleşmiştir (Goethe Institut, 2023). Bu durum, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın bir sonucu olarak bölge ülkelerindeki insanların Almanca öğrenerek Almanya'da hayatını devam ettirme motivasyonunu göstermektedir. Japonya'da kültür, dil ve diyalog konularında faaliyetler yürüten *Japonya Vakfı* ise 1972 yılında kurulmuştur. Bu bağlamda Vakıf; tiyatro, müzik, edebiyat dâhil birçok alanda kültürel faaliyet yürütmekte; Japoncaya ve Japonya'ya olan sempatinin artması için dil öğretimi gerçekleştirmekte ve yurt dışındaki Japon çalışmalarını destekleyip bu ülkelerle diyalogu sürdürmektedir. Japonya Vakfının bugün 24 ülkede 25 şubesi bulunmaktadır (Japan Foundation, 2022). Kurum, 2021 yılındaki mali harcamaları içerisinde %39'luk dilim ile en çok Japonca öğretimine ikinci olarak da kültürel faaliyetlere yatırım gerçekleştirmiştir (Japan Foundation, 2023). Geç dönemde kurulmasına rağmen hızlı bir gelişim gösteren bir diğer kültür merkezi ise Çin merkezli *Konfüçyüs Enstitüsü*'dür. Enstitü, Çin ekonomisinin büyümesiyle birlikte Çinceye olan ilgiye yönelik ihtiyacı karşılamak ve Çin kültürü ile Çinceyi yaygınlaştırmak için bir köprü görevi üstlenmek üzere 2004 yılında kurulmuştur.

Enstitünün faaliyet alanları; 1) Çince öğretmek, 2) Çince öğretim materyali ihtiyacını karşılamak, 3) Çince öğretmeni yetiştirmek, 4) Çince yeterlik sınavı yapmak, 5) sınav merkezi görevi üstlenmek, 6) dil ve kültüre dair aktiviteler düzenlemek şeklindedir (CRI, 2012). Konfüçyüs Enstitüsü 2019 yılı itibarıyla 162 ülke ve bölgede; 550 enstitü ve 1.172 sınıf ile çalışmalarını sürdürmektedir (CIEF, t.y.). 2006 yılında hayata geçirilen ve Avrupa'daki kültür kurumlarını (39 üye) bir çatı altında toplayan *Avrupa Kültür Enstitüleri Ağı (EUNIC)* da kültürel diplomasi bağlamında önemli bir yer tutar. EUNIC, uluslararası ilişkilerde kültürün önemini savunur ve Avrupa kültür politikasının tanımlanmasında aktif olarak yer alır. EUNIC sanattan eğitime, dil çalışmalarından dijitalleşmeye kadar birçok alanda faaliyet yürütür (EUNIC, t.y.).

Burslar da bir diğer önemli eğitim odaklı kültürel diplomasi aracıdır. Burslar çeşitli kurumlarca verilebilmektedir. Kültür merkezlerince verilebildiği gibi ayrıca hükümet destekli burslar da söz konusudur. Kültür merkezlerinin bir diğer önemli işlevi de çeşitli burs programları vasıtasıyla ülkeyi başarılı bireylere yönelik çekici hâle getirmektir. Bu sayede kültür merkezleri ülkenin bilimsel açıdan kalkınmasına da katkıda bulunur (Fürjész, 2013, s. 6). Dünyadaki en kapsamlı ve prestijli burs programı ise *Fulbright* ile ABD'dedir. Fulbright, II. Dünya Savaşı sonrasında 1946 yılında, Senatör J. William Fulbright tarafından eğitim ve kültür yoluyla ülkeler arası diyalogu sağlamlaştırmak adına Amerika Kongresine sunulan kanun teklifi ile hayata geçirilmiştir. Program ile gerek ABD'li öğrenciler yurt dışına çıkararak gerekse de yurt dışından öğrenciler ABD'ye giderek eğitim imkânı elde etmektedir. Fulbright 160 ülkede bulunan komisyonları ile çalışmalarını sürdürmektedir (Fulbright Türkiye, t.y.). Fulbright'ın burs programlarından biri de yabancı dil öğretimine yönelik düzenlenen Yabancı Dil Öğretim Asistanlığı'dır (FLTA). FLTA, ABD'lilerin yabancı kültürlerle ve dillere yönelik bilgilerini geliştirmek üzere tasarlanmıştır. Bu kapsamda programa kabul edilen kişiler, bir akademik yıl süresince ABD'li öğrencilere kültürlerini ve dillerini öğretme fırsatı elde eder. Türkçe de Daha Az Yaygın Olarak Öğretilen Dil (LCTL) kapsamında değerlendirilir (Fulbright Foreign Student Program, t.y.). Fulbright mezunları dünyanın birçok yerinde başarılarla imza atmaktadır. Bu kapsamda mezunlar arasından bugüne kadar 89 Pulitzer Ödülü ve 62 Nobel Ödülü sahibi çıktığı gibi 41 de devlet ve hükümet başkanı mevcuttur (Fulbright Scholar Program, t.y.). Dönemin ABD Temsilciler Meclisi Uluslararası İlişkiler Komisyonu Başkanı Lee Hamilton, Fulbright Burslarına istinaden uluslararası eğitimin,

Amerikan dış politikasının en etkili aracı olduğunu ifade eder. Ona göre uluslararası eğitim; güven sağlar, bağları güçlendirir ve halklar arasında uzlaşmayı sağlar (The Library of Congress, 2001). Çin ise *Çin Hükûmet Bursu (CSC)* ile bu alanda çalışmalarını sürdürmektedir. Burs kapsamında öğrenciler, 1 yıl süreyle Çince dil kursu eğitimi almaktadır. Bugün Çin'deki 282 üniversite, CSC ile yurt dışından öğrenci kabul etmektedir (CSC, t.y.b). 2023-2024 dönemi için Türkiye'ye lisans, yüksek lisans, doktora ve akademisyenlik kategorilerinde toplam 5 adet burs tahsis edilmiştir (MEB Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2023).

Ülkelerin yurt dışında açtıkları okullar ve eğitim merkezleri ile yetkilendirilmiş kurumlarca yürütülen projeler de eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları arasında yer alır. Bu kapsamda, bu okulların açıldığı ülkelerde verdikleri dil eğitimleri ve buna yönelik politikalar da dikkat çekmektedir. Örneğin Almanya'da yurt dışında okul açma ve eğitim sürecine dair temelde iki kurum bulunur: *Eğitim ve Kültür İşleri Bakanları Daimî Konferansı (KMK)* ve *Yurt Dışı Okulları Merkezi (ZfA)*. Almanya'da eğitim ve kültürel işler esasen eyaletlerin sorumluluğundadır. Buradan hareketle KMK, Almanya'daki 16 eyaletin temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan bir yapıdır. Temelde eğitim, öğretim, araştırma ve kültür konularında çalışmalar yürütme görevlerine sahiptir (KMK, 2015). KMK bünyesinde yer alan Yurt Dışındaki Okul Çalışmaları İçin Federal Eyalet Komitesi (BLAschA), yurt dışındaki okullar ile bu okullardaki Almanca öğretimi üzerine KMK ile Dışişleri Bakanlığı arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevliken Almanca Dil Diploması Merkez Komitesi (ZA) ise Almanca Dil Diploması (DSD) ile ilgili konularda çalışmalar yürütüp kararlar alır (KMK, t.y.a; t.y.b). DSD, "lise düzeyi öğrencilerin yalnızca bu statüye sahip olan okullarda katıldıkları sınavlar sonucunda elde edebilecekleri ömür boyu geçerliliği olan ve KMK onayını taşıyan dil diploması" olarak tanımlanır. Bu bağlamda DSD, 70'in üzerinde ülkede yılda 80.000'den fazla aday tarafından DSD Okulları vasıtasıyla alınmaktadır. DSD Okullarının koordinasyonu ise ZfA tarafından gerçekleştirilmekte ve ZfA aynı zamanda DSD Sınavları konusunda da görev üstlenmektedir. Bu bağlamda ZfA, ZA'nın kararlarının uygulayıcısı konumundadır. DSD Sınavı sonucunda üç tür sertifika sunulur: DSD-A2, DSD I ve DSD II. Bu sertifikalar sırasıyla CEFR'in (Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, D-AOBM) A2, B1 ve B2-C1 seviyelerine denktir. DSD A2 Almanca dil yeterliliğini göstermektedir. DSD I, Almanya'da yükseköğrenim için üniversiteye bağlı hazırlık sınıflarına kabulde gerekliken DSD II ise yükseköğrenime kabul için şarttır (ALKEV, t.y.;

KMK, t.y.c). KMK'nin bünyesinde barındırdığı bir diğer birim ise Pedagojik Değişim Servisidir (PAD). PAD, uluslararası öğrenci değişimi konusunda Almanya eyaletleri adına çalışan tek devlet kuruluşudur. Almanya'nın kültürel diplomasisi için okullar ile eğitim kurumları arasındaki öğrenci değişim projelerine; öğrencilerin, öğretmenlerin ve eğitim uzmanlarının hareketliliğine yardımcı olan PAD ayrıca programları vasıtasıyla yabancı dil öğrenmeyi ve yurt dışında yabancı dil olarak Almancayı teşvik eder. Üstlendiği görevlere ek olarak Goethe Enstitüsü, Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD), Dışişleri Bakanlığı ve ZfA ile birlikte "Okullar: Geleceğin Ortakları" (PASCH) girişiminin de bir parçasıdır (Kulturweit, t.y.). Eğitimle imkânlar yaratılması, çok dillilikle ufkun genişletilmesi, dil ve eğitime erişimin sağlanması ile geleceğe yönelik sorunların ele alınması ana fikrine dayanan PASCH, dünya çapındaki 2.000'den fazla PASCH Okulunun yer aldığı ağı güçlendirmekte ve birleştirmektedir (Goethe Institut, t.y.c). PAD'ın görevi ise dünyadaki PASCH Okullarının Almanya'daki okullara erişimini sağlamak ve yeni okullar için bağlantılar kurmaktır (KMK, t.y.d). PASCH bünyesinde ZfA tarafından denetlenen üç okul türü; 135 Yurt Dışı Alman Okulu (DAS), 27 Alman Profil Okulu (DPS), 1.098 Almanca Dil Diploması Okulu (DSD), PAD tarafından denetlenen 112 PAD Okulu ve Goethe Enstitüsü tarafından denetlenen 698 Fit Okulu bulunur (PASCH, 2023). PASCH gibi *Dünya Geneline Yabancı Dil Olarak Almanca* adlı rapor da dil ile ilgili müşterek yürütülen bir diğer çalışmadır. Dışişleri Bakanlığının himayesinde ZfA, Goethe Enstitüsü ve DAAD iş birliğinde dünyadaki Almanca eğitim veren kurum, öğrenci ve öğretmenlere dair veriler toplanıp her 5 yılda bir yayımlanmaktadır. 2005-2020 arasında yıllara göre Türkiye'de okul, üniversite ve yetişkin eğitimi kategorilerinde Almanca öğrenenlerin sayısı ise şu şekildedir: 2005-288.000, 2010-316.760, 2015-467.813, 2020-184.419 (Tekin, 2023). Almanya'da yurt dışında okul açma ve eğitim sürecine dair diğer bir kurum olan ZfA'nın yukarıda verilen bilgilere ek olarak dil öğretimine dair; teknik Almanca eğitimi (DFU), Almanca öğretmenlerinin yurt dışında görevlendirilmesi ve hizmet içi eğitimlerinin verilmesi, çeşitli konularda mali destek gibi görevleri bulunmakta ve ZfA bünyesinde yer alan okullar için *Yabancı Dil Olarak Almanca Çerçeve Planı* sunmaktadır. ZfA, yurt dışındaki Alman okullarına ve eğitim kurumlarına pedagojik ve idari konularda da danışmanlık yapar (ZfA, t.y.a; t.y.b). Almanya'da olduğu gibi çeşitli ülkelerde de yurt dışında okul açma ya da eğitim faaliyetleri yürütmek için kurumlar tahsis edilmiştir. Fransa için bu kurum *Yurt Dışında Fransız Eğitim Ajansıdır (AEFE)*. 2022 yılı verilerine göre AEFE denetiminde dünyada 138 ülke 566 okulda 390.000

öğrenci bulunmaktadır. 1990 yılında kurulan AEFÉ, Fransız kültürünün ve dilinin dünya çapında yaygınlaşmasında kilit bir rol üstlenir. AEFÉ ayrıca Fransız kültürünü ve dilini tanıtan ve teşvik eden iki farklı programın yürütücülüğünü de üstlenmektedir: Fransızca üzerine çalışmalar yürüten yerel derneklere mali destek programı olan Ana Dil Olarak Fransızca (FLAM) ve Fransız dili ile kültürünü tanıtan ve kriterleri karşılayan okullara verilen “LabelFrancÉducation” markalama sistemi (AEFE, t.y.). Eğitimde uluslararası ölçekte çalışmalar yürüten akreditasyon kurumları iki kategoride ele alınmaktadır: 1) müfredat akreditasyonu (International Baccalaureate ve Cambridge gibi), 2) eğitim sistemi akreditasyonu (CIS, ZfA, AEFÉ gibi) (Gedikli, 2020, s. 55). Tablo 8, dünyadaki bazı uluslararası okul örgütlerine dair verileri içermektedir.

Tablo 8: Kuruluş Yılı ve Üye Sayısına Göre Bazı Uluslararası Okul Örgütleri

Örgüt	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı
CIS	1949	1.300+
AEFE	1990	552
ECIS	1965	500+
COBIS	1973	400+
ZfA	1968	140

Kaynak: Güzel, 2022, s. 275.

Eğitim odaklı kültürel diplomasi bağlamında önemi haiz bir diğer araç da *değişim programları*dır. Çok çeşitli alanlarda değişim programları olmakla beraber en ciddi boyutu eğitim programları oluşturur. Seib değişim programlarına dair değerlendirmesinde şu örneği kullanır (2016, s. 66-67):

Akademik değişim programıyla bir yıllığına ülkenize gelen 19 yaşındaki birini düşünün. 19 yaşındaki gencin iyi bir deneyim yaşayarak ve ülkeniz hakkında olumlu düşüncelerle evine döndüğünü; 30 yıl sonra da ülkesinin başbakanı olduğunu ve ülkenize yönelik politikasının, onun değişim programındaki deneyiminden olumlu yönde güçlü bir şekilde etkilendiğini varsayalım. Bu bir başarıdır lakin sonucun görülebilmesi için 30 yıl geçmesi gerekmektedir.

Daha önce Cull’un sınıflandırmasında görüldüğü üzere değişim diplomasisinin etki etme zaman aralığı “çok uzun vadeli” olarak gerçekleşmektedir. Yine Leonard, Stead ve Smewing de değişim programlarının da içinde yer aldığı sosyal/kültürel etkinlikleri kamu diplomasisinin üçüncü yani ilişki inşası boyutu olarak ele almış ve etki etme zaman

aralığını “yıllar” ile ifade etmiştir. Buradan hareketle Seib’in de örneğinde görüldüğü üzere değişim programları, politik açıdan dönüşü en uzun olan etkinlik türü olarak tanımlanır. Buna göre zaman ve başarı ölçüsü, kültürel diplomasinin sınırlılıkları olarak ifade edilebilir. Zira yukarıdaki örnekten yola çıkarak bu durumun tam tersini varsaymak da mümkündür. Diğer bir deyişle değişim programları, yatırıma dayalı bir süreç işletmektedir.

Değişim programları tüm dünyada yükselen bir öğrenci hareketliliğine sahne olmaktadır. Koronavirüs etkisi sonrası düşüş gösterse de 2019 verileri bu hareketliliğin boyutlarını ortaya koyar. Bu bağlamda dünyada en çok öğrenci hareketliliğine ev sahipliği yapan ilk üç ülke şu şekildedir: ABD 976.853, Avustralya 509.160 ve Birleşik Krallık 489.019. 2014 yılında 21. sırada kendine yer bulan Türkiye ise 2019 yılında %221’lik bir artışla 11. sıraya (154.505 öğrenci) yükselmiştir. 2014-2019 yılları arasında en büyük yükselişi ise %254’lük bir artışla Birleşik Arap Emirlikleri gerçekleştirmiştir (2019 verilerine göre 225.339 öğrenci). Dünyada en fazla öğrenci hareketliliğine katılan ülke ise Çin’dir. Çin 2019 yılında 1.047.186 öğrenciyi dünyanın farklı bölgelerinde eğitim almak üzere göndermiştir. Çin’i, Hindistan ve Vietnam takip etmektedir. İlk 20 ülke arasında ise Türkiye yer almamaktadır (Campus France, 2022). UNESCO’nun sitesinde yer alan 2023 Aralık verilerine göre ise Türkiye, 224.048 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır (UNESCO, t.y.).

Değişim programlarının ilk örneklerine 20. yüzyılın başlarında tanık olunur. Bu kapsamda ilk anlaşma Fransa-İngiltere ile Fransa-Prusya arasında 1905 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu anlaşmaları 1906 yılında İskoçya, 1907’de Saksonya ve Avusturya izlemiştir. Değişim programına katılan katılımcılar gittikleri ülkedeki okulda o ülkenin dilini öğrenmekle kalmamış aynı zamanda kendi dillerini öğretmekle de görevlendirilmiştir (Haigh, 1974, s. 31). 1925 yılına gelindiğinde ise Almanya, *DAAD*’yi hayata geçirmiştir. Almanya’daki yükseköğrenim kurumlarını temsil etmek üzere kurulan DAAD, dünyadaki her öğrenci ve araştırmacıya burs sunarken aynı zamanda ülkeler arası akademik iş birliğini destekler. Kuruluşundan bu yana gerek yurt içi gerekse de yurt dışında toplam 2 milyon akademisyene destek vermiştir. Uluslararası eğitimde oynadığı rolün yanı sıra yurt dışında Alman dilinin ve kültürünün güçlendirilmesinde de görev alır. Bu bağlamda DAAD, dünya genelinde 450 okutman ve dil asistanıyla Almanca öğrenimini doğrudan desteklediğini belirtir. Ayrıca bilim dili olarak Almancanın yerini

koruması için çaba gösterip her alanda çok dillilik konusunu savunur (DAAD, t.y.). 1950-2022 yılları arasında 1,73 milyon kişi Almanya'dan yurt dışına; 1,19 milyon kişi ise yurt dışından Almanya'ya gitmek için DAAD tarafından desteklenmiştir. 2022 yılında ise 140.879 kişi DAAD'den yararlanmıştır (DAAD, 2022). DAAD'nin aynı zamanda menşee ülkelerine komşu ülkelerde ikamet eden mültecilere yönelik burs programı da bulunmaktadır. Bu kapsamda bu burs programı, Türkiye'deki Suriyeli mültecilere yönelik de uygulanmış ve Türk-Alman Üniversitesinde öğrenim görmelerine imkân tanınmıştır (Auswärtiges Amt, 2021b, s. 17). Değişim programları konusunda dünyada en tanınır kurumlardan biri *NAFSA*'dır (Uluslararası Eğitimciler Derneği). 1948 yılında kurulan *NAFSA*, uluslararası eğitim konusunda yaptığı çalışmalar ile hem akademisyenlere hem de öğrencilere kılavuzluk eder. 10.000'den fazla üyeye sahip olan *NAFSA*, dünya çapında 160'tan fazla ülkede ve 3.500'den fazla kurumda uluslararası eğitimcilerin ihtiyaçlarına hizmet eder (*NAFSA*, t.y.a; t.y.b; t.y.c). Mayıs 2023 tarihinde 75'incisinin düzenlendiği *NAFSA* Yıllık Konferansı ve Fuarı'na Türkiye'den 16 üniversite, *Study in Türkiye* (Türkiye'de Okumak) teması ile katılmıştır (AA, 2023). Bir diğer önemli değişim programı da *Erasmus +*'tır (Erasmus Plus). *Erasmus +*; AB'nin eğitim, öğretim, gençlik ve sporu destekleme programı olarak bilinmektedir. Tahmini bütçesi 2021-2027 yılları için yaklaşık 26 milyar euro olarak açıklanmıştır. *Erasmus +*'a AB ülkeleri ile birlikte Türkiye'nin de aralarında olduğu bazı ülkeler de katılabilmektedir. Dil öğreniminin ve dilsel çeşitliliğin desteklenmesi, programın özel hedeflerinden biri olarak kabul edilir. Zira dil yeterliğinin olmaması programa katılımın önündeki en büyük engellerden biri olarak belirtilir. Ayrıca program, Çevrimiçi Dil Desteği (OLS) ile katılımcıların dil bilgilerini değerlendirmelerine, pratik yapmalarına ve geliştirmelerine olanak tanır (*Erasmus +*, 2023). Fransa'daki değişim programlarının yürütücüsü konumunda ise *Campus France* yer almaktadır. *Campus France*, 125 ülkede 256 ofisi ile çalışmalarını yürütmektedir. Görevleri arasında; Fransız yükseköğretiminin teşviki, uluslararası öğrenci hareketliliğinin teşviki, uluslararası öğrenci ve araştırmacıları ağırlamak ve desteklemek ile uluslararası hareketliliği analiz edip çalışmalarını buna göre sürdürmek yer alır (Ministry for Europe and Foreign Affairs, t.y.b). Fransa'da pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında 246.378 öğrenci öğrenim görmüştür. Fransa bu sayı ile dünyada en fazla öğrenciye ev sahipliği yapan yedinci ülke konumundadır (2014'te dördüncü). Ayrıca 2019 yılında 103.161 kişi ile yurt dışına en çok öğrenci gönderen

beşinci ülkedir (2014'te altıncı). 2020-2021 döneminde Fransa'da en çok Faslı öğrenciler (44.933) öğrenim görürken Fas'ı, Cezayir ve Çin takip eder. Türkiye bu listede 4.447 öğrenci ile 21. sırada yer alır. 2020-2021 döneminde toplamda ise 364.756 öğrenciye ev sahipliği yapmıştır (Campus France, 2022). Diğer değişim programlarından farklı olarak Japonya'da, ana dili İngilizce olan öğretmenlerin okullardaki İngilizce öğretimine yardımcı olmaları amacıyla *Japon Değişim ve Öğretim Programı (JET Programı)* uygulamaya konulmuştur (Aldemir ve Er, 2012, s. 96). Bununla birlikte ana dili İngilizce olmayan birçok kişi de bu programa katılmıştır. 1987 yılında Japonya ile diğer ülkeler arasındaki karşılıklı anlayışı artırmak ve yabancı dil eğitimini iyileştirmek amaçlarıyla kurulan JET Programı, 4 ülke 848 katılımcıdan 2022 itibarıyla 50 ülke 5.723 katılımcıya çıkararak ciddi bir büyüme kaydetmiştir. 50 ülkeden katılımcının olduğu programda 2022 itibarıyla ilk üç sırayı ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya oluştururken Türkiye listede yer almamaktadır (JET Programme, t.y.a; t.y.b). Değişim programları son birkaç yılda ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmış; bu durum, programların işleyişine engeller oluşturmuştur. En ciddi sorununu koronavirüs ile yaşayan değişim programları, Brexit ve Rusya-Ukrayna Savaşı gibi problemlerle de mücadele etmek zorunda kalmıştır (Campus France, 2022). Türkiye özelinde ise 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen şiddetli depremler, bu sorunlara bir yenisini daha eklemiştir.

Kültürel diplomasi aracı olarak yabancı dil öğretiminde önemli araçlardan biri de Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan *D-AOBM*'dir. D-AOBM özellikle dil ve kültür ilişkisine dikkat çeker, kültürel ve dilsel çeşitliliğe değer verir. Bu noktada D-AOBM çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarına dair şu yorumu getirir (Telc, 2013, s. 165): “Çok dillilik ve çok kültürlülük kavramı, değişen oranlarda birçok dilde yeterliğe ve birçok kültürle deneyime sahip bir insanın sosyal bir varlık olarak, dilleri bildirişim amacıyla kullanma ve kültürlerarası etkileşime katılma yeteneğini gösterir.” D-AOBM; modern dillerin öğrenilmesini ve öğretilmesini teşvik etmeyi ve desteklemeyi, kültürler arası diyalog ile karşılıklı anlayışı, sosyal uyumu ve demokrasiyi geliştirmeyi, Avrupa'daki dilsel ve kültürel çeşitliliği korumayı, kaliteli eğitim hakkını teşvik etmeyi amaç edinir. Ayrıca dil öğreniminin ve öğretiminin kalitesi ile etkinliğini artırmak üzere dil uzmanlarına da yardımcı olmayı amaçlarından biri olarak ifade eder. D-AOBM, A1 seviyesinden C2 seviyesine değin bir dizi Ortak Başvuru Seviyesi ile çoğul dilli ve kültürler arası eğitimi teşvik eden öğretim programı tasarımları sunar. D-AOBM bugün hem Avrupa Konseyi

hem de Avrupa Birliği üyeleri ile Avrupa dışından ülkeler tarafından bir başvuru aracı olarak kullanılmaktadır (Avrupa Konseyi, 2020). Avrupa Konseyinin dil politikasına yönelik amaçları doğrultusunda D-AOBM, “üye ülkeler arasında geniş kapsamda birlik sağlamak ve bu amacı kültürel alanda ortak adımlarla gerçekleştirme görevini üstlenir” Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince hazırlanan tavsiye kararları içerisinde yer alan dil ve kültür çeşitliliğine yönelik “Avrupa’daki dil ve kültürel çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir.” ifadesi bu bağlamda dikkat çekici olmakla beraber D-AOBM’nin “Diğer ülkelerdeki bireylerin yaşam tarzlarını, düşünce yapılarını ve kültürel miraslarını daha iyi ve derinlemesine anlayabilmeyi sağlamak.”, “Karşılıklı anlayış ve hoşgörüyü, kimlik ve kültürel çeşitliliğe saygıyı, daha etkili uluslararası bildirişim aracılığıyla artırmak.” ile “Çok dilli ve çok kültürlü Avrupa’nın gereksinimlerini karşılamak için, Avrupalıların dilsel ve kültürel sınırları aşarak birbirleriyle bildirişim kurabilmelerini artırmak.” gibi amaçları da dil ve kültür çeşitliliğine yönelik vurguyu göstermektedir (Telc, 2013, s. 12-13). D-AOBM, “Dil, sadece kültürün önemli bir parçası değil, kültürel olgu ve ürünlere ulaşmanın da yoludur.” ifadesiyle dil-kültür ilişkisine de işaret eder (2013, s. 15). D-AOBM’nin üzerinde durduğu bir diğer konu ise kültürler arası bilinçtir. Buna göre D-AOBM,

Dil öğrenen birey birbirinden iki değişik ve birbirinden bağımsız bir eylem ve bildirişim biçimi kazanmaz, çokdilli olur ve kültürlerarası bilinç geliştirir. Bireyin bir dilde kazandığı dilbilgisel ve kültürel yeterlik, öğrendiği diğer dilleri de şekillendirir ve kültürlerarası bilinç, beceri ve yöntemsel bilgiler kazanmasını, daha çok dil öğrenmesini ve yeni kültürel deneyimlere açık olmasını sağlar.

yorumunda bulunur (2013, s. 48). Kültürler arası bilinç, bireyin “köken ülkesinin dünyası” ile “hedef dil topluluğunun dünyası” arasındaki ilişkilerin bilgisi, bilinci ve anlayışından doğmaktadır ki bu bağlamda kültürler arası bilincin her iki dünyanın yöresel ve sosyal farklılıklarının bilincinde olmak anlamını taşıdığı ifade edilebilir (2013, s. 104).

Ülkeler iç politikalarında aldıkları kararlar gibi aynı zamanda Avrupa Konseyince hazırlanan D-AOBM gibi üyelerini bağlayıcı metinleri de uluslararası politikalarında araç olarak kullanabilmektedir. Bu noktada ülkelerin eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları iç politikalarında farklılık gösterebildiği gibi imzacısı olunan belgelerle de ortaklık gösterebilmektedir.

2.3.3. Türkiye'nin Eğitim Odaklı Kültürel Diplomasi Araçlarında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Daha önce de ifade edildiği üzere kültür merkezleri, değişim programları ve burslar; eğitimi, kültürü ve iletişimi esas alan faaliyetleriyle eğitim odaklı kültürel diplomasi araçları arasında önemli bir yer tutar; dil öğretimi ise bu araçlar içerisinde bazen dolaylı bazen de doğrudan etki etme kapasitesine sahip bir araç olarak karşımıza çıkar. Bu açıdan dil öğretimi bağlamında Türkiye'nin eğitim odaklı kültürel diplomasi aktörleri şu şekilde sıralanabilir: Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Bahsi geçen kurumlara değinmeden önce Türkiye'nin değişim programları süreci bağlamında *Büyük Öğrenci Projesi*, *Mevlana Değişim Programı*, *Orhun Değişim Programı* ile üniversiteler bünyesinde yer alan *Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezleri (TÖMER)* bu başlık altında ele alınacaktır.

Yukarıda isimlerine yer verilen kurumlara/programlara geçmeden önce Türkiye'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihî sürecine değinmek gerekir. Zira isimleri zikredilen bu kurumların/programların dolaylı ya da doğrudan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri söz konusudur ve bu faaliyetlerin dayanak noktasını oluşturan tarihî süreci bilmek elzemdir.

Şen, Türkçe öğretimini hedef kitlesine göre beş başlıkta toplar: yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk soylulara Türkçe öğretimi, yurt dışındaki Türklere Türkçe öğretimi, Balkanlarda Türkçe öğretimi ve ana dili olarak Türkçe öğretimi (ayrıntılı bilgi için bk. Tablo 9).

Tablo 9: Türkçe Öğretiminin Alanları ve Hedef Kitlesi

Türkçe Öğretiminin Alanları	Türkçe Öğretiminin Hedef Kitlesi
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	Ana dili Türkçe olmayan, Türkçe ve Türk kültürü bilgisi yok ya da yok denecek kadar az olan farklı milletlerden insanlar (İtalyan, Alman, Arap, Yunan vb.).

Türk Soylulara Türkçe Öğretimi	Ana dili Türkçe ile aynı dil ailesi içinde olan, Türkçe ve Türk kültürü ile ortaklıkları bulunan Türk akraba, ülke ve topluluklarından insanlar (Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen vb.).
Yurt Dışındaki Türklere Türkçe Öğretimi	Türkiye sınırları dışında özelde Avrupa ülkelerinde, genelde yabancı bir ülkede yaşayan (nüfusun temeli işçi göçüne dayanan), Türkiye'ye vatandaşlık bağıyla ya da akrabalık, dil, din, tarih bağıyla bağlı fertler (Almanya, Belçika ya da Hollanda'da yaşayan Türkler gibi).
Balkanlarda Türkçe Öğretimi	Türkiye sınırları dışında Balkan ülkelerinin vatandaşları olarak yaşayan; Türkiye'ye (az sayıda da olsa vatandaşlık bağıyla bağlı) dil, din, tarih bağıyla bağlı fertler (Makedonya, Bulgaristan ya da Yunanistan'da yaşayan Türkler gibi).
Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi	Türkiye sınırları içinde yaşayan, Türkçeyi ana dili olarak öğrenen Türk vatandaşları.

Kaynak: Şen, 2019, s. 2.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihi, Türklerin tarih sahnesine çıkışı ile eş zamanlı olarak kabul edilir. Zira tarih boyunca gerek komşuluk ilişkileri gerek Türklerin yönetiminde bulunan yerlerde görev almak gerek ticaret yapmak gerek dinini yaymak gerekse de ülkesi adına istihbarat sağlamak adına kimileri Türkçe öğrenmiştir. Bu süre zarfında birçok olayın yaşandığı varsayılmakla beraber net kaynakların bulunmayışı sebebiyle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Kaşgarlı Mahmud'un 1072-1074 yıllarında Araplara Türkçe öğretmek adına kaleme aldığı *Dîvânu Lugâti't-Türk* ile başlatmak gerekir. Bununla beraber tarih sahnesinde, daha önce de ifade edildiği üzere çok çeşitli amaçlarla yazılan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi eserleri mevcuttur [eserler ve yabancı Türkologların Türkçeye hizmetleri için bk. Zorbaz, 2013, s. 159-169; Güzel ve Barın, 2013, s. 22-62; TDK, 2016] (Zorbaz, 2013, s. 159).

Açık, 1950 yılından sonra Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin üniversiteler bünyesinde ciddi bir şekilde ele alındığını ve bunu, 1984 yılında sistemli bir şekilde

Ankara TÖMER'in kurulmasının takip ettiğini belirtir. Ankara TÖMER ile başlayan bu dil öğretim çalışmalarına ilerleyen yıllarda Gazi TÖMER ve Ege TÖMER'in de dâhil olduğunu özellikle bu kurumların 1991 yılı itibarıyla Türk dünyası öğrenci projesi kapsamında önemli bir yer tuttuğunu ifade eder (2008, s. 2). Başar ise Ankara TÖMER'in kurulmasının bir milat kabul edilmesi gerektiğini zira bu tarihten önce gerçekleşen çalışmaların genellikle dar kapsamlı, münferit ve amatörce olduğunu ifade eder. Özellikle 2000'li yıllardan sonra Türkiye'nin bölgede yükselen bir güç hâline gelmesi ile birlikte devlet adamlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yumuşak güç açısından sahip olduğu potansiyelin farkına varmasını önemli bir gelişme olarak açıklar (2019, s. 41). Buna göre Demir, TÖMER'leri sadece bir dil okulu değil, aynı zamanda öğrencilerin hedef ülkedeki dil, kültür, günlük yaşam ile kurum ve kişilerle ilişki kurmayı da sağlayan çok yönlü bir kurum olarak tanımlar (2023, s. 38).

20. yüzyıl içerisinde kuşkusuz Türkiye özelinde yaşanan en önemli gelişmelerden biri Büyük Öğrenci Projesi'dir. Soğuk Savaş sonrası dönemde Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlıklarına kavuşan Türk cumhuriyetleri ile dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın girişimleriyle temas sağlanmıştır. Özdemir ve Can, Türkiye ile soydaş devlet ve topluluklar arasında yakın bağ kurulmasını sadece siyasi bir tercih ya da tarihsel sorumluluk olarak değil ayrıca sosyal, ekonomik, stratejik ve kültürel bir gereklilik olarak da görür. Uluslararası öğrenci dolaşımının, ülkeler ve kültürler arasındaki karşılıklı anlayış, iş birliği ile dayanışmayı artırdığını; bu durumun önemli bir dış politika ve kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder (2012). Her alanda iş birliği yollarının arandığı bu dönemde en önemli adımlardan biri Büyük Öğrenci Projesi olmuştur. Bu kapsamda ilk etapta 5 Türk cumhuriyeti ile sınırlı tutulan bu proje sonraki yıllarda Türk ve akraba topluluklar nezdinde genişleme göstererek 57 ülke ve topluluğu kapsar hâle gelmiştir (Dok, 2009). Buna göre hayata geçirilen bu projenin amaçları şu şekildedir (T.C. Devlet Bakanlığı, 2000, s. 15):

Bu proje ile amaçlanan, SSCB döneminin yarattığı ağır kültürel tahribatla karşı karşıya kalan söz konusu kardeş cumhuriyetler ile toplulukların, kendi ayakları üzerinde durabilen bağımsız birer millî devlet olabilmeleri için gereken sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitsel altyapının sağlanmasına ve millî kimliğin oluşmasına katkıda bulunmaktır. Türkiye'nin bu kardeş ülke ve topluluklara her türlü desteği sağlaması, bölgenin yapısı itibarıyla stratejik açıdan çok önemlidir.

Proje kapsamında ilk etapta 10.000 öğrencinin getirilmesi hedeflenmiş (7.000'i yükseköğretim, 3.000'i ortaöğretim olmak üzere), getirilecek öğrencilere Türkçe öğretmek

amacıyla da Ankara TÖMER'in görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır (Kavak ve Baskan, 2001, s. 96). Özdemir ve Can, öğrenci yoğunluğunun artış göstermesiyle birlikte Gazi TÖMER, Ege TÖMER ve İstanbul Üniversitesi DİLMER bünyesinde de Türkçe kurslarının açıldığını; 2009-2010 akademik yılına kadar yaklaşık 41 bin kontenjanın tahsis edildiğini, bu kontenjanı kullanan 31 bin öğrenciden yalnızca 9.541'inin mezun olabildiğini belirtmiştir (2012). 57. Hükûmet Dönemi'nde Büyük Öğrenci Projesi'nin koordinasyonu Devlet Bakanı Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet Çay'ın uhdesinde gerçekleştirilmiş, bu dönemde Türkiye'ye gelen öğrencilerin burs miktarlarının artırılmasına yönelik çalışmalar da yürütülmüştür. Öyle ki lisans öğrencilerinin burs miktarlarının asgari ücret seviyesine yükseltilmesi, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin burs miktarlarının lisans öğrencilerine verilen burs miktarından %50 fazla olması yönünde karar alınmıştır (T.C. Devlet Bakanlığı, 2000, s. 19). Tüm bu çabalara rağmen Büyük Öğrenci Projesi, beklentilerin altında bir başarı yakalamış, en nihayetinde 2012 yılında YTB bünyesinde Türkiye Bursları adı altında yeni bir yapılandırma oluşturularak sona erdirilmiştir.

Yukarıda da değinildiği üzere Türkiye'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde önemli bir yer tutan merkezlerden biri de TÖMER'lerdir. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerine göre 2023 yılı itibarıyla devlet ve vakıf üniversiteleri dâhilinde 100'ün üzerinde merkez bulunmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023). Bu merkezler aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere ders kitabı da hazırlamaktadır. Ankara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi ders kitabı düzeyinde çalışmalar yürüten üniversitelerdendir (Göçer, 2013, s. 173-175). TÖMER'ler ya da enstitüler bünyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ihtiyaç duyulan öğretici eksikliğini gidermek adına yürütülen çalışmalardan biri de sertifika programlarıdır. Lisans eğitimi düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı bulunmadığı için bu alanda görev alacak öğreticilere ihtiyaç artmış, bunun sonucu olarak sertifika programları bu açığı kapatmak üzere uygulanmaya başlanmıştır. Ankara Üniversitesi TÖMER, Hacettepe Üniversitesi TÖMER, Dokuz Eylül Üniversitesi DEDAM bu programı uygulayan merkezlerden bazılarıdır (Şen, 2019, s. 13-14).

Yine üniversiteler bünyesinde uygulanan bir diğer program da *Mevlana Değişim Programı*'dır. Program, 23 Ağustos 2011 tarih ve 28034 sayılı *Resmî Gazete*'de

yayımlanan yönetmelikle yurt dışındaki yükseköğretim kurumları ile yurt içindeki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini mümkün kılar.

Mevlana Değişim Programı'nın diğer amaçları ise şu şekildedir (YÖK, 2015, s. 1, 3):

Türkiye'yi yükseköğretim alanında bir cazibe merkezi hâline getirmek, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının akademik kapasitelerini artırmak, yükseköğretimin küreselleşme sürecine katkıda bulunmak, Türkiye'nin zengin tarihsel ve kültürel mirasını küresel düzeyde paylaşmak, kültürler arası etkileşimin artmasıyla farklılıklara saygı ve anlayış kültürünün zenginleşmesini sağlamak.

Mevlana Değişim Programı ile Türkiye'ye gelen öğrencilerin Türkçe öğrenmesini sağlamak veya dil seviyesini artırmak amacıyla TÖMER'ler bünyesinde çalışmalar da yürütülmektedir (Milliyet, 2016; İTÜ, 2022).

Yakın tarihte başlayan değişim programlarından biri de *Orhun Değişim Programı*'dır. Türk Keneşi Türk Üniversiteler Birliği üyeleri arasında imzalanacak protokoller dâhilinde yapılan öğrenci ve öğretim üyesi değişimlerini kapsayan Orhun Değişim Programı'na birlik üyesi üniversitelerin örgün eğitim programlarına kayıtlı öğrenciler katılabilmektedir (TÜRKÜNİB, 2023). Demir, programın Türk Keneşi Türk Üniversiteler Birliği tarafından oluşturulmuş olmasının önemini “Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi adıyla ilk adımı atılan daha sonra Türk Keneşi olarak da anılan ve bugün Türk Devletler Teşkilatı olarak varlığını sürdüren yapının temel tanımlanmasında Türk dilinin birleştirici asli unsur olarak önemi görülmektedir.” ifadeleriyle açıklar (2023, s. 46).

3. TÜRKİYE’NİN EĞİTİM ODAKLI KÜLTÜREL DİPLOMASİ AKTÖRLERİ

Bu bölümde Türkiye’nin eğitim odaklı kültürel diplomasi aktörlerinden; Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına (YTB) yer verilerek bu kurumların yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri; gerek basılı gerek elektronik olarak yayımlanan raporlar, yönetmelikler, bültenler ile çeşitli basın organlarında çıkan haberler vasıtasıyla aktarılacaktır.

3.1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB)

Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) 11 maddelik yetki ve görevleri, 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne (Kararname Numarası 1) göre belirlenmiştir (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). MEB, “Hayata hazır, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştiren bir eğitim sistemi.” vizyonu ve

Düşünme, anlama, araştırma ve sorun çözme yetkinliği gelişmiş; bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanmış; millî kültür ile insanlığın ve demokrasinin evrensel değerlerini içselleştirmiş; iletişime ve paylaşımına açık, sanat duyarlılığı ve becerisi gelişmiş; öz güveni, öz saygısı, hak, adalet ve sorumluluk bilinci yüksek; gayretli, girişimci, yaratıcı, yenilikçi, barışçı, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine ortam ve imkân sağlamaktır.

misyonu ile çalışmalarını yürütmektedir (MEB, 2023).

MEB’in yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerine ilişkin bilgiler, resmî sitesinde yayımlanan çeşitli yıllara dair faaliyet raporları, performans raporları, stratejik raporlar ile bütçe sunuşlarından derlenmiştir.

2005 yılında yayımlanan *2006 Malî Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*’da, yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarının eğitimi için Almanya’da 436, Belçika’da 60, Fransa’da 178, İsviçre’de 33, Suudi Arabistan’da 146, Finlandiya’da 2, İngiltere’de 22, Libya’da 18, Gürcistan’da 4, İran’da 3, Bahreyn’de 1, Batı Trakya’da 16 ve KKTC’de 97 olmak üzere toplam 1.016 öğretmenin görevlendirildiği açıklanmış; yurt dışında görevlendirilen okutman

sayısı ise 48 olarak belirtilmiştir. Ayrıca Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan ve Moldova’da 9 okul, 5 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi ve 2 yaygın eğitim merkezinde (YAMEM) 212 idareci ve öğretmenin görev yaptığı ifade edilmiştir. Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarında Türkçenin ve Türk kültürünün yaygınlaştırılması, ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla çeşitli öğretim kurumlarının açıldığı açıklanmıştır. Program geliştirme kapsamında, Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarına yönelik Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezlerinde uygulanmak üzere 10.10.2005 tarihli ve 336 karar numaralı Türkiye Türkçesi Öğretim Programı geliştirilmiştir (MEB, 2005a). Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü’nün 13.07.2005 tarih ve 2982 sayılı teklifi üzerine hazırlanan 1.080 saatlik bu programın kabulü ile birlikte 21.11.1994 tarihli ve 639 sayılı kararla kabul edilen Türk Cumhuriyetlerinde Ülkemizce Açılan Eğitim Öğretim Merkezlerinde Uygulanacak Olan Türkiye Türkçesi Kurs Programı da uygulamadan kaldırılmıştır (MEB, 2005b). Hizmet içi eğitim kapsamında, Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarında yurt dışında Türk çocuklarının eğitim öğretiminde görevlendirilen yerli ve yabancı öğretmenler için Türkçe öğretimi, Türk kültürünün tanıtımı ile öğretim programları ve bu programların geliştirilmesi konularında çeşitli seminerler düzenlenmiştir. Türkçeyi öğretmek ve Türk kültürünü tanıtmak amaçlarına da sahip olan Büyük Öğrenci Projesi’nin başlangıçta 5 Türk cumhuriyetini kapsadığı, 2005 yılı itibarıyla 4 Türk cumhuriyeti ile 57 ülke ve topluluktan öğrencilerin Türkiye’ye gelerek öğrenim gördükleri belirtilmiştir. 2004-2005 eğitim öğretim yılı itibarıyla toplam 6.143 öğrencinin Türkiye’ye geldiği, burs ve diğer yardımlar ile toplam 13.150.345 YTL harcama gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Yine Ankara Üniversitesi TÖMER, Gazi Üniversitesi TÖMER, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü ile İstanbul Üniversitesi DİLMER’e 1.200.000 YTL ve YURTKUR’a ise 750.000 YTL ödeme yapıldığı açıklanmıştır. 2006 yılı için ise 1.500 öğrencinin devlet burslu olarak Türkiye’ye getirilmesinin planlandığı belirtilmiştir. Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarına yönelik uygulanan bir diğer proje olan *Dost Aile Projesi*’nin amaçlarından birinin Türkiye Türkçesi öğrenme sürecine pratik yaparak destek olmak olduğu belirtilmiş ve bu kapsamda 2005 yılına kadar bu projeye 545 ailenin destek verdiği, 924 öğrencinin bu projeden yararlandığı ve projenin 2008 yılına kadar devam ettirileceği açıklanmıştır (MEB, 2005a).

2006 yılında yayımlanan *2007 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*’da, yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarının eğitimi için görevlendirilen ve 2005 yılında 1.016 olan

öğretmen sayısının 2006 yılında 1.068'e; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan ve Moldova'da görevlendirilen öğretmen sayısının Romanya'nın da bu ülkelere dâhil edilmesi ile 212'den 225'e yükseldiği ifade edilmiştir. Yine yurt dışında açılan Türkoloji kürsüleri veya enstitüleri ile büyükelçilik ya da başkonsolosluk nezdinde faaliyetlerini sürdüren Türk Kültür Merkezlerinde, yurt dışı okutmanlık sınavını kazanan adayların görevlendirildiği belirtilmiştir. *2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*'da olduğu gibi bu yıl da Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarında Türkçenin ve Türk kültürünün yaygınlaştırılması, ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla çeşitli öğretim kurumlarının açıldığı açıklanmıştır. Her iki yılda da açılan kurum sayılarına dair bir bilgi paylaşılmamıştır. Hizmet içi eğitim kapsamında, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının eğitim öğretiminde görevlendirilmek üzere yerli ve yabancı öğretmenler için bu yıl, 17 ülke ve topluluktan 85 öğretmene dört hafta süreyle; 87 Ahıskalı Türk öğretmene ise iki hafta süreyle seminer düzenlenmiştir. 1992-1993 eğitim öğretim yılında başlayan Büyük Öğrenci Projesi kapsamında, 2006 yılı itibarıyla 36.309 devlet bursu kontenjanı tahsis edilmiş, 24.700 öğrenci öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelmiş, 11.609 kontenjan ise kullanılmamıştır. 2006 yılı itibarıyla 6.395 öğrencinin mezun olduğu, 5.662 öğrencinin hâlâ eğitimine devam ettiği ve 2006-2007 eğitim öğretim yılı için de 1.500 kontenjanın tahsis edildiği ifade edilmiştir. Dost Aile Projesi'ne destek veren aile sayısı ile projeden yararlanan öğrenci sayısı, 2005 yılı rakamları ile aynı olarak açıklanmıştır (545 aile ve 924 öğrenci) (MEB, 2006).

2007 yılında yayımlanan *2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*'da, yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarının eğitimi için görevlendirilen öğretmen sayısı bir önceki yıla göre 69 artış ile 1.137 olarak açıklanmıştır. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan, Moldova ve Romanya'da görev yapan öğretmen sayısı ise bir önceki yıla göre 13 artışla 238 olarak belirtilmiştir. 2006 yılında olduğu gibi bu yıl da yurt dışında açılan Türkoloji kürsüleri veya enstitüleri ile büyükelçilik ya da başkonsolosluk nezdinde faaliyetlerini sürdüren Türk Kültür Merkezlerinde, yurt dışı okutmanlık sınavını kazanan adayların görevlendirildiği belirtilmiş ve 2007 yılı itibarıyla 80 okutmanın yurt dışında görev yaptığı ifade edilmiştir. 2006 ve 2007 raporlarında olduğu gibi 2008 raporunda da yurt dışında Türkçe ve Türk kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla öğretim kurumları açıldığı

belirtilmiş fakat yine rakam verilmemiştir. Büyük Öğrenci Projesi kapsamında, 2007 yılı itibarıyla 5.325 öğrencinin öğrenimine devam ettiği, 2007-2008 eğitim öğretim yılı için de yine 1.500 kontenjanın tahsis edildiği belirtilmiştir. Bu proje ile Türk Cumhuriyetleri Sınavı (TCS) sonucunda başarılı olan öğrencilerin Türkiye'ye geldiği ve YÖK tarafından yükseköğretim programlarına yerleştirildiği açıklanmış; MEB ile Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) arasında 18.09.2007 tarihinde imzalanan protokol ile Büyük Öğrenci Projesi'nin Değerlendirilmesi Projesi 1 yıl süreyle uygulamaya konmuştur. Dost Aile Projesi ile ilgili veriler ise 2005 ve 2006 yıllarındaki rakamlarla aynı şekilde açıklanmıştır (545 aile ve 924 öğrenci). Bu yıl, MEB ve TİKA arasında Türkiye Türkçesinin yurt dışında yaygınlaştırılması ve Türk kültürünü yeni nesillere aktarmak amacıyla gerçekleştirilecek olan proje ve faaliyetlerde iş birliği yapılmasını sağlamak için 15.11.2007 tarihinde Eğitim Alanında İşbirliği ve Teknik Yardım Protokolü imzalanmıştır (MEB, 2007a). İmza töreninde konuşan dönemin Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, açıklamasıyla protokol kapsamında öncelikli bölgeleri de ortaya koymuştur: “Bizim hinterlandımızda Ortadoğu yoksa, Afrika yoksa, Balkanlar yoksa bizim büyük devlet olma iddiamız sözde kalır.” (MEB, 2007b).

2008 yılında yayımlanan *2009 Yılı Bütçe Raporu*'nda, yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarının eğitimi için görevlendirilen öğretmen sayısı bir önceki yıla göre 116 artış ile 1.253 olarak açıklanmıştır. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan, Moldova ve Romanya'da görev yapan öğretmen sayısı ise bir önceki yıla göre 3 azalışla 235 olarak belirtilmiştir. Yurt dışında görev yapan okutman sayısı ise geçen yıla göre 10 artışla 90 olmuştur. Yurt dışı hizmet içi eğitim faaliyetleri kapsamında, 15 ülkeden 68 öğretmen/yönetici ile Gürcistan'dan 28 Türkoloğun katıldığı Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba toplulukları öğretmen ve yöneticilerine yönelik 4 hafta süreli Türkçe ve Türk Kültürünü Tanıtma Semineri; Romanya/Köstence'den 23 Türkçe ve din kültürü öğretmenine Türkçe, Türk kültürü ve din öğretimi konularında 12 günlük hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. Ayrıca Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarında görev yapacak öğretmenler ile yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının eğitiminde görev alacak öğretmenlere yönelik çeşitli illerde uyum eğitimleri gerçekleştirilmiştir. Büyük Öğrenci Projesi kapsamında 2008 yılı itibarıyla 27.150 öğrenci öğrenim

görmek üzere Türkiye'ye gelmiş, 7.494 öğrenci mezun olmuş ve 5.278 öğrenci de öğrenimlerine devam etmektedir. Diğer yıllarda olduğu gibi 2008-2009 eğitim öğretim yılı için de 1.500 kontenjan tahsis edilmiştir. 2007 yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi Projesi ile ulaşılan veriler tespit edilerek Büyük Öğrenci Projesi Modeli'nin geliştirilmesinin amaçlandığı açıklanmış, proje tutarı 25.000 YTL olarak belirtilmiştir. Projenin, TİKA'nın maddi desteği ile devam ettirileceği de ifade edilmiştir. Dost Aile Projesi çıktıları ise geçen yıllarda olduğu gibi yine 545 aile desteği ve 924 öğrenci katılımı şeklinde açıklanmıştır (MEB, 2008).

2009 yılında yayımlanan *2010 Yılı Bütçe Raporu*'nda, yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarının eğitimi için görevlendirilen öğretmen sayısı bir önceki yıla göre 11 artış ile 1.264 olarak açıklanmıştır. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan, Moldova ve Romanya'da görev yapan öğretmen sayısı ise bir önceki yıla göre 2 azalışla 233 olarak belirtilmiştir. Yurt dışında görev yapan okutman sayısı ise geçen yıla göre 30 artışla 120 olmuştur. Türkiye Türkçesinin Türk cumhuriyetlerinin ortak iletişim dili hâline getirilebilmesi hedefiyle Türkiye Türkçesinin bu ülkelerin ortaöğretim müfredatlarına seçmeli ders olarak eklenmesini öngören projenin 2002-2003 eğitim öğretim yılı itibarıyla Azerbaycan'da 5, Kırgızistan'da 3 okulda uygulanmaya konulduğu açıklanmıştır. Yurt dışı hizmet içi eğitim faaliyetleri kapsamında, 21 kişinin katıldığı Dil ve Kültürel Farklılık Eğitimi Semineri; bu yıl ilk defa Norveç ve Avusturya'da görev yapacak olan yaklaşık 40 Türkçe ve Türk kültürü öğretmenlerine yönelik Türkçe Eğitimi Semineri ile 86 kişinin katıldığı Türkçe Öğretimi, Türk Kültürünü ve Millî Eğitim Sistemini Tanıtma Semineri düzenlenmiştir. Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı'nın yenilenmesi ve buna paralel olarak ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitabı ile çeşitli görsel-işitsel materyallerin hazırlanması amacıyla *Uzaktaki Yakınlarımız Projesi* adı altında bir internet sitesinin hayata geçirilmesi kararlaştırılmış ve projenin 2011 yılı sonuna kadar tamamlanması öngörülmüştür. Büyük Öğrenci Projesi kapsamında mezun sayısı bu yıl itibarıyla 8.017'ye çıkmış, 5.508 öğrencinin ise öğrenimlerine devam ettiği açıklanmıştır. 2009-2010 yılı için ise yine 1.500 kontenjan ayrılmıştır.

Tablo 10: 2008 ve 2009 Yılı Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından Devlet Burslusu Olarak Türkiye'ye Getirilen Öğrencilere Yapılan Ödemeler

Ödeme Kalemleri	2008	2009
Lisans Öğrencilerine (Aylık)	175 YTL	195 TL
Lisansüstü Öğrencilerine (Aylık)	200 YTL	220 TL
Giyecek Yardımı (Yıllık)	125 YTL	140 TL
Kitap-Kırtasiye Yardımı (Yıllık)	100 YTL	110 TL
İkamet Teskeresi (Yıllık)	80 YTL	90 TL
Öğrenci Katkı Payı (Yıllık)	80 YTL	85 TL

Kaynak: MEB, 2009a.

2006 Mali Yılı Bütçesine İlişkin Rapor'da 2008 yılında sonlandırılacağı açıklanan Dost Aile Projesi, 2010 Yılı Bütçe Raporu'nda da yer almış ve yine 545 ailenin desteği ile 924 öğrencinin yararlandığı ifade edilmiştir (MEB, 2009a). Yine 2009 yılında yayımlanan MEB 2010-2014 Stratejik Planı'nda ise uluslararası ilişkiler ve Avrupa Birliği'ne (AB) uyum başlığı altında, MEB'in uluslararası ilişkiler bağlamındaki çalışmalarına dair üç temel noktadan biri, yurt dışında yaşayan vatandaşlar ile çocuklarına yönelik yürütülen faaliyetler ve bu kapsamda Türk dilinin ve kültürünün tanıtılması ile yaygınlaştırılmasının hedeflenmesi olarak açıklanmıştır (MEB, 2009b). Ayrıca 2011 yılında 2011 Mali Yılı Performans Programı'nı yayımlayan MEB, 2010-2014 Stratejik Planı'na dair performans hedeflerine yer vermiştir (MEB, 2011a). Tablo 11'de, MEB'in dil politikaları ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimine dair stratejik amaç ve hedefleri gösterilmiştir.

Tablo 11: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Dair 2010-2014 Yılı Stratejik Amaç, Hedef, Politika ve Stratejiler

Stratejik Amaç-18
<p>a) AB'ye Uyum ve Ulusal Dil Politikası</p> <p>AB'ye tam üyelik perspektifi çerçevesinde üye devletlerle iş birliği içinde eğitim kalitesini yükseltmek, birliğin mesleki eğitim politikasının uygulanmasını sağlamak, fonlarından</p>

daha fazla yararlanmak, mevzuatı uyumlulaştırmak ve ulusal dil eğitimi politikasını geliştirmek.

Stratejik Hedef 18.5: Güncel eğitim programları ve yetişmiş öğretmenlerle donanmış dil öğretim merkezlerini plan dönemi sonuna kadar artırarak yabancı dil olarak Türkçe bilenlerin sayısını plan dönemi sonuna kadar iki katına çıkarmak.

Performans Hedefi-45: 2011 yılı sonuna kadar güncel eğitim programları ve yetişmiş öğretmenlerle donanmış dil öğretim merkezlerinden yararlananların sayısını %4 oranında artırmak.

Güncel eğitim programları ve yetişmiş öğretmenlerle faaliyet gösteren Türkçe öğretim merkezleri; ülkemiz ile kardeş ve dost ülkeler arasında eğitim ve kültürel etkinliklerinin artırılmasına yardımcı olmak, Türkiye Türkçesinin öğretilmesine katkıda bulunmak, Türkçenin ortak iletişim dili olmasını sağlamak amacıyla açılmış eğitim kurumlarıdır. Bu merkezlerden yararlananların sayısını 2011 yılı sonuna kadar %4 oranında artırmak hedeflenmektedir.

Performans Göstergeleri	2009	2010	2011
Türkçe Öğretim Merkezi Sayısı	5	5	5
Türkçe Öğretim Merkezlerinden Yararlanan Sayısı	4.774	4.856	5.050
Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görevlendirilen Öğretmen Sayısı	53	61	65

Politika ve Stratejiler

- YÖK ve diğer kurum/kuruluşlarla iş birliğine gidilerek üniversitelerin eğitim fakültelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla bölüm açılması için gerekli çalışmalar yürütülecektir.

Stratejik Amaç-19

b) Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Toplulukları ile İlişkiler

Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarıyla iş birliğini geliştirmek, Türk dünyasına nitelikli insan gücü yetiştirmek ve yurt dışındaki vatandaşlarımızın ve çocuklarının Türk kültürü ile bağlarını korumak; Türkçenin ortak iletişim dili olmasını, Türk kültürünün yaygınlaştırılıp gelişmesini sağlamak için eğitim ve öğretim hizmeti vermek.

Stratejik Hedef 19.1: Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarında insan kaynaklarının gelişmesi için ayrılan öğrenci kontenjanının kullanım oranını plan dönemi sonuna kadar %79'dan %94'e çıkarmak.

Performans Hedefi-46: Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarında insan kaynaklarının gelişmesi için ayrılan öğrenci kontenjanının kullanım oranını 2011 yılı sonuna kadar %92'ye çıkarmak.

Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarının; yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak, Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirmek ve Türk dünyası ile kalıcı kardeşlik ve dostluk köprüsü kurmak, Türkiye Türkçesini öğretmek ve Türk kültürünü tanıtmak, Türk dünyasında yer alan bu ülkelerin kendi aralarındaki ilişkileri geliştirerek büyük bir şemsiye oluşturmak için uygulamaya konulan, başlangıçta 5 Türk cumhuriyetini kapsayan Büyük Öğrenci Projesi, bugün Türk cumhuriyetleri ile birlikte Asya ve Balkanlar'daki ülke ve toplulukları da içine alarak 57 ülke ve topluluğa ulaşmıştır. Bu proje için ayrılan öğrenci kontenjanının kullanım oranının %88'den %92'ye çıkarılması hedeflenmektedir.

Performans Göstergeleri	2009	2010	2011
Ülkelere Ayrılan Öğrenci Kontenjan Sayısı	1.500	1.500	1.500
TCS'ye Girmek İsteyen Öğrencilerin Müracaat Sayısı	6.852	7.792	8.471
Ayrılan Kontenjanın Kullanılma Oranı (%)	84	89	92

Stratejik Hedef 19.2: Yurt dışındaki vatandaşlarımız ve ilgili ülke vatandaşlarının eğitim öğretim taleplerini karşılamak için kurulan okullara ilişkin mevzuat düzenlemesini yapmak ve bu okulların sayısını artırmak.

Stratejik Hedef 19.3: Türk dili ve kültürünün yurt dışında korunması, tanıtılması ve yaygınlaştırılması için yurt dışında ihtiyaç duyulan eğitim ve kültür materyallerini karşılamak.

Stratejik Hedef 19.4: Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarında yürütülen kültürel faaliyet sayısını plan dönemi sonuna kadar artırmak.

Performans Hedefi-47: Yurt dışında yürütülen kültürel faaliyet sayısını artırarak içeriğini zenginleştirmek.

Yurt dışında ülkelerle iş birliğini geliştirmek ayrıca Türk dünyasına nitelikli insan gücü yetiştirmek, Türk kültürünün yaygınlaştırılıp gelişmesini sağlamak, Türkiye'nin tarihî turistik yerlerini gezdirmek, eğitimdeki yeni gelişmeleri ve ülkeler arasındaki kültürel zenginlikleri paylaşmak amacıyla yürütülen kültürel faaliyet sayısı artırılarak içeriği zenginleştirilecektir. Bu amaçla:

1. Yurt dışında görevlendirilecek öğretmenlere yönelik 100, 100, 75 ve 75 olmak üzere toplam 350 kişinin katılımıyla 4 adet "Yurt Dışı Göreve Uyum Semineri" düzenlenecektir.
2. Yurt dışında yaşayan soydaşlarımıza yönelik ellişer kişilik olmak üzere toplam 150 kişinin katılımıyla 3 adet "Türkçe Okuma Yazma ve Türk Kültürünü Tanıtma Kursu" düzenlenecektir.
3. Yurt dışında, yaşadıkları ülkenin eğitim bakanlıklarına bağlı okullarda görev yapan mahalli öğretmenlere yönelik "Türkçe Öğretimi Teknikleri Semineri" düzenlenecektir.
4. Yabancı ülke üniversitelerinin Türkoloji Bölümü ve Türk Kültür Merkezlerinde Türkçe Öğrenim Kursuna katılan yabancı öğrenci ve öğretim üyelerine yönelik "Türk Kültürünü Tanıtma Semineri" düzenlenecektir.

Performans Göstergeleri	2009	2010	2011
Sosyal ve Kültürel Faaliyet Sayısı	658	446	495
Seminerlere Katılan Kursiyer Sayısı	337	290	300
Uygulanan Seminer Programlarının Memnuniyet Oranı (%)	90	92	92

Politika ve Stratejiler

- Türk cumhuriyetleri ile eğitim öğretim ilişkilerinin yürütülmesi ve geliştirilmesi, Türk ve akraba topluluklar ile eğitim ve kültür amaçlı ortak programlar yürütülmesi önceliklerimizdendir.
- Türkiye'deki eğitim öğretim kurumlarında nitelikli insan yetiştirmek Türk eğitim sisteminin temel amacı olmasının yanında yurt dışından ülkemize eğitim göçünü sağlamak amacına da hizmet etmektedir. Bu nedenle Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarından ülkemize eğitim amacı ile gelen yabancı uyruklu gençlerin iyi bir eğitim almaları ülkelerinde alanlarında istihdam edilmeleri, Türk dostu kadroların oluşmasına katkı sağlayacaktır.

- Yurt dışında yaşayan ve yerel görevlendirilen öğretmenlere okul tatillerinde Türkçe öğretiminde yeni metotlar ve Türk kültürü konularını kapsayan hizmet içi eğitim programları düzenlenecektir.
- Balkan ülkelerinde ve KKTC'de yaşayan soydaşlarımız ile çocuklarına ihtiyaç duydukları alanlarda eğitim desteği sağlanması, Türk dili ve kültürü ile olan bağlarının korunması ve daha da geliştirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenecek ve bu etkinliklerin sayısı sürekli olarak artırılabacaktır.
- Akraba topluluklarının kültür mirasının korunması ve ortak kültürümüzün tanıtılarak yaygınlaştırılması da önemli kültürel görevlerimizdendir. Türk kültürünün özgün yapısı ve zenginliğini kaybetmeden geliştirilmesi ve evrensel kültür birikimine katkıda bulunulması amacıyla Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarının Türk kültürü ile bağlarının geliştirilmesinin bir yolu da okul açmak ve okulların sayısını artırmaya çalışmaktan geçmektedir.
- Yurt dışındaki Türk Kültür Merkezleri ve üniversitelerde ihtiyaç duyulan okutmanlar ile vatandaşlarımızın çocuklarının eğitimi-öğretimi ve okullarımızın buldukları ülkelerde ihtiyaç duyulan öğretmenlerin ihtiyaca göre süratle görevlendirilmesi yapılacaktır. Ayrıca yurt dışında görev yapan öğretmenlere her yıl en az 15 gün süre ile hizmet içi eğitim semineri verilecektir.

Kaynak: MEB, 2009b, MEB, 2011a.

2011 yılında yayımlanan *2010 Yılı Faaliyet Raporu*'nda, Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü koordinesindeki 7 ülkede 259; Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü koordinesindeki 17 ülkede ise 1.344 öğretmenin görev yaptığı açıklanmıştır. Yurt dışına gönderilen öğretmenlerin ise %63,2'sinin Türkçe ve Türk kültürü öğretmeni olduğu belirtilmiştir. MEB, Türkçe konuşulan ülkeler ile Arap ülkelerinin bir kısmında Türkçe Öğretim Merkezlerinin bulunduğunu ve Almanya, Fransa gibi Batı ülkelerinde öğrenim gören Türk çocuklarına yönelik Türkçe ve Türk kültürü derslerinin verildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte branş ayırılmaksızın tüm öğretmenlerin; Türk kültürünün tanıtılması, yayılması, korunması ile Türk dilinin öğretilmesi misyonunu da yerine getirmekle görevli olduğunu belirtmiştir. Yine raporda Türkçe ve Türk kültürü öğretmenlerinin sayısının 850 olduğu, Dil Öğretim Merkezlerinde ise 800 öğrencinin öğrenim gördüğü açıklanmıştır. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü'nün fiili görevleri arasında 5 Türk cumhuriyeti (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) ve Tacikistan'da yürütülen eğitim ilişkileri ile Büyük Öğrenci Projesi kapsamındaki iş ve işlemlerin yürütülmesi olduğu belirtilmiş ve bu ülkelere

dair çeşitli istatistiklere yer verilmiştir. Buna göre bu ülkelerde görev yapan Türkçe ve Türk kültürü öğretmeni sayısı 85 olarak açıklanmış, görev yaptıkları ülkelerde ilk üç sırayı ise Kırgızistan, Azerbaycan ve Türkmenistan almıştır. Bu ülkelerdeki Dil Öğretim Merkezlerinde öğretmen sayısı 52, öğrenci sayısı ise 23.453 olarak belirtilmiştir (MEB, 2011b). Tablo 12’de, personelin yurt dışı görevlere seçilmesi ve atanması süreçlerinin Türkçe ve Türk kültürü açısından değerlendirilmesi gösterilmiştir.

Tablo 12: Personelin Yurt Dışı Görevlere Seçilmesi ve Atanması Süreçlerinin Türkçe ve Türk Kültürü Açısından Değerlendirilmesi

Güçlü Yönler
<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye’nin, Türk kültürü ve dilinin yabancı ülke ve vatandaşlara tanıtılmasına yönelik faaliyetlerinin olması • Türk dünyası ve diğer ülke vatandaşları arasında Türkçe öğrenmeye istekli büyük bir kitlenin olması • Türklerin çoğunlukla yaşadığı yerlerde, özel ya da resmî Türk eğitim kurumlarının açılmış olması • Özellikle Türk cumhuriyetlerinde; Türkiye’nin, gelecek nesillerin yetiştirilmesinde önemli bir eğitim ve kültür merkezi olarak görülmesi
Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> • Değişik coğrafyada yaşayan soydaşlarımız ve vatandaşlarımızın çocuklarına Türk dili ve kültürünün yeterince verilememesi • Çeşitli ülkelerde yeni temsilciliklere, eğitim öğretim kurumlarına veya öğretmenlere ihtiyaç olmasına rağmen taleplerin tamamının karşılanamaması
Denetim Bulguları
<ul style="list-style-type: none"> • Millî Eğitim Bakanlığı <i>2010-2014 Stratejik Planı</i>’nda yurt dışı görevlere personel seçimi ve görevlendirilmesiyle ilgili somut politika, amaç ve hedeflerin olmaması • Yurt dışında görev yapan personelin yetiştirilmelerine yönelik hizmet içi eğitimlere katılma fırsatı sunulmaması

Kaynak: MEB, 2011b.

Yukarıda, *2010-2014 Stratejik Planı* çerçevesinde, yabancı dil olarak Türkçe öğretimini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren konulara “uluslararası ilişkiler ve Avrupa

Birliği'ne (AB) uyum" başlığında çeşitli strateji ve hedeflerle yer verildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, 2012 yılında yayımlanan *2011 Faaliyet Raporu*'nda, uluslararası ilişkiler ve Avrupa Birliği'ne (AB) uyum başlığı altında verilen ve uğünün doğrudan veya dolaylı olarak yabancı dil olarak Tırkçe oğretimi ile alakalı olduğu 4 performans hedefinden hiğbirinin geręekleřtirilemediđi ifade edilmiştir (bk. Performans Hedefi-45, 46, 47). Genelde ise 56 performans hedefinden yalnızca 22'sinin geręekleřtirilebildiđi belirtilmiştir. Raporla, hedeflerin geręekleřtirilememesine yōnelik yapılan değerlendirmede risk tanımları ortaya konmuş ve buna gōre "stratejik amağların, kurumun misyon ve vizyonuyla aęıkęa uyumsuzluk gōstermesi; performans hedeflerinin genel bir amaca yōnelik olmaması ve Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program ile hōkōmetin acil eylem planları gibi ũst plan ve programlara uygun olmaması; amaç ve hedeflere hizmet etmeyen faaliyetlere/projelere yer verilmesi; faaliyetlerin maliyetlerine ilişkin hesaplamaların hatalı olması; faaliyet raporlarının kamuoyuna ağıklanmaması" maddeleri ũn plana çıkmıştır. Bu yıl, Din Őđretimi Genel Mōdũrlũđũ koordinasyonunda Tırkiye Diyanet Vakfı ile Soydaş Őđrencilerin Eğitimi Projesi hayata geğirilmifitir. Projenin; Tırk cumhuriyetleri, Tırk ve akraba toplulukları, Balkanlar, Kırım, KKTC'deki soydaşlar ile Afrika'daki Mũslũman ũlkeler ve Mũslũmanların yaşadığı diğer ũlkelerin din gōrevlisi ihtiyağını karşılamak, bu ũlkeler ile Tırkiye arasında dostluk kōprũsũnũn oluşturulması ve projeye katılan Őđrencilerin Tırkçe oğrenmesi amaçlarını taşıdığı ifade edilmiştir. Ayrıca yabancı uyruklu Őđrencilerin Tırkęeyi daha ęabuk oğrenmeleri amacıyla her yıl getirilecek Őđrenci sayısının %20'si kadar Tırkiye Cumhuriyeti vatandaşı Őđrencinin alınmasının da planlandığı belirtilmiştir (MEB, 2012a).

2013 yılında yayımlanan *2012 Faaliyet Raporu*'nda, Avrupa Birliği ve dış ilişkiler kapsamında Tırk kũltũrũnũn yurt dışında tanıtılması ve yaygınlaştırılması, yurt dışındaki vatandaşlar ile soydaşların kũltũrel bağlarının korunması ve Tırk dilinin oğretilmesi amacıyla Bakanlıklararası Ortak Kũltũr Komisyonunca okutman ve Őđretmenlerin gōrevlendirildiđi ağıklanmıştır. 2012 yılı itibarıyla bu bōlgelerdeki Őđretmen sayısı 1.608, okutman sayısı ise 94 olarak belirtilmiştir (MEB, 2013a). Ayrıca MEB himayesi ile bũyũkelçilikler bũnyesinde açılan okul ve kũltũr merkezlerinin sayısı da 30 olarak ifade edilmiş; Avrupa'da yaşayan vatandaşların ęocuklarının Tırkçe ile bağlarının kopmaması amacıyla hazırlanan Tırkçe ve Tırk Kũltũrũ Dersi Kitabı, Uzaktaki Yakınlarımız Projesi kapsamında temin edilerek ilgili ũlke ve kuruluşlara gōnderilmifitir. (MEB, 2012b). Yine

Avrupa Birliği'nde yaşayan vatandaşlar ile soydaşların çocuklarına Türkçe dersleri veren Türk kökenli olup yaşadıkları ülkelerin vatandaşı olan öğretmenlere yönelik olarak 2009'dan beri Türkçe ğretimi Eğitim Semineri verildiği ifade edilmiş ve bu kapsamda bu yıl bu ğretmenlere Rize'de seminer verildiği açıklanmıştır. 31.12.2012 tarihine kadar MEB tarafından yürütülen ve yabancı öğrencilerin davet edilmesi, öğrenim kurumları ile yurtlara yerleştirilmesi, burs verilmesi, başarı durumlarının takibi konularını kapsayan hkmet bursları; Uluslararası ğrenci Değerlendirme Kurulu kararı ile Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topuluklar Başkanlığına devredilmiştir (MEB, 2013a). Tablo 13'te 2009-2012 yılları arası hkmet burslarının kontenjan ve kullanımı gösterilmiştir.

Tablo 13: 2009-2012 Yılları Arasında Hkmet Burslarının Kontenjan ve Kullanımı

Bursun Türü	2009-2010		2010-2011		2011-2012	
	Kontenjan	Kullanılan	Kontenjan	Kullanılan	Kontenjan	Kullanılan
Lisans	705	613	700	697	824	865
Lisansüstü	213	184	307	288	461	463
Araştırma	146	32	148	34	102	25
Yaz Kursu/Staj	397	304	460	382	542	397
Toplam	1.461	1.153*	1.615	1.401	1.929	1.750

Kaynak: MEB, 2013a.

*Toplama hatası MEB'in raporundan kaynaklanmaktadır. Toplamı 1.133 yapmaktadır.

2014 yılında yayımlanan *2013 Faaliyet Raporu*'nda, yurt dışında görevlendirilen ve aralarında Türkçe branşının da yer aldığı ğretmen sayısı 1.634, okutman sayısı ise 70 olarak belirtilmiştir. Avrupa'da yaşayan vatandaşlar ile soydaşlara Türkçe dersi veren Türk kökenli olup yaşadıkları ülkelerin vatandaşı olan öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen Türkçe ğretimi Eğitim Semineri, 2013 yılında Eskişehir'de gerçekleştirilmiştir. Yurt dışında MEB'e bağlı olarak faaliyet gösteren ilkokul, ortaokul ve lise seviyesinde 67 okul, 5 Türkiye Türkçesi Eğitim ğretim Merkezi bulunduğu ifade edilmiş; Türkçe ğretim Merkezlerinin tüm giderlerinin MEB tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Yine Türk cumhuriyetleri, Tacikistan, Moldova ve Romanya

ile Türkçenin ve Türk kültürünün yaygınlaştırılmasını sağlamak da dâhil olmak üzere MEB iş birliğinde öğretim kurumlarının açıldığı açıklanmış; 4 ilkokul, 4 ortaokul, 6 ortaöğretim ve 5 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezinin bulunduğu belirtilmiştir. Söz konusu ülkelerdeki öğretim kurumları ve merkezlerde toplam 6.188 öğrenci ve kursiyerin bulunduğu ifade edilmiştir (MEB, 2014a). *MEB 2014 Yılı Bütçe Sunuşu*'nda, Dışişleri Bakanlığı veya yurt dışı temsilcilikleri aracılığıyla yurt dışında faaliyet gösteren vakıf, dernek ve STK'lerin ders kitabı, kültür kitapları ve eğitim materyalleri taleplerinin MEB tarafından karşılandığı açıklanmıştır. Yine MEB'in desteği ile gerçekleştirilecek projelerle yurt dışında yaşayan vatandaşların millî kimliklerini korumaları ve gelecek nesillere aktarmaları için gerek yüz yüze gerekse uzaktan eğitim vasıtasıyla imkânların yaratılacağı ifade edilmiştir (MEB, 2013b). Türkiye Bursları kapsamında gerçekleştirilen işlemlerin YTB tarafından yürütüldüğü, 5978 sayılı kanununun 19. maddesi uyarınca uluslararası öğrenci stratejisini belirleme yetkisinin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Kuruluna verildiği açıklanmıştır. Bu kurulun sekreteryası YTB tarafından yürütülmekte olup MEB'i temsilen AB ve dış ilişkiler genel müdürü veya daha üst düzey yöneticilerin toplantılara katıldığı belirtilmiştir (MEB, 2014a).

2014 Faaliyet Raporu'na göre 2014 yılında; yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 1.696, yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, büyükelçilik ve başkonsolosluk bünyesindeki Türk kültür merkezlerinde toplam 68 Türkçe okutmanı görev yapmaktadır (MEB, 2014b). Bu yıl; 14.03.2014 tarihli, 28941 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 6528 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile önemli değişikliklere gidilmiştir. Bu Kanun'a eklenen "ı" bendi ile "Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü" adı altında yeni bir genel müdürlük kurulmuş ve daha önceleri Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan "d) Yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmek, yurda dönüşlerinde eğitim sistemimize uyumlarını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak" ile "e) Bakanlığın yurt dışındaki okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak, Talim ve Terbiye Kurulunun görüşüne sunmak" görevleri, bu genel müdürlüğe devredilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu ile

Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2014). *2014 Mali Yılı Performans Programı* kapsamında, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili üç adet faaliyet hedefine yer verilmiştir: yurt dışında Türkçe öğretimi içerik ve uygulama yazılımlarının geliştirilmesi, EBA (Eğitim Bilişim Ağı) Uzaktan Eğitim içeriklerinin ve yurt dışında Türkçe öğretimi içeriklerinin hazırlanması çalıştay yapılması, yabancı uyruklu öğrenci sayısını artırmaya yönelik faaliyetler. Bu hedefler doğrultusunda; “2014 yılı sonuna kadar EBA portalı üzerinden sürekli memnuniyet anketleri yapılarak geliştirilen içerikler ve modüllerin sayısının en az %10 artırılması, EBA üzerinde paydaşlara yönelik şifre dağıtımına imkân sağlayacak altyapının geliştirilmesi ve 2014 yılı sonuna kadar Uluslararası İmam Hatip Lisesi sayısını ve yabancı öğrenci sayısını artırmak” performans hedefleri ortaya konmuştur (MEB, 2014c).

2015 Faaliyet Raporu'na göre 2015 yılında; yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 1.683'tür ve yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, büyükelçilik ve başkonsolosluk bünyesindeki Türk kültür merkezlerinde toplam 68 Türkçe okutmanı görev yapmaktadır (MEB, 2015a). Yurt dışında MEB tarafından açılan ve Türk vatandaşları ile soydaşların çocuklarının öğrenim gördüğü 15 ilkokul, 21 ortaokul, 22 lise, 1 kolej ve 5 TÖMER olmak üzere toplam 64 okul ve merkezin bulunduğu ifade edilmiştir. Yine bu yıl Federal Almanya başta olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarından 160.000'inin Türkçe ve Türk kültürü derslerine katılımı sağlanmış, MEB ve Yunus Emre Enstitüsü iş birliğinde Berlin'de 6. sınıfa giden Türk vatandaşlarının çocukları için A1-A2 ve B1 seviyelerinde Türkçe Seviye Tespit Sınavı gerçekleştirilmiş, yurt dışı için 2010 yılında hazırlanan Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarının ve müfredatının güncellenmesi için Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde bir komisyon kurulmuştur. Ayrıca bu yıl, MEB tarafından yurt dışına toplam 177.986 adet ders ve kültür kitabı ile 3.692 adet eğitim materyali tahsis edilmiştir. Bununla birlikte Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde “geçici eğitim merkezleri” açılarak eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla çalışmalar yapılmış, bu kapsamda; kamplardaki geçici eğitim merkezlerinde yaklaşık 82.000, şehirlerdeki geçici eğitim merkezlerinde yaklaşık 155.000 Suriyeli öğrenciye eğitim verilmiştir. Söz konusu merkezlerde Türk

öğretmenlerin Türkçe öğrettiği ve bu yolla Suriyeli çocukların Türkçe öğrenerek Türk eğitim sistemine dâhil edilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. MEB, yıl sonuna kadar 450.000 Suriyeli öğrenciye ulaşılmasının hedeflendiğini belirtmiştir. Yine MEB tarafından örgün eğitim ile birlikte Suriyelilere yönelik yaygın eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü ve bu kapsamda başta yabancı dil olarak Türkçe öğretimi olmak üzere çeşitli alanlarda halk eğitim merkezleri üzerinden genç ve yetişkinlere yönelik kursların düzenlendiği açıklanmıştır (MEB, 2016a). MEB; *2015 Faaliyet Raporu*'nda, performans hedefleri ile gerçekleşme durumlarını da açıklamıştır. Tablo 14, yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimi ile ilgili hedef ve gerçekleşme durumlarını göstermektedir.

Tablo 14: 2015 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

Performans Hedefi	Dış politika hedef ve önceliklerimizle uyumlu olarak yurt dışında Türk millî eğitim sistemine bağlı mevcut okul sayısını dönem sonuna kadar %5 artırmak.			
Performans Göstergeleri	Yurt dışında Türk Millî Eğitim Sistemi'ne bağlı plan dönemi sonundaki okul sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		65	64	Ulaşıldı
Performans Göstergeleri	Yurt dışında yaşayan Türk ailelerin eğitim çağındaki çocuklarının eğitim seviyelerini yükseltmeye, Türkçe ve Türk kültürü ile bağlarını güçlendirmeye, yurda dönüşlerinde Türk Eğitim Sistemi'ne uyumlarını kolaylaştırmaya yönelik plan dönemine kadar düzenlenen faaliyet sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		1	1	Ulaşıldı

Kaynak: MEB, 2015a.

Bununla birlikte MEB, 2016 yılı için çeşitli stratejiler de ortaya koymuştur: “Yurt dışında Bakanlığa bağlı olarak açılan okulların ve bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısının artırılması”, “Türkçe tanıtım faaliyetlerinin geliştirilmesi ve artırılması”, “yurt dışında

yaşayan vatandaşlarımıza sunulan Türkçe ve Türk kültürü derslerinin öğretim programları ve ders materyalleri ihtiyaçlara uygun olarak güncellenerek karşılanması”, “yurt dışında Türkçe öğreniminin daha yaygın ve nitelikli hâle gelmesi için görevlendirilen okutman, öğretmen ve yurt dışı temsilciliklerinin sayısının artırılması, uluslararası eğitim iş birliklerinde öncelikli ülkelerin belirlenmesi ve bu ülkelerdeki temsilciliklerimiz vasıtasıyla okutman talebinde bulunulmasının sağlanması” (MEB, 2015a). Bu yıl MEB tarafından yayımlanan bir diğer doküman da *MEB 2015-2019 Stratejik Planı*’dır. *2010-2014 Stratejik Planı*’nda olduğu gibi bu planda da “Türk dili ve kültürünün yurt dışında tanıtılması”, uluslararası ilişkiler başlığı altında konu edinmiştir. Üç tema ile amaç ve hedeflerin yer verildiği *2015-2019 Stratejik Planı*’nda Türk dili ve kültürüne dair bulgular Tablo 15’te gösterilmiştir (MEB, 2015b).

Tablo 15: 2015-2019 Stratejik Planı’nda Yer Alan Türk Dili ve Kültürüne Yönelik Amaç ve Hedefler

<p>TEMA 1</p> <p>Eğitim ve Öğretime Erişim</p> <p>Her bireyin hakkı olan eğitime ekonomik, sosyal, kültürel ve demografik farklılık ve dezavantajlarından etkilenmeksizin eşit ve adil şartlar altında ulaşabilmesi ve bu eğitimi tamamlayabilmesine yönelik politikalar eğitim ve öğretime erişim teması altında değerlendirilmektedir.</p>
<p>Stratejik Amaç 1: Bütün bireylerin eğitim ve öğretime adil şartlar altında erişmesini sağlamak.</p> <p>Stratejik Hedef 1.1: Plan dönemi sonuna kadar dezavantajlı gruplar başta olmak üzere, eğitim ve öğretimin her tür ve kademesinde katılım ve tamamlama oranlarını artırmak.</p> <p>Strateji No. 23: Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitim çağında olanlarının sayısı, eğitim durumları vb. konularda ilgili kamu kurumlarıyla koordinasyon içerisinde mevcut durum analizi çalışması ile Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yurt dışındaki vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın ülkemizle kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ve Türkçenin öğretilmesi amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır.</p>

Strateji No. 24: Yurt dışında Bakanlığa bağlı olarak açılan okullar ve bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı artırılabacaktır.

TEMA 2

Eğitim ve Öğretimde Kalite

Eğitim ve öğretim kurumlarında mevcut imkânların en iyi şekilde kullanılarak her kademedeki bireye çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışın kazandırılmasına yönelik politikalar eğitim ve öğretimde kalite teması altında değerlendirilmektedir.

Stratejik Amaç 2: Bütün bireylere çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışın kazandırılması ile girişimci, yenilikçi, yaratıcı, dil becerileri yüksek, iletişime ve öğrenmeye açık, öz güven ve sorumluluk sahibi, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine imkân sağlamak.

Stratejik Hedef 2.1: Bütün bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerine yönelik faaliyetlere katılım oranını ve öğrencilerin akademik başarı düzeylerini artırmak.

Strateji No. 43: Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza sunulan Türkçe ve Türk kültürü derslerinin öğretim programları ve ders materyalleri ihtiyaçlara uygun olarak güncellenecektir.

TEMA 3

Kurumsal Kapasite

Kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik olarak fiziki, mali ve teknolojik altyapının geliştirilmesi, beşerî kaynakların niteliğinin artırılması ile yönetim ve organizasyon yapısının geliştirilmesine yönelik politikalar bu tema altında ele alınmaktadır.

Stratejik Amaç 3: Beşerî, mali, fiziki ve teknolojik yapı ile yönetim ve organizasyon yapısını iyileştirerek eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak etkin ve verimli işleyen bir kurumsal yapıyı tesis etmek.

Stratejik Hedef 3.3: Plan dönemi sonuna kadar etkin bir izleme ve değerlendirme sistemiyle desteklenen, bürokrasinin azaltıldığı; çoğulcu, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim ve organizasyon yapısını oluşturmak.

Strateji No. 131: Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu marifetiyle yurt dışında okutman görevlendirilecek ülke sayısı ve okutman sayısı artırılabacaktır.

Strateji No. 132: Yurt dışında Türkçe öğreniminin daha yaygın ve nitelikli hâle gelmesi için görevlendirilen okutman, öğretmen ve yurt dışı temsilciliklerinin sayısının artırılması sağlanacaktır. Uluslararası eğitim iş birliklerinde öncelikli ülkeler belirlenecek ve bu ülkelerdeki temsilciliklerimiz vasıtasıyla okutman talebinde bulunulması sağlanacaktır.

Kaynak: MEB, 2015b.

2017 yılında yayımlanan *2016 Faaliyet Raporu*'na göre 2016 yılında yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 2.117'dir ve yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, büyükelçilik ve başkonsolosluk bünyesindeki Türk kültür merkezlerinde toplam 78 Türkçe okutmanı görev yapmıştır. Görev süresi sona eren ya da çeşitli sebeplerle geri dönenlerle birlikte Aralık 2016 itibarıyla görevde olan öğretmen sayısı 1.705, okutman sayısı ise 51 olarak ifade edilmiştir. Yine 2016-2017 eğitim öğretim yılı itibarıyla yurt dışındaki okul sayısı 70, öğrenci sayısı ise 13.372 olarak açıklanmıştır. Yurt dışındaki Türk vatandaşları ile soydaşların çocuklarına yönelik Türkçe ve Türk kültürü ders kitapları ihtiyacı MEB tarafından karşılanmakta ve bu kapsamda bu yıl; Uzaktaki Yakınlarımız Projesi çerçevesinde hazırlanan 64.213 adet Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı, Batı Trakya'daki soydaşlar için 47.970 adet ders kitabı, çeşitli branşlarda 10.305 adet ders ve kültür kitabı, 3.300 adet eğitim materyali olmak üzere toplam 125.788 adet ders ve kültür kitabı ile eğitim materyali ilgili kurum ve ülkelere gönderilmiştir (MEB, 2017a). MEB'in 2016 yılı için hedeflediği ve gerçekleştirdiği yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimiyle alakalı performans programı Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16: 2016 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

Performans Hedefi	Yurt dışında Bakanlığa bağlı olarak açılan okullar ile bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı artırılabacaktır.			
Performans Göstergeleri	Bakanlığa bağlı yurt dışındaki resmî okul sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu

		67	70	Ulaşıldı
	Yurt dışında Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren okullarda öğrenimine devam eden öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		13.000	13.372	Ulaşıldı
Performans Hedefi	2016 yılında yurt dışında Türkçe ve Türk kültürünün tanıtılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerin artırılması.			
Performans Göstergeleri	Türkçe Seviye Tespit Sınavı'na (A1, A2 ve B1) giren öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		3.000	0	Ulaşılamadı
	Türkçe ve Türk kültürü dersine devam eden öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		165.000	289.271	Ulaşıldı
Performans Hedefi	Yurt dışında okutulan Türkçe ve Türk kültürü derslerinin öğretim programları ve ders materyallerinin ihtiyaca uygun olarak güncellenmesi.			
Performans Göstergeleri	Güncellenerek gönderilen ders kitabı sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		400.000	122.782	Ulaşılamadı
	Gönderilen eğitim materyali sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		3.900	3.300	Makul
Performans Hedefi	Türkçe ve Türk kültürünün yurt dışında etki alanını genişletmek.			
Performans Göstergeleri	Yurt dışında görevlendirilen okutman sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu

		90	78	Makul
	Öğretmen görevlendirilen ülke sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		30	28	Makul
	Yurt dışında görevlendirilecek öğretmen sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		1.800	2.117	Ulaşıldı

Kaynak: MEB, 2017a.

Yine bu yıl, Batı Avrupa’da Türkçe ve Türk kültürü dersi adı altında eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü, 161.447 öğrencinin de bu derse katıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik olarak Türkçe Öğretim Programları ve Ders Araç Gereçleri Çalışma Grubu’nun oluşturulduğu ifade edilmiştir. 2015 yılında olduğu gibi bu yıl da Suriyelilere yönelik olarak kamplardaki geçici eğitim merkezlerinde 82.500, şehirlerdeki geçici eğitim merkezlerinde ise 166.400 Suriyeli öğrenciye eğitim verildiği açıklanmıştır. Bu kapsamda AB tarafından geliştirilen “Türkiye’deki Sığınmacılar (Suriyeliler) İçin Mali İmkân” ile “Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonlarının Desteklenmesi” projesi ortaya konmuş ve Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin acil eğitimi için 300 milyon euroluk mali destek sağlanmıştır. Yine bu kapsamda Suriyelilere yönelik Türkçe öğretimi için 4.200 eğitici 1 yıllığına görevlendirilerek oryantasyon eğitimine tabi tutulmuştur (MEB, 2016b).

2017 yılında yayımlanan *2018 Yılı Bütçe Sunuşu*’na göre yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 27 ülkede 1.726’dır ve yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, büyükelçilik ve başkonsolosluk bünyesindeki Türk kültür merkezlerinde 26 ülkede toplam 48 Türkçe okutmanı görev yapmıştır. Ayrıca 2017 yılı itibarıyla yurt dışında 16 ilkokul, 23 ortaokul, 24 lise, 4 Türkçe Öğretim Merkezi olmak üzere toplam 67 eğitim kurumu hizmet vermektedir. Yine MEB, 2016 yılında faaliyetlerine başlayan Türkiye Maarif Vakfının bu yıl itibarıyla 70 ülkede temsilcilik açtığını ve 18 ülkede de eğitim öğretim faaliyetlerine başladığını

belirtmiştir. Bununla birlikte MEB tarafından yurt dışına ücretsiz olarak 52.811 adet ders ve kültür kitabı ile 1.044 adet eğitim materyali gönderildiği açıklanırken (MEB, 2017b) 2018 yılında yayımlanan *2017 Faaliyet Raporu*'nda ders ve kültür kitabı sayısı 59.830, eğitim materyali sayısı ise 12.109 olarak belirtilmiştir (MEB, 2018a). MEB'in 2017 yılı için hedeflediği ve gerçekleştirdiği yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimiyle alakalı performans programı Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17: 2017 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

Performans Hedefi	2017 yılında eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranını artırmak.			
Performans Göstergeleri	Yurt dışında Bakanlığa bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren okullarda öğrenimine devam eden öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		15.500	11.268	Makul
Performans Göstergeleri	Bakanlığa bağlı yurt dışındaki resmî okul sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		68	67	Başarılı
Performans Hedefi	Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza sunulan Türkçe ve Türk kültürü dersleri materyallerini ihtiyaçlara uygun olarak artırmak.			
Performans Göstergeleri	Gönderilen eğitim materyali sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		4.850	12.109	Başarılı
Performans Göstergeleri	Gönderilen ders kitabı sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Durumu
		110.500	59.830	Makul

Kaynak: MEB, 2018a.

MEB, 2017 yılında gönderilecek ders kitabı sayısında hedefe ulaşamaması ile alakalı olarak bir değerlendirmede bulunmuş; 2010 yılında hazırlanan kitaplarda FETÖ ile

iltisaklı yazarlardan alıntılar yapıldığı ve referanslar gösterildiğinin tespit edildiğini, bunun üzerine bir güncellenmenin gerekliliğinin ortaya çıktığını ifade etmiştir (MEB, 2018a). Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl da Suriyelilere yönelik yabancı dil Türkçe kurslarının düzenlendiğini, bu kurslara 198.589 kursiyerin katıldığını ifade etmiştir. Yine Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla sözleşmeli öğretmenlerin 1 yıllığına görevlendirildiğini belirtmiştir. Ortaöğretimlerini tamamlayan Suriyeli öğrencilerin, YÖK ve YTB koordinasyonu ile üniversitelere yerleştirildiğini açıklamıştır. Özellikle Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarına yönelik Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin devam ettiğini ve bu kapsamda bu derslere 137.250 öğrencinin katıldığını belirtmiştir (MEB, 2017b).

2019 yılında yayımlanan *2018 Faaliyet Raporu*'na göre yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 793, okutman sayısı ise 71'dir. Bu yıl yurt dışına 57.468 adet ders ve kültür kitabı, 12.022 adet eğitim materyali gönderilmiştir. Özellikle Fransa'daki Türkçe ve Türk kültürü derslerinin iyileştirilmesine yönelik olarak Fransız yetkililer ile görüşme gerçekleştirilmiş, bu derslere katılımı artırmak adına eğitim müşavirlikleri ile ataşelikler tarafından Türkçe tanıtım materyali hazırlanmış ve kamu spotu çalışmaları başlatılmıştır (MEB, 2019a). Bununla birlikte özellikle Almanya'daki Türk çocukların eğitimine yönelik olarak bu yıl 21. Türkiye-Almanya Karma Eğitim Uzmanları Komisyonu (KEUK) Toplantısı'na katılarak bu kapsamda bir protokol imzalanmıştır. Türkçe ve Türk kültürü dersi, yabancı dil olarak Türkçe, iki dilli okullar (anaokulları dâhil); KEUK Toplantısı'nın gündem maddeleri arasında yer almıştır (MEB, 2018b; MEB, 2019a). Yine bu yıl Türkçe ve Türk kültürü dersinin öğretim programı Talim ve Terbiye Kurulunun 15.05.2018 tarihli ve 77 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Kararda, programın 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanması ile 03.08.2009 tarihli ve 112 sayılı kararla kabul edilen programın 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılması bilgisi yer almıştır (MEB, 2018c; MEB, 2019a).

MEB'in 2018 yılı için hedeflediği ve gerçekleştirdiği yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimiyle alakalı performans programı Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18: 2018 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

Performans Hedefi	Yurt dışında Türkçe ve Türk kültürünü tanıtmak, öğretmek ve etki alanını artırmak.			
Performans Göstergeleri	Türkçe ve Türk kültürü dersine devam eden öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		144.000	135.539	94,12
	Türk kültürünün tanıtılması amacıyla yapılan (sergi, defile, yarışma ve bayram kutlama vb.) faaliyet sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		6	18	300
	Türkçenin ve Türk kültürünün tanıtılması amacıyla gönderilen ders ve kültür kitabı ile eğitim araç-gereç sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		127.000	69.490	54,72
KEUK toplantı sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)	
		1	1	100
Performans Hedefi	Yurt dışında Türkçe öğreniminin daha yaygın ve nitelikli hâle gelmesi için görevlendirilen okutman ve öğretmen sayısını artırmak.			
Performans Göstergeleri	Yurt dışında bulunan okutman sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		80	71	88,75
	Avrupa ülkelerinde bulunan öğretmen sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		840	793	94,4

Kaynak: MEB, 2019a.

MEB, 2017 yılında Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarının yeniden hazırlanması yönünde bir karar almış ve çalışmalara başladığını ilan etmişti. Tablo 18’de yer aldığı üzere MEB, 2018 yılı itibarıyla çalışmaların tamamlanmaması sebebiyle hedeflenen ders kitabı gönderim sayısına ulaşamadığını bildirmiştir (MEB, 2019a). 2018 yılında Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 26. Dönem İstanbul Milletvekili Arzu Erdem’in; 26. Dönem 3. Yasama Yılı, 2/2140 esas numaralı, 16.02.2018 tarihli ilk imza sahibi olarak sunduğu “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” dikkat çekmektedir. Bu kanun teklifinde Erdem, “Türkçemizin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki problemlerin gözden geçirilerek çözüm yollarının, Bakanlık bünyesinde ‘Türkçe Dil Öğretim Politikalarını Geliştirme Genel Müdürlüğü’ adı altında kurumsal bir şekilde araştırılması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır.” ifadesine yer vermiştir. Erdem’in teklifinde, Türkçe Dil Öğretim Politikalarını Geliştirme Genel Müdürlüğünün görevleri şu şekildedir:

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, öğrenenlerin gereksinim ve düzeylerine uygun öğretim programları geliştirmek, geliştirilen programların işlerliğini denetlemek ve programlar arasında eş güdümü sağlamak.
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için yabancı dil öğretim yöntemleri, ders malzemeleri, yabancı dil seviyesinin ölçülmesi konularında politika ve stratejiler üretmek.
- Teknoloji tabanlı öğretim metotlarının geliştirilmesini sağlamak, öğretmenleri bu konuda eğitmek.
- Yurt dışındaki Türkoloji merkezleri ve bölümleri ile yurt içinde üniversitelere bağlı dil okulları, uzaktan eğitim merkezleri ve üniversitenin yabancı diller bölümlerinin bağlı birimleri ile Türkçe öğretimi konusunda iş birliği yapmak.
- 5/5/2007 tarihli ve 5653 sayılı Yunus Emre Vakfı Kanunu hükümlerine göre yabancılara Türkçeyi ve Türk tarihini öğretmek, kültür ve sanatını tanıtmak amaçlı düzenlenen program, etkinlik, kurs ve benzeri faaliyetlerde yurt içinde Yunus Emre Enstitüsü, yurt dışında Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri ile iş birliği yapmak.

Erdem’in bu teklifi 02.03.2018 tarihinde Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna giriş yapmışsa da teklif sonucu “hükümsüz” olarak kayıtlarda yer almıştır (TBMM, t.y.a; TBMM, 2018). TBMM İç Tüzüğü’nün 78. maddesi “Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun tasarısı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu tasarısı veya teklifleri yenileyebilirler.” hükmüne sahiptir (Kocaman ve Gökçimen, 2012). Erdem, 27. Dönem’de de İstanbul Milletvekili olarak TBMM’ye girmiş ve 27. Dönem 2. Yasama Yılı, 2/843 esas numaralı, 23.07.2018 tarihli ilk imza sahibi olarak aynı kanun

teklifini yeniden sunmuştur. Kanun teklifi 10.10.2018 tarihinde Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna giriş yapmışsa da Mart 2023 itibarıyla teklif, sonuçlandırılmamıştır (TBMM, t.y.b).

2019 yılında *MEB 2019-2023 Stratejik Planı* yayımlanmıştır. Bu plana göre faaliyet alanları sekiz başlıkta toplanmıştır. Bu faaliyet alanlarından “eğitim ve öğretim” ile “uluslararası ilişkiler”, doğrudan veya dolaylı bir şekilde yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimine yönelik bazı hizmetleri göstermektedir. Eğitim ve öğretim başlığında “yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız ile ülkemizde geçici koruma altında bulunan yabancıların çocuklarının eğitim ve öğretime erişim imkânlarının artırılması (yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve diğer ülke vatandaşlarının eğitim ve öğretim taleplerinin karşılanması)”, uluslararası ilişkiler başlığında ise “Türk dili ve kültürünün yurt dışında tanıtılması” ile

yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın ve çocuklarının; öncelikle millî ve kültürel kimliklerini koruyucu, yaşadıkları toplumla uyum içinde olmalarını sağlayıcı ve eğitim düzeylerini yükseltici önlemler almak, buldukları ülkenin eğitim imkânlarından verimli bir şekilde yararlanmaları bakımından gerekli eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesi, yurda dönüşlerinde eğitim sistemimize uyumlarını sağlamak amacıyla gerekli tedbirlerin alınması

ürün ve hizmetleri yer almıştır. Yine bu plan çerçevesinde yedi amaç belirlenmiş; Amaç 6 başlığında yer alan Hedef 6.4 “...yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.” hükmüne sahiptir. Bu kapsamda üç strateji belirlenmiş ve Strateji 6.4.2 (Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın eğitim öğretime erişim imkânları ile yurt dışında lisansüstü öğrenim gören resmî bursiyerlerin niteliği artırılacaktır.) ile 6.4.3 (Eğitim ve öğretim alanında diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla yapılan iş birliği çalışmaları artırılacak ve yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik eğitim öğretim faaliyetlerine devam edilecektir.), doğrudan veya dolaylı bir şekilde yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimine yöneliktir (MEB, 2019b). 2020 yılında yayımlanan *2019 Faaliyet Raporu*’nda ise bahsi geçen plan çerçevesinde 2019 yılı performans hedefleri ortaya konmuştur.

Tablo 19: 2019 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

<p>Performans Hedefi 22: 2019 yılında bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme katılım ve tamamlama oranları artırılabacak, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın eğitim ve öğretime erişim imkânları ile yurt dışında lisansüstü öğrenim gören resmî bursiyerlerin niteliği artırılabacak; diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla yapılan iş birliği çalışmalarına devam edilecektir.</p>
<p>Faaliyet No. 50: Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın eğitim öğretime erişim imkânları ile yurt dışında lisansüstü öğrenim gören resmî bursiyerlerin niteliği artırılabacaktır.</p>
<p>Faaliyet No. 51: Ülkemizde geçici koruma altında bulunan yabancıların çocuklarının eğitim ve öğretime erişim imkânları artırılabacaktır.</p>
<p>Faaliyet No. 52: Eğitim ve öğretim alanında diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla yapılan iş birliği çalışmaları artırılabacak ve yurt dışında yaşayan vatandaşlar ile soydaşlara yönelik eğitim faaliyetlerine devam edilecektir.</p>
<p>Faaliyetlere İlişkin Açıklamalar ve Gerçekleşmeler:</p> <p>Faaliyet No. 50:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitim öğretime erişim imkânlarının artırılması çalışmaları çerçevesinde 16 ülkede bulunan 68 okul ve kuruma, 2019 Mali Yılı Bütçe imkânları çerçevesinde ödenek gönderilmiş, MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde ücretsiz ders kitabı temin edilmiştir. • Yurt dışında Türkçe ve Türk kültürünün tanıtılması amacıyla Mesleki Yeterlik Sınavı'na 2.302 öğretmen girmiş, 421 öğretmen Temsil Yeteneği Sınavı'na katılmaya ve bunlardan 168'i de yurt dışında görevlendirilmeye hak kazanmıştır. • Yurt dışında MEB tarafından görevlendirilecek bütün öğretmen ve öğretim görevlisi/öğretim üyesi/okutman iş ve işlemleri, 29.09.2019 tarihli ve Makam Oluru ile Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü uhdesine verilmiştir. Bu kapsamda 36 ülkede 94 öğretim görevlisi/öğretim üyesi/okutman; 27 ülkede 1.693 öğretmen ve 50 ülkede eğitim ve öğretim faaliyetleri tesis edilmiştir. • Ek faaliyetlerle birlikte toplam kaynak ihtiyacı: 952.130.000 TL.

Faaliyet No. 51:

- 26 ilde uygulanmakta olan PIKTES II kapsamında 2019 yılında kamu okullarında; 382.519 Suriyeli çocuğa Türkçe dil eğitimi verilmiş, Suriyeli öğrencilerin akademik ve dil yeterlilik düzeylerini belirlemek amacıyla 300.347 öğrenciye Türkçe Yeterlik Sınavı uygulanmıştır.
- Suriye ve Irak krizlerine yanıt olarak Suriyeli mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin ve ev sahibi toplulukların dayanıklılıklarının güçlendirilmesi (QUDRA) çalışmaları kapsamında; 330 Suriyeli gönüllü eğitime A1, A2 ve B1 düzeyinde Türkçe eğitimi verilmiş, faaliyet yürütülen illerde alanın ihtiyaçlarına yönelik *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik Kurs* ile *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik İleri Eğitimi* modüllerinde revize yapılmıştır. Yine 88 öğretmene “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik Uyum Kursu” ile 163 eğitime “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik İleri Eğitimi” düzenlenmiştir. Bununla birlikte Gaziantep Hoşgör İlkokuluna devam eden Suriyeli öğrencilerin velilerine, toplam 500 veli olmak üzere Türkçe eğitimi ve 16.000’den fazla kursiyere Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay illerinde Türkçe Dil Kursu ve meslek kursları verilmiştir.
- Ek faaliyetlerle birlikte toplam kaynak ihtiyacı: 2.252.539.000 TL.

Faaliyet No. 52:

- Yurt dışında Türkçe ve Türk kültürü derslerine 130.799 öğrencinin katılımı sağlanmış, Türkçe ve Türk kültürü derslerinin uygulamasında karşılaşılan sorunlara çözüm aramak amacıyla Almanya, Fransa ve Belçika’ya resmî ziyaretler gerçekleştirilerek istişare toplantıları yapılmıştır.
- Türkçenin öğretilmesi, yaygınlaştırılması ve Türk kültürünün tanıtılması amacıyla yurt dışına 46.515 adet ders kitabı, 47.458 adet kültür kitabı ile 100.583 adet eğitim materyali gönderilmiştir.
- 2018 yılında güncellenen öğretim programındaki temalar esas alınarak Türkçe ve Türk kültürü dersine yönelik öğretim materyallerinin geliştirilmesi süreci 2019 yılında tamamlanmış ve 15 adet öğretim materyali (8 Seviye Ders Kitabı, Hazırlık 1/Hazırlık 2 Kitapları ile Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi) hazırlanmıştır. Ayrıca yurt dışında yapılan Türkçe eğitim öğretim faaliyetlerinde başarılı olan öğrencilerin ödüllendirilmesi ise tasarruf tedbirleri gereğince iptal edilmiştir (Tahminî maliyet: 115.606 TL).
- Türkiye’deki okullar ile yabancı ülke okulları arasında iş birliğini artırmak, Türkiye’nin tanıtılması, Türkçenin yaygınlaştırılması, çocuklar arasında barış, sevgi

ve dostluk duygularının geliştirilmesi amacıyla 17.07.2019 tarih ve 13602093 (2019/11) sayılı Kardeş Okul Uygulamaları Genelgesi yürürlüğe konulmuştur. Buna göre 46 ülkeden 449 okul, kardeş okul uygulaması kapsamında eşleştirilmiştir.

- MEB'in 10.07.2019 tarihli ve E.13279945 sayılı Makam Oluru'na istinaden 2019 yılında Türkçe ve Türk kültürü dersi spot film çalışmalarına başlanmıştır.
- Ek faaliyetlerle birlikte toplam kaynak ihtiyacı: 93.330.000 TL.

Kaynak: MEB, 2019c; MEB, 2020a.

Yine 2017 yılında 163.700.000 TL, 2018 yılında 270.000.000 TL ve 2019 yılında 422.547.000 TL olmak üzere Türkiye Maarif Vakfına toplam 856.247.000 TL yardımda bulunulduğu açıklanmıştır (MEB, 2020a). 2019 yılında yayımlanan *MEB 2020 Yılı Bütçe Sunuşu*'nda, yukarıda bahsi geçen çalışmalara ek olarak 2019 yıl sonu itibarıyla 123 ülke ile 423 iş birliği anlaşmasının imzalandığı; Türkiye Diyanet Vakfı iş birliğinde Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde 80'den fazla ülkeden gelen öğrencinin, Türk öğrenciler ile birlikte öğrenim gördüğü ve 9. sınıfın ilk döneminde yoğunlaştırılmış Türkçe öğretim programına tabi tutulduğu ifade edilmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından finanse edilen "Suriye Krizine Yanıt Olarak Türkiye'de Dayanıklılık Projesi: Yetişkinler İçin Türkçe Dil Eğitimi Projesi" kapsamında 18-57 yaş arasındaki Suriyelilere yönelik uzaktan veya yüz yüze olacak şekilde A1, A2 ve B1 seviyelerinde Türkçe dil eğitiminin verildiği ve bu proje ile 52.000 Suriyelinin dil becerilerinin geliştirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Yine 2019 sonu itibarıyla kamplarda ve halk eğitim merkezlerinde olmak üzere 329.449 kursiyerin yabancı dil olarak Türkçe kurslarına katıldığı açıklanmıştır. Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl da Batı Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarına yönelik Türkçe ve Türk kültürü derslerine toplam 129.994 öğrencinin katıldığı belirtilmiştir. Ayrıca *2023 Eğitim Vizyonu* kapsamında çeşitli sertifika programları geliştirilmiştir. Türkçe ve Türk kültürü öğretimine yönelik geliştirilen sertifika programları şöyledir: Kültür Coğrafyamızda Türk Çocuklarına Yönelik Türkçe Eğitimi Sertifika Programı, Kapsayıcı Eğitim Bağlamında İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programı ve Türkçenin Kullanımı ve Diksiyon Eğitimi Sertifika Programı (MEB, 2019d).

2021 yılında yayımlanan *2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu*'na göre 2020 sonu itibarıyla yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 1.629, okutman sayısı ise 97'dir. Yurt dışında faaliyet gösteren ilk ve orta dereceli okullar

ile Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezlerine ise 97.294 adet ders kitabı ve basılı yayın gönderilmiştir (MEB, 2021a). MEB, 2020 yılı itibarıyla ikisi Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezi olmak üzere toplam 65 okul ve kurumla yurt dışında eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edildiğini ifade etmiştir (MEB, 2020b). Yine bu yıl MEB tarafından yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarına yönelik, millî birlik ve beraberlik duygularını güçlendirmek amacıyla beş etkinlik düzenlenmiştir: “15 Temmuz’u UNUTMA, UNUTTURMA!”, “15 Temmuz Kahramanları Resim Yarışması”, “Çanakkale İçinde Aynalı Çarşı Türküsünü Seslendirme Yarışması”, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Şarkı Yarışması” ve “Geçmişten Geleceğe Gurbet Hikâyeleri Yarışması” (MEB, 2021a). Bununla birlikte Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) Koordinatörlüğünün 27.08.2020 tarihli ve 95894547-235-E.11485304 sayılı yazısı üzerine Talim ve Terbiye Kurulunun 11.11.2020 tarihli ve 36 sayılı kararı ile “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı” hazırlanmıştır (MEB, 2020c). MEB’in 2020 yılı için hedeflediği ve gerçekleştirdiği yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimiyle alakalı performans programı Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20: 2020 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

Performans Hedefi	Yurt dışında bulunan vatandaşlarımıza yönelik eğitim ve öğretim hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve Türk Millî Eğitimi’nin yurt dışında yaygınlaştırılmasının ve geliştirilmesinin sağlanması.			
Performans Göstergeleri	Türkçe ve Türk kültürü dersine erişim sağlayan öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		131.000	122.324	93,37
Performans Göstergeleri	Türkçe ve Türk kültürünün tanıtılması ve yaygınlaştırılması amacıyla gönderilen ders ve kültür kitabı ile eğitim materyali sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		120.000	40.977	34,14

Kaynak: MEB, 2021a.

MEB, gönderilen ders ve kültür kitabı ile eğitim materyali sayısının %34,14 olarak gerçekleşmesini, bu yıl itibarıyla tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını sonucu bozulan tedarik ve dağıtım kaynaklı olarak açıklamıştır. Tüm kurumlar gibi MEB de salgın sebebiyle faaliyetlerinde değişikliğe gitmek zorunda kalmış ve dijitalleşme çalışmaları yürütmüştür. Buna göre yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da tüm öğrencilerin EBA sistemine erişimleri için gerekli tedbirler alınmış, Canlı Sınıf Uygulamaları kapsamında derslere devam edilmiş, imkânlar dâhilinde EBA TV üzerinden derslerin takip edilmesi sağlanmış ve öğretmenlerin evde çektikleri videolar öğrencilere ulaştırılmıştır. Yine salgın dolayısıyla yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının çocukları için Türkçeyi ve Türk kültürünü öğretici/tanıtıcı bir dijital oyun geliştirilmiş, Türkçe ve Türk kültürü dersi için 256 adet etkinlik dijital hâle getirilmiş ve bu etkinlikler EBA'ya yüklenerek yurt dışındaki Türk çocuklarının kullanımına sunulmuştur. 2019 yılında tasarruf tedbirleri gerekçesiyle gerçekleştirilemeyen Türkçe eğitim öğretim faaliyetlerinde başarılı olan öğrencilerin ödüllendirilmesi, bu yıl da salgın sebebiyle iptal edilmiştir (MEB, 2021a). MEB ayrıca yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına yönelik 14 adet seviyelendirilmiş hikâye kitabının hazırlanmasına yönelik çalışmaların başladığını duyurmuştur. Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl da Suriyelilerin eğitimine yönelik çalışmalar devam etmiştir. Bu kapsamda; MEB ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliğiyle yürütülen Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Türkçe Dil Eğitimi ve Mesleki Eğitime Erişimlerinin Artırılması Projesi ile 7.040 yetişkin Suriyeliye Türkçe öğretiminin hedeflendiği bildirilmiş, Halk Eğitim Merkezlerinde 2014-2020 yılları arasında 440.003 kursiyerin yabancı dil Türkçe kurslarına katıldığı açıklanmıştır. Yine MEB tarafından Ekim 2020 verilerine göre 750.350 Suriyeli öğrencinin Bakanlığa bağlı kurumlarda eğitimlerine devam ettiği ve geçici eğitim merkezlerinde Türkçe eğitimi alan Suriyeli öğrencilerin resmî okullara aktarılma sürecinin 2019-2020 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla tamamlandığı ve geçici eğitim merkezlerinin eğitim hizmetlerinin sona erdiği ifade edilmiştir (MEB, 2020b).

2022 yılında yayımlanan *2021 Yılı İdare Faaliyet Raporu*'na göre 2021 sonu itibarıyla yurt dışında görev yapan ve Türkçe branşının da aralarında bulunduğu öğretmen sayısı 1.479, okutman sayısı ise 114'tür. Yine bu yıl, Türkçe ve Türk kültürü öğretimi kapsamında yurt dışına; 35.850 adet ders kitabı, 2.065 adet kültür kitabı, 1.500 adet tablet, 960 adet eğitim materyali olmak üzere toplam 40.375 eğitim materyali gönderilmiştir.

Ayrıca “Ücretsiz Ders Kitabı Temini Projesi” kapsamında yurt dışında faaliyet gösteren ilk ve orta dereceli okullar ile Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezlerine 97.907 adet ders kitabı ve basılı yayın gönderilmiştir. MEB, 2021 yılında yurt dışında faaliyet gösteren 65 okul ve kurumun olduğunu belirtmiştir (MEB, 2022). MEB’in 2021 yılı için hedeflediği ve gerçekleştirdiği yabancı dil olarak Türkçe ve Türk kültürü öğretimiyle alakalı performans programı Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21: 2021 Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimiyle Alakalı Performans Programı

Performans Hedefi	Yurt dışında bulunan vatandaşlarımıza yönelik eğitim ve öğretim hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve Türk Millî Eğitimi’nin yurt dışında yaygınlaştırılmasının ve geliştirilmesinin sağlanması.			
Performans Göstergeleri	Türkçe ve Türk kültürü dersine erişim sağlayan öğrenci sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		131.500	125.094	95,12
Performans Göstergeleri	Türkçe ve Türk kültürünün tanıtılması ve yaygınlaştırılması amacıyla gönderilen ders ve kültür kitabı ile eğitim materyali sayısı	Hedef	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)
		122.000	40.375	33,09

Kaynak: MEB, 2022.

Türkçe ve Türk kültürü derslerine katılan yurt dışında yaşayan Türk öğrenci ve vatandaşlara yönelik etkinlikler bu yıl da devam etmiştir: 18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü Çanakkale Şiirleri Seslendirme Yarışması, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 2. Geleneksel Şarkı Yarışması, 19 Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı Geçmişten Geleceğe Gurbet Hikâyeleri-2 Yarışması, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü Gelecekte Mektup Var Yarışması ve 9 Mayıs Avrupa Günü Kısa Film Yarışmaları. Yine kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında Türkçe ve Türk kültürünün etki alanının artırılması amaçlarını da taşıyan projeler gerçekleştirilmiştir: Yuvamızda Sevgi Var; Neşe Var!, Burada TÜRKÇE Konuşuyor!, Eğitim Diplomasisi Seminerleri. Koronavirüs salgını kapsamında ise yurt dışında görev yapan öğretmen ve okutmanlar, eğitim faaliyetlerini yüz

yüze/uzaktan eğitim/hibrit eğitim yoluyla devam ettirmiş, geçen yıl hazırlıklarına başlanan ve yurt dışındaki iki dilli Türk çocuklarına yönelik hazırlanan hikâye kitapları sesli olarak EBA'ya yüklenmiştir. Kültür öğelerine de yer verilen kitaplarda; gelenek göreneklerimiz, tarihî unsurlar ile millî ve dinî bayramlar yer almıştır. Bununla birlikte koronavirüs salgını sebebiyle ortaya çıkan öğrenme kayıplarının giderilmesi amacıyla Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dersi kapsamında 9. sınıflarda Türkçe dersi açılmıştır. Ayrıca bu yıl, Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerindeki öğretmenlere yönelik, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Yunus Emre Enstitüsü iş birliğinde, 5 gün süreyle toplam 20 saatlik çevrim içi Yabancılarla Türkçe Öğretimi Semineri gerçekleştirilmiştir. Son iki yıldır çeşitli sebeplerle iptal edilen yurt dışındaki Türkçe eğitim öğretim faaliyetlerinde başarılı olan öğrencilerin ödüllendirilmesi ise bu yıl yapılmıştır (MEB, 2022).

2021 yılında öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları kapsamında Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğünün talebi üzerine; 19.11.2021 tarihli ve E-46814609-10.04-37196906 sayılı karar ile Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezleri Yönergesi güncellenmiştir. Yeni yönerge ile 28 Ekim 1994 tarihli ve 14818 sayılı Makam Oluru ile yürürlüğe giren Türk Cumhuriyetlerinde Açılan Türkçe Eğitim-Öğretim Merkezleri Yönergesi yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni yönergenin amacı ise Madde 1'de şu şekilde açıklanmıştır: “Bu Yönergenin amacı, ülkemizin eğitim ve kültür zenginliğini tanıtmak, Türk kültürü ile birlikte Türkiye Türkçesinin öğretilmesine katkıda bulunmak, milli, manevi ve tarihi bağları güçlendirmek amacıyla açılan Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezlerinin çalışma esaslarını belirlemektir.” (MEB, 2021b; MEB, 2022).

2021 yılında gerçekleşen bir diğer önemli husus ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Türkçe ve Dil Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezinin (TDE-ARGEM) kurulmasıdır. MEB, bu merkez ile dil eğitim ve öğretiminde Bakanlık içi koordinasyonun sağlanmasının amaçlandığını ve dil eğitim öğretimini kalite, eşitlik ve etkililik ilkeleri ile millî ve toplumsal değerlere dayalı olarak geliştirmeyi hedeflediklerini belirtmiştir. Bu kapsamda bazı proje ve faaliyetler bu merkezin kontrolüne bırakılmıştır. 2021 yılında TDE-ARGEM bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalardan biri de Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Geliştirilmesi Projesi (YADEG) kapsamında Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nin Türkçeleştirilmesi olmuştur. Kasım 2021 tarihinde çeviri süreci tamamlanarak ilk baskısı yapılmıştır (MEB, 2022).

Tablo 22 ile 2006-2007 - 2021-2022 eğitim öğretim yılları arasındaki Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarında açılan öğretim kurumları ile Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezlerindeki öğrenci ve öğretmen sayıları gösterilmiştir.

Tablo 22: 2006-2007 - 2021-2022 Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarında Açılan Öğretim Kurumları ile Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezlerindeki Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Öğretim Yılı Başı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı		
	Toplam	T.C.	Diğer	Toplam	T.C.	Diğer
2006-2007	7.922	1.432	6.490	243	191	52
2007-2008	7.591	1.867	5.724	272	208	64
2008-2009	6.491	1.823	4.668	268	198	70
2009-2010	6.464	2.089	4.375	279	211	68
2010-2011	6.739	2.206	4.533	301	228	73
2011-2012	7.815	2.377	5.438	328	242	86
2012-2013	8.218	2.470	5.748	338	245	93
2013-2014	6.188	2.561	3.627	332	231	101
2014-2015	5.902	2.560	3.342	290	212	78
2015-2016	7.114	2.909	4.205	319	235	84
2016-2017 1. Dönem*	6.837	2.734	4.103	260		
2016-2017*	5.637	2.601	3.036	233		
2017-2018	6.484	2.580	3.904	233		
2018-2019	7.286	2.500	4.786	201		
2019-2020	5.332	2.689	2.643	302	222	80
2020-2021	8.617	2.717	5.900	318	235	83
2021-2022	7.343	2.976	4.367	299	231	68

*2016-2017 döneminde MEB tarafından iki ayrı rapor yayımlanmıştır.

Kaynak: MEB, t.y.a; MEB, t.y.b; MEB, t.y.c; MEB, t.y.d; MEB, t.y.e; MEB, t.y.f; MEB, t.y.g; MEB, t.y.h; MEB, t.y.ı; MEB, t.y.i; MEB, t.y.j; MEB, t.y.k; MEB, t.y.l; MEB, t.y.m; MEB, t.y.n; MEB, t.y.o; MEB, t.y.ö.

3.2. TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Doğu Bloku ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan ihtiyaçlar kapsamında 480 sayılı yasa ile 1992 yılında Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı adıyla Dışişleri Bakanlığına bağlı bir teknik yardım kuruluşu olarak kurulmuş, ardından Devlet Bakanlığına bağlanmıştır (TİKA, 2014a).

12 Mayıs 2001 tarihli ve 24400 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan 4668 sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'un ilk maddesi, TİKA'nın görev ve çalışma esaslarını belirlemektedir:

Bu Kanunun amacı, başta Türk dilinin konuşulduğu cumhuriyetler ve akraba toplulukları ile Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, kalkınma yolundaki ülkeler ve topluluklarla diğer ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülke ve topluluklarla ekonomik, ticarî, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki işbirliğini projeler ve programlar aracılığı ile geliştirmek, yapılacak yardım ve işlemleri yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı ve tüzel kişiliği haiz Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının kurulması ile teşkilât ve görevlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Adı geçen Kanun'un 2. maddesinin d bendinde TİKA'nın eğitim ve kültür alanına yönelik görevleri ise şu şekilde belirlenmiştir: “Eğitim ve kültür alanlarındaki işbirliği programlarının, yurt dışında, gerektiğinde Türk Kültür Merkezleri ile de işbirliği yaparak yürütülmesi için gerekli düzenlemeleri yapmak.” (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, 2001).

24 Ekim 2011 tarihinde kabul edilen 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile teknik iş birliği ve koordinasyon sürecinin etkinliğinin artırılabilmesi amacıyla TİKA yeniden yapılandırılmış; Başbakanlığa bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı kurulmuştur. Söz konusu kanun hükmünde

kararname, 2 Kasım 2011 tarihli ve 28103 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (TİKA, 2014a).

15 Temmuz 2018 tarih ve 30479 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan “Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı” başlıklı 37. bölümünde yer alan “Kuruluş ve Teşkilat” başlıklı 521. maddesinde Başkanlık, kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli olarak nitelendirilmiş olup Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir (TİKA, 2022).

TİKA Başkanı Serkan Kayalar, TİKA'nın 1992-2002 yılları arasında 12; 2002-2011 yılları arasında ise 25 ofisinin bulunduğunu açıklamıştır. Türk cumhuriyetleri ile başlayan TİKA'nın ofis ve faaliyetleri, Türkiye'nin dış politikası bağlamında sırasıyla Balkanlar, Afrika, Latin Amerika ve Yeniden Asya girişimiyle artış göstermiştir (YouTube, 2021). 2021 yılında yayımlanan *TİKA Faaliyet Raporu*'nda ise T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, TİKA'nın faaliyette bulunduğu ülkelerle ilgili şu bilgiyi vermiştir: “60 ülkede kurulu 62 program koordinasyon ofisi ile 170'ten fazla ülkede eğitimden sağlığa, üretim sektörlerinden idari ve sivil altyapıların geliştirilmesine hemen hemen her alanda projeler gerçekleştirmektedir.” (TİKA, 2021).

20 Eylül 2011 tarihine kadar TİKA tarafından yürütülen *Türkoloji Projesi* kapsamında saygın üniversitelerle iş birliği yapılarak Türkoloji, Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Türkçe eğitim merkezleri açılmıştır. Proje kapsamında her yıl ortalama 4.000 öğrenci Türkçe eğitimi almış; 2003 yılından itibaren her yıl proje kapsamındaki üniversitelerden en başarılı ortalama 100 öğrenci yaz staj programı vesilesi ile ülkemize davet edilmiştir. TİKA tarafından 2001 yılından beri yürütülen Türkoloji Projesi, 20 Eylül 2011 tarihi itibarıyla Yunus Emre Enstitüsüne devredilmiştir (TİKA, 2011a). TİKA, eğitim faaliyetlerine hâlâ devam etmektedir. TİKA Başkanı Serkan Kayalar'a göre eğitim, TİKA faaliyetleri arasında önemli bir yere sahip olan iki sektörden biridir (TİKA, 2021). TİKA kurulduğu günden bu yana eğitim faaliyetleri çatısı altında; okul/eğitim tesisi inşa etme, okul/eğitim tesisi onarma, okul/eğitim tesisi donatma, ekipman yardımı, kütüphane ve laboratuvar kurulumu; çalıştay, seminer, kongre ve festivallere, akademik kuruluşlara, öğrenci eğitimine, öğretmen/uzman eğitime destek olma ve danışman/akademisyen görevlendirme çalışmalarını yürütmektedir.

TİKA'nın yayımlamış olduğu faaliyet raporlarına göre 1992-2021 yılları arasında gerçekleştirdiği eğitim faaliyetlerinden öne çıkanlar şöyledir:

Kurulduğu 1992 yılından 2003 yılına kadarki süreçte TİKA, yaklaşık 18.000 öğrenci ve muhtelif meslek gruplarına mensup personele genel ve mesleki eğitimler vermiş; eğitim kurumlarının fiziki iyileştirilmesinin yanı sıra teknolojik ekipman ve donanım desteğinde bulunmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı ile ortaklaşa yürütülen "10.000 Öğrenci Projesi" kapsamında 1.500 Kosovalı ve Letonyalı öğrenciye eğitim desteği sağlanmıştır. Bu süre zarfında 45 okulun ve Türkçe Öğretim Merkezinin fiziki koşullarında iyileştirmeler yapılmıştır. Yine bu dönemde 13 ülkede 21 Türkoloji Bölümü açılmış/desteklenmiş ve 2.400 öğrenci eğitim almıştır. Türkoloji mezunu öğrencilerin Türkçelerini geliştirmek ve Türk kültürünü öğretmek amacıyla Bosna Hersek, Türkmenistan ve Moldova Cumhuriyeti Gökoğuz Özerk Bölgesi'nde toplam 3 Türkçe eser kütüphanesinin açılışı yapılmıştır. 1992-2003 dönemine ait projelerin sektörel dağılımında eğitim %19,5 ile kültür kategorisinden (%25) sonra ikinci sırada yer almıştır (TİKA, 2004a).

2004 yılında TİKA, Türkoloji Projesi kapsamında iş birliği yaptığı üniversitelerde Türk dilinin öğretilmesi amacıyla takip edilecek müfredatın Bologna sürecine uyumlu hâle getirilmesi için 17 ülkeden yetkililerle toplantı düzenlemiştir. Yine Türkoloji Projesi kapsamında Afganistan, Almanya, Arjantin, Arnavutluk, Azerbaycan, Belarus, Başkortostan (Rusya Federasyonu), Bosna Hersek, Estonya, Litvanya, Letonya, Kırgızistan, Kazakistan, Kırım (Ukrayna), Kosova, Özbekistan, Moğolistan, Tacikistan, Moldova, Tataristan'da (Rusya Federasyonu); Türk Dili ve Edebiyatı, Türkoloji bölümleri ile Türkçe kursları açılmış/desteklenmiş, öğretim elemanları bu merkezlerde görevlendirilmiştir. Yine çeşitli üniversitelerden 64 öğrenciye Gazi Üniversitesi TÖMER'de 3 haftalık kurs ve ülkemizdeki üniversitelerde öğrenim gören 90 öğrenciye burs verilmiştir. Bunların yanı sıra öğretim setleri ve sözlükler hazırlanmış ve 116 üniversitenin Türkoloji bölümlerine 114 kitaptan oluşan set, Kültür Bakanlığında temin edilerek gönderilmiştir. TİKA, Türkoloji Projesi kapsamında bu yıl içerisinde 1. Uluslararası Türkoloji Sempozyumu'nun düzenlenmesine ve Ankara Üniversitesi TÖMER Başkanlığı tarafından yapılan Dünya'da Türkçe Öğretimi Sempozyumu'na destek sağlamıştır. Bu sempozyumlar vasıtasıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda bilimsel metotlar tartışmaya açılmıştır. 2004 yılı projelerinin sektörel

dağılımına bakıldığında eğitim, medya kategorisinden (%21) sonra %19,1 ile ikinci sırada yer almıştır (TİKA, 2004a).

2005 yılında Türkoloji Projesi kapsamında Arnavutluk, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Estonya, Gürcistan, Letonya, Litvanya, Kazakistan, Moğolistan, Türkmenistan, Ukrayna, Özbekistan, Kosova, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nde 20 üniversite ile iş birliği yapılmış ve Türkiye'den 22 akademisyen görevlendirilmiştir. Türkoloji Projesi Yaz Staj Programı'na 27 üniversiteden 105 öğrenci davet edilmiş ve Türkçe pratiği yapmaları ile Türkiye'yi tanımaları için program uygulanmıştır. Yine bu yıl; ABD, Almanya, Arnavutluk, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Gürcistan, Kırgızistan, Kosova, Moğolistan, Sırbistan ve Ukrayna'da çeşitli projeler gerçekleştirilmiştir. Bunlardan başlıcaları şöyledir: Arnavutluk'ta Türkçe kurslarını başarı ile bitiren 41 öğrencinin pratik yapması için İstanbul gezisi düzenlenmiş; Bosna Hersek'te Zenica Üniversitesi ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü açılması için protokol imzalanmış ve 1. sınıfa kayıt yaptıran 50 öğrenci ile eğitime başlanmış, halka yönelik Türkçe kursları düzenlenmiştir. Bu iki ülkenin yanı sıra yukarıda zikredilen ülkeler için de öğretim elemanı görevlendirme, materyal ve ekipman desteği sağlama, çeşitli kitapların basımının yapılarak dağıtılması gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Yine bu yıl içinde İstanbul'da; Türkçe Öğretimi, Türk Kültürünü ve Millî Eğitim Sistemini Tanıtma Semineri düzenlenmiş ve 10'un üzerinde ülkeden katılım olmuştur. 2005 yılı itibarıyla Türkoloji ve Türk Dili Eğitim Merkezlerinde eğitim alan öğrencilerin ülkelerine ait ilk beş sıralama şu şekildedir: Toplam 1.407 öğrencinin eğitim aldığı 2005 yılında Ukrayna 331, Kosova 171, Bosna Hersek 155, Belarus 118 ve Estonya 100. 2005 yılı eğitim faaliyetlerinin bütününde ise 68.457 kişi bu faaliyetlerden yararlanmıştır. Bu yıl eğitim, sektörel bazda 6. sırada yer almıştır (TİKA, 2005a).

2006 yılında; Türkiye'den 26, yerelden 49 olmak üzere 75 öğretim elemanı ve yardımcı personel görevlendirmesi yapılmıştır. Bu yıl; Slovakya Comenius Üniversitesi, Hindistan Jawaharlal Nehru Üniversitesi ve Jamia Millia İslamia Üniversitesinde Türk Dili Okutmanlığı birimleri açılmış ve eğitim faaliyetlerine başlamıştır. 2006-2007 eğitim öğretim yılı itibarıyla 17 ülke, 2 özerk cumhuriyet ve Kosova'da olmak üzere 26 üniversitede 6 Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2 Türkoloji Bölümü, 1 Türk Filolojisi Bölümü, 1 Filoloji Enstitüsü, 1 Türk Dilleri Bölümü, 1 Sınıf Öğretmenliği Bölümü, 10 Türk Dili Merkezi ile 4 Türk Dili ve Kültür Merkezi açılmıştır. Bu merkez ve bölümlerde

yaklaşık 2.500 öğrenci öğrenim görmüştür. Yine bu yıl; Türkoloji Projesi Yaz Staj Programı kapsamında 17 ülkeden 100 öğrenci Türkiye'ye getirilmiş; çeşitli etkinlikler, seminerler ve kurultaylarla birlikte faaliyetler devam etmiştir. Eğitim faaliyetlerinin de içinde yer aldığı Sosyal Altyapıların Geliştirilmesi sektörü, bu yıl 752 proje ile %51,8'lik pay almış ve en öncelikli sektör olmuştur. Eğitim alt sektörü bu projelerin 322'sini (%43) kapsayarak en öncelikli alt sektör olmuştur (TİKA, 2006a).

Türkoloji Projesi, 2007 yılında eğitim sektöründe gerçekleştirilen harcamaların %15,7'sini oluşturmuştur. 2007 yılı itibarıyla Afganistan, Arnavutluk, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Estonya, Filistin, Hindistan, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, Letonya, Litvanya, Makedonya, Moğolistan, Moldova, Özbekistan, Slovakya, Suriye, Ukrayna ile Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nde 32 üniversite ile iş birliği yapılmış; 11 Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 21 Türk Dili ve Kültürü Merkezi ile Türkçe Okutmanlığı, 1 Türkçe Sınıf Öğretmenliği Bölümü (Kosova) açılmıştır. Yine bu yıl Türkoloji Projesi Yaz Staj Programı düzenlenmiş ve 21 ülkeden 104 öğrenci katılmıştır. Ayrıca yabancı öğrencilere ve Türk akademisyenlere yönelik burs programı uygulanmıştır. Buna göre Lisansüstü Bursu kapsamında 38, Kısa Süreli Burs kapsamında 13 ve Türk akademisyenlere yönelik TİKA Araştırma Bursu kapsamında 15 kişi burs almıştır. 2007 yılında eğitim, sektörel bazda %31,8 oranla 1. sırada yer almıştır. Eğitim sektöründe ülke bazında ilk üç sırayı ise sırasıyla Afganistan (%29,4), Makedonya (%8,2) ve Ukrayna (%7,3) oluşturmuştur (TİKA, 2007a).

2008 yılı itibarıyla 21 ülke ve 2 özerk cumhuriyette toplam 33 üniversite ile iş birliği yapılmış, 33 bölüm ve merkez faaliyet göstermiştir. 37 öğretim elemanı ve 47 yerel personel de bu bölüm ve merkezlerde görevlendirilmiştir. Yine bu yıl itibarıyla Türkoloji Eğitim Merkezlerinin bulunduğu ülkeler ise şöyledir: Afganistan, Arnavutluk, Belarus, Bosna Hersek, Estonya, Filistin, Gürcistan, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, Letonya, Litvanya, Makedonya, Moldova, Moğolistan, Özbekistan, Slovakya, Suriye, Türkmenistan, Yemen, Ukrayna, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu Tataristan Özerk Cumhuriyeti. 2008-2009 öğretim yılında 2.016 öğrenci Türk Dili ve Edebiyatı öğrenimi görmüştür. İlk 3 sırayı ise 262 öğrenci ile Bosna Hersek, 234 öğrenci ile Ukrayna, 229 öğrenci ile de Kazakistan almıştır. Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi yine TİKA tarafından eğitim faaliyetlerine yönelik destekler devam etmiş ve birçok ülkede

halka ve kamu görevlilerine Türkçe kursu verilmiştir. Bu kurslardan yaklaşık 1.500 kişi faydalanmıştır. 2003 yılından beri düzenlenen Türkoloji Projesi Yaz Staj Programı'na, 2008 yılında 19 ülkeden 114 öğrenci katılmıştır. TİKA'nın gerçekleştirmiş olduğu proje ve faaliyetlerin sektörel bazda dağılımında ise eğitimin de içinde yer aldığı Sosyal Altyapılar, %79,53 ile birinci sırada yer almıştır (TİKA, 2008a).

2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkiye'den 27, yerelden 33 olmak üzere toplam 60 öğretim elemanı çeşitli bölümlerde görevlendirilmiş ve bu bölümlerde yaklaşık 3.500 öğrenci öğrenim görmüştür. TİKA ve Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde 1995 yılından beri uygulanan Hizmetiçi Eğitim Semineri Programı, 2009 yılında çeşitli ülkelerden 86 kişinin katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. 2000-2009 yılları arasında programa katılanların sayısı 823'e ulaşmıştır. Program kapsamında; Türk Dilinin Tarihi Gelişimi, Türk Dünyasında Dil ve Kültür İlişkisi, Türk Millî Eğitim Sistemi, Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimi, Türkçe Dilbilgisi ve Türkçe Öğretimi, Türk Kültür ve Medeniyeti gibi çeşitli konularda dersler verilmiştir. TİKA'nın eğitim faaliyetleri kapsamında Türkçe öğrenmek üzere Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerin TÖMER masrafları karşılanarak burs verilmiştir. Yine Türkoloji Bursları kapsamında yer alan bölümlerden mezun olup ülkemizde yüksek lisansına devam eden 9 öğrenci bu burslardan yararlanmıştı. 2009 yılında TİKA tarafından gerçekleştirilen faaliyetler kapsamındaki kaynakların %79,78'i eğitim alt sektörünün de içinde bulunduğu Sosyal Altyapılar ve Hizmetler sektörüne ayrılmıştır. TİKA tarafından 2009 yılında hayata geçirilen eğitim projelerinin mali dökümüne göre 22 okul inşa edilmiş ve toplam 24.597.425 dolar harcama yapılmıştır (TİKA, 2009a).

2010 TİKA Faaliyet Raporu'na göre Türkoloji Projesi kapsamında Afganistan, Arnavutluk, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Estonya, Filistin, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, Letonya, Litvanya, Makedonya, Moğolistan, Özbekistan, Slovakya, Suriye, Türkmenistan, Ukrayna, Ukrayna Kırım Özerk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu Tataristan Özerk Cumhuriyeti ve Yemen'de 32 üniversite ile iş birliği yapılarak 12 Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve 18 Türk Dili ve Kültürü Merkezi açılmıştır. Yine bu yıl yerelden 33, Türkiye'den 27 olmak üzere toplam 60 öğretim elemanı görev yapmıştır. 2010 yılında Türkoloji Projesi Yaz Staj Programı'na 26 ülkeden 96 öğrenci katılmıştır. Eğitim, 2010 yılı TİKA faaliyetlerinin sektörel dağılımında %24,63'lük oran ile 1. sırada yer almıştır. 2010 yılında TİKA Koordinasyon

Kurulu Toplantısı'nda, TİKA tarafından yürütülmekte olan Türkoloji Projesi'nin Yunus Emre Vakfı Türkçe Eğitim Merkezine (YETEM) ivedilikle devri konusunda görüşmeler yapılmış, bu proje kapsamında düzenlenen Türkçe kurslarının Yunus Emre Vakfına devredilmesi çalışmalarına başlanmıştır; Arnavutluk Tiran ve Makedonya Üsküp'te devam etmekte olan Türkçe kursları Yunus Emre Vakfına devredilmiştir. Toplantı sonucunda, YÖK ile imzalanan protokolle akademik desteğin koordinasyonu; üniversiteler eliyle YÖK koordinasyonunda ve TİKA'nın lojistik desteğiyle devam edeceği karara bağlanmıştır (TİKA, 2010a).

TİKA, 2011 yılında 1999'da başlattığı Türkoloji Projesi'ni 20 Eylül 2011 tarihinde imzalanan bir protokol ile Yunus Emre Vakfına devretti. TİKA; *2011 Faaliyet Raporu*'nda, Türkoloji Projesi'ni teknik iş birliği çalışmaları başta olmak üzere çeşitli şekillerde desteklemeye devam edeceğini belirtmiştir. Türkoloji Projesi Yaz Staj Programı'na bu yıl 26 ülkeden 100 öğrenci katılmış ve TİKA tarafından bu programın Yunus Emre Enstitüsü Başkanlığı tarafından destekleneceği de açıklanmıştır. Yine TİKA bu yıl; çeşitli eğitim, sempozyum, toplantı, sosyal ve kültürel faaliyetler ile fiziki destek kapsamında Türkçe eğitimi için çalışmalar yürütmüştür. %37,64'lük orana sahip olan eğitim alt sektörünün de içinde yer aldığı Sosyal Altyapılar ve Hizmetler sektörü, %82,8 ile en öncelikli sektör olmuştur (TİKA, 2011b).

2011 yılında Yunus Emre Enstitüsüne devredilen Türkoloji Projesi çerçevesinde yürütülen projeler, 2012 yılı itibarıyla tamamlanmıştır. Bu yıl içerisinde Türkçe eğitimi konusunda TİKA her yıl olduğu gibi destekleme faaliyetlerine devam etmiş; bunun yanında çeşitli ülkelerde Türkçe kursları düzenlemiş ve yabancı öğrencilerin Türkiye'de Türkçe öğrenmeleri için destekte bulunmuştur. %29,7'lik oranı ile eğitim alt sektörü sağlıktan sonra Sosyal Altyapıların Gelişimi sektörünün (%93,8 ile en öncelikli sektör) en öncelikli 2. alanı olmuştur (TİKA, 2012a).

2013 yılı itibarıyla Türkoloji Projesi kapsamındaki çalışmalar sona ermiş ve TİKA artık eğitim faaliyetlerinde destekleyici bir rol üstlenmiştir. Buna göre 2013 yılında; 80 okul inşaatı/onarımı ve 102 okul donanımı/tefrişatı gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte çeşitli ülkelerde materyal ve ekipman desteklerini de sürdürmüştür. 2013 yılında Sosyal Altyapılar ve Hizmetler sektörü %80,9 oran ile 1. öncelikli sektör olmuş; eğitim alt

sektörü de sağlık, idari ve sivil toplum alt sektörlerinden sonra %15,81 ile 3. sırada yer almıştır (TİKA, 2013a).

2014 yılında eğitim alanında, 621 öğrenciye burs sağlanmış ve 1.095 kişiye çeşitli alanlarda eğitimler verilmiştir. Yine çeşitli ülkelerde Türkçe kursları vasıtasıyla Türkçe eğitimi desteklenmiştir. TİKA bütçesinden Sosyal Altyapılar ve Hizmetler sektörüne %72,46 pay ayrılmış ve eğitim, 3. öncelikli alt sektör olarak altyapıların güçlendirilmesi için 25,96 milyon dolar bütçe kullanmıştır (TİKA, 2014a).

2015 yılında TİKA, aralarında Türkoloji bölümleri tefrişatı ile Türkçe dil laboratuvarlarının kurulumu gibi faaliyetlerinin de bulunduğu bir dizi eğitime yönelik çalışma gerçekleştirmiştir. TİKA bu yıl içerisinde 23 sınıf, 44 tesis donatmış; 17 tesis inşa etmiş; 56 oda/sınıf/tesis onarmış; 425 öğrencinin eğitimine ve 150 öğretmen ile uzmana destek vermiş; 68 danışman/akademisyen görevlendirmiş ve 66 laboratuvarın kurulumu ile ekipman desteğini sağlamıştır (TİKA, 2015a).

2016 yılında da TİKA; dil laboratuvarı, seçmeli Türkçe dersi verilmesi projesi gibi projelere imza atmıştır. Bununla birlikte 34 oda/sınıf, 117 okul/eğitim tesisi donatmış; 12 okul/eğitim tesisi inşa etmiş, 22 oda/ sınıf, 37 okul/eğitim tesisi onarmış; 44 laboratuvar kurulumu yapıp ekipman desteğinde bulunmuş; 10 eğitim programına ve sempozyuma destek vermiş; 46.397 öğrenci ve 895 öğretmen/uzman kişiye destek vermiş; 21 danışman ve akademisyeni görevlendirmiştir (TİKA, 2016a).

2017 yılında ise Türkçe yayın desteğinin yanı sıra Türkçe eğitim veren okulların yenilenmesi görevini üstlenmiştir. Yine bu yıl içerisinde; 33 okul/eğitim tesisi inşa etmiş; 89 okul/eğitim tesisi ile 28 oda/sınıf onarmış; 62 okul/eğitim tesisi ile 5 oda/sınıf donatmış; 43 laboratuvar kurulumu yapıp ekipman yardımında bulunmuş; 52 eğitim programı ile sempozyuma destek vermiş; 8.227 öğrenci ile 1.731 öğretmen ve uzman kişinin eğitimine destek vermiş ve 194 danışman ile akademisyenin görevlendirilmesini sağlamıştır (TİKA, 2017a).

Dil laboratuvarı donatımı ile Türkçe sınıflarının donatımı ve modernizasyonu görevlerinin yapıldığı 2018 yılında TİKA; 15 okul/eğitim tesisi inşa etmiş; 97 okul/eğitim tesisi onarmış; 186 okul/eğitim tesisi donatmış; 30 ekipman yardımında bulunmuş; 14 kütüphane ve laboratuvar kurulumu yapmış; 19 eğitim/akademik kuruluşa, 10.762 öğrenciye, 1.415 öğretmen ve uzman kişiye destek vermiş; 138 danışman ve

akademisyeni görevlendirmiş; 17 çalıştay, seminer, kongre, festival vb. faaliyetlere destek sağlamıştır (TİKA, 2018a).

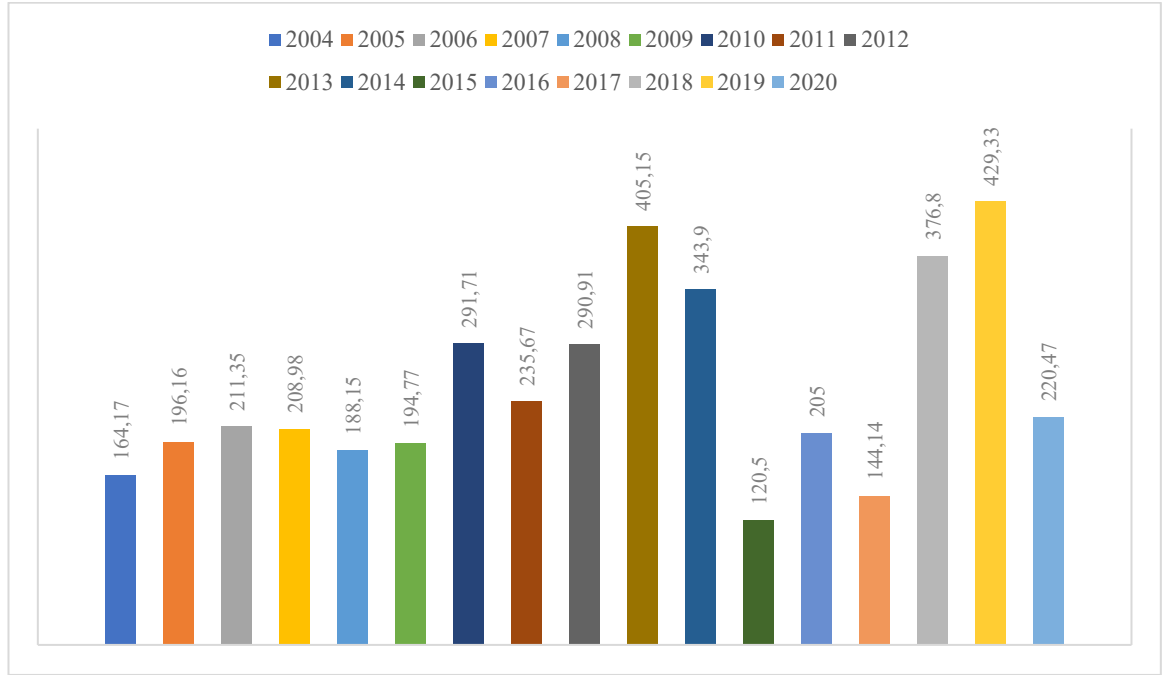
2019 yılında Romanya’da Türkçeyi daha cazip hâle getirmek amacıyla 38 Türkçe sınıfı ve 2 Türkçe dil laboratuvarı kurarak 3.200 öğrencinin eğitimine katkı sağlanmıştır. Bununla birlikte 21 okul/eğitim tesisi inşa edilmiş; 65 okul/eğitim tesisi onarılmış; 228 okul/eğitim tesisi donatılmış; 11 kütüphane ve laboratuvar kurulumu yapılmış; 16 çalıştay, seminer, kongre, festival vb. etkinliklere; 36 eğitim/akademik kuruluşa; 11.909 öğrenciye; 555 öğretmen ve uzman kişiye destek verilerek 129 danışman ve akademisyenin görevlendirilmesi yapılmıştır (TİKA, 2019a).

2020 yılında ise Türkçenin yaygınlaştırılması amacıyla kütüphane yapılmış ve yerel radyoların yayın yapması tesis edilmiştir. Yine eğitim kapsamı altında her yıl verilen destekler yerine getirilmiştir. Buna göre 13 okul/eğitim tesisi inşa edilmiş; 45 okul/eğitim tesisi onarılmış; 64 okul/eğitim tesisi donatılmış; 25 ekipman yardımıyla bulunulmuş; 10 kütüphane ve laboratuvar kurulumu yapılmış; 1 çalıştay, seminer, kongre, festival vb. etkinliğe; 7 eğitim ve akademik kuruluşa; 3.720 öğrenci ile 161 öğretmen ve uzman kişiye destek verilmiş; 11 danışman ve akademisyen de görevlendirilmiştir (TİKA, 2020a).

Çeşitli sektörler için mesleki Türkçe eğitiminin verildiği 2021 yılında TİKA; 2 akademik kuruluşa destek vermiş; 23 eğitim tesisi inşa etmiş; 8 eğitim araç gereç ve ekipman yardımı hibe etmiş; 3 eğitim tesisi inşa etmiş; 8 laboratuvar ve derslik kurmuş; 14 eğitim tesisinin onarım, tadilat ve rehabilitasyon sürecini tamamlamıştır (TİKA, 2021).

TİKA Kalkınma Yardımları Raporlarına göre 2004-2020 yılları arasında yardımların sektörel dağılımına göre eğitime ayrılan bütçeler Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1: 2004-2020 Yılları Arası TİKA'nın Eğitim Sektörüne Ayırdığı Bütçe (Milyon Dolar)

Kaynak: TİKA, 2004b; TİKA, 2005b; TİKA, 2006b; TİKA, 2007b; TİKA, 2008b; TİKA, 2009b; TİKA, 2010b; TİKA, 2011c; TİKA, 2012b; TİKA, 2013b; TİKA, 2014b; TİKA, 2015b; TİKA, 2016b; TİKA, 2017b; TİKA, 2018b; TİKA, 2019b; TİKA, 2020b.

Not: Grafikte yer alan veriler, *Resmî Kalkınma Yardımları*'na (RKY) aittir.

Görüldüğü üzere TİKA, 2011 yılında Yunus Emre Enstitüsüne devredilinceye kadarki süreçte Türkoloji Projesi kapsamında çok sayıda Türkçe eğitimi faaliyetlerine imza atmıştır. Devrin gerçekleştirildiği 2011 yılından sonra da çeşitli fiziki ve mali destekler ile çoğunlukla dolaylı olarak Türkçe eğitiminin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamıştır.

3.3. TÜRKİYE DİYANET VAKFI (TDV)

Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), 13 Mart 1975 tarihinde dönemin Diyanet İşleri Başkanı Dr. Lütfi Doğan, Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları Dr. Tayyar Altıkulaç ve Yakup Üstün ile Özlük İşleri Müdürü Ahmet Uzunoğlu tarafından kurulmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığının (DİB) çalışmalarına destek olmak, din hizmetlerinin geniş kitlelere ulaştırılması ve bu hizmetlerde görev alacak bireylerin yetiştirilmesi amaçlarıyla kurulan

TDV, 2023 yılı itibarıyla 1.003 yurt içi şubeye sahiptir ve 149 ülkede eğitimden kültüre, sosyal hizmetlerden dinî hizmetlere kadar çeşitli alanlarda faaliyet yürütmektedir. Eğitim kapsamında; Kur'an kursu, hafızlık eğitimi, anaokulu, ilköğretim, imam hatip lisesi, lisans ve lisansüstü gibi eğitimin hemen hemen her kademesinde çalışmalarına devam etmektedir (TDV, 2023a). TDV'ye, 13.01.1978 tarihli, 16168 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 7/14433 karar sayılı bakanlar kurulu kararı ile vergi muafiyeti de tanınmıştır (Bakanlar Kurulu Kararları, 1978). Vakfın mütevelli heyeti başkanlığını Mart 2023 tarihi itibarıyla DİB Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş üstlenmektedir (TDV, 2023b).

TDV, eğitim ve kültür faaliyetleri kapsamında yurt içinde ve dışında; okul, üniversite, burs programı, yurt ve diğer barınma programları ile birlikte yaklaşık 32.000 öğrenciye eğitim imkânı sağlamıştır. Ayrıca öğrencilerin kitap ve kırtasiye gibi ihtiyaçlarının karşılandığını belirtmiş; öğrencilerin gelişimleri için dil kursu ve kültür gezisi gibi çalışmalar yürüttüklerini de açıklamıştır. TDV'nin eğitim faaliyetleri içerisindeki burs programları ile yüz binlerce öğrenciye ulaşıldığı ifade edilmiştir. Ortaöğretim, yükseköğretim, araştırmacı yetiştirme ve uluslararası öğrenciler gibi çeşitli alanlarda burs tahsis edildiğini; bu kapsamda yurt içinde bugüne kadar 300.000'in üzerinde öğrenciye burs ve eğitim yardımında bulunulduğunu belirtmiştir. TDV burs ve eğitim programlarını; DİB ve Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) gibi kurum ve kuruluşların iş birliği içerisinde yürüttüğünü ifade etmektedir. MEB ile gerçekleştirilen iş birliği çerçevesinde mülkiyeti TDV'ye ait olan 64 binanın İmam Hatip Lisesi olarak kullanılmak üzere MEB'e tahsis edildiği açıklanmıştır. Yurt dışı eğitim faaliyetleri kapsamında ise DİB ve MEB iş birliğinde Müslüman ülke ve toplulukların öğrencilerine Uluslararası İmam Hatip Lisesi Öğrenci Programı (UİHL); DİB iş birliğinde yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına, Müslüman ülke ve topluluklara yönelik Uluslararası İlahiyat Programı (UIP) hayata geçirilmiştir. Söz konusu programlar ile birlikte sağlanan eğitim desteklerinden ve burslardan bugüne kadar 114 ülkeden öğrenci faydalanmış; 3.240'ı öğrenimlerine devam ederken 10.190'ı da mezun olmuştur (TDV, 2023c).

TDV, resmî internet sitesinde 2015-2021 yıllarına ait faaliyet raporlarını yayımlamıştır. Buna göre aşağıda bu yıl aralıklarında TDV'nin dolaylı veya doğrudan gerçekleştirdiği yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerine yer verilmiştir.

2015 yılında Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Aile ve Gençlik Merkezi (KAGEM), MEB ile iş birliğinde Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin çocuklarına yönelik "Farkındayım Yanı Başındayım" projesini başlatmıştır. Proje çerçevesinde üç ilde MEB'in tahsis ettiği 17 okulda 12.978 Suriyeli öğrenciye eğitim imkânı sağlanmıştır. Bu proje kapsamında Gazi Üniversitesi TÖMER iş birliğinde KAGEM binasında 20 Suriyeli öğrenciye 8 ay süreyle B2 ve C1 düzeylerinde eğitim verilmiş, eğitim sonunda kursiyerler Türkçe yeterlilik belgesi almaya hak kazanmıştır (TDV, 2016). Okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri üzerinden verilen dersler haftada 20, toplamda 720 saat sürmüştür. Ayrıca Türkçe öğretimi yanında kursiyerlere Türk kültürünün de tanıtımı yapılmıştır (KAGEM, 2015).

2016 yılında KAGEM bünyesinde hayata geçirilen Farkındayım Yanı Başındayım projesi devam etmiş, proje kapsamında bu yıl 20 öğrenci Türkçe Yeterlilik Sertifikası almaya hak kazanmıştır. Yine MEB ile imzalanan protokol kapsamında 800 Suriyeli yetişkine Türkçe Dil Eğitimi ve Meslek Edinme Kursu gerçekleştirilmiştir (TDV, 2017). Ayrıca KAGEM tarafından, Türkçe dil eğitiminin verildiği Suriyeli, Iraklı ve Libyalı gençlere yönelik "Yaşayan Dil ve Yaşayan Kültür" sloganı ile Türkçeyi ve Türk kültürünü daha yakından tanıtmak amacıyla Ankara içinde özel bir gezi düzenlenmiştir (KAGEM, 2016).

2017 yılında da KAGEM bünyesinde gerçekleştirilen Türkçe eğitim seminerlerine devam edilmiştir. Bu yıl İleri Düzey Türkçe (A1, A2, B1, B2 ve C1) eğitimlerinden 262, Genel Türkçe (A1, A2) eğitimlerinden ise 1.041 kişi faydalanmıştır. Ayrıca TDV'nin kurucusu olduğu İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi bünyesinde yer alan Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (29 Mayıs TÜRÖMER) ile de dil öğretiminin gerçekleştirildiği belirtilmiştir (TDV, 2018). Dönemin TDV KAGEM Müdürü Hicret Toprak, Yenikapı Haber'den Sümeyye Soylu'ya verdiği röportajda, Sosyal Destek ve Eğitim Merkezinin (SODEM) öncelikli işinin Türkçe öğretmek olduğunu belirttikten sonra "Öncelikle Türkçe dil eğitimine ağırlık veriyoruz. Zira hayatlarının hangi evresinde olduklarına bakılmaksızın ülkemizde ikamet eden bütün misafirlerimizin dil öğreninceye kadar potansiyellerini açığa çıkarmaları mümkün değil." diyerek merkezde okul öncesi çocukların oyunlar eşliğinde Türkçe kavramları öğrendiğini söylemiştir (Soylu, 2017).

TDV, 2018 *Faaliyet Raporu*'nda KAGEM'in faaliyetlerine ilişkin detaylı açıklamalarda bulunmuştur. Bu kapsamda Türkçe öğretimine ilişkin faaliyetler yürüten SODEM'e de

yer verilmiştir. TDV, SODEM'in kuruluş amaçlarından birini “Ankara’da, ülkemize göç etmiş mülteci kardeşlerimizin sosyal yaşama uyumlarını kolaylaştırmak için yaş farkı gözetmeden gerek günlük yaşamda ihtiyaçlarını giderecek gerek bir üniversiteye girebilecek düzeyde Türkçe öğrenmelerini sağlamak.” olarak ifade etmektedir. Ayrıca SODEM bünyesinde yer alan kurslara ve eğitimlere yer verilmiş; Yaz Eğitim Kampı etkinlikleri çerçevesinde 2018 yılında 45 çocuğa Türkçe okuma, anlama, yazma derslerinin verildiği, Çocuklara Türkçe Seminerleri ile 60 çocuğa 350 saat Türkçe seminerinin ve Çocuk Oyun Alanı ile de çocuklara yönelik Türkçe etkinlikler ve okuma, yazmaya yönelik hazırlık çalışmalarının gerçekleştirildiği açıklanmıştır (TDV, 2019a). 2018 yılında haftada 30, toplamda 960 saat Türkçe dersinin verildiği, altı sınıfın yer aldığı dokuz aylık eğitimlerin sonucunda 128 öğrencinin %98’inin başarı sağlayarak C1 sertifikası almaya hak kazandığı açıklanmıştır (KAGEM, 2018). Yine KAGEM tarafından TDV KAGEM SODEM Yöneticisi Selman Aktaş’ın açıklamalarına göre SODEM’den Türkçe eğitimini başarı ile tamamlayıp mezun olan öğrencilerden 16’sı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının sağladığı Türkiye Bursları ile üniversite eğitimlerine başlamıştır (AA, 2018).

TDV KAGEM tarafından 2019-2020 eğitim öğretim yılında SODEM bünyesinde, başta Suriye ve Irak’tan olmak üzere 18 ülkeden 735 öğrencinin 9 ay süreyle Türkçe eğitimi alacağı açıklanmış; sabah, öğle ve akşam oturumları ile haftada 25, toplamda 1.050 saat eğitimin gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Ayrıca İleri Düzey Türkçe eğitimi alan çocuklu ailelerin, 4-7 yaş arasındaki çocuklarına da Başlangıç Düzey Türkçe eğitimi verildiği bildirilmiştir (TDV, 2019b). Yine KAGEM bünyesinde lisans ve lisansüstü öğrencilere yönelik gerçekleştirilen Okuma-Tartışma Grupları ile öğrencilerin çeşitli becerilerle birlikte dil becerilerini geliştirmesi de hedeflenmiş, bu etkinliklere 1.055 kişi katılmıştır. Bununla birlikte TDV’nin kurucusu olduğu İstanbul 29 Mayıs Üniversitesinde Eğitim Fakültesi açılmış; bu fakülte, 2019-2020 eğitim öğretim döneminde ilk öğrencilerini Türkçe Öğretmenliği Programına kabul etmiştir (TDV, 2020a).

2019 yılında olduğu gibi 2020 yılında da KAGEM bünyesinde lisans ve lisansüstü öğrencilere yönelik Okuma-Tartışma Grupları kapsamında dil becerisinin geliştirilmesinin de aralarında olduğu eğitimlere devam edilmiş, bu yıl bu etkinliklere 1.386 kişi katılmıştır. Yine “yurt dışında yapılan hayri ve sosyal yardımlar” kapsamında; Suriye’nin İdlib ve Fırat Kalkanı bölgelerinde, TDV’ye ait kültür merkezlerinde Türkçe

eğitimlerin verildiği belirtilmiştir (TDV, 2021a). Ayrıca tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını ile birlikte TDV de birçok eğitim faaliyetlerini uzaktan eğitim yoluyla sürdürmeye başlamış; koronavirüs salgını öncesine kadar Türkçe öğretimi hizmetleri verildiğini ifade eden TDV, uzaktan eğitim sistemiyle devam eden eğitim faaliyetleri arasında Türkçe öğretimine yer vermemiştir (TDV, 2020b).

2021 yılında TDV, yurt dışında yapılan hayri ve sosyal yardımlar kapsamında; İdlib bölgesinde bulunan iki kültür merkezinde 2.000 kişiye, Fırat Kalkanı bölgesinde bulunan üç kültür merkezinde ise 2.274 kişiye aralarında Türkçe öğretiminin de bulunduğu çeşitli kursların düzenlendiğini ifade etmiştir (TDV, 2022). Bu kapsamda DİB ve TDV Mütevelli Heyeti Başkanı Erbaş, TDV'nin İdlib'de yürüttüğü faaliyetleri yerinde görmek amacıyla bölgeye gitmiş, TDV'nin eğitim faaliyetlerine ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. TDV'nin İdlib ve çeşitli bölgelerde eğitim desteği verdiğini, Türkçe öğretiminin de bu eğitim faaliyetlerinden biri olduğunu ifade etmiştir (TDV, 2021b).

3.4. TÜRKİYE MAARİF VAKFI (TMV)

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 25 Şubat 2015 tarihinde katıldığı bir açılış töreninde,

Şimdi yurt dışındaki okullar için inşallah Milli Eğitim Bakanlığımız Hükümetimize yapmış olduğu hazırlığı sundular ve Milli Eğitim Bakanlığımızın öncülüğünde, ama tamamen sivil yapıya sahip bir Maarif Vakfı adıyla bir vakıf kuruluyor, oralardaki eğitim hizmetlerini artık bu vakıf yürütecek. Yani yurt dışında acaba ne olacak sorusu cevabını böylece buluyor.

ifadeleri ile Türkiye Maarif Vakfının (TMV) kurulacağına dair ilk işareti vermiş (TCCB, 2015); Vakıf, 28.06.2016 tarihli, 29756 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 6721 sayılı "Türkiye Maarif Vakfı Kanunu" ile de kurulmuştur. Bu Kanun'un ilk maddesi, TMV'nin görev ve esaslarını belirlemektedir:

Bu Kanunun amacı; yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar gibi tesisler açmak, yurt içi de dâhil olmak üzere bu kurumlarda görev alabilecek öğretmenleri yetiştirmek, bilimsel araştırmalar ve araştırma-geliştirme çalışmaları yapmak, yayınlar yapmak ve metotlar geliştirmek ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek için merkezi İstanbul'da olan Türkiye Maarif Vakfının kurulması ve işleyişine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

TMV Kanunu'nun 3. maddesinde "Türkiye Maarif Vakfı tarafından yurt dışında örgün ve yaygın eğitim kurumları açılan şehirlerde, diğer kamu kurum ve kuruluşları aynı

amaçla başka birimler oluşturamaz.” hükmüne de yer verilmiştir (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu, 2016).

TMV, kuruluş amacını “Kâr amacı gütmeyen, kamu yararına çalışan bir vakıf olan Türkiye Maarif Vakfı, her ülkede okul öncesinden yükseköğretime eğitimin her aşamasında etkin faaliyet yürütmek amacıyla kurulmuştur.” olarak belirtmekte ve yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Millî Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluş olduğunu ifade etmektedir (TMV, 2022). Yine Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın, *TMV Tanıtım Kataloğu*’nda yer alan ifadeleri, TMV’nin kuruluş amaçlarına işaret etmektedir (Türkiye Maarif Vakfı Tanıtım Kataloğu, t.y.):

250 vatandaşımızın şehadetine, 2 bin 193 insanımızın yaralanmasına neden olan 15 Temmuz darbe girişimi, evrensel değerleri özümsemiş, sorgulamaya, araştırmaya açık, eleştirel akla sahip yerli ve milli eğitim sisteminin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Türkiye Maarif Vakfı, gerek ülkemizin eğitim alanındaki zengin tecrübesinin dostlarımızla paylaşılmasında, gerekse de asırlara sarı misyonun yerine getirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır.

TMV, faaliyet alanlarını

okul öncesinden üniversiteye kadar eğitim kurumları açmak; eğitim süreçlerinin her aşamasında aktif bir şekilde yer almak ve bu süreçleri yönetmek; yaygın eğitim amaçlı kurslar, etüt merkezleri ve kültür merkezleri gibi tesisler kurmak; eğitim kurumlarını tamamlayıcı gücü sayılabilecek kütüphaneler, laboratuvarlar, sanat ve spor tesisleri oluşturmak; alanı ile ilgili her türlü yayın faaliyetlerinde bulunmak; eğitim kurumlarında hizmet veren ve eğitim alan kişilerin barınma ihtiyacını karşılayacak yurt, pansiyon ve lojman gibi tesisler kurmak; okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar tüm eğitim süreçlerinde öğrencilere maddî-manevî destek olmak; eğitim sistemi, metot ve usulleri ile içerik ve müfredata yönelik bilimsel ve akademik çalışmalar yapmak, yapılan çalışmalara destek olmak; eğitim kurumlarında öğretmenlik, okutmanlık, danışmanlık ve akademisyenlik gibi görevleri üstlenecek kadroları yetiştirmek amacıyla eğitim tesisleri kurmak

olarak belirlemiştir (TMV, 2017a).

TMV’nin, kurulduğu günden 2021 yılına kadar geçen süreçte gerçekleştirdiği faaliyetler şöyledir:

2016 yılında kuruluş çalışmalarını tamamlayan TMV, Dışişleri ve Millî Eğitim bakanlıklarıyla koordineli bir şekilde yurt dışı faaliyetlerine başlamıştır. Çalışmalarına, FETÖ ile iltisaklı okulların devralınması üzerine başlayan TMV, bu kapsamda Senegal’de 6; Gine, Moritanya ve Nijer’de 5; Çad’da 3, Somali ve Sudan’da 2 okul ile mutabakat zaptı imzalamış (TMV, 2017a), Gabon’da FETÖ ile iltisaklı 3 okulun devri gerçekleştirilmiştir (TMV, 2021a). Bununla birlikte Pakistan, Afganistan, Bosna-Hersek, Irak, Azerbaycan olmak üzere toplam 15 ülke ile görüşmeler yapılmıştır. Özellikle

FETÖ'ye ait 28 okul ile Pakistan ve 16 okul ile Afganistan bu açıdan önem teşkil etmiştir. Bu bağlamda pedagojik formasyon ve yurt dışı oryantasyonu almak üzere 25 öğretmen ve yöneticinin Pakistan'da eğitim süreçlerine başlanmıştır (TMV, 2017a).

2017 yılında TMV, Öğretmen ve Yönetici Geliştirme Sertifika Programı kapsamında yurt dışında görev yapmakta olan personeliyle görev alacak öğretmen ve yöneticilerin bulunduğu 100 kursiyere yönelik eğitimler vermiş, eğitimler sonunda programa katılan Türkçe öğretmenlerine yönelik Yabancılara Türkçe Öğretim Teknikleri eğitimi gerçekleştirilmiştir (TMV, 2017a). Katıldığı bir konferansta konuşan dönemin TMV Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cem Zorlu, hedeflerinin 193 ülkede faaliyet göstermek olduğunu açıklamıştır (TMV, 2017b). Yine dönemin Millî Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, katıldığı çeşitli etkinliklerde TMV ile ilgili Vakfın zamanla daha da güçleneceğini; Türkçeyi, Türk kültür ve değerlerini dünyaya taşıyacağını, YTB ve YEE ile iş birliği içinde çalışması gerektiğini (TMV, 2017c), yurt dışında örgün ve yaygın eğitim vermek amacıyla 30 ülkede temsilcilik açtığını (TMV, 2017d) belirtmiş ve “Bir ülkeyle bir ilişki başlatacaksak bunun eğitim alanında başlatılmasının en doğru tercih olduğunu düşünüyorum.” sözlerine yer vermiştir (TMV, 2017e). Bununla birlikte TMV Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün de kurulduğu günden bu yana TMV'nin öğrenci sayısının 10.000'i geçtiğini belirtmiş ve okullarda Türkçe eğitimine verilen önemin altını çizmiştir (TMV, 2017f). Bu yıl yaşanan diğer önemli bir gelişme ise TMV ile YEE arasında imzalanan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında iş birliği protokolüdür. Protokol kapsamında TMV, imkânlar dâhilinde YEE'ye ait ya da anlaşması bulunan tüm kurum ve kuruluşlarda yürütülen eğitim ve kültür faaliyetlerine destek verecek, öğretmen ve tanıtım desteğinin yanında kendi personeline sağladığı eğitim, barınma gibi imkânlardan YEE personelinin de yararlandıracaktır (TMV, 2017g).

2018 yılında TMV Başkanı Akgün, Türkçe öğretiminin TMV için çok önemli olduğunu, öğrencilerin Türkçe öğrenerek mezun olmalarını hedeflediklerini (TMV, 2018a); çeşitli ülkelerde açacakları etüt ve kültür merkezlerinde hafta sonları Türkçe öğreteceklerini açıklamıştır (TMV, 2018b). Bu kapsamda 2018 yılında, TMV Eğitim Politikaları ve Öğretim Programları Birimine bağlı olarak Türkçe öğretiminin planlanması, yapılandırılması, geliştirilmesi ve yürütülmesi amaçlarıyla *Türkçe Öğretimi Koordinatörlüğü* kurulmuştur. Koordinatörlük; kısa, orta ve uzun vadede yapılacak olan çalışmalar için planlamalar yapmakta ve çalışma takvimi oluşturmaktadır (TMV, 2019a).

TMV tarafından 22 ülkede 113 TMV okulunda Türkçe öğretimi yapıldığı açıklanmış ve bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için müfredat geliştirme çalışmalarına başlanmıştır. Bu bağlamda nisan ayında Yabancılara Türkçe Öğretimi Müfredat Geliştirme Çalıştayı düzenlenmiş ve ardından haziran ayında çalışma toplantıları gerçekleştirilmiştir (TMV, 2018c). Program hazırlanırken eylem odaklı yaklaşım benimsenmiş ve öğretme öğrenme süreci ise “sarmal programlama yaklaşımı, doğrusal programlama yaklaşımı, yapılandırmacı yaklaşım, tematik yaklaşım, kademeli sorumluluk aktarım modeli, ekolojik sistem kuramı”na göre yapılandırılmıştır (program yapısı için bk. Tablo 23) (TMV, 2019a).

Tablo 23: Kademelere Göre Program Yapısı (Türkçe Öğretim Müfredatı)

Okul Öncesi Dönemi	36-48 Ay	Başlangıç 1	72 Saat	
	49-60 Ay	Başlangıç 2	72 Saat	
	61-72 Ay	Başlangıç 3	72 Saat	
İlköğretim 1. Kademe	7 Yaş	A1	A1.1	72 Saat
	8 Yaş		A1.2	72 Saat
	9 Yaş		A1.3	72 Saat
	10 Yaş		A1.4	72 Saat
İlköğretim 2. Kademe	11 Yaş	A1		144 Saat
	12 Yaş	A2	A2.1	144 Saat
	13 Yaş		A2.2	144 Saat
	14 Yaş		A2.3	144 Saat
Ortaöğretim	15 Yaş	A1		144 Saat
	-	A2		144 Saat
	-	B1	B1	144 Saat
			B1+	
	-	B2		144 Saat
-	C1		144 Saat	

Yine bu yıl ilk defa, Türkçe öğrenen öğrencilerin durumlarını tespit etmek amacıyla 11 farklı ülkede 58 okulda Türkçe Durum Tespit Sınavı gerçekleştirilmiştir (TMV, 2018d). Temmuz ayında ise yurt dışında görevlendirilen Türkçe öğretmenlerine yönelik, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konulu eğitimler düzenlenmiştir. Eğitim süresince Türkçe öğretmenlerine; Kültürel Diplomasi Bağlamında Dil Öğretim Politikaları, Maarif Vakfı Eğitim Anlayışında Türkçe Öğretimi, 21. Yüzyıl Öğretmen Nitelikleri Kapsamında Türkçe Öğretmeninin Nitelikleri, Dil Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar, Oyun Temelli Dil Öğretimi ve Uygulama Örnekleri, Türkçe Öğretimi Materyal Geliştirme Süreçleri, Sınav Hazırlama ve Uygulama Esasları, Teknoloji Tabanlı Dil Öğretimi ve Uygulama Örnekleri, Sosyal Etkinlikler Bağlamında Türkçe Öğretimi ile İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi gibi konularda seminerler verilmiştir (TMV, 2018e). Bununla birlikte TMV, Maarif Ajansı adıyla eğitim amaçlı Türkiye’den yurt dışına çıkmak ya da yurt dışından Türkiye’ye gelmek isteyen öğrencilere yönelik danışmanlık hizmeti vereceğini açıklamıştır (TMV, 2018f).

2019 yılında TMV Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Türkben ve Türkçe Öğretimi Koordinatörü Doç. Dr. İbrahim Gültekin, TMV’nin Türkçe öğretim faaliyetlerine dair açıklamalarda bulunmuştur. Türkben, TMV tarafından yürütülmekte olan dil ve iletişim uygulamalarının; öğrencilerin ana dili, yetiştiği toplumun dili ile yabancı dil edinimi dikkate alınarak hazırlandığını belirtmiştir. Bununla birlikte okul öncesinden üniversite düzeyine kadar eğitimin her kademesinde Türkçe öğretimine büyük önem verildiğini ve bu kapsamda *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı*’nın hazırlandığını belirtmiş ve müfredat çalışmalarının devam ettiğini ifade etmiştir. Gültekin ise öğrencilerin en az B2 seviyesinde Türkçe kullanma becerisi ile mezun olmalarını hedeflediklerini ve bunun için de okul öncesinden ortaöğretimin son sınıfına kadar Türkçe derslerinin verildiğini ifade etmiştir. Türkçe öğretimi için Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı’nın önem arz ettiğini ve program geliştirme çalışmaları sonrasında her kademe için Türkçe kitap setleri ile yardımcı ders gereçlerinin hazırlanacağını belirtmiştir. Ayrıca TMV yine bu yıl Türkçe eğitimine dair kapsamlı bir bilgilendirmede bulunmuştur. Buna göre Türkçe sınıflarını dil panoları, tematik afişler, kelime ve kavram görselleri vb. materyallerle zenginleştirdiklerini; resim çalışmaları, drama, benzetim, gösteri, müzik, video ile öğretim, web tabanlı araçlar vb. öğretim teknikleri ve araçlarla ders içi etkinlikleri zenginleştirdiklerini; ders dışında Türkçe tiyatro, şiir dinletisi, sinema günleri ve kitap okuma gibi etkinlikler düzenlediklerini açıklamıştır. Yine okullarda alfabe, saatler,

mevsimler, günler, aylar, meslekler vb. tematik konularda resim ve afişler hazırlayıp Türkçe Sokağı adı verilen Türkçe sınıflarının yer aldığı koridorlarda sergilediklerini; öğrenci ve öğretmenlere yönelik Türkçe Kırathanelerin oluşturulduğunu; önemli gün ve haftaları kutladıklarını; Ben Yazdım Sen Oku köşesinde öğrencilerin yazdığı hikâyelerin sergilendiğini; yerelden istihdam edilen öğretmen ve personeller için Türkçe kursların verildiğini; yine öğretmenler için mesleki yeterlilik eğitimlerinin verildiğini; Türkçe Durum Tespit Sınavı ile öğrencilerin Türkçe seviyelerini ölçtüklerini; Türkçe öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimlerin verildiğini belirtmiştir. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Projeleri kapsamında ise Türkçe öğrenmeye istekli ve başarılı öğrencilerin Türkçe Yaz Kampı ile ödüllendirileceği; *İki Dilli Çocuklara Yönelik Okul Öncesi Türkçe Müfredatı* hazırlanacağı; yaş seviyelerine göre oyun temelli Türkçe yardımcı kitapların hazırlanacağı; Türkçe öğretim programı ve kitap setlerine uygun teknoloji tabanlı oyunların geliştirileceği; ilköğretim seviyesinde resimli Türkçe sözlük ve genel Türkçe sözlük hazırlanacağı; seviyelere göre yardımcı okuma kitaplarının hazırlanacağı ve kademelere-seviyelere göre yapılandırılmış Türkçe eğitim kitap setlerinin hazırlanacağı (bk. Tablo 24) ifade edilmiştir (TMV, 2019a).

Tablo 24: Kademelere ve Seviyelere Göre Yapılandırılmış Türkçe Eğitim Kitap Setleri

Okul Öncesi Dönemi	39-48 Ay	Başlangıç 1	Ders Kitabı	Öğretmen El Kitabı	
	49-60 Ay	Başlangıç 2	Ders Kitabı		
	61-72 Ay	Başlangıç 3	Ders Kitabı		
İlköğretim 1. Kademe	7 Yaş	A1	A1.1	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	Öğretmen El Kitabı
	8 Yaş		A1.2	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	9 Yaş		A1.3	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	10 Yaş		A1.4	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	

İlköğretim Kademe 2.	11 Yaş	A1		Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	Öğretmen El Kitabı
	12 Yaş	A2	A2.1	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	13 Yaş		A2.2	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	14 Yaş		A2.3	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
Ortaöğretim	15 Yaş	A1		Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	Öğretmen El Kitabı
	-	A2		Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	-	B1	B1	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	-	B2	B1+	Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	
	-	C1		Ders Kitabı + Çalışma Kitabı	

TMV Başkanı Akgün de 2019 yılında Türkçe eğitimine dair çeşitli açıklamalarda bulunmuştur. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı tanıtım ve değerlendirme toplantısında konuşan Akgün, 2017'den beri üzerinde çalışılan programın büyük ölçüde tamamlandığını, her sınıfta en az 4 saat olacak şekilde anaokulundan lise son sınıfa kadar düzenli bir şekilde Türkçe eğitimi verdiklerini ve amaçlarının en az B2 seviyesinde öğrencileri mezun etmek olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca dil öğretiminin aslında bir kültür öğretimi olduğunun altını çizen Akgün, materyal hazırlayan uzmanlara bunun önemini vurguladığını söylemiştir (TMV, 2019b). Yine Star gazetesinden Hale Kaplan Öz'e verdiği röportajda Akgün; TMV'nin, Türkiye'nin kültürel diplomasisinin ve yumuşak güç stratejilerinin uygulayıcıları olan TİKA, YTB ve YEE'nin faaliyet yürüttüğü coğrafyalarda etkileşimi eğitim ile artırdığını söylemiş ve FETÖ'nün Türkçe

olimpiyatları adı altında Türkçe öğrettiği izleniminin yanlış olduğuna, birçok okulda Türkçe dersinin bile verilmediğine dikkat çekerek TMV'nin kendi geliştirdiği müfredat ile Türkçe eğitimine verdiği önemin altını çizmiştir (Öz, 2019). Bununla birlikte Türkçe öğretimi ile ilgili bu yıl gerçekleştirilen çeşitli faaliyetler ise şöyledir: Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Yazım İlke ve Esasları Çalıştayı gerçekleştirilip editör ve yazarların katılımıyla Kaynak Geliştirme Atölye Çalışması düzenlenmiş (TMV, 2019c); 10 ülkeden 170 öğrencinin katılımı ve Medipol TÖMER'in katkılarıyla Uluslararası Türkçe Öğretimi Yaz Kampı gerçekleştirilmiştir (TMV, 2019d).

2020 yılı, uzun çalışmalar sonucunda ortaya çıkan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nın tamamlandığı ve nihayetinde yayımlandığı yıl olmuştur. Program kitabının "Sunuş" kısmında TMV Başkanı Akgün; programın, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM) esas alınarak hazırlandığını; yaklaşım ve dayanaklar, yapısı, genel amaçları, kazanım listeleri, ölçme ve değerlendirmenin yer aldığı kuramsal çerçeve ile K-12 düzeyinde kademelere göre yapılandırılan izlenice bölümlerinden oluştuğunu ifade etmiş ve özellikle örgün eğitime göre oluşturulan izlenice bölümüyle programın alanda ilk örneği teşkil ettiğini vurgulamıştır (Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, 2020a). Aynı yıl, MEB ve TMV arasında yapılan protokol çerçevesinde PIKTES Koordinatörlüğünün katkılarıyla mevcut programa eklemeler yapılarak programın ikinci baskısı gerçekleştirilmiştir (TMV, 2020a). İkinci baskının Sunuş kısmında Akgün yapılan eklemelere dair

Türkiye Maarif Vakfı ve Millî Eğitim Bakanlığı arasında 18.08.2017 tarihli iş birliği protokolüne istinaden ek protokol imzalanmış ve mevcut Program'ın Bakanlık tarafından yürütülen PIKTES Projesi başta olmak üzere yurt içi ve yurt dışı örgün/yaygın eğitimde yabancılara Türkçe öğretimi uygulamalarında kullanılması taraflarca kabul edilmiştir. Ayrıca bu Protokol çerçevesinde mevcut Program'da yurt içi Türkçe öğretimi uygulamalarına yönelik düzenlemeler ve uyarlamalar yapılabileceği ifade edilmiştir. Protokol doğrultusunda Program'a, yurtdışında K-12 düzeyinde Türkçe öğretimi izleniceleri dışında yine bu izlenice içeriklerinden hareketle yurt içinde kademelere göre Türkçe öğretimi izleniceleri eklenmiştir.

açıklamasında bulunmuştur (Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, 2020b). Programın yayımlanmasıyla birlikte TMV, çatı müfredatın esas alınarak okul öncesinden liseye kadar dört kademedeki resimlendirilmiş ders kitap setlerinin hazırlık çalışmalarının sürdüğünü ifade etmiş ve bununla birlikte öğretmen kılavuz kitapları, tematik afişler, yardımcı okuma kitapları, resimli sözlükler, dijital uygulamalar ile TRT iş birliği ile animasyon ve tematik şarkıların da hazırlandığını belirtmiştir (TMV, 2020a). Yine bu yıl TMV, kurulduğu 2016 yılından bu yana 40 bin öğrenciyi Türkçeyle tanıştırdığını

belirtmiş (TMV, 2020b), Akgün ise her okulda en az 1.000 kitaplık Türkçenin temel kaynaklarını içeren ve dil eğitimine yardımcı olabilecek kütüphanelerin kurulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca yurt dışında Türkçe ve Türk kültürünü bilen insanlar yetiştirmenin sadece ideolojik ve kültürel olmadığını aynı zamanda Türk şirketlerinin yurt dışında kendi dilini ve kültürünü bilen insanlar aracılığıyla daha iyi alan bulabileceğini belirtmiştir (TMV, 2020c). Yine bu yıl Akgün, TMV çalışmaları hakkında bilgi verdiği TBMM Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda özellikle Türkçe öğretmenlerinin Türkiye üzerinden görevlendirildiğini ve diğer branş öğretmenlerinin ise yerelden tercih edildiğini ifade etmiştir (TMV, 2020d). Dönemin Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay ise 8. Ülke Temsilcileri İstişare Toplantısı'nda TMV'nin diplomatik yönüne dikkat çekmiştir. Oktay, TMV'yi "Yumuşak güç araçlarını çeşitlendirerek insanlığın ortak vicdanı olma sorumluluğunu üstlenen ülkemizin eğitim diplomasisi hamlesidir." yorumuyla tanımlamış ve büyükelçiler, konsolosluklar ile bakanlıkların ataşeliklerinin her daim TMV'nin önünü açmak ve yardımcı olmak sorumluluğuna sahip olduğunu belirtmiştir (TMV, 2020e). 2020 yılında, Türkiye'yi de etkisi altına alan koronavirüs sebebiyle TMV de birçok faaliyetlerini ya durdurmuş ya da çevrim içi olarak devam ettirmiştir. Bu kapsamda TMV Başkanı Akgün, devlet kararlarıyla eğitime ara verilen 10 ülkede eğitimlere ara verildiğini, teknik alt yapısının güçlü olduğu ülkelerde ise uzaktan eğitimin uygulandığını açıklamıştır (TMV, 2020f).

2021 yılında TMV, okul öncesinden ortaöğretim kademesine kadar 44 ülkede 43.000 öğrenciye en az B2 düzeyinde Türkçe öğretildiğini açıklamıştır (TMV, 2021b; TMV, 2021c). TMV Başkanı Akgün, Yeni Şafak gazetesinin Düşünce Günlüğü sayfasında yazdığı makale ile Türkçe öğretimine dair çeşitli açıklamalarda bulunmuştur. Akgün; ilkokuldan lise son sınıfa kadar seviyelere göre düzenlenmiş Türkçe öğretmen kılavuzu, öğrenci çalışma ve yardımcı ders kitapları gibi yaklaşık 50 Türkçe eğitim kitabının baskı aşamasına getirildiğini ifade etmiştir. Türkçe öğrenen öğrencilerin aynı zamanda Türk kültürünü ve Türk insanını tanıma fırsatı elde ettiğini belirten Akgün, bu durumun Türkiye ile faaliyette bulunan ülkeler arasında siyasi, ekonomik, kültürel ve insani köprülerin oluşmasına yol açtığını ifade etmiştir. TMV'nin; Kızılay, TİKA, YTB, YEE, TDV gibi kuruluşlarla ortak programlar yürüttüğünü belirten Akgün, TMV'nin kamu diplomasisine verdiği katkılar yanında Türkiye'nin bir eğitim merkezi hâline gelmesine de dikkat çekmiştir (Akgün, 2021). Yine bu yıl TMV, Türkçe öğretiminde gerçekleştirilen/gerçekleştirilecek faaliyetlere dair bir açıklama metni

yayımlamıştır. Vakıf, Türkçe öğretimi faaliyetlerini Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM), 21. Yüzyıl Becerileri (P21), Türkçe Yeterlikler Çerçevesi (TYÇ) ve Maarif Öğrenen Profili çerçevesinde düzenlediğini açıklamış; Türkçeyi süreç odaklı, işlevsel, görev temelli, keşfetmeye dayalı, problem çözme ve eleştirel düşünme, iş birliği ve iletişim, yaratıcılık ve yenilenme becerilerini esas alan, gerçek hayatla bağlantılı, kültürler arası etkileşime dayalı, oyun ve drama temelli öğrettiğini belirtmiştir (TMV, 2021c).

Tablo 25: TMV'nin Türkçe Öğretimine Dair Yürüttüğü Faaliyetler

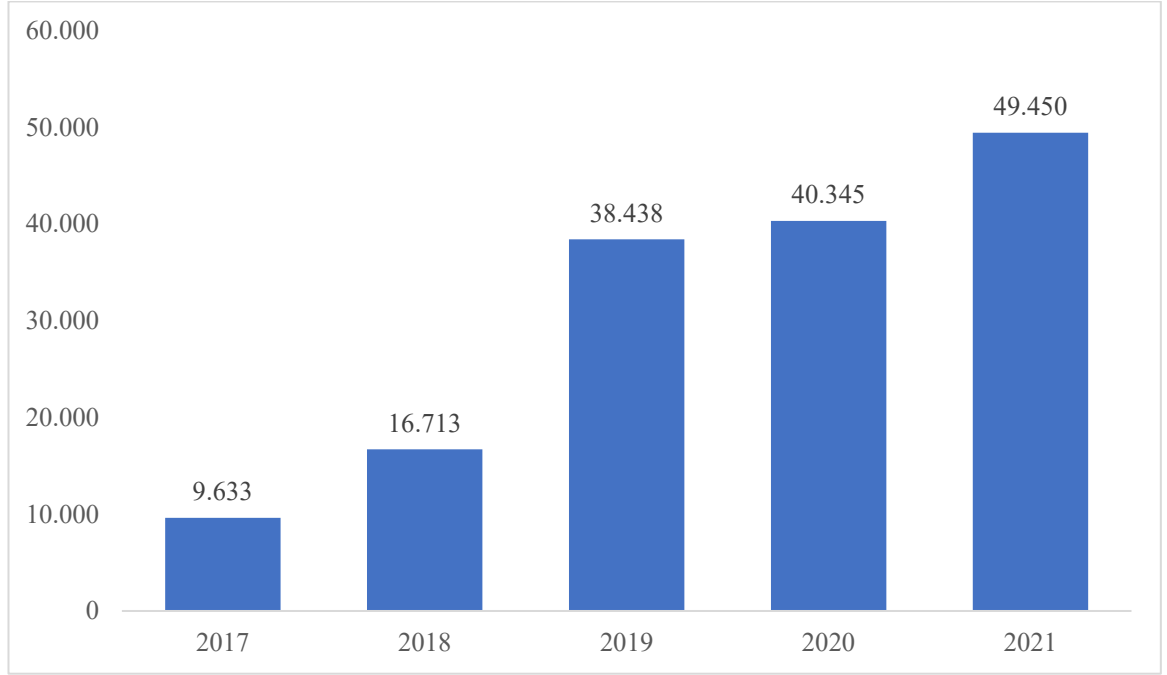
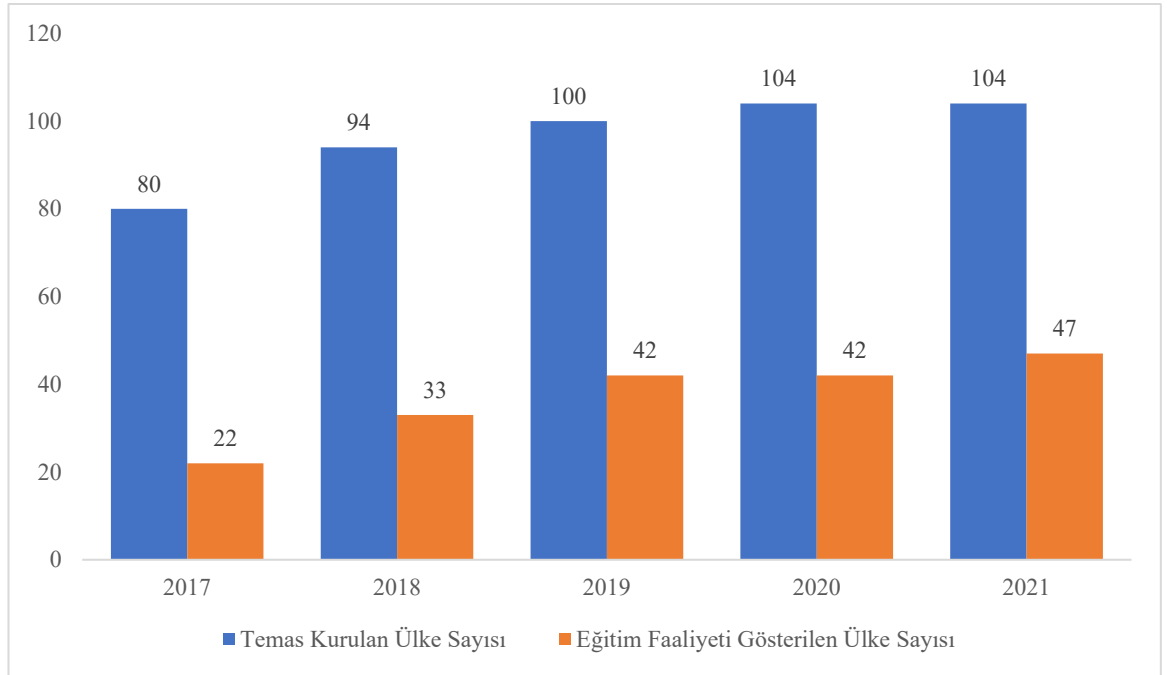
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	<ul style="list-style-type: none"> • MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylı, Türkiye'de ve yurt dışında uygulanan program Türkçe ve İngilizce baskılarıyla kullanıma sunulmuştur.
Program Temelli Ders Kitap Setlerinin Hazırlanması	<ul style="list-style-type: none"> • A1, A2, B1, B2, C1 dil seviyelerinde eylem odaklı yaklaşımla hazırlanan ders kitapları, Türkçenin sistematik bir şekilde öğretilmesini sağlamaktadır. • Maarif Türkçe Kitap Setleri, dört kademedeki 17 set 54 kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplarda kültürel duyarlılığa büyük önem verilmiştir.
Program Temelli Yardımcı Okuma Kitaplarının Hazırlanması	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin yaş seviyesi ve dil düzeyleri dikkate alınarak K12 düzeyinde okuma kitap setleri hazırlanmaktadır. • Okuma kitap setleri ile öğrencilerin dil gelişimini desteklemek, söz varlığını zenginleştirmek, Türkçeye aşinalık ve Türk kültürüne ilgiyi artırmak hedeflenmektedir.
İki Dillilere Yönelik Oyun ve Drama ile Etkili İletişim Becerileri Müfredatı ve Materyali	<ul style="list-style-type: none"> • Yurt dışındaki Türk ailelerinin çocukları için oyun ve drama tekniğiyle hazırlanan içerikler ile iki dilli Türk çocukların dil gelişimine katkı sağlanmaktadır.
Türk Kültür ve Medeniyeti Müfredatı	<ul style="list-style-type: none"> • Ortaöğretimde seçmeli ders olarak okutulacak Türk Kültürü ve Medeniyeti dersi ile Türk kültür

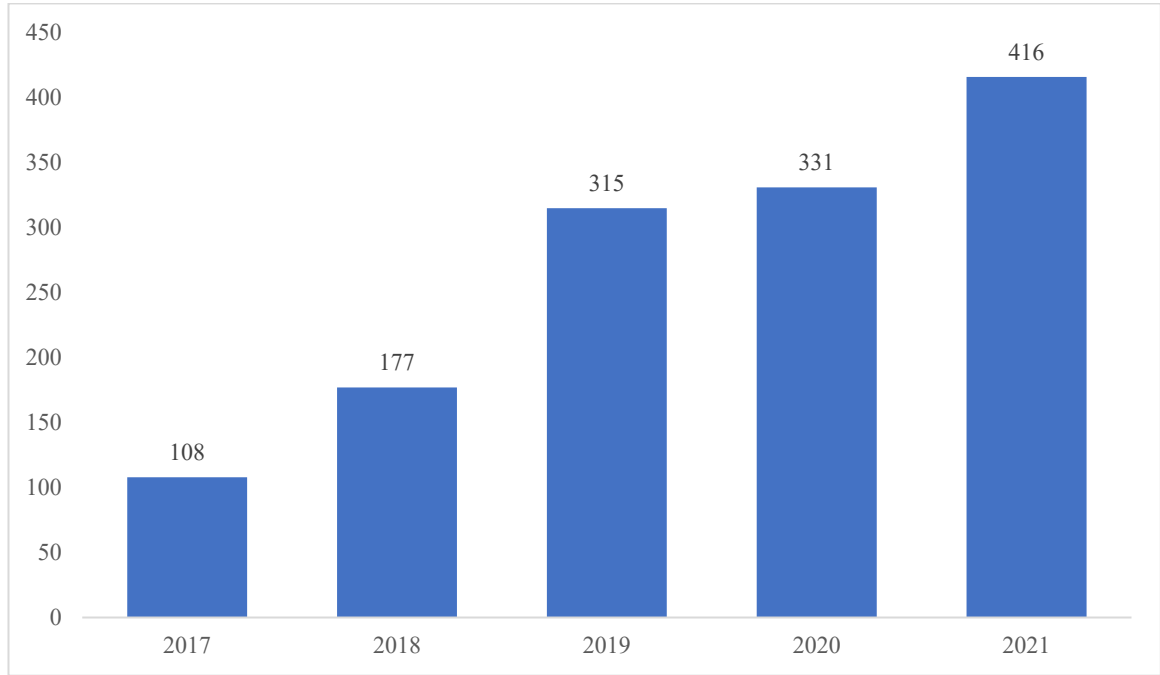
	<p>ve medeniyetinin uluslararası öğrencilere tanıtılması amaçlanmaktadır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı 14 tema, 40 alt tema ve bunlara uygun alt temalar ile birbirini takip eden 127 kazanımdan oluşmaktadır.
Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri ve Öğretmen Yetiştirme Programları	<ul style="list-style-type: none"> • Her yıl Türkiye’de gerçekleştirilen iki haftalık uygulamalı programlarla öğretmenlerin mesleki becerilerinin gelişimi takip edilmektedir. • Türkçe öğretmeni istihdam etmek üzere 4 ay süren Türkçe Öğretmeni Uyum ve Geliştirme Sertifika Programları düzenlenmektedir.
Ders Dışı Sosyal Kültürel Faaliyetlerle Türkçe Öğretimi	<ul style="list-style-type: none"> • Dil öğretiminde ekolojik öğrenme kuramı esas alınarak öğretim süreci okul ile sınırlı bırakılmamakta ve sürece sosyal çevre ile aile katılımı dâhil edilmektedir. Böylece çocukların gerçek hayatla ilişki kurarak öğrenmeleri sağlanmaktadır.
Yükseköğretimde Türkçe Öğretimi Faaliyetleri	<ul style="list-style-type: none"> • TMV 2023 Stratejileri kapsamında faaliyette bulunan ülke üniversitelerinde Türkçenin seçmeli ders olarak okutulması için çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda ilk 5 yılda; Arnavutluk, Çad, Endonezya, Fildişi Sahili, Kamerun, Kolombiya, Pakistan ve Umman olmak üzere 8 ülke üniversitesinde Türkçe dersleri verilmektedir.
Uluslararası Maarif Programı (IMP)	<ul style="list-style-type: none"> • IMP ile ülkelerin müfredatlarını çekirdek müfredat olarak ele alıp kurulan sistemle tüm ülkelerde asgari bir sistem bütünlüğü sağlanması öncelenmektedir.

Kaynak: Melanlıoğlu, Gültekin ve Balcı (Ed.), 2022; TMV, 2021a; TMV, 2021c; Yıldız ve Turan, 2022.

Akgün tarafından ifade edilen bir diğer husus da TMV'nin 387 okul ve 50.000'e yakın öğrenci ile uluslararası okullar ağında Fransa, Almanya, İngiltere ve Çin ile birlikte Türkiye'nin dünyada ilk beş ülke arasına girdiğini açıklaması olmuştur (TMV, 2021d). Ayrıca Akgün, TMV'nin hazırlamış olduğu Uluslararası Maarif Programı'na (IMP) dair açıklamalarda bulunmuştur. Akgün, her ülkeye uygun bir müfredat hazırlamanın kolay olmadığını, geliştirilen bu uluslararası geçerliliği olan programın ülkelerin ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda bölgelere entegrasyonu üzerinde çalıştıklarını ifade etmiştir. Yine IMP-Maarif Okul Öncesi Eğitim Programı'nın da büyük ölçüde tamamlandığını belirtmiştir (AA, 2021). Dönemin Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ise katıldığı TMV 11. Ülke Temsilcileri İstişare Toplantısı'nda, eğitimin Türkiye'nin diplomasi çalışmalarında önemli bir yeri olduğuna dikkat çekmiş, yumuşak güç ile yeri geldiğinde sert gücü harmanlayarak akıllı gücü ortaya çıkarmaya çalıştıklarını ifade etmiştir (TMV, 2021e). Yine bu yıl, 5 Afrika ülkesinden 64 öğrencinin katılımıyla 2021 Türkiye Yaz Kampı gerçekleştirilmiş ve bu kapsamda 2 hafta süresince öğrencilere Türkçe dersi verilmiştir (TMV, 2021f). 2021 yılında gerçekleştirilen bir diğer önemli etkinlik ise Yunus Emre ve Türkçe Yılı kapsamında yürütülen faaliyetlerdir. TMV bu kapsamda Dünya Dili Türkçe sloganıyla okullarında; Türkçe bilgi yarışmaları, tercüme faaliyetleri, şiir dinletileri, tiyatrolar ve çeşitli anma etkinlikleri gerçekleştirmiş ve okullarının dil koridorlarında Yunus Emre panoları oluşturmuştur (TMV, 2021g).

*TMV 2021 Faaliyet Raporu'*na göre kurulduğu günden 2021 yılına kadarki sürede TMV 104 ülke ile resmî temas sağlamış; 47 ülkede eğitim kurum ve tesislerinin, 67 ülkede de faaliyetlerinin bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca 87 protokol yapıldığını, 416 eğitim kurumuna ve 42 yurda sahip olduğunu ifade etmiştir. Toplam öğrenci sayısını ise 49.450 olarak açıklamıştır. Grafik 2, 3 ve 4 TMV'nin yıllara göre gelişimini göstermektedir (TMV, 2021h).

Grafik 2: 2017-2021 Yılları Arasında TMV'nin Öğrenci Sayısı**Grafik 3:** 2017-2021 Yılları Arasında Temas Kurulan ve Faaliyet Gösterilen Ülkeler

Grafik 4: 2017-2021 Yılları Arasında TMV'nin Okul Sayısı

Yürütülen eğitim faaliyetlerinin bölgelere göre dağılımına bakıldığında, Afrika ve Asya-Pasifik bölgelerinin ön plana çıktığı dikkat çekmektedir (bk. Tablo 26).

Tablo 26: Yürütülen Eğitim Faaliyetlerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Bölgeler	Ülke	Okul	Üniversite	Eğitim Merkezi	Yurt	Öğrenci Sayısı
Afrika	23	170		3	18	16.856
Balkanlar ve Avrupa	12	43	1	9	1	4.915
Asya-Pasifik	5	142		4	22	20.939
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	5	31			1	6.180
Kuzey ve Güney Amerika	2	4				560

TMV yakın dönemde faaliyetlerine ağırlık vereceği öncelikli ülkeleri de açıklamıştır. Buna göre Malezya, Endonezya, Hindistan, Güney Afrika, Güney Kore, ABD, Kanada,

Azerbaycan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan, Kazakistan ile Türk nüfusunun yoğun olarak yaşadığı Avrupa ülkeleri öncelikli ülke olarak ilan edilmiştir. Son olarak TMV, 2020-2023 *Stratejik Planı* çerçevesinde; kurum kültür ve kalitesinin geliştirilmesi, finansal yeterliliğin sağlanması, eğitimde uluslararası bir marka olma hedeflerini ortaya koymuş ve 2023 yılı sonuna kadar Birleşmiş Milletler (BM) üye ülkelerinin en az yarısında faaliyete geçmek istediğini ilan etmiştir (TMV, 2021h).

3.5. YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ (YEE)

Yunus Emre Enstitüsünün bağlı olduğu Yunus Emre Vakfı, 18.05.2007 tarihli, 26526 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 5653 sayılı “Yunus Emre Vakfı Kanunu” ile kurulmuştur. Adı geçen Kanun’un ilk maddesi ile Yunus Emre Vakfının görev ve esasları da belirlenmiştir:

Bu Kanunun amacı; Türkiye’yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye’nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini artırmak, bununla ilgili yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek, Türkiye’de Yunus Emre Araştırma¹ Enstitüsü ve yurt dışında Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri açmak için merkezi Ankara’da olan Yunus Emre Vakfının kurulmasına ilişkin esas ve usûlleri belirlemektir.

Aynı Kanun’un 3. maddesinde yer alan “Vakıf tarafından yurt dışında Kültür Merkezi açılan şehirlerde diğer kamu kurum ve kuruluşları aynı amaçla başka birimler oluşturamaz.” ifadesi ile de Yunus Emre Vakfının yetkileri net bir şekilde vurgulanmıştır. Yunus Emre Vakfı, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ve pek çok davetlinin katılımıyla 7 Mayıs 2009’da faaliyetlerine başlamıştır. Açılış konuşmasında Erdoğan, şu sözlerle Yunus Emre Vakfının önemini vurgular (YEE, 2009a):

Açılışını yaptığımız Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsünün ülkemiz adına, ülkemizin tanıtımı noktasında bir sıçrama teşkil edeceğine inanıyorum. Türkiye, böyle bir vakfın kurulması noktasında çok geç kalmıştır. Yıllar boyunca hep Cervantes Enstitüsünü, Goethe Enstitüsünü, British Council’ı konuşuruz ve bunlara da gıptayla bakarız. Bu konuda biz çok geri kaldık. Dışişleri Bakanlığımızın, Milli Eğitim Bakanlığımızın, Kültür Bakanlığımızın ve TİKA’nın ayrı ayrı yürüttüğü tanıtım ve kültür faaliyetleri böylece tek bir merkezden sistemli bir şekilde yürütülecektir. Özellikle Türkçe eğitimi verme noktasında, kültürümüzü dışarıya tanıtımda ve taşımada burası önemli bir merkez olacaktır. Türkçe,

¹ 24/10/2011 tarihli ve 661 sayılı KHK’nin 81. maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Araştırma” ibaresi yürürlükten kaldırılmış, daha sonra bu hüküm 12/7/2013 tarihli ve 28705 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 17/1/2013 tarihli ve E.: 2011/143, K.: 2013/18 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, t.y.).

sadece bu topraklarda yaşayan insanların iletişim dili değildir. Türkçe, aynı zamanda bir bilim dili, aynı zamanda bir sanat dili, edebiyat dilidir.

Yunus Emre Vakfı; Türk kültürünün, tarihinin, dilinin ve edebiyatının daha iyi tanıtılması ve öğretilmesi için araştırmalar yapmak, farklı kurumlarla iş birliği yaparak bilimsel çalışmaları desteklemek amacıyla Yunus Emre Enstitüsünü (YEE) kurmuştur. YEE; Türk dili, tarihi ve kültürü gibi alanlarda akademisyen ve araştırmacıların yetişmesine katkı sağlamayı; sertifika programlarıyla da eğitim-öğretim uygulamalarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. YEE; yurt dışında Türkiye'nin, Türk dilinin, kültürünün, sanatının ve tarihinin tanıtılması adına çalışmalar yapmak üzere Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerini (YETKM) hayata geçirmiştir. Bu merkezler ile yürütülecek olan Türkçe dil kursları sayesinde hem yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere Türkçe öğrenim imkânı sağlanmakta hem de ilgili ülkelerdeki Türk vatandaşlarının, dillerini daha yakından tanımaları temin edilerek Türkiye ile kültürel bağlarının devamlılığı sağlanmaktadır (YEE, 2013a).

YEE bugün görev tanımı itibarıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve kültür-sanat olmak üzere iki ana başlıkta faaliyetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda oluşturulan daire başkanlıklarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik faaliyetleri YEE Eğitim Dairesi Başkanlığı üstlenmektedir (YEE, 2022a). Çalışmalarını daha önceleri Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi (YETEM) (YEE, 2013b) adıyla yürüten Eğitim Dairesi Başkanlığı; YETKM ve çeşitli kurumlarda yabancı dil olarak Türkçe öğretim faaliyetlerini sürdürüp desteklemektedir. Başkanlık, uluslararası alanda ihtiyaç duyulan farklı yaş gruplarına yönelik müfredat ve materyaller geliştirmekte; öğretim ortamlarının oluşturulması, eğitim standartlarının belirlenmesi ve öğretim elemanı yetiştirilmesi amacıyla sertifika programları, hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylar düzenlemektedir. Yine sertifika ve seviye tespit sınavları olmak üzere yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında gerçekleştirilen bütün sınavların (Türkçe Yeterlik Sınavı, TYS; Yabancı Öğrenci Sınavı, YÖS) hazırlanması ve uygulanmasından sorumludur. Bununla birlikte üniversitelerle "Türkoloji Projesi İşbirliği Protokolü" imzalayarak mevcut olan bölümler desteklenmekte ve yeni bölümlerin açılması teşvik edilmekte; yurt dışındaki ilgili ülkenin devlet okullarında Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak müfredata dâhil edilmesi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması, yabancı öğrencilerin Türkçelerini geliştirmek ve Türk

kültürünü yakından tanımalarına fırsat sunmak amacıyla da Türkçe Yaz Okulu düzenlemesi bu başkanlığın sorumlulukları arasındadır (YEE, 2022b).

YEE'nin Türkçe eğitimine yönelik verilerine ulaşabildiğimiz 2009-2020 yıllarını kapsayan faaliyetleri incelendiğinde şu tespitleri yapabiliriz:

7 Mayıs 2009 tarihinde faaliyetlerine başlayan YEE aynı yıl uluslararası geçerliliği olan, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe Seviye Sınavı'nın (TSS); Türkçe ve Türk kültürü gibi alanlar üzerinde bilimsel araştırmalar yapan yabancı bilim insanlarının çalışmalarını tanıtacak bir belgesel olan Dünyada Türkçe Envanteri'nin ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere yönelik ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, sözlük, resimli konuşma kartı ile bu kaynakları desteklemek üzere uygulamalı, işitsel ya da görsel öğretici malzemeleri kapsayan Türkçe setinin çalışmalarına başlamıştır. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (ETÜ) ile Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının (TİKA) da katkılarıyla 2009 Türkoloji Yaz Stajı Projesi, 26 ülkeden 96 Türkoloji öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öğrencilere, ETÜ bünyesindeki sınıflarda hızlandırılmış Türkçe dersi de verilmiştir. Yine bu yıl Türk dili, kültürü ve tarihi gibi birçok alanda faaliyetlerini yürütecek olan ve YETKM'lerin ilki olma özelliğine sahip Saraybosna YETKM'in açılışı yapılmıştır. Bu kapsamda 200 öğrenci kapasiteli Saraybosna Türkçe Kurs Merkezi de (YEE, 2009a) bu yıl çalışmalarına 150 öğrenci ile başlamıştır (YEE, 2009b). 2009 yılında gerçekleştirilen bir diğer ilk ise yabancı diplomatlar için Türkçe kursu olmuştur. YETEM bünyesinde başlangıç, orta ve ileri düzey olmak üzere üç seviyede ve dört temel dil becerisini esas alan 12 kişilik sınıflarda eğitime başlanmıştır. Bununla birlikte YETEM, elçilikler ve yabancı kuruluş temsilcilikleri gibi özel gruplar için de kurs düzenleyeceğini ilan etmiştir (YEE, 2009a). Doğan Hızlan, Hürriyet gazetesinde yer alan köşe yazısında Yunus Emre Vakfının; Dışişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TİKA'nın yurt dışında yürütmekte olduğu kültür merkezlerini devralmak üzere çalışmalar yürüttüğünü belirtmiştir (Hızlan, 2009). Son olarak bu yıl YEE, 500 öğrenci kapasiteli Tiran YETKM'in açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2010a). Böylelikle 2009 yılında YEE, iki YETKM'i hizmete sokmuştur.

2010 yılında YEE, YETKM'leri yaygınlaştırmak amacıyla Kahire, Üsküp, Astana, Londra ve Brüksel YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). 2009 yılında

açılan Tiran YETKM'in de ev sahipliğini yaptığı ve 105 bildirinun sunulduğu 1. Uluslararası Balkan Dil, Tarih ve Medeniyet Sempozyumu gerçekleştirilmiştir (YEE, 2010b). 20 Aralık 2010 tarihinde YEE, Millî Eğitim Bakanlığı ile “Türk dilinin tanıtılması, Türkçenin bir dünya dili olarak yurt dışında öğretilmesi, Türkçe üzerinden Türkiye'nin tanıtımının yapılması” (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2010) ve uluslararası geçerliliği olan “Türkçe Yeterlik Sınav Sistemi” kurulmasına yönelik iş birliği protokolü imzalamıştır. Dönemin Yunus Emre Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, protokolle uygulanacak sistemin üç boyutu olduğuna işaret etmiştir. İlk boyutun kültürel tanıtım, ikinci boyutun kültürel diplomasi ve üçüncü boyutun da mesleki profesyonel boyut olduğunu ifade eden Davutoğlu, “kültür diplomasisini en verimli kullanan ülkelerin, kültürel derinliğe sahip ülkeler olduklarını” ifade etmiştir. Protokol sonrası YEE ise “Türkçe Seviye Sınavı ile dil seviyeleri tespit edilecek öğrenciler, ülkemize geldiklerinde kısa bir kursa tabi tutulabilecek, yeterlik belgesi alanlar ise doğrudan Türkçe eğitim yapan bir üniversiteye kayıt yaptırabilecek.” açıklamasında bulunmuştur (YEE, 2011a). Yine bu yıl, Türkçe Yaz Okulu projesi hayata geçirilmiş, proje kapsamında katılımcılara yoğun bir Türkçe kursu ile Türk tarihi ve kültürünü tanıma imkânı sunulmuştur (YEE, 2022c). 2010 yılında Türkçe Yaz Okulu'na 8 ülkeden 30 kişi katılmıştır (YEE, 2014).

2011 yılında YEE; Bükreş, Köstence, Foynitsa, Priştine, Prizren, Berlin ve Tokyo YETKM'leri faaliyete geçirmiştir (YEE, 2020). YEE, kurulduğu günden itibaren geçen 1 yıllık süreçte 1.000'in üzerinde kişiye Türkçe eğitimi verdiğini açıklamıştır (Milliyet, 2011). Bu yıl gerçekleştirilen faaliyetler ise şöyledir: Strazburg'da Avrupa'da 1. Türkoloji Çalıştayı düzenlenmiş, Tiran YETKM bünyesinde Türk ailelerin çocuklarına Türkçe derslerinin verildiği Çocuk Kulübü başlatılmış, çeşitli üniversiteler ile iş birliği protokolü imzalanmış (YEE, 2011b) ve 2011-2012 eğitim-öğretim yılı ile birlikte yurt dışındaki devlet okullarında seçmeli yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında *Tercihim Türkçe Projesi* başlatılmıştır (YEE, 2019a). YEE, yürütmekte olduğu faaliyetler çerçevesinde Türkçe dersleri, Türk müziği, Türk sanatı ve Türkiye hakkında sağladığı desteklerin yanı sıra akademik alandaki katkılarını da açıklamıştır. Buna göre YEE; Türkoloji Başarı Bursu, Türkiye Kütüphaneleri, Evliya Çelebi Bursu, üniversitelerle iş birliği, Ahmet Yesevi Bursu, üniversitelerde temsilcilikler, Tapduk Emre Programı, Yunus Emre Bilimsel Araştırma Bursları, Sarı Saltuk Araştırma Desteği ve kültür

merkezlerinin akademik çalışmalara tahsisi gibi bir dizi çalışma yürütmektedir (YEE, 2011b). Yine bu yıl, 1999 yılında TİKA tarafından hayata geçirilen Türkoloji Projesi, 20 Eylül 2011 tarihinde imzalanan protokol ile Yunus Emre Vakfına devredilmiştir. Bu protokolle Türkçe öğrenen öğrenciler için Türkiye’de araştırma imkânlarının yaratılması, Türkoloji Projesi’nin uygulandığı ülkelerde bölgenin özelliğine göre muhatap kitlelerin istihdam alanlarının genişletilmesi, Türkçe Öğretim Merkezlerinde staj yapma imkânı sağlanması gibi konular karara bağlanmıştır. Mısır’da Türk dili ve kültürünü tanıtmak için çalışmalar yürüten Mısırlı Türkologlar İstanbul’da ağırlanmış ve bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayın sonuç bildirisinde; Kahire YETKM bünyesinde Türkiyat Araştırmaları Merkezinin kurulması, Türkçe öğretimi kütüphanesinin kurulması ve Türkologlar çalıştayının düzenlenmesi gibi bir dizi karar alınmıştır (YEE, 2011c). Bu organizasyonun ikinci ayağı da YEE tarafından Kahire’de gerçekleştirilmiş, Kahire YETKM’de Türkçe öğretmenlerine ve Türkologlara seminer verilerek YEE tarafından hâlihazırda 500 öğrenciye sahip olan Merkeze 400 yeni başvurunun daha yapıldığı açıklanmıştır (YEE, 2012a). 6 Ekim 2011 tarihinde, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin dil yeterliklerini ölçme sınavı hazırlıklarına yönelik YÖK’te koordinasyon toplantısı yapılmış; YEE’de Ankara, Ege, Gazi ve Hacettepe üniversiteleri TÖMER’lerinden akademisyenler ile MEB uzmanlarının katılımıyla bir çalışma grubu oluşturulmuştur (TYS, 2022). Bununla birlikte bu yıl Yunus Emre Vakfına bağlı birimlerde görevlendirmek üzere okutman adaylarına yönelik düzenlenen “Yabancılarla Türkçe Öğretimi Sertifika Programı”nın tanıtımı yapılarak hayata geçirilmiş, Londra YETKM’de Türkoloji paneli düzenlenmiş, 36 Iraklı Türkmen öğretmenin katıldığı Türkçe Sertifika Programı yapılmış (YEE, 2011c) ve bu yıl ikincisinin düzenlendiği Türkçe Yaz Okulu’na 23 ülkeden 123 kişi katılmıştır (YEE, 2014).

2012 yılında YEE; Amman, Paris, Beyrut, İşkodra, İpek, Tahran, Tiflis, Kazan ve Amsterdam YETKM’lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). 2011 yılında olduğu gibi bu yıl da Iraklı Türkmen öğretmenlere yönelik faaliyetler devam etmiş, 31 kişilik Türkmen öğretmen grubuna Branş Türkçe Sertifika Programı düzenlenmiştir. İş birliği protokollerine devam eden YEE, bu kapsamda YÖK ile Türk diliyle alakalı akademik kurumların ve Türkoloji eğitiminin desteklenmesi, yurt içi ve yurt dışı üniversiteler arası denliğin sağlanması konusunda koordinasyon kurulması, yurt dışındaki Türkoloji/Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanların “Türkolog Yetiştirme Programı”

kapsamında Türkiye'deki üniversitelerde lisansüstü eğitim görmeleri hedefiyle bir protokol imzalamıştır. YEE 2012 yılında çeşitli ülke ve merkezlerde çalıştay ve sempozyumlar gerçekleştirmiştir: Astana YETKM tarafından Türkiye Türkçesi Öğretimi Çalıştayı, Makedonya'daki Türkoloji bölümlerini desteklemek amacıyla Üsküp'te Türkoloji Çalıştayı (YEE, 2012b); Türkçe kitap talebinin giderilmesi ve Türkçe öğretiminde internet kullanımına ağırlık verilip web portalının oluşturulması kararlarının alındığı, 46 ülkeden 150'ye yakın katılımcının olduğu İstanbul'da 1. Uluslararası Türkoloji Çalıştayı; Saraybosna'da Balkan Türkologları Buluşması (YEE, 2012c); yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çerçeve ve alt program oluşturma çalışmaları, okuma kitaplarının düzeylere göre tasnifi ile Türkiye dışında ana dil olarak Türkçe öğretimi konularının görüşüldüğü Üsküp'te 2. Türkçe Çalıştayı; Tokya YETKM'in gerçekleştirdiği 1. Türkoloji Çalıştayı ile Denizli'de 20 ülkeden 236 akademisyeni bir araya getiren Türkçe Sempozyumu (YEE, 2013c). YEE 11 Nisan 2012 tarihinde, T.C. Ziraat Bankası ile "100 Türkiye Kütüphanesi" projesi kapsamında protokol imzalamıştır (YEE, 2012c). Bu kapsamda 2012 yılı sonuna kadar 26 Türkiye Kütüphanesi faaliyete geçmiştir (YEE, 2014). 2011 yılında TİKA'dan devralınan Türkoloji Projesi kapsamında YEE, 2012-2013 öğretim yılında yurt dışındaki üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde görevlendirmek üzere 23 ülkeye toplam 38 öğretim elemanı göndermiştir. Gönderilen öğretim elemanlarını bilgilendirme ve tanışma toplantısında konuşan dönemin Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Direktörü Esra Kireççi "kamu diplomasisinin aslında gönül kazanma meselesi olduğunu, diplomasinin sıkıştığı alanlarda dil, edebiyat, sanat yoluyla kültür diplomatlarının [öğretim elemanları] kapanan kapıları açabileceğini" ifade etmiştir (YEE, 2012d). 2011 yılında çalışmalarına başlanan TYS'nin ilk uygulaması, 19 Ekim 2012 tarihinde Tahran YETKM'de gerçekleştirilmiştir (TYS, 2022). Yine bu yıl, 44 ülkeden 244 öğrenci ve kursiyerin katıldığı Türkçe Yaz Okulu, 14 ayrı şehirde çeşitli programlar düzenlenerek gerçekleştirilmiştir (YEE, 2012d). 2013 yılında YEE; Kudüs, Varşova, Bakü, Rabat, Johannesburg, Budapeşte ve Kabil YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). Bu yıl Türkçe eğitimi kapsamında; 40 Makedonyalı öğrenci Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde 1 hafta süreyle Türkçe dersi almış (YEE, 2013d); Edirne'de 2. Balkan Türkologları Buluşması gerçekleştirilmiş (YEE, 2013e); Batı Avrupa'daki Türkler için Ankara'da Batı Avrupa'da Yaşayan Türk Çocukları İçin Türkçe Müfredat Programları ve Materyal Geliştirme

Çalıştayı düzenlenmiş ve Balkanlar'da Kültürel Mirasın Yeniden İnşası projesi kapsamında Osmanlı Türkçesi eğitim programı yapılmıştır (YEE, 2013f). YEE, İstanbul Üniversitesi ile 4 Nisan 2013 tarihinde iş birliği protokolü imzalamış; bu protokolle Uzaktan Türkçe Öğretimi'ne yönelik çalışmalara başlanmıştır (YEE, 2013c). YEE Sınav Merkezi Müdürlüğüne 4-8 Şubat 2013 tarihlerinde TYS Hizmet İçi Eğitim Programı düzenlenmiş ve programda TYS için bir soru bankasının oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır (YEE, 2013b). Ayrıca yine bu yıl, 2012 yılında ilk uygulamasının Tahran YETKM'de gerçekleştirildiği TYS, ilk defa uluslararası ölçekte 24-25 Mayıs 2013 tarihlerinde 10 ülkede gerçekleştirilmiştir (YEE, 2013c). Türkoloji Projesi kapsamında geçen yıl olduğu gibi bu yıl da çeşitli ülkelere öğretim elemanı gönderilmiştir. Geçen sene 23 ülkede 38 öğretim elemanı görevlendirilirken bu yıl ülke sayısı 25'e, görevlendirilen öğretim elemanı sayısı ise 48'e çıkarılmıştır (YEE, 2013d). 2012 yılında başlatılan 100 Türkiye Kütüphanesi projesi kapsamında bu yıl 26 kütüphane hizmete alınmış ve Türkçe Yaz Okulu kapsamında ise 57 ülkeden 268 kişi etkinliklere katılmıştır (YEE, 2014).

2014 yılında YEE; Mostar, Podgoritsa, Köln, Roma, Viyana, Lefkoşa ve Cezayir YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). Dönemin YEE Başkanı Prof. Dr. Hayati Develi, YEE'nin 2014 yılında yaklaşık 24.000 insana ulaştığını ifade etmiştir. 2013 yılında İstanbul Üniversitesi ile imzalanan protokol sonrasında bu yıl; 3 defa Türkçenin Dijital Ortamda Yabancı Dil Olarak Öğretimi Çalıştayı düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda A1 müfredatı geliştirilmiş ve geliştirilen müfredata göre YEE tarafından içerik hazırlama komisyonu oluşturulmuştur. Nihayetinde 2014 yılı içerisinde A1 seviyesinde içerikler hazırlanmıştır (YEE, 2014). Küresel Kamu Diplomasisi Ağı (Global Public Diplomacy Network-GPDNet), kültür ve kamu diplomasisi enstitülerinin teorik ve pratik sahada bilgi paylaşımını sağlamak, ikili ve çok yönlü projeler hazırlamak amacıyla YEE'nin de aralarında bulunduğu dokuz ülkenin kültür ve kamu diplomasisi enstitüleri tarafından Küresel Kamu Diplomasisi Kurumları Mutabakat Zaptı'nın imzalanmasıyla kurulmuştur (YEE, 2015a). Bununla birlikte bu yıl eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında; 1. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu: Teknoloji Tabanlı Öğretim (öne çıkan konular için bk. Şekil 2) ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Paylaşımı ve İstişare Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca özgün bir metodoloji kitabının hazırlanması ile Türkçe öğretim komitesinin kurulması kararı alınarak mevzuatı hazırlanmıştır. Bu yıl, ders materyalleri ile dil öğretimine ve

Türkçe öğretimi üzerine yazılmış kitapların yer aldığı İhtisas Kütüphanesinin oluşturulmasına başlanmıştır. Türkoloji Projesi kapsamında 43 öğretim elemanı protokol imzalanan ülke ve üniversitelere gönderilmiş, bu ülke ve üniversitelerde 7 yerel öğretim elemanı görevlendirilmiştir. Yine bu proje kapsamında 1. Uzakdoğu Türkologları Buluşması gerçekleştirilmiştir. 2012 ve 2013 yıllarında olduğu gibi bu yıl da 100 Türkiye Kütüphanesi projesi kapsamında 14 kütüphane açılmıştır. 4. Türkçe Yaz Okulu projesine ise 72 ülkeden 350 öğrenci katılmıştır (YEE, 2014).

Şekil 2: 1. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu'nda Öne Çıkan Konular

Kaynak: YEE, 2015a.

2015 yılında YEE; Belgrad, Doha, Hartum, Komrat, Kuala Lumpur ve Zagreb YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). 2014 yılında çalışmalarına başlanan *Uzaktan Türkçe Öğretimi Projesi* kapsamında 2015 yılında 60 adet dil öğretim aracı hazırlanmış ve içerik yazarlarının kullanacağı İçerik Geliştirme Programı tasarlanmıştır. Bununla birlikte Dil Öğretim Yönetim Sistemi için de çalışmalara devam edilmiştir. Bu yıl, yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik bilimsel toplantılar kapsamında; Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu: Slav Dillilere Türkçe Öğretimi, Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Sempozyumu: Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi ve Dünyada Türkçe Öğretimi 10. Bilgi Şöleni gerçekleştirilmiştir (YEE, 2015b). Ayrıca Saraybosna’da YEE’nin desteğiyle 150 dilbilimcinin katıldığı 10. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı düzenlenmiştir (YEE, 2015c). Yine YEE tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem ve uygulamalar kapsamındaki bilgi ve deneyimlerin bir araya getirilmesi amacıyla YEE okutmanları ve alan uzmanı akademisyenler tarafından 30 makale kaleme alınmış ve bu çalışmalarla bir metodoloji kitabının hazırlanması çalışmalarına başlanmıştır. Bu yıl yine Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak ve Türkçe öğretimini desteklemek amacıyla *Türkçenin Sesi Radyosu* yayın hayatına başlamıştır. YTB ile iş birliği hâlinde Türkiye Burslusu uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce temel Türkçe öğrenmeleri için 15 merkezde A1 seviyesinde Türkçe kursu, konuşma kursu ve oryantasyon eğitimine başlanmış, bu kapsamda ilk etapta Türkçe kurslarına 197 öğrenci katılmış ve başarılı olan 122 öğrenciye sertifika verilmiştir. Ayrıca bu yıl; Türkçe-Almanca İki Dilli Sınıf Projesi kapsamında Berlin’de 104 öğrencinin katılımıyla A1, A2 ve B1 düzeylerinde Türkçe sertifika sınavı uygulanmış, 60 ülkeden 500 öğrencinin katılımıyla Türkçe Yaz Okulu gerçekleştirilmiş ve yine 60 ülkeden 500 öğrencinin katıldığı 1000 Yılın Sesi Türkçe Bayramı kutlanmıştır. Türkoloji Projesi kapsamında ise 2015-2016 eğitim öğretim yılında Türkiye’den ve yerelden olmak üzere 59 akademisyen yurt dışındaki Türkoloji/Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde görevlendirilmiş ve projenin başladığı günden bu yıla kadar 15.000 öğrenciye ulaşıldığı açıklanmıştır. Yine bu proje ile Uluslararası Türkoloji Yaz Okulu kapsamında 38 ülke ve 64 üniversiteden 150 Türkoloji öğrencisi İstanbul’da 45 gün boyunca Türkoloji/Türk Dili ve Edebiyatı dersi almış ve Türk kültürü üzerine gözlem yapmış, İstanbul’da 1. Milletlerarası Kafkas Türkologları Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında çalışmalarına başlanan (YEE, 2014) ve 2015 yılında yayımlanan Yunus Emre Enstitüsü 2023 Vizyonu ile 2023 yılına kadarki makro hedefler ortaya konmuştur (YEE, 2015b). YEE, kültür ve sanat alanında Türk diasporasının kültürel aidiyetini koruyup geliştirmesine yönelik faaliyetler planlamak ve desteklemek; Türkiye içindeki ilgili kurum ve STK’ler nezdinde, YEE’nin kültürel diplomasi alanındaki yetkinliğini ve konumunu tesis etmek; Türkiye’nin olumsuz bir algıya sahip olduğu yakın ve uzak coğrafyalarda, söz konusu algının olumluya dönüştürülmesi konusunda ölçülebilir katkılar sağlamak ya da sağlam bir altyapının oluşturulmasına zemin hazırlamak gibi bir

takım hedefler açıklamıştır (YEE, 2015d). YEE, kültürel diasporada elde ettiği bu güç ile Türkçe ve Türkoloji alanlarında kendisine alan açmak ve böylece yoluna daha emin adımlarla devam etmek istemektedir. Tablo 27 ve 28, YEE'nin Türkçe öğretimi ile Türkoloji vizyon ve hedeflerini göstermektedir.

Tablo 27: YEE'nin 2023 Türkçe Öğretim Vizyonu ve Hedefleri

Vizyon
<ul style="list-style-type: none"> • YETKM'ler vasıtasıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”ne dayalı olarak uluslararası dil öğretimi standartlarına göre genişleterek gerçekleştirmek. • Dil-kültür ilişkisi zemininde kültürler arası farkındalığı, paylaşımı artırmak ve geliştirmek. • Öğrencilere çağın gereklerine uygun pedagojik yöntem ve imkânlarla Türkçe öğretmek.
Hedef
<ul style="list-style-type: none"> • YETKM, Türkoloji Projesi ve web tabanlı uzaktan Türkçe öğretim sistemi aracılığıyla 100.000 kursiyerin Türkçe öğrenmesini sağlamak. • Kütüphane, merkez ve temsilciliklerin bulunduğu ülkelerde Türkçe öğrenen ve Türkiye hakkında çeşitli konularda çalışmalar yapan araştırmacılar için ortak bir otomasyon ağı ile bağlantılı e-kütüphanenin kurulmasını sağlamak. • YETKM'lerde her ortamda Türkçe uygulama yapabilecek zeminler oluşturmak amacıyla iyi derecede Türkçe bilen yerel elemanların istihdamını sağlamak. • Web tabanlı ve mobil uygulamalı tematik Türkçe sözlüğü oluşturmak. • Sosyal kulüpler ve mesleki Türkçe kurslarının, kursiyerlerin özel ihtiyaçlarına cevap verebilmesini sağlamak. • Dersliklerin modern standartlara uygun, ders araç ve gereçlerinin modern dil öğretim sisteminde kullanılacak akıllı tahtalarla uyumlu z-kitaplar hâlinde hazırlanmasını sağlamak ve öğrencilerin görsel duyularına hitap eden ders materyalleri geliştirmek. • 2023'e kadar Osmanlı tarihi coğrafyasında ve Avrupa'ya iş göçü sebebiyle yerleşmiş vatandaşların bulunduğu iki dilli eğitimin gerçekleştirilmesi gereken ülkelerde, Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak okutulması hususunda gerekli çalışmaları yapmak.

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi üzerine ihtiyacı karşılayacak düzeyde akademik yayınların yayımlanmasını sağlamak.
- Türkçe Öğretim Komitesi kurulması çalışmalarını tamamlamak ve bu komitenin alana yönelik yapacağı çalışmaları destekleyerek gerekli yayınların yapılmasını sağlamak.
- Tematik konulara göre (ticaret, ekonomi, tıp, hukuk vs.) iş Türkçesi kurslarının oluşturulmasını sağlamak.
- Modern pedagojik yöntemleri benimsemiş ve yabancılara dil öğretimi konusunda uzman ve tecrübeli okutmanlar yetiştirmek.

Kaynak: YEE, 2015d.

Tablo 28: YEE'nin 2023 Türkoloji Vizyonu ve Hedefleri

Vizyon
<ul style="list-style-type: none"> • Türkoloji sahasını; tarih, arkeoloji ve sanat alanlarını kapsayacak şekilde genişletmek. • Konusunda uzman kurumlarla iş birliği yaparak dünyada Türkoloji disiplinine seçkin bir yer kazandırmak.
Hedef
<ul style="list-style-type: none"> • Türkoloji İş Birliği Protokolü'nün bulunduğu ülke sayısını 60'a, üniversite sayısını 100'e çıkarmak. • Yerel Türkolog yetiştirilmesini sağlamak adına YÖK ve YTB ile iş birliği hâlinde Uluslararası Türkoloji lisans programları gerçekleştirmek. • Mevcut Türkoloji mezunlarının Türkiye'de uzun süreli Türkçe eğitimi almalarını sağlayarak ileriye dönük yerel Türkçe okutman havuzunu zenginleştirmek. • Osmanlı tarihi coğrafyasındaki üniversitelerin tarih bölümlerinde Osmanlı tarihi mirasının ders olarak okutulmasını sağlamak. • Değişik ülkelerde kurulmuş olan 50 adet Türkiye Kütüphanesinin sayısını 2023 itibarıyla 200'e çıkarmak. • Sürdürülmekte olan Türkçe Yaz Okulu programını 2023 yılında 100 ülkeden 2.023 katılımcı ile gerçekleştirmek. • Türkoloji bölümlerinde eğitim gören ilk 3'e girmiş başarılı öğrencilere eğitim-öğretim bursu tahsis etmek.

- 2023 yılına kadar Türkoloji İş Birliği Protokolü imzalamak suretiyle 60 ülkede mevcut Osmanlı yazılı mirasına yönelik projeler geliştirmek ve dünya kültür literatürüne katkı sağlamak.
- Türkoloji'ye yönelik olan mevcut ve yeni bilgileri e-ortama aktarmak.

Kaynak: YEE, 2015d.

2013 yılına kadar Balkanlar ve Orta Doğu, 2013 ve 2014 yıllarında da Avrupa'ya ağırlık veren YEE, 2023 Vizyonu çerçevesinde 2015 yılı itibarıyla Amerika kıtası, Sahra Altı Afrika ve Orta Asya'yı öncelikli bölge olarak belirlemiştir; Orta Doğu ve Balkanlarda düşük profilli bir yayılma politikası izleneceğini belirtmiştir (YEE, 2015d).

2016 yılında YEE; Karaçi, Lahor, Mogadişu ve Washington YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). YEE Başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş, kültürel diplomasi faaliyetlerini dil, kültür-sanat ve bilim-akademi olmak üzere üç ana eksen üzerinden yürütmekte olduklarını belirterek kültürel diplomasının teorik zemininin geliştirilmesi ve yenilikçi açılımları teşvik etmek üzere 2016 yılında "Kültürel Diplomasi Akademisi"ni (KDA) kurduklarını, saha çalışmalarını eğitim ve AR-GE çalışmalarıyla desteklediklerini ifade etmiştir (YEE, 2016a). Bu yıl iş birliği protokolleri kapsamında YEE; YTB ile Türkiye Bursları'na yönelik ortak çalışma alanlarında genel iş birliğini sağlamak (YEE, 2016b), MEB ile de Türkçe öğretiminde ortaklaşa faaliyetler gerçekleştirebilmek amacıyla iş birliği protokolü imzalamıştır (YEE, 2017a). Bu yıl Türk dili ve öğretimi üzerine düzenlenen bilimsel toplantılar kapsamında; Çok Dilliliğin Alman Eğitim Sistemindeki Geleceği: Türkçe ve Rusçanın Okullardaki Durumu (YEE, 2016b) ile Türkoloji Projesi kapsamında Budapeşte'de 11. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı gerçekleştirilmiştir. Kurultayda açıklamalarda bulunan YEE Başkanı Ateş,

Ülkemizin dostlarını artırmak ve sevenlerini çoğaltmak için giriştiğimiz yoğun kültürel diplomasi faaliyetlerinin en seçkin unsurlarından biri de hiç şüphesiz Türkçenin öğretilmesi meselesidir. Öyle ki, 2009 yılından bugüne Enstitülerimiz ile yaklaşık 26 bin öğrenci Türkçe öğrenmiştir. Hatta Enstitülerimiz dışında gerçekleştirilen kurslar, Enstitünün girişimleriyle yürütülen Türkçenin seçmeli ders olarak öğretimi ve Türkoloji Projesi kapsamında sağlanan desteklerle yaklaşık 45 bin öğrenci Türkçe öğrenmiş bulunmaktadır.

demiştir (YEE, 2016c). 2016 yılında gerçekleştirilen diğer faaliyetler ise şöyledir: 176 Türkoloji öğrencisinin katılımıyla Türkoloji Yaz Okulu programı gerçekleştirilmiş (YEE, 2016a), Türkiye Burslusu uluslararası öğrencilere yönelik 32 şehirde ve 48 sınav merkezinde TYS uygulanmış (YEE, 2016d), 46 ülkeden 540 uluslararası öğrencinin

katılımıyla Türkçe Yaz Okulu düzenlenmiş ve 2. Uluslararası Türkçe Bayramı kutlanmıştır (YEE, 2016e).

2017 yılında YEE; Dakar, Kiev, Moskova ve Tunus YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). YEE, 2017 yılında Türkçe öğrenmek ve Türkçesini geliştirmek isteyenler için A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerini içeren *Türkçe Öğretim Portalı*'nı hizmete sunmuştur. Ücretsiz olarak sunulan portal, 11 ay içerisinde Mısır, Suudi Arabistan ve Suriye başta olmak üzere 191 ülkeden 77.149 üye edinmiştir. Yine bu yıl YEE, *Türkiye Bilimsel ve Akademik İş Birliği Projesi*'ni (TABİP) hayata geçirmiştir. Bu proje ile Türkiye'nin sahip olduğu bilimsel birikim yurt dışına tanıtılırken yurt dışındaki birikim de Türk akademisyenlerin hizmetine sunulmuştur. Böylece YEE, kültürel diplomasinin yanında yumuşak gücün önemli araçlarından biri olan bilim diplomasisini de kullanmaya başlamıştır (YEE, 2017b). İş birliği protokolleri kapsamında bu yıl YEE, Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında iş birliği protokolü imzalamıştır. Protokol kapsamında TMV, imkânlar dâhilinde YEE'ye ait ya da anlaşması bulunan tüm kurum ve kuruluşlarda yürütülen eğitim ve kültür faaliyetlerine destek verecek, öğretmen ve tanıtım desteğinin yanında kendi personeline sağladığı eğitim, barınma gibi imkânlardan YEE personelini de yararlandıracaktır. Bu yıl gerçekleştirilen bir diğer önemli etkinlik ise Bükreş'te düzenlenen ve 144 bildirisinin sunulduğu 12. Uluslararası Büyük Türk Dil Kurultayı olmuştur (YEE, 2017c). YEE, 2018 yılı sonuna kadar gerçekleştireceği faaliyetlere yön vermek üzere *2017-2018 Stratejik Plan* hazırlamış ve yabancı dil olarak Türkçe başlığı için üç amaç ve dokuz hedef belirlemiştir (YEE, 2017d). Diğer yıllarda olduğu gibi bu yıl da 57 ülkeden 700 öğrencinin katıldığı Türkçe Yaz Okulu etkinliği gerçekleştirilmiş (YEE, 2017b); Türkçe Yaz Okulu kapsamında Hacettepe Üniversitesi iş birliğinde yürütülen Türkoloji Yaz Okulu'nun 136 öğrencisi sertifikasını almıştır (YEE, 2017e). Türkoloji Projesi kapsamında yurt dışına gönderilen öğretim elemanları için düzenlenen toplantıda konuşan YEE Başkanı Ateş, "Üniversitelerde görevlendirilen öğretim elamanlarımızın gidecekleri ülkede sadece derslerine girerek değil kültür elçisi görevini üstlenip kültürel diplomasi çalışmalarına katkıda bulunmaları ve ülkemizi her alanda temsil etmeleri gerekir." sözleriyle bir kez daha kültürel diplomasinin altını çizmiştir (YEE, 2017f).

2018 yılında YEE; Madrid, Manama, Meksiko, Melbourne ve Ramallah YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). YEE, 2018 yılında uygulamaya başladığı AB

Kültürlerarası Diyalog hibe programı ile AB ülkeleri ve Türkiye arasında kültürel bağları güçlendirmeye yönelik 100'den fazla faaliyeti desteklediğini açıklamıştır. 2017 yılında hizmete sunulan Türkçe Öğretim Portalı, bu yıl sonu itibarıyla 194 ülkeden 207.000 kullanıcı sayısına ulaşmıştır. Yine 2017 yılında hayata geçirilen TABİP'e 299.000 akademisyen ve 66.270 proje kaydedilmiş; yaklaşık 500 etkinlik, 750 akademik ve bilimsel haber ile 500 proje ve burs duyurusu bu proje kapsamında paylaşılmıştır. TABİP kapsamında yine bu yıl TÜBİTAK ve TUSAŞ ile iş birliği protokolü imzalanmıştır (YEE, 2018a). Bu yıl bilimsel toplantılar kapsamında; Polonya'da 114 bildirinin sunulduğu 13. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı (YEE, 2018b) ile 4. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kongresi düzenlenmiştir. Bununla birlikte 118 ülkeden 1.000 kişinin katıldığı Türkçe Yaz Okulu ve 33 ülkeden 150 öğrencinin katılımı ile Hacettepe Üniversitesi iş birliğinde 2018 Türkoloji Yaz Okulu gerçekleştirilmiştir (YEE, 2018a).

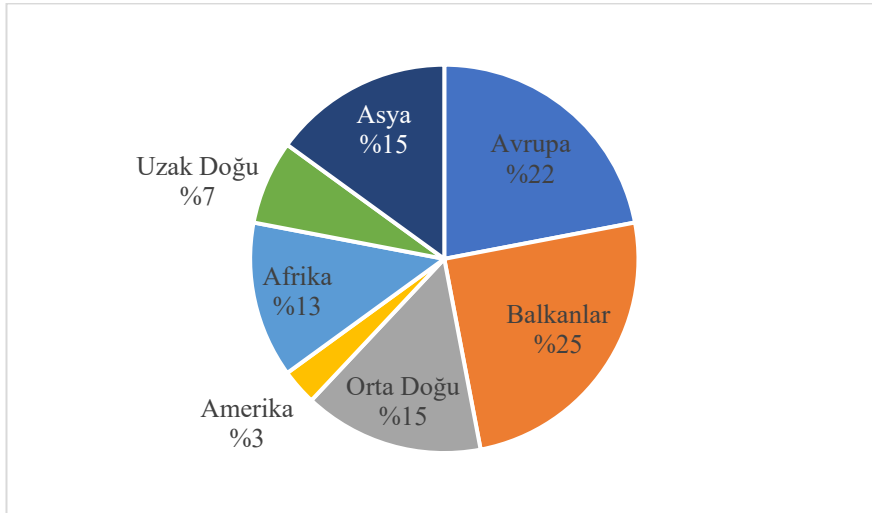
2019 yılında YEE; Dublin ve Seul YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir (YEE, 2020). 2018 yılında 207.000 kullanıcısı bulunan Türkçe Öğretim Portalı, 2019 yılı itibarıyla 194 ülkeden 328.000 kullanıcıya erişmiştir. 2018 yılında birçok çalışmaya imza atan TABİP, 2019 yılında etkisini artırmış ve 54 uluslararası akademik ve bilimsel etkinlik, 16 TABİP Lecture Series, 15 TABİP Fellows, 130 akademik ziyaret, 853 akademisyen ve bilim insanı ile birebir irtibat ile 48 ülkede faaliyet gerçekleştirmiştir. Yine bu kapsamda Türkiye ve Çin arasında bilim diplomasisini geliştirmek adına Bir Kuşak Bir Yol - Geleceğe Birlikte Yön Verelim Konferansı düzenlenmiştir. YEE'nin TABİP ile yürüttüğü çalışmalar sonrasında bilim diplomasisi kavramı ilk kez Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan *11. Kalkınma Planı*'nda yer almış ve YEE, bilim diplomasisini yapmakla görevli kurum olarak tanımlanmıştır. YEE, Türkoloji faaliyetleri kapsamında bu yıl; 2019-2020 eğitim-öğretim yılı için 20 misafir akademisyen, 20 öğretim ve 17 yerel akademisyen 17 ülkede 27 farklı üniversiteye gönderilmiş; Bakü'de 14. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı gerçekleştirilmiştir. Yine bu yıl; yurt dışında, hedef kitlesi "Uluslararası İlahiyat Programı Türkçe Öğretici Din Görevlileri" olan 127 katılımcıya eğitimci eğitimi programı uygulanmış ve yurt içinde de 8 katılımcı ile Uluslararası İmam Hatip Liselerindeki Öğretmenlere Türkçe Öğretim Programı hayata geçirilmiştir (YEE, 2019b). 2016 yılında kurulan Kültürel Diplomasi Akademisi, 2019 yılında 13 hafta süren bir program gerçekleştirmiş ve ilk mezunlarını bu yılda vermiştir

(YEE, 2019c). 2018 yılında 1.000 katılımcıyla gerçekleştirilen Türkçe Yaz Okulu, bu yıl 48 ülkeden 92 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir (YEE, 2019b).

2020 yılında YEE; Azez ve Pekin YETKM'lerin açılışını gerçekleştirmiştir. Bu yıl, koronavirüs etkisiyle tüm kurumlar gibi YEE de birçok faaliyetini çevrim içi platformlar aracılığıyla yapmak zorunda kalmıştır. Bu kapsamda Türkçe öğretim faaliyetleri çevrim içi olarak gerçekleştirilmiş, kursların yanı sıra A1'den C1'e kadar 111 ders videosu YEE YouTube kanalı üzerinden ücretsiz olarak servis edilmiştir. Yine TABİP kapsamında COVID-19 HUB isimli bir portal kurarak koronavirüs ile ilgili bilimsel içerikler üreten bilim insanlarını dijital bir platformda bir araya getirmiş ve onlarca konu başlığı altında yüzlerce makale ve analizi ücretsiz olarak servis etmiştir. 2017 yılında dijital olarak yayın hayatına başlamış olan Türkçe Öğretim Portalı, koronavirüs şartlarında ne kadar önemli bir çalışma olduğunu ortaya koymuş ve 66.000 yeni üyesi ile toplam kullanıcı sayısını 394.000'e çıkarmıştır. Türkoloji Projesi kapsamında bu yıl ilk defa yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde doktora yapan yabancı Türkologlara yönelik 16 farklı ülkeden 27 kişinin katılımıyla Türkoloji Kış Okulu gerçekleştirilmiştir. Türkçe Yaz Okulu ise koronavirüs sebebiyle bu yıl gerçekleştirilememiştir. Bilimsel toplantılar kapsamında ise 55. Avrupa Dil Sınavları Birliği (ALTE) Konferansı, YEE iş birliği ile gerçekleştirilmiş ve çokkültürlülüğün dil öğrenimindeki itici gücü vurgulanmıştır (YEE, 2020).

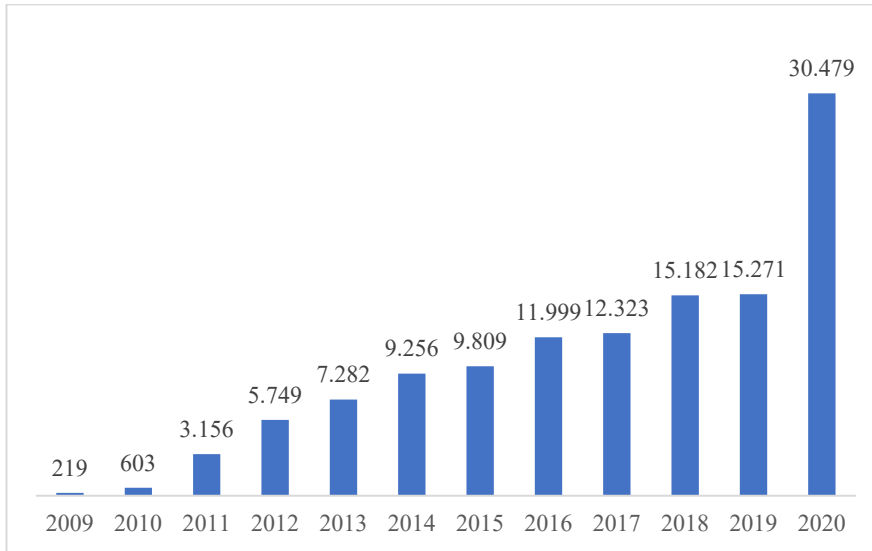
YEE'nin yayımladığı çok sayıda eseri de mevcuttur: Türkçe öğretim materyalleri kapsamında *Yedi İklim Türkçe Seti*, *Yedi İklim Türkçe Z-Kitap*, *Türkçe Öğreniyorum Seti*, *Çocuklar İçin Türkçe Seti*, *Kelime Öğretim Afişleri*, *Resimlerle Kelime Öğreniyorum*, *Yedi İklim Türkçe Konuşma ve Yazma Kitabı*, *Yedi İklim Türkçe Video Etkinlik Kitabı*, *Yabancılar İçin Türkçe Konuşma Kılavuzu*, *Çocuk Hikâyeleri Dizisi*, *Dede Korkut Hikâyeleri*, *Anadolu Hikâyeleri* ve *Türkçenin Sesi Yunus Emre Hikâyeleri* (YEE, 2022d); Türkoloji kapsamında *Türkoloji El Kitabı* (YEE, 2020); Kültürel Diplomasi Akademisi kapsamında ise *Kültürel Diplomaside Sınırların Dışında Düşünmek*, *Kültür ve Diplomasi*, *Aklım Oyunda Kaldı* (YEE, 2022e).

2020 Faaliyet Raporu'na göre YEE'nin 60 (YEE, 2020); resmî internet sitesinde ise 66 YETKM'i olduğu belirtilmekte fakat 55 tanesine yer verilmektedir (YEE, 2022f). 2020 Faaliyet Raporu'na göre YETKM'lerin bölgelere göre dağılımı Grafik 5'teki gibidir.

Grafik 5: YETKM'lerin Bölgelere Göre Dağılımı (2020)

Kaynak: YEE, 2020.

Kurulduğu 2009 yılından 2020 yılına kadar geçen sürede YEE; öğrenci sayılarında, daima yükselen bir grafik çizmiştir. YEE'nin uzaktan eğitim ve çevrim içi platformlarda gösterdiği gayretler neticesinde koronavirüs bu sayıyı azaltmamış, aksine YEE iki kat fazla öğrenci sayısına erişmiştir (bk. Grafik 6).

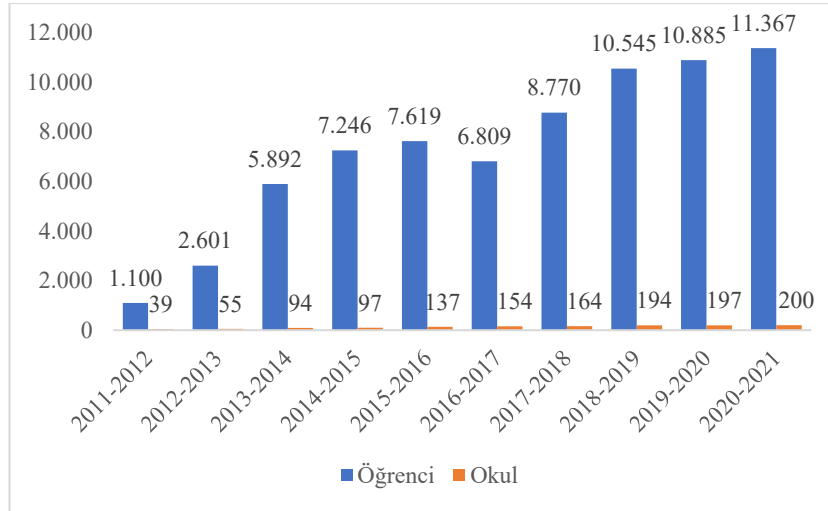
Grafik 6: Yıllara Göre YETKM'lerde Türkçe Öğrenen Öğrenci Sayısı

Kaynak: YEE, 2019b; YEE, 2020.

Not: 2020 yılında 9.801 öğrenci yüz yüze eğitim alırken 20.678 öğrenci çevrim içi eğitim almıştır.

2011-2012 eğitim-öğretim yılı ile birlikte hayata geçirilen Tercihim Türkçe Projesi ile seçmeli/zorunlu olarak Türkçe eğitimi alan öğrenci sayısı, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı hariç sürekli artış göstermiştir (bk. Grafik 7).

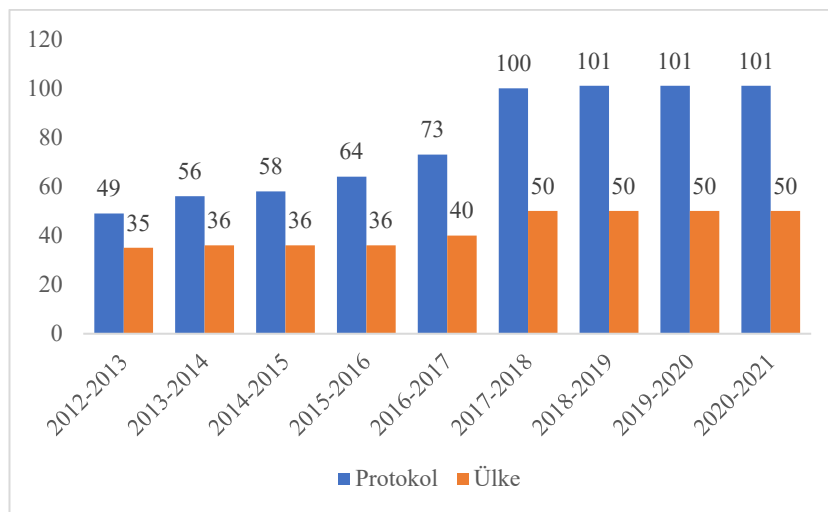
Grafik 7: Yıllara Göre Tercihim Türkçe Projesi Kapsamındaki Öğrenci ve Okul Sayıları

Kaynak: YEE, 2020.

YEE'nin, TİKA'dan devraldığı Türkoloji Projesi kapsamında çeşitli ülkelerle iş birliği protokolleri imzalanmış; yıllar içinde hem öğrenci hem de ülke sayısında istikrarlı bir grafik çizilmiştir (bk. Grafik 8).

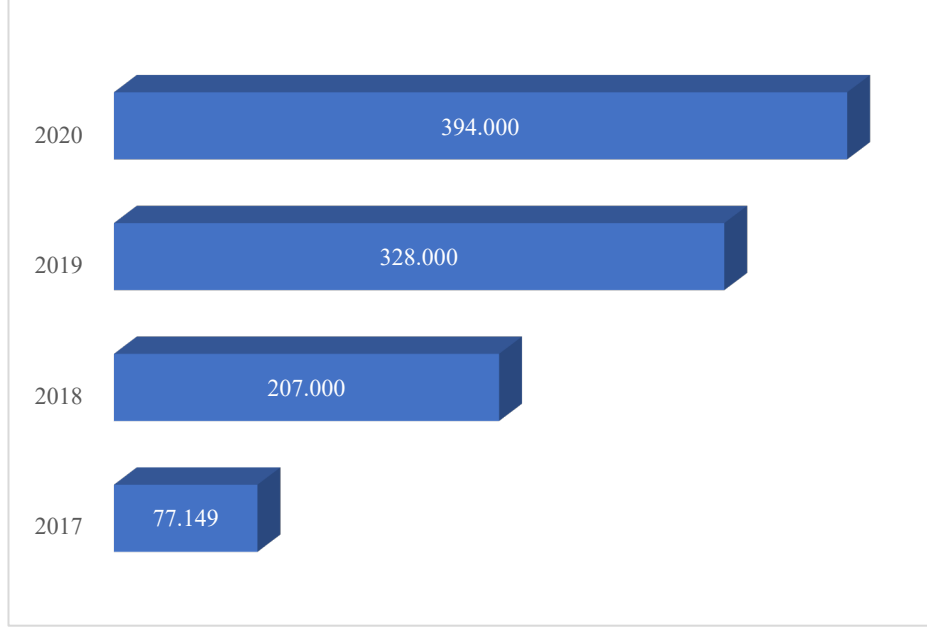
Grafik 8: Türkoloji Projesi Kapsamında İmzalanan Protokol ve Ülke Sayısı

Kaynak: YEE, 2020.

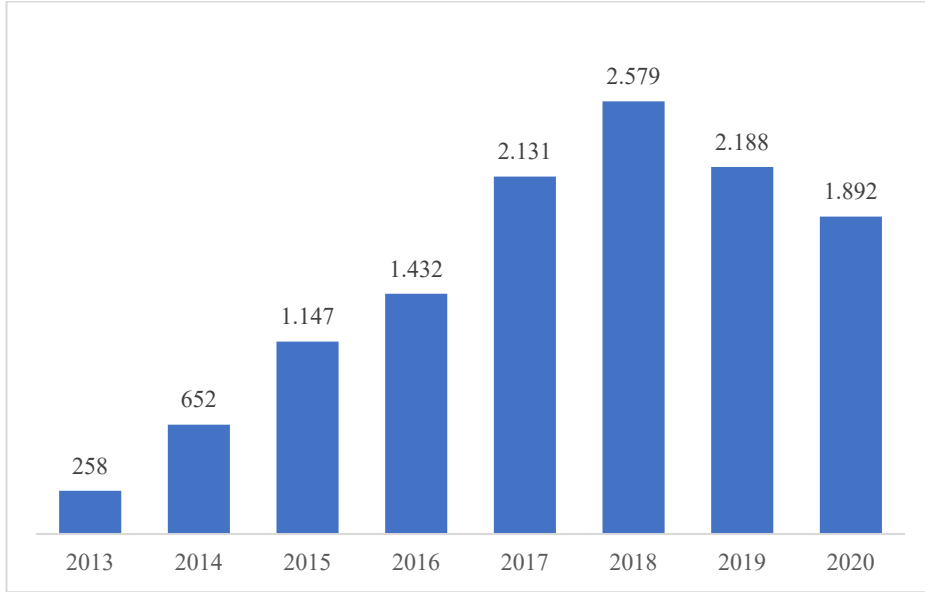
Çevrim içi ve ücretsiz olarak hizmete sunulan Türkçe Öğretim Portalı ile 2017-2020 yılları içerisinde Türkçe öğrenmek isteyenlere ulaşmada ciddi bir yol katedilmiştir. 77.149 üye ile başlayan proje, 2020 yılında 394.000 üyeye erişmiştir (bk. Grafik 9).

Grafik 9: Yıllara Göre Türkçe Öğretim Portalı Üye Sayısı

Kaynak: YEE, 2017b; YEE, 2018a; YEE, 2019b; YEE, 2020.

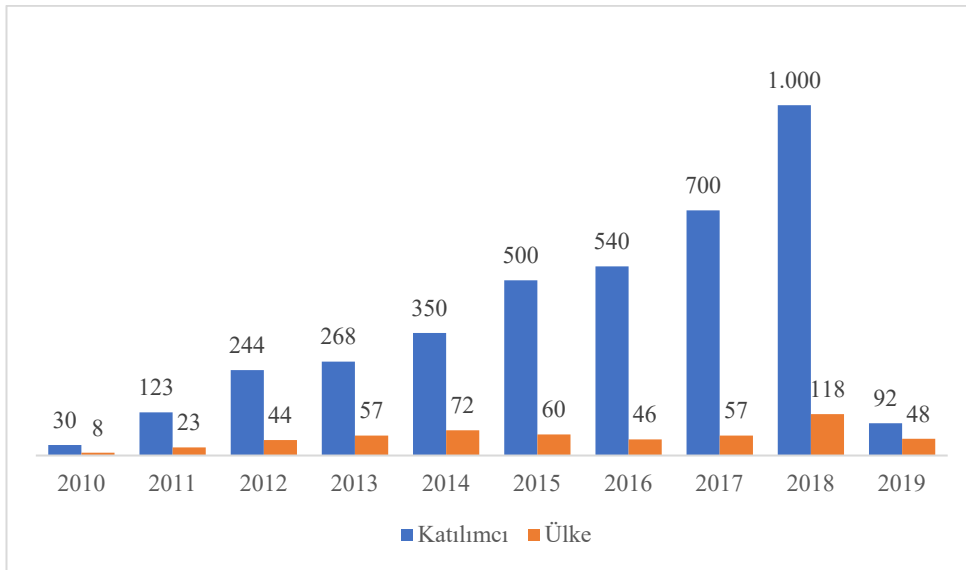
YEE'nin yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere yönelik başlattığı TYS, 2.579 katılımcı ile 2018 yılında en yüksek sayıya erişmiş, 2020 yılında gerçekleşen salgın sebebiyle bu sayı 1.892'ye düşmüştür (bk. Grafik 10).

Grafik 10: Yıllara Göre TYS Katılımcı Sayısı

Kaynak: YEE, 2020.

Not: Koronavirüs sebebiyle 2020 yılında yalnızca 2 sınav yapılmıştır.

2023 Vizyon Belgesi'nde, 100 ülke 2.023 katılımcı hedefinin konduğu Türkçe Yaz Okulu, 2018 yılında 1.000 katılımcıya erişmiş, 2019 yılında bu sayı 92'ye düşmüş, 2020 yılında ise koronavirüs sebebiyle etkinlik düzenlenememiştir (bk. Grafik 11).

Grafik 11: Yıllara Göre Türkçe Yaz Okulu Katılımcı ve Ülke Sayısı

Kaynak: YEE, 2019b.

3.6. YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (YTB)

22. Dönem Yasama Meclisi alıŐma döneminde, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarının araştırılması ve bu sorunlarının çözümü için Mecliste araştırma komisyonu kurulmuştur. Komisyonun hazırladığı rapor doğrultusunda 30 kurum temsilcisiyle kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri olan bir strateji belgesi oluşturulmuştur. Hazırlanan bu belge ile 66 proje üretilmiŐ ve bu projelerden biri olan Türk dünyasına yönelik idari ve siyasi bir kurumun kurulması fikri ile de Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (YTB) temelleri atılmıŐtır (Altınok, 2013).

Bahsi geçen strateji belgesi neticesinde YTB, 6 Nisan 2010 tarihli, 27544 sayılı *Resmî Gazete*'de yer alan 5978 sayılı ‘‘Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’’ ile kurulmuştur. Bu Kanun’un ilk maddesi, YTB’nin görev ve çalışma esaslarını belirlemektedir (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 2010):

(a) Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızla ilgili çalışmalar yapmak ve sorunlarına çözüm üretmek, (b) Soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla bu topluluklara yönelik faaliyetler yürütmek, (c) Avrupa Birliği çerçevesinde yürütölen projeler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca ölkemizde eğitim görmesi uygun görölenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ölkemize gelen öğrencilerin, ölkemizdeki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak.

Bugün YTB, iş ve işlemlerini ise 15 Temmuz 2018 tarihli ve 4 numaralı ‘‘Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’’nin 51. bölümü uyarınca yürütmektedir (YTB, 2021a).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, *YTB 2021 Faaliyet Raporu*’nda (YTB, 2021a), YTB’nin kültür ve eğitim faaliyetlerine yönelik Şu açıklamalarda bulunmuştur:

Tarihte karşılıklı yakın ilişkiler kurarak kadim bir kültürel mirası paylaŐtıĐımız kardeş toplulukları ‘‘kültür diasporası’’ olarak görmekte; onlarla sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri geliştirmek ve bağlarımızı güçlendirmek amacıyla her türlü proje ve faaliyeti de desteklemekteyiz. Kültürel diasporanın önemli bir diğer parçası da Şüphesiz uluslararası öğrencilerdir. Onlara yönelik uygulamaya koyduğumuz ve dünyanın en kapsamlı burs programı diyebileceğimiz ‘‘Türkiye Bursları’’ da yine YTB tarafından bir marka haline getirilmiştir. Türkiye Bursları kapsamında, 1992-2011 yılları arasında 136 ölkeden burslandırma yapılırken bu rakam 2012-2021 yılları arasında 178 öлке seviyesine kadar

çıkıştır. Her yıl ortalama 5.000 uluslararası öğrenciye burs imkânı sağlanmakta olup hâlihazırda dünyanın dört bir yanından 15.000'in üzerinde öğrenci Türkiye Burslusu olarak ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında eğitimine devam etmektedir.

Yine aynı raporda YTB Başkanı Abdullah Eren kültür ve eğitim faaliyetlerine yönelik şu açıklamalara yer vermiştir:

Kültürel değerlerin bir sonraki nesle aktarımı için üzerinde hassasiyetle durulan ana dil hâkimiyetinin tesisine “Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim”, “Anadolu Okuma Evleri” ve “Türkçe Eğitici Yetiştirme” gibi programlar ile devam edilmiştir. (...) Türkiye Bursları programına 2012’de 42 bin başvuru yapılmışken, 2021 yılında 178 farklı ülkeden 165 bin başvuru alınmıştır. Türkiye Bursları kapsamında lisans, yüksek lisans ve doktora alanlarında verilen bursların yanı sıra bünyesinde bulundurduğu farklı araştırma modülleri ve Türkçe dil eğitimiyle diğer ülkelerdeki akademisyenlere, araştırmacılara ve kamu personeline de destek verildiğini memnuniyetle ifade etmek istiyorum.

YTB’nin 2010 yılından 2021 yılına kadarki yayımlanmış olan faaliyet raporlarında; burslandırma, Türkçe eğitimi ve genel eğitim faaliyetlerine yönelik öne çıkan gelişmeler şöyledir:

Kurulduğu 2010 yılında YTB; hâlihazırda Türkiye’de öğrenim gören ve öğrenim görmek üzere Türkiye’ye gelecek olan yabancı öğrencilere yönelik politikaları belirleyen “Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulu”nu oluşturmuştur. Kurulun başlıca görevleri; genel politikaları, uluslararası öğrenci stratejisini; eğitim, öğretim ve sosyal amaçlı rehberlik hizmetlerini, yükseköğretim kurumları için kontenjan ve seçim esaslarını, Türkçe öğrenmek üzere Türkiye’ye gelecek öğrencilerin esaslarını, burs verilecek öğrenci sayısını, burs miktarını, barınma, iâşe ve diğer ödemeler ile tedavi giderlerine ilişkin esasları belirlemektir. Yine bu yıl, Strateji Belgesi Hazırlık Komisyonunun oluşturduğu taslak *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi*’nin sunumu yapılmış ve Kurula sunulmuştur. *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi*’nde, yabancı öğrenci hareketliliğinin; kamu diplomasisi, kültürel tanıtım, dış politika ve ekonomi alanlarına pozitif katkı sağlayacak bir anlayışla kavranması gerektiği ortaya konmuştur. Yabancı öğrencilerle ilgili politika ve faaliyetlerin geliştirilmesi doğrultusunda oluşturulmuş olan Yabancı Öğrenciler Daire Başkanlığı ise 2010 yılında çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir: Öğrencilerin burs ve sınavlara başvuru sürecinde yaşadığı çeşitli zorluklar ortadan kaldırılmış ve başvuru süreci basitleştirilmiş, TCS’ye yönelik uygulama hükümlerini içeren TCS Yönergesi YTB’nin Kuruluş Kanunu çerçevesinde yeniden düzenlenmiş, TCS’nin uygulandığı ülke sayısı 12’den 14’e çıkarılmış, sınav dili sayısı 2’den 14’e yükseltilerek ilk defa Türkiye’de hazırlanan sorular ilgili ülke diline çevrilmiş, Türkiye’de basılmış ve sınav güvenliği sağlanmıştır. Ayrıca TCS’de çevrim içi başvuru sürecine geçilmiş ve Devlet

Bursu kapsamında 42 ülke ve özerk cumhuriyette toplam 1.614 kontenjan, Hükûmet Bursu kapsamında 125 ülkeye toplam 1.929 kontenjan ve kendi imkânlarıyla öğrenim gören ancak finansal desteğe ihtiyaç duyan başarılı öğrencilere verilmek üzere 100 kişilik Himaye Bursu kontenjanı ayrılmıştır. Tüm bu çalışmalarla birlikte TCS'nin tanıtım kampanyası çerçevesinde afiş, kartpostal, web sitesi hazırlanarak basın ve yayın organlarında haber ve reklamlar yayımlanmıştır (YTB, 2010).

2010 yılında taslağı oluşturulup Kurula sunulan *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi*, 2011 yılında Kurul tarafından onaylanmıştır. Çift dillilik, ana dilde eğitim ve eğitime ilişkin çalışmalar kapsamında, Avustralya'nın ulusal müfredatına Türkçenin dâhil edilmesi yönünde çalışmalar yapılmış ve Avustralya'nın ilgili kurumlarınca Türkçe, ulusal müfredatta öğretilecek yabancı diller arasına katılmıştır. Almanya'nın çeşitli eyaletlerinde Türk dernekleri tarafından işletilen iki dilli (Almanca ve Türkçe) anaokulları incelenmiş ve eğitim uygulamaları hakkında bilgi alınmıştır. Yine YTB tarafından Okul Öncesi Eğitimde Çift Dillilik-Çok Kültürlülük Çalıştayı düzenlenmiştir. Büyük Öğrenci Projesi kapsamında öğrenci seçiminin yapıldığı TCS ile ilgili şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir: Kontenjan ve bölüm planlaması yapılarak burs miktarlarında %20-40 oranında artış sağlanmış, Türkiye'deki üniversitelerde ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmek isteyen yabancı uyruklu öğrencilere yönelik sınav YTB koordinasyonunda 14 ülkede ve 18 merkezde gerçekleştirilmiş, çeşitli ülke ve özerk bölgeler ile TCS yapılmayan yerlerde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi seçimi yapılmış, TÖMER eğitimini başarıyla tamamlayan Türkiye'deki üniversitelerde burslu olarak lisans düzeyinde öğrenim göreceklere yönelik 2011 Yurtiçi TCS gerçekleştirilmiştir. Yine bu yıl yabancı öğrencilere yönelik faaliyetler kapsamında şu çalışmalar yapılmıştır: Yabancı öğrencilere kamu kaynakları kullanılarak verilen bursların *Türkiye Bursları* adı altında yeniden yapılandırılması çalışmalarına başlanmış, yabancı öğrencilerin ödemekle yükümlü oldukları harç bedelinin alt limiti Türk öğrencilerle eşit olarak değiştirilmiş, Türkiye'de öğrenim görecektir yabancı öğrenciler için temel bilgiler içeren "Uluslararası Öğrenci Rehberi" hazırlanıp basılmıştır (YTB, 2011).

2012 yılında, Büyük Öğrenci Projesi kapsamında öğrenci seçiminin yapıldığı TCS kaldırılarak Türkiye Bursları adı altında yeniden yapılandırılmış ve akademik yeterlilik ile mülakata dayalı seçim sistemi oluşturulmuştur. Türkiye Bursları kapsamında bu yıl; 4 kategoride 22 burs programı oluşturulmuş, Türkiye Bursları Yönetmeliği hazırlanarak

“yabancı öğrenci” kavramı “uluslararası öğrenci” olarak değiştirilmiş, burs başvuruları çevrim içi olarak alınmaya başlanmış, üniversite ve bölüm seçenekleri genişletilerek burs miktarlarında %50-82 oranında artış sağlanmış ve çok kapsamlı bir tanıtım süreci gerçekleştirilmiştir. Yeni burs sistemi ile birlikte çevrim içi başvuru 41 bin, elden başvuru sayısı 1.174 olarak gerçekleşmiştir. Öğrenci mülakatları 49 ülke 70 şehirde 9.320 aday ile yüz yüze yapılmış ve 131 ülkeden 4.018 öğrenci Türkiye’de eğitim almak üzere seçilmiştir. Bu öğrenciler 45 şehirde 82 üniversiteye yerleştirilmiştir. Yine 2011-2012 döneminde TÖMER eğitimini tamamlayan 1.457 öğrencinin yerleştirme işlemleri yapılmış ve 2012 Türkçe Yaz Kursu’nun organizasyonu gerçekleştirilerek 62 ülkeden 1.200 başvuru alınmıştır. Başvuran öğrencilerden 440’ı yerleştirilmiştir.² 2012-2013 dönemi Türkçe muafiyet sınavı 680 öğrencinin katılımıyla 7 merkez şehirde 9 farklı dönemde gerçekleştirilmiştir. Yine bu yıl; toplantılar, organizasyonlar ve vatandaşlarla buluşma programları kapsamında Almanya’da Anadilim, Türkçem, Geleceğim konulu çalışmaya katılım; Hollanda ve Belçika’da Türkçe eğitim, anaokullarında çift dilli eğitim konularındaki mali ve idari destekler hakkında tanıtım; Yunus Emre Vakfı Türkoloji Çalıştayı’na katılım; Avustralya’da Türk Dili Öğreniminin Durumu ve Gelecekteki Yönelimi başlıklı çalışmaya katılım sağlanmıştır. Basım-yayın çalışmaları kapsamında ise Prof. Dr. Cemal Yıldız tarafından hazırlanan *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)* kitabı ile ana dili öğretiminin önemi vurgulanmıştır. Mali açıdan sağlanan desteklerin 10.709.192 TL’si eğitim ve burslara yönelik olmuş ve bu proje desteklerinden 64 ülkeden 4.750 öğrenci faydalanmıştır (YTB, 2012).

2013 yılında Türkiye Bursları kapsamında; uluslararası öğrenci sayıları, Türkçe öğretim merkezi varlığı vb. faktörler göz önüne alınarak şehir sayısı 49’dan 32’ye, üniversite sayısı ise özellikle lisansüstü düzeyde 65’ten 48’e indirilmiştir. Lisans düzeyinde 79 üniversite 984 bölüm, lisansüstü düzeyde ise 48 üniversite 567 bölüm tercihe sunulmuştur. Çin’e yapılan çalışma ziyareti kapsamında üniversiteler bünyesindeki 3 Türkçe Bölümü ve 1 Türkiye Araştırmaları Merkezi ziyaret edilmiş ve bilgi alınmıştır. Türkiye Bursları için bu yıl çevrim içi başvuru sayısı lisans ve yüksek lisans için toplam

² Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunun 17.09.2012 tarihli kararıyla yaz kurslarının Yunus Emre Enstitüsünce yürütülmesi kararlaştırılmıştır. 2013 ve 2014 yıllarında Türkçe Yaz Okulu, YTB’nin desteği ile Enstitü tarafından yürütülmüş olup Yunus Emre Enstitü ile varılan mütabakat ile 2015 yılına mahsus olmak üzere Türkçe Yaz Okulu’nun ikili anlaşmalardan doğan kısmının YTB tarafından uygulanması kararlaştırılmıştır (YTB, 2015a).

53.975 olmuş ve lisans için 57, lisansüstü için 49 ülkede toplam 11.183 öğrenci ile yüz yüze mülakat gerçekleştirilmiştir. 310 adaya Başarı ve Destek Bursu, 36 araştırmacıya ise Araştırma Bursu tahsis edilmiştir. Türkçe eğitimi alacak olan 2.160 öğrencinin TÖMER yerleştirmeleri yapılmıştır. 2012-2013 döneminde Türkçe hazırlık eğitiminde başarılı olan öğrenciler için Yunus Emre Enstitüsü ile birlikte 265 uluslararası öğrenciye Türkçe Yaz Kursu programı düzenlenmiştir. Uluslararası öğrencilere yönelik sosyal-kültürel faaliyetler kapsamında; Antalya’da 41 TÖMER şubesi temsilcisi ile akademisyenlerin ve kamu kurumu yetkililerinin katılımıyla Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi Çalıştayı gerçekleştirilmiş ve 200 öğrenciye yönelik Ankara Türkçe Hazırlık Programı hayata geçirilmiştir. Kültürel-sosyal iş birliğinin geliştirilmesi ve tarihî mirasın korunması çalışmaları kapsamında; Kırgızistan, Kazakistan, Moğolistan, Tacikistan ve Pakistan’dan toplam 185 öğrenciye 1 yıl süreyle Türkiye’de dil ve kültür eğitimi verilmesine başlanmış, Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Bursu başvuruları alınarak adayların üniversite-bölüm yerleştirmeleri yapılmıştır. Bu yıl, mali açıdan sağlanan desteklerin %50’si olan 9.960.925 TL, eğitim ve burs kapsamında kullanılmış ve bu proje desteklerinden 64 ülkeden 10.963 öğrenci faydalanmıştır (YTB, 2013).

2014 yılında Türkiye Bursları kapsamında; 2.000’in üzerinde bölüm ve programın öğrenci tercihinə sunulmasına karar verilmiş; lisans programları için 166 ülkeden 45.581, lisansüstü programları için 176 ülkeden 36.164 başvuru olmak üzere toplam 176 farklı ülkeden yaklaşık 82 bin başvuru gerçekleşmiştir. Başvurular sonucunda 10.000 aday mülakata davet edilmiş ve lisans için 1.563, lisansüstü için 1.961, toplamda 3.524 öğrenci burs almaya hak kazanmıştır. Yine bu yıl başarılı Suriyeli öğrencilere yönelik yeni bir proje gerçekleştirilmiş ve “Proje Bursları” adı altında 1.026 Suriye uyruklu uluslararası öğrenci burslandırılmıştır. Başarı ve Destek Bursu programları için 3.325 başvuru alınmış ve 40 adaya burs sağlanmıştır. Yunus Emre Enstitüsü ile ortaklaşa gerçekleştirilen Türkçe Yaz Okulu için 3.437 başvuru gerçekleştirilmiş ve 315 uluslararası öğrenci katılmaya hak kazanmıştır. İstanbul’da; Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK Başkanlığı ve Yunus Emre Enstitüsü ile birlikte 38 Türkçe Öğretim Merkezi temsilcisinin katılımıyla 2. Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi Çalıştayı gerçekleştirilmiştir (YTB, 2014). Bu çalıştay sonucunda ortaya çıkan çözüm önerileri beş başlık altında sıralanmıştır: yabancı dil olarak Türkçe eğitiminin standartlaştırılmasına, materyallere ve merkezlerin imkânlarına, akreditasyon ile ölçme ve değerlendirmeye ilişkin öneriler; yabancı dil olarak Türkçe

öğretimi alanında uzman yetiştirilmesi ve Türkçe eğitim merkezlerinin statüsü (YTB, 2015a). Yine bu yıl Uluslararası Öğrenciler Akademisi programı geliştirilmiş ve 11 ilde 2.300 öğrenci katılmıştır. YTB'nin bu yıl içinde gerçekleştirdiği diğer faaliyetler ise şöyledir: 16-22 yaş aralığındaki yurt dışında yaşayan vatandaşların çocuklarını kapsayan Türkiye ve Türkçe temalı Türkiye gezileri projelerine destek vermek amacıyla Gençlik Köprüleri programı başlatılmıştır. Yurt dışında yaşayan toplumumuzun, buldukları ülkelerin eğitim, kültür ve akademik hayatlarına katılımlarını ve başarılarını desteklemek üzere Yurtdışı Vatandaşlar Bursları (YVB) programı hayata geçirilmiştir. Kültürel-sosyal iş birliğinin geliştirilmesi ve tarihî mirasın korunması çalışmaları kapsamında; 2013-2014 akademik yılında 806 Suriye uyruklu öğrenciye eğitim katkısı sağlanmış, Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinin akademik koordinatörlüğünde; UNICEF ve AFAD'ın da desteğiyle Türkçe kursları düzenlenmiş ve barınma merkezlerinde ikamet etmekte olan Suriyeli öğrenciler için yükseköğrenime yönelik Türkçe eğitim programı 2.046 lise mezunu öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Sosyal, kültürel ve bilimsel çalışmaların desteklenmesi kapsamında ise Asya'nın Yıldızlarını Türkiye'de Yetiştirme Projesi gerçekleştirilmiş, Orta Asya ve Rusya'dan çoğunluğunu üniversite mezunlarının oluşturduğu toplam 386 öğrenci, Türkiye'de 1 yıl süre ile çeşitli eğitimlere tabi tutularak 3 ay Türkçe kursu almıştır (YTB, 2014). İlki düzenlenen 1. Türkçe Atölyesi kapsamında Edirne'de 75 soydaş öğretmene Türkçe eğitimi verilmiştir (Hudut Gazetesi, 2014). Yurt dışından gelen akademisyen, diplomat ve kamu görevlisine İstanbul'da Türkçe eğitiminin verildiği bu yıl ilk defa gerçekleştirilen Türk Dili Burs Programı'na 15 ülkeden 15 kursiyer katılmıştır (YTB Bülten, 2015). İdari ve mali destekler kapsamında bu yıl sağlanan desteklerin yaklaşık olarak %65'ini eğitim ve kültürel etkinlik temalı projeler oluşturmuştur (YTB, 2014).

2015 yılında Türkiye Bursları kapsamında; 182 ülkeden 155.000 kayıt yapılmış ve 13.000 aday ile 123 ülke ve merkezde yüz yüze mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlar sonucunda 5.366 öğrenci burs almaya hak kazanmıştır. Türkiye'de öğrenim gören ve başvuru yapan 3.013 öğrenciden 400'ü Başarı ve Destek Bursu, 76 uluslararası araştırmacı arasından 11 aday Araştırma Bursu almıştır. 2015 yılında ilk defa uygulanan Sanat ve Spor Burs Programı'ndan ise 25 sanatçı ve 5 sporcu faydalanarak Türkiye'de okumaya hak kazanmıştır. 2015 yılında 1.000 Suriyeli öğrenci burslandırılmıştır. YTB'nin 2015 yılında burslu Suriyeli öğrenci sayısı yaklaşık 2.000 olmuştur. Yine

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile ortaklaşa yürütülen DAFİ Burs Programı kapsamında 70 Suriyeli öğrenciye bu burs tahsis edilmiştir. Kültürel ve sosyal çalışmalar kapsamında; 2014 yılında olduğu gibi bu yıl da Suriyeli misafirlerin ikamet etmekte olduğu AFAD'a bağlı 10 il ve 21 kampta 2014-2015 İleri Düzey Türkçe Eğitim Programı düzenlenmiş ve 1.300 öğrenci katılmıştır. 3 yıldır uygulanan bu programdan toplam 4.448 öğrenci faydalanmıştır. 2014 yılında hayata geçirilen YVB için 21 ülkeden başvurular alınmış; yüksek lisans 11, doktora 23 ve doktora sonrası 17 olmak üzere 51 kişi burslandırılmıştır. Yine Çift Dilli Eğitimi Destek Programı, Eğitim ve Akademik Destek Programı ve Kültürel Çalışmalar Destek Programı kapsamında Türkçe eğitimi ile çeşitli eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. İş birliği ve etkileşim çalışmaları kapsamında; Edirne'de 2. Türkçe Atölyesi yapılmış ve bu sene Yunanistan'dan 6, Bulgaristan'dan 40, Kosova'dan 14, Moldova'dan 18, Makedonya'dan 6 olmak üzere 84 öğretmene Türkçe eğitimi verilmiştir. Akademik ve mesleki rehberlik ile sosyal ve kültürel rehberlik çalışmaları kapsamında ise 102 uluslararası öğrencinin katıldığı Osmanlı Dünyası Bahar Okulu gerçekleştirilerek Osmanlı Türkçesi eğitimi verilmiş, 2015 Türkçe Yaz Okulu-Edirne programı kapsamında 11 farklı ülkeden 30 öğrenci eğitim almış, 275 uluslararası öğrencinin katıldığı Bolu Yaz Kampı gerçekleştirilmiş, 60 ülkeden 500'e yakın öğrencinin katıldığı 1000 Yılın Sesi Türkçe Bayramı kutlanmış, Türkiye Burslusu öğrencilerin kendi ülkelerindeki Yunus Emre Enstitülerinde Türkçe öğrenmesini hedefleyen Yerde Türkçe ve Oryantasyon Programı için Yunus Emre Enstitüsü ile YTB arasında protokol imzalanmış ve 15 Yunus Emre Enstitüsü Merkezinde Türkiye Bursları'na hak kazanan 216 öğrenciye Türkçe kursu verilmiş, Hacettepe Üniversitesi iş birliğinde 1. Uluslararası Öğrenciler Sosyal Bilimler Kongresi gerçekleştirilmiş ve bu kongrede 50 üniversite 33 farklı ülkeden 100 uluslararası öğrenci bildiri sunmuş, 16 şehirde yürütülen Uluslararası Öğrenciler Akademisi programlarına 4 binin üzerinde uluslararası öğrenci katılmış ve Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi ile Uluslararası Öğrenciler Kültürel Sosyal Rehberlik programları kapsamında uluslararası öğrencilerin Türkçe eğitimi ile çeşitli eğitim çalışmaları desteklenmiştir (YTB, 2015b). 2014 yılında Türk Dili Burs Programı olarak adlandırılan ve 2015 yılında Kamu Görevlileri ve Akademisyenler Türkçe İletişim Programı olarak adı değiştirilen KÂTİP'e bu yıl, 26 ülkeden 26 kursiyer katılmış ve 9 ay süreyle Türkçe eğitimi almıştır (YTB Bülten, 2015).

Tablo 29: 2012-2015 Arası Türkçe Öğretim Merkezi ve Öğrenci Sayısı

Yıl	Türkçe Öğretim Merkezi Sayısı	İl	Öğrenci Sayısı
2012	21	19	1.809
2013	32	24	2.005
2014	38	24	2.294
2015	48	35	2.860
Toplam	8.968 Öğrenci		

Kaynak: YTB, 2015a.

2016 yılında Türkiye Bursları kapsamında; 182 ülkeden 155.000 başvuru alınmış, 172 ülkeden 95.000 başvuru onaylanmış ve 9.300 aday ile 114 ülke ve merkezde yüz yüze mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlar sonucunda lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde 4.000'in üzerinde öğrenci burs almaya hak kazanmıştır. Yunus Emre Enstitüsü iş birliği ile gerçekleştirilen Türkçe Yaz Okulu Edirne-2016 programına; Yunanistan, Belçika, Hindistan, Hırvatistan, Polonya, Arnavutluk, Macaristan ve Küba'da Türkoloji eğitimi gören öğrenciler katılmış ve program 5 hafta sürmüştür. Türkiye Bursları'nı kazanan her uluslararası öğrenciye kazandığı il ve üniversitede 1 yıllık Türkçe eğitimi verilmektedir. Buna göre bu yıl, 48 üniversite ile Türkiye Burslususu Uluslararası Öğrencilere Türkçe Hazırlık Eğitimi Verilmesine İlişkin Protokol imzalanmış ve yaklaşık 3.000 öğrenci, 32 il ve 48 farklı Türkçe öğretim merkezinde toplam 960 saatlik Türkçe hazırlık eğitimi görmüş akabinde öğrenciler arasında standardı sağlamak ve sınav kalitesini üst seviyeye çekmek amacıyla Türkçe Yeterlik Sınavı gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte uluslararası öğrencilerin öğrenim görecekları bölümlere hazır bulunmaları amacıyla 160 saat Akademik Türkçe eğitimi verilmiştir. 2015 yılında Yunus Emre Enstitüsü ile imzalanan protokol gereğince 2016 yılında da uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerindeki Yunus Emre Enstitülerinde A1 seviyesinde Türkçe öğrenmesini hedefleyen Yerde Türkçe ve Oryantasyon Programı gerçekleştirilmiştir. Uluslararası öğrencilere yönelik olarak hazırlanan programlar kapsamında; 5.000 öğrencinin katılımıyla Uluslararası Öğrenciler Akademisi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinde 114 genç akademisyenin bildiri sunduğu 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, toplam 56 öğrencinin katıldığı ve Osmanlı Türkçesi eğitiminin de verildiği

Osmanlı Dünyası Bahar Okulu gerçekleştirilmiştir. Yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik faaliyetler kapsamında; yurt dışında yaşayan Türk gençlerine yönelik 50 kurum ile anlaşmanın yapıldığı Türkiye Stajları Programı ile 1 aylık staj imkânı sunulmuş, programın amaçlarından birinin de yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin Türkçe bilgilerini artırmak olduğu ifade edilmiştir. 2014-2015 yıllarında olduğu gibi 2016 yılında da YVB programı ile 11'i yüksek lisans, 23'ü doktora, 17'si doktora sonrası olmak üzere toplam 51 adaya burs desteği sağlanmıştır. Soydaş ve akraba topluluklara yönelik faaliyetlerde ise eğitim ve kültür projeleri ile 39 farklı ülkeden 520 öğrencinin dil, din ve kültür eğitimi kapsamında 1 yıllık eğitim amacıyla ülkemize getirilmeleri amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak kültürel değişim ve eğitim programları, konferans, panel, sempozyum düzenlenmiş; sosyal, kültürel ve bilimsel çalışmalar desteklenmiştir (YTB, 2016).

2017 yılında burslandırma çalışmaları kapsamında; Türkiye Bursları için 163 ülkeden 106.550 başvuru alınmış ve 15.051 bursiyer adayıyla yapılan mülakat sonucunda 5.378 öğrenci burslandırılmıştır. Bununla birlikte kamu görevlileri ve akademisyenler için oluşturulan burslar kapsamında; YVB çatısı altında 40 kişiye Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursu (YVAD) verilmiş, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına ana dilleri olan Türkçeyi öğretecek öğreticileri yetiştirmek üzere Sakarya Üniversitesi iş birliğinde Türkçe Öğretimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı hazırlanmış ve 17 öğrenci burslandırılarak eğitime başlamıştır. Ayrıca KÂTİP çerçevesinde 15 kişiye ve Akademik İşbirliğini Teşvik Eden Araştırma Bursları çerçevesinde de 14 kişiye burs tahsis edilmiştir. Yine bu yıl, Suriyeli 40 yükseköğrenim öğrencisine akademik danışmanlık ile Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı kapsamında 1.716 Suriyeli sığınmacıya İleri Düzey Türkçe Eğitimi verilmiştir. Türkçe eğitime yönelik olarak bu yıl; Türkiye Bursları'nın stratejik amaçları arasında yer alan Türkçenin dünya dili olarak yaygınlaştırılması kapsamında 2.300 bursiyer Türkçe hazırlık programına katılmış, destekleyici Türkçe programları çerçevesinde öğrenciler 160 saatlik Akademik Türkçe eğitimi olmak üzere toplamda 960 saatlik Türkçe hazırlık eğitimi görmüştür. Hafta Sonu Okulları Destek Programı ile 9 ülke 57 sınıfta, 1.240 öğrenciye 10.188 saat Türkçe ve Türk kültürü eğitimi verilmiş, Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı (EİKGP) vasıtasıyla hafta sonu okullarına da destek verilmesi kararlaştırılmış, Türkçe oyun gruplarının ve çift dilli anaokulu sınıflarının yaygınlaştırılması amacıyla Almanya,

Hollanda ve Avusturya'dan sivil toplum kuruluşları desteklenmiş, Türkçe eğitimi vermeleri için 4 Senegalli eğitime 9 aylık dil eğitimi verilmiş, 13-16 yaş arası 53 Bulgaristanlı öğrencinin katılımı ile Türkçe derslerinin de verildiği Bulgaristan Gençlik Eğitim ve Kültür Programı Projesi yapılmış, Artuklu'dan Irak'a Ortak Kültürün İzinde Projesi ile Irak'tan 25 kişiye dil, tarih ve edebiyat atöyle çalışmaları verilmiş ve ortak müfredat çalışmaları yapılmış, Bosna Hersek'te Türkçe Kardeşliği Projesi ile 15 kişiye 11 günlük Türkçe Konuşma Pratiği dersleri verilmiş, İstanbul Pencab Liderlik Programı ile 25 Pakistanlı öğrenciye Türkçe kursu verilmesine başlanmıştır, 56 katılımcıya sahip Osmanlı Dünyası Bahar Okulu'nda Osmanlı Türkçesinin de aralarında yer aldığı 24 haftalık eğitim verilmiş, Ankara ve İstanbul'da olmak üzere Türkçe Dil Bilgisi ve Kullanım Düzeylerinin Araştırılması konulu iki çalıştay gerçekleştirilmiştir, Eğitim ve Kültür Projesi çerçevesinde 39 ülkeden 520 gence 1 yıllık dil, din, kültür eğitimi verilmiş ve 160 kişinin katıldığı YTB Türkiye Stajları Programı gerçekleştirilmiştir. Yine bu yıl, "Bir Çocuk İki Dil" Müfredat Geliştirme Çalışması Kapsamında Yurtdışında Çift Dilli Eğitim Çalıştayı düzenlenmiş ve 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi bu yıl İstanbul Medeniyet Üniversitesinde düzenlenerek 100 bildiri sunulmuştur (YTB, 2017).

2018 yılında burslandırma faaliyetleri kapsamında; Türkiye Bursları için 154 ülkeden 132.500 burs başvurusu alınmış, 87 ülke ve merkezde 13.360 aday ile mülakat yapılmış ve 4.660 aday burs almaya hak kazanmıştır. 2017 yılında 14 kişinin faydalandığı Akademik İş Birliğini Teşvik Eden Araştırma Burslarından 2018 yılında 41 kişi faydalanmıştır (YTB, 2018). Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl da Suriyelilere yönelik İleri Düzey Türkçe Eğitimi verilmiş ve 4.356 Suriyeli bu eğitimlerden faydalanmıştır. 2018 yılı itibarıyla bu eğitimlerden faydalanan Suriyeli öğrenci sayısı 12.252 olmuştur (YTB, 2017). Bu yıl YVAD kapsamında 115 aday başvuru yapmış, 72 aday ile yapılan mülakatlar sonucu 9 doktora ve 20 yüksek lisans öğrencisi burslandırılmıştır. 2017 yılında tezsiz olarak Sakarya Üniversitesinde açılan Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı bu yıl Antalya Akdeniz Üniversitesi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi iş birliğinde tezli olarak açılmış ve 27 öğrenci burs almaya hak kazanarak eğitimlerine başlamıştır. Türkçe hazırlık programı çerçevesinde 2018 yılı itibarıyla YTB'nin 63 üniversite ile aktif protokolü bulunmaktadır ve 1.850 bursiyer de bu programlara katılmıştır.

Destekleyici Türkçe programları kapsamında bursiyerlere 160 saat Akademik Türkçe eğitimi olmak üzere toplamda 960 saat Türkçe hazırlık eğitimi verilmiş ve Akademik Türkçe eğitiminden 3.800 bursiyer faydalanmıştır. Yine bu yıl Kayseri’de Akademik Türkçe çalıştay düzenlenmiş, *akademik Türkçe ders kitapları* hazırlanması için Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezine 60.000 TL tutarında destek verilmiştir. Ayrıca Destekleyici Türkçe programları için hazırlanan *Türkçeye Yolculuk-Musa Serisi* kitaplarının basılıp Türkçe öğretim merkezlerine dağıtılması için 48.000 TL; 52 Türkçe öğretim merkezinde kullanılmak üzere Osmangazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezine *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Konuşma ve Yazma Kulüp Çalışmaları-B2* ve *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Konuşma ve Yazma Kulüp Çalışmaları-C1* kitaplarının hazırlanıp dağıtılması için de 94.000 TL ödenek ayrılmıştır. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlere yönelik Türkçe, tarih, dinî değerler eğitimi ve kültür sanat derslerinin verildiği *Anadolu Hafta Sonu Okulları Proje Destek Programı* kapsamında 61 proje desteklenmiş ve yurt dışında faaliyet gösteren STK’lere 2.979.751,89 TL destek sağlanmıştır. Yine yurt dışında yaşayan çocukların hem ülke dilinde hem de ana dillerinde yetkinlik kazanmaları amacıyla okul öncesi çift dilli eğitimin teşvik edilmesi ve 0-3 ila 3-6 yaş arası çocukların Türkçelerini geliştirmeleri için oyun gruplarının oluşturulması amacıyla Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Programı oluşturulmuş ve 23 proje kapsamında yurt dışında faaliyet gösteren STK’lere 604.162,50 TL destek sağlanmıştır. Yurt dışında yaşayan gençlere yönelik olarak gerçekleştirilen faaliyetlerden bir diğeri de *Anadolu Okuma Evi*’dir. Anadolu Okuma Evi’nin amacı, yurt dışında Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde Türkçe kütüphaneler oluşturmak ve var olan kütüphaneleri zenginleştirmektir. Bu kapsamda 2018 yılında Almanya’da 2, Fransa’da 1, Belçika’da 1 ve Hollanda’da 1 adet olmak üzere toplam 5 Anadolu Okuma Evi açılmıştır. Ayrıca Avustralya’ya Göçün 50. Yılı Programı çerçevesinde Avustralya’da 2 tane Anadolu Okuma Evi hizmete sunulmuştur. 2016 yılından bu yana sürmekte olan YTB Türkiye Stajları programından bu yıl 12 farklı ülkeden 77 öğrenci faydalanmıştır. Türkçe eğitiminin verildiği diğer YTB destekli program ve projeler ise şöyledir: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen 4. Türk Dünyası Gençler Yaz Okulu, Balkanlar Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından yürütülen ve 100 kişinin katıldığı Balkan Gençliği Eğitim ve Kültür Programı; Irak, Ürdün, Lübnan ve Filistin’den lise

çağındaki toplam 48 öğrencinin 45 gün süreyle 120 saatlik Türkçe dil eğitimi aldığı Medeniyetin Gençleri Türkiye Buluşması. Bununla birlikte Lübnan, Ürdün, Irak ve Filistin'deki 10 şehirdeki 17 Türkçe dil eğitimi veren merkeze 5.480 Türkçe dil eğitimi kitabı, 178 Türkçe sözlük ve 42 eğitim afişinden oluşan eğitim materyal desteği sağlanmış; Uluslararası Öğrenci Akademisi yeniden yapılandırılarak bu çatı altında Türkiye Söyleşileri, Giriş Seminerleri, İhtisas Seminerleri ve Spor-Sanat Programları düzenlenmiş, 4.sünün yapıldığı Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi bu yıl 46 ülkeden 100 araştırmacının katılımıyla Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde gerçekleşmiştir (YTB, 2018).

2019 yılında burslandırma çalışmaları kapsamında; Lisans Burs Programı ve Lisansüstü Burs Programı'nın içinde yer aldığı uzun dönem; Başarı Bursu, Araştırma Bursu ve KÂTİP'in içinde yer aldığı kısa dönem burs programlarına devam edilmiştir. Ayrıca çeşitli içeriklerde 6 adet ortak burs programı gerçekleştirilmiştir. Türkiye Bursları çerçevesinde bu yıl 167 ülkeden 146.600 başvuru alınmış, 10.815 aday ile yüz yüze mülakat gerçekleştirilerek uzun dönem burs programları için 4.183 aday burslandırılmıştır (Türkiye Bursları, 2019). Türkiye Bursları programı haricinde yükseköğrenimlerini kesintisiz ve başarılı bir şekilde sürdürebilmeleri adına Suriye uyruklu 8.500 öğrenciye harç desteği sağlanmıştır. Kısa dönem burs programları çerçevesinde ise KÂTİP için 22, Araştırma Bursu için 30, Başarı Bursu için 213 kişiye burs tahsis edilmiş ve kısa dönem burslarının 37'si doğrudan dil kursuna yönelik olmuştur. Önceki yıllarda olduğu gibi YVB kapsamında Tez ve Araştırma Bursları, Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bursu, Fuat Sezgin Üstün Başarı Ödülleri ve Lise Bitirme Başarı Ödüllerinden 106 öğrenci 1 yıl süreyle yararlanmıştır (YTB, 2019a). Ayrıca 2019 yılında Uluslararası Öğrenciler Akademisi, Giriş Seminerleri ve İhtisas Programları başlıkları altında 9 farklı şehirde düzenlenmiş ve 3.000 başvuru yapılmış; Suriyelilere yönelik Türkçe öğretimi programından 2.094 öğrenci mezun olmuş ve 5. Sosyal Bilimler Kongresi 400 katılımcı, 108 bildiri sunumu ile Karadeniz Teknik Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir (Türkiye Bursları, 2019). Yurt dışı vatandaşlara yönelik faaliyetler kapsamında YTB Türkiye Stajları'na 144 yurt dışında yükseköğrenim gören genç katılmış; yurt dışında yaşayan gençlerin Türkçe ifade yeteneklerinin pekiştirilmesi, ana dil farkındalıklarının oluşması ve hitabetlerinin güçlenmesi amacıyla düzenlenen YTB Sosyal Girişimcilik ve İletişim Eğitimlerine

(SOGİL) 120 genç katılmış, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı (CDEDP) çerçevesinde 36 proje desteklenmiş ve 1.080 katılımcı istifade etmiş, Anadolu Haftasonu Okulları (Türkçe Saati) Destek Programı ile 201 projeye destek verilmiş ve 11.355 katılımcı faydalanmış, 2018 yılında başlatılan Anadolu Okuma Evi ile Türkçe kaynaklara erişimlerinin kolaylaştırılması ve yurt dışında yaşayan gençlerin Türkçeyi unutmamaları için 7 ayrı ülkede toplam 30 kütüphane açılmıştır. 2017 yılında başlatılan ve 2018 yılında kapsamı genişletilen *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Burslu Yüksek Lisans Programına (YLP)* bu yıl 20 öğrenci kabul edilerek burslandırılmıştır. Ayrıca Uluslararası İlahiyat Programı (UIP) mezunu ve Avrupa’da aktif görev üstlenen sözleşmeli din görevlilerine yönelik Türkçe öğreticiliği eğitimine 120 kişi katılmıştır. Yurt dışında yaşayan çocuklara ve gençlere edebiyatı sevdirmek, ana dillerinde düşünme ve düş kurabilme becerilerini geliştirmek ile edebiyat alanında güçlü kalemler çıkarabilmek amacıyla düzenlenen YTB Türkçe Ödülleri’nde 16 kişi öykü, şiir, deneme ve kitap desteği kategorilerinde ödüle layık görülmüştür. Kardeş topluluklara yönelik faaliyetler kapsamında; Rusya Federasyonu’nda Türkçeye ilgi duyan öğrencilere yönelik bilgi aktarımı, Türkoloji bölümlerine olan ilginin artırılması ve kardeş topluluklara mensup gençlerin Türkiye’yi yakından tanınması amaçlarıyla Türk Edebiyatı Rotası adı altında çeşitli faaliyetler düzenlenmiş ve 21 öğrenci ile 2 akademisyenin katılımıyla İstanbul ve Ankara’da programlar gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte Trakya Üniversitesinin organizasyonu ve YTB’nin desteğiyle Uluslararası Balkan Türkologları Buluşması: Balkanlarda Türkolojinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Çalıştayı düzenlenmiş ve 10 Balkan üniversitesinden Türkoloji alanında uzman 20 akademisyen katılmış, Bulgaristan Türkçe ve Kur’an Kursu Hafta İçi ve Hafta Sonu Okulları projesi kapsamında 4 farklı gruba (esnaf, imamlar, üniversite ve lise öğrencileri) 10 aylık Türkçe ve Kur’an eğitimi verilmiş, Kuzey ve Doğu Bulgaristan’da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve Yaygınlaştırılması projesi ile 8 bölgede Türkçe kursu düzenlenmiş, İpek Yolunun Türkçe Kervanı programı çerçevesinde Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Türkoloji Bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilere İstanbul’da iki haftalık Türkçe dil eğitimi gerçekleştirilmiş, Kültür Coğrafyamızda Türk Çocuklarına Yönelik Türkçe Öğretimi Mesleki Gelişim Programı-Balkanlar programı ile toplam 85 öğretmene hizmet içi eğitim verilmiştir (YTB, 2019a).

2020 yılında koronavirüsün etkisiyle tüm dünyada olduğu gibi YTB’de de birçok etkinlik çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yıl burslandırma faaliyetleri kapsamında yine uzun ve kısa dönem burs programları ile ortak burs programları gerçekleştirilmiştir. 2019 yılından farklı olarak bu yıl uzun dönem burs programlarına Sanat Burs Programı dâhil edilmiş ve ortak burs programlarının sayısı da 7’ye çıkarılmıştır. 2020 yılında Türkiye Bursları için 173 ülkeden 158.168 başvuru alınmış; bunların 1.144’ünü kısa dönem (Başarı Bursu, Araştırma Bursu, KÂTİP), 157.024’ünü uzun dönem (Lisans, Lisansüstü, Sanat) burs programları oluşturmuştur. Aday öğrencilerden 7.020’si ile mülakat gerçekleştirilmiş ve kısa dönem için 419, uzun dönem için 3.261 (toplam 3.680) adaya burs tahsis edilmiştir. Ayrıca bu yıl YTB tarafından gerçekleştirilen diğer burs faaliyetlerine ilişkin rakamlar şöyledir: Suriye uyruklu 5.052 öğrenciye harç desteği (Türkiye Bursları, 2020); YVB kapsamında 125 öğrenciye, yurt dışı vatandaşlar ile kardeş topluluklara verilen burslar kapsamında 1.336 öğrenciye, yurt dışındaki 1.177 yükseköğretim öğrencisine, uluslararası kuruluşlar ve fonlar tarafından sağlanan kaynaklarla 1.308 öğrenciye burs desteği sağlanmıştır. Bununla birlikte Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilere yönelik burs programlarından yararlanan öğrenci sayısı ise toplamda 14.681 olarak açıklanmıştır. Bu yıl Türkçe eğitiminde, yurt dışı vatandaşlara yönelik Kültürel Hareketlilik ve Online Eğitim Programları başlığında YTB Türkçe Ödülleri ve Anadolu Okuma Evi; Türkçe Eğitim Çalışmaları Proje Destek Programları başlığında Türkçe Saati Destek Programı, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı; Türkçe Eğitim Çalışmaları Türkçe Materyal Desteği başlığında Çocuk Dergileri, Basım Desteği (Türkçe Ödülleri), Kitap Setleri Dağıtımı, Eğitim ve Hareketlilik Programları Tanıtım Kitabı; kardeş topluluklara yönelik Eğitim Destek Çalışmaları Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları başlığında Kafkasya’da Türkçe Okulu, Kazan Türkçe Saati Projesi, Kırım Tatar Gençlerine Yönelik Türkçe Eğitimi Programı, Kuzey ve Doğu Bulgaristan’da Ana Dil Eğitimi ve Yaygınlaştırılması, YTB Türkçe Eğitimi Projesi-Arnavutluk, Suriye Anadolu Kültür Merkezleri program ve faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. *YTB 2020 Faaliyet Raporu*’nda Türkçe eğitimine ilişkin rakamlar ise şöyledir: Kardeş topluluklara yönelik Türkçe eğitimine ilişkin katılımcı sayısı 1.730, yurt dışı vatandaşlar kapsamında Türkçenin yaygınlaştırılmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin sayısı 231, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim projelerinden faydalanan öğrenci sayısı 1.918, Anadolu Hafta Sonu

Okulları projelerinden faydalanan öğrenci sayısı 13.571, desteklenen kütüphane sayısı 32, Kültürel Hareketlilik Programları katılımcı sayısı 11.755, Hafta Sonu Okulları'na katılan öğrenci sayısı 1.257, Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları katılımcı sayısı 1.131, yurt içi ve yurt dışı öğrenci akademilerine katılımcı sayısı 793, geliştirilen ve desteklenen Türkçe ders kitabı ve yardımcı kaynak sayısı 27.223'tür. YTB bu yıl Türkiye Bursları'nda bursu kabul eden öğrenci oranını %81 olarak açıklamış; yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde standardizasyon sağlanamamasını risk/zayıflık olarak nitelendirmiştir. Bu riski/zayıflığı ortadan kaldırmak adına yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde eğitim ve değerlendirme noktalarında bir standart oluşturulması için çalışmalar yürütülmesini, alınması gereken tedbir olarak ifade etmiştir (YTB, 2020). Yine YTB, koronavirüs etkisinden kaynaklı alınan tedbirler kapsamında Türkiye Burslusu öğrencilerin yüz yüze gerçekleşen Türkçe eğitim sürecini 2020 Mart ayından itibaren sonlandırmış, öğrencilerin eğitimlerini sekteye uğratmamak adına 55 farklı Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) ile iş birliği içerisinde bahsi geçen faaliyetleri çevrim içi olarak devam ettirmiştir. Ayrıca çevrim içi eğitimlere katılım imkânından yoksun olan bursiyerlere, 14 farklı ülkedeki Yunus Emre Enstitüsü Kültür Merkezinde Türkçe eğitim olanağı tanınmıştır. Uluslararası Öğrenciler Akademisi ise bu yıl 12 şehir, 204 program ile çevrim içi destek de alınarak gerçekleşmiş ve 1.700 öğrenciye sertifika verilmiştir (Türkiye Bursları, 2020).

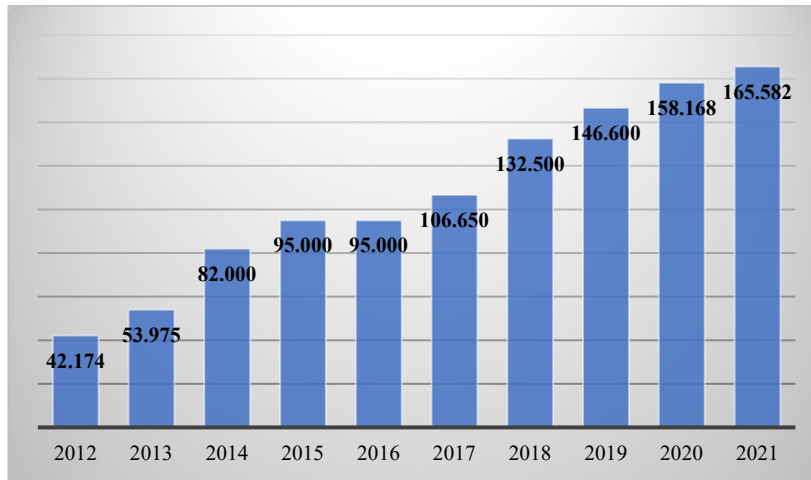
2021 yılında burslandırma faaliyetleri kapsamında; uzun (Lisans, Lisansüstü), kısa (Başarı Bursu, Destek Bursu, Araştırma Bursu) ve ortak (6 adet) burs programlarına devam edilmiştir. Türkiye Bursları çerçevesinde bu yıl, 178 ülkeden 165.582 başvuru alınmış, 138 ülkede toplam 8.597 mülakat gerçekleştirilmiştir. Toplam 4.108 öğrencinin burslandırıldığı bu yılda, kısa dönem burs programları çerçevesinde 529, uzun dönem burs programları çerçevesinde ise 3.579 kişi burs almaya hak kazanmıştır. Türkiye Bursları programı kapsamındaki burslandırmaya ilave olarak Suriye uyruklu 7.649 öğrenciye harç desteği (Türkiye Bursları, 2021); YVB kapsamında 9 Tez ve Araştırma Bursu ile 12 Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı olmak üzere 147 kişiye; kardeş topluluklara yönelik olarak 6 ülkeden 850 gence burs desteği verilmiştir. Ayrıca ülkemizde eğitim gören uluslararası öğrencilere yönelik burs programlarından yararlanan öğrenci sayısı 15.322, yurt dışı vatandaşlar ile kardeş topluluklara verilen burslar kapsamında desteklenen öğrenci sayısı 1.136, uluslararası kuruluşlar ve fonlar

tarafından sağlanan kaynaklarla burslandırılan öğrenci sayısı 2.226 olarak açıklanmıştır. Bu yıl Türkçe eğitiminde, yurt dışında yaşayan vatandaşlar ile kardeş topluluklara yönelik gençlik çalışmaları başlığında YTB Türkçe Ödülleri (ödüle layık görülen 13 kişi), Anadolu Okuma Evi (10 ülkede 36 kütüphane), Çevrim İçi Türkiye Stajları (9 katılımcı); Türkçe ve eğitim çalışmaları başlığında Türkçe Saati Destek Programı (39 proje, 1.000 katılımcı), Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı (21 proje, 669 katılımcı), Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe Eğitimi Sertifika Programı (99 katılımcı); akademik ve saha araştırmaları başlığında Türk Dünyası Eğitim Bilimleri Kongresi (40 akademisyen), 13. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (300 katılımcı), Belgrad Türkoloji'nin Yüz Yılı Projesi; eğitim destek çalışmaları başlığında Haftasonu Okulları (8 proje, 1.163 kişi); Türkçe eğitim ve yaz okulu başlığında Türkiye Mezun Dernekleri Türkçe Dil Kursları (500 katılımcı), Kazan Türkçe Saati Programı (30 öğrenci), Kafkasya'da Türkçe Okulu (50 öğrenci), Ortadoğu'daki Soydaş Gençlere Yönelik Uzaktan Türkçe Dil Eğitimi Programı (50 öğrenci), Anadolu Türk Kültür Merkezleri Türkçe Kursları (300 katılımcı), Bulgaristan Yaz Okulu Projesi (470 katılımcı), Kosova Türkçe Eğitim Projesi (400 öğrenci); yurt içi ve yurt dışı öğrenci akademileri başlığında Irak Türkçe Eğitim ve Öğretmen Gelişim Programı (394 katılımcı); Türkçe eğitim ders materyalleri destekleri başlığında Özbekistan'daki Türkoloji Fakültelerine Materyal Temini (1.500 kitap) olmak üzere çeşitli program ve faaliyetler gerçekleştirilmiştir. *YTB 2021 Faaliyet Raporu*'nda Türkçe eğitimine ilişkin diğer rakamlar ise şöyledir: Kardeş topluluklara yönelik Türkçe eğitimine ilişkin katılımcı sayısı 3.889, yurt dışı vatandaşlar kapsamında Türkçenin yaygınlaştırılmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin sayısı 309, yurt dışı vatandaşlara yönelik desteklenen kütüphane sayısı 98'dir (YTB, 2021a). Ayrıca YTB bu yıl, Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararasılaşma sürecine nitel olarak katkı sunmak amacıyla Üstün Başarı Burs Programı adıyla yeni bir teşvik sistemi oluşturmuştur. Buna göre program kapsamında değerlendirilmeye hak kazanan öğrencilerin aylık burs miktarları, eğitim aldıkları düzey için ödenen aylık burs miktarının iki katı olmaktadır. Uygulanmaya başlama yılı itibarıyla 144 ülkeden 634 Türkiye Burslusu öğrenci bu programdan yararlanmaya hak kazanmıştır. Bu yıl gerçekleştirilen bir diğer yenilik ise Akademik Destek Programı'dır. Bu program ile yurt içi ve yurt dışında öne çıkan bilimsel etkinliklere iştirak eden veya ulusal hakemli

dergilerde tam makalesi yayımlanmış olan bursiyerlere destek sağlanmaktadır. Son olarak 2021 yılında Türkiye Bursluları'na yönelik olarak Uluslararası Öğrenci Staj Programı hayata geçirilmiş, program çerçevesinde 412 başvuru alınmış ve inceleme sonucu programa kabul edilen 165 bursiyerin 30'u stajını başarıyla tamamlayarak sertifika almaya hak kazanmıştır. Önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Uluslararası Öğrenciler Akademisi; seminer, ihtisas ve kültür sanat programları başlıklarında gerçekleştirilmiş, 7 farklı şehirde 150 program düzenlenmiş ve başvuru yapan 4.891 öğrenciden 1.942'si sertifika almaya hak kazanmıştır. Bu yıl, geçmişteki örneklerinden farklı olarak sadece sosyal ve beşerî bilimler ile sınırlı olmayıp fen ve mühendislik bilimleri ile sağlık bilimlerini de içerecek şekilde düzenlenen Uluslararası Öğrenci Bilimler Kongresi'nin altıncısı düzenlenmiştir (Türkiye Bursları, 2021). Kongre kapsamında Türkiye'deki 49 üniversite ve 36 ülkeden uluslararası öğrenci, 107 akademik bildiri sunmuştur (YTB, 2021b).

Türkiye Bursları'nın başladığı tarih olan 2012'den 2021 yılına kadar geçen süreçte Türkiye'de eğitim almaya yönelik talepte ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle 2017'den sonra bu talep başvuru sayılarına da yansımış, 2012 yılında 42.174 olan başvuru sayısı 2021 yılı itibarıyla 165.582'ye ulaşmıştır (bk. Grafik 12). Bununla birlikte YTB, 2012'den 2021 yılına kadar geçen süreçte ekonomik şartları da göz önünde bulundurarak burs miktarlarında gözle görülür bir artışa gitmiştir (bk. Tablo 30).

Grafik 12: 2012-2021 Arası Türkiye Bursları Başvuru Sayısı

Kaynak: Türkiye Bursları, 2021.

Tablo 30: 2012 ve 2021 Yılları Burs Miktarları Karşılaştırması

Düzyey	2012	2021
Lisans	500 TL	1.000 TL
Yüksek Lisans	750 TL	1.400 TL
Doktora	1.000 TL	1.800 TL
Araştırma	1.000 TL	4.000 TL

Kaynak: YTB, 2016; Türkiye Bursları, 2021.

YTB, 2023 yılı için hedefini 200.000 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmak olarak açıklamıştır (YTB, 2019b). Bununla birlikte 2021 yılında güncellenen *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2019-2023 Stratejik Plan*'ında Türk dili ve kültürüne yönelik olarak stratejik amaç ve hedefler şu şekilde açıklanmıştır (2021c):

Amaç 1	Yurt dışı vatandaşlarımızın kültürel ve sosyal bağları güçlendirilecektir.
Hedef 1	Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin ana dillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımaları sağlanacaktır.
Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin programlara katılma konusunda isteksizliği. • Çift dilli eğitim konusunda veli ve STK farkındalığının yetersizliği. • Mesken ülkelerin politikaları.
Stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • Yurt dışındaki çocuk ve gençlerimize ana dillerini öğretmeye ve çift dilli eğitim imkânlarının artırılmasına yönelik projeler desteklenecektir. • Ana dilin öğretimine ve kültürel değerlerimizin tanıtılmasına ilişkin etkinlikler düzenlenecektir. • Türkçe materyal destekleri sağlanacaktır. • Yurt dışında Türkçe kütüphaneler kurulacak ve var olanlar desteklenecektir.
Maliyet Tahmini	95.000.000 TL

Tespitler	<ul style="list-style-type: none"> • Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın Türkçe öğrenim seviyesinin yeterli seviyede olmaması. • Türkçe eğitim materyallerine ulaşmada zorluklar yaşanması.
İhtiyaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Türkçe öğretimine erken yaşta başlanması. • Türkçe ve Türk kültürünün okul dışı eğitimlerle desteklenmesi.

Amaç 1	Yurt dışı vatandaşlarımızın kültürel ve sosyal bağları güçlendirilecektir.
Hedef 2	Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır.
Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin programlara katılma konusunda isteksizliği. • Mesken ülkelerin politikaları.
Stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • Yurt dışındaki gençlere yönelik kültürel hareketlilik programları yaygınlaştırılacaktır. • Lisans ve lisansüstü öğrencilere burs desteği sağlanacaktır. • Akademik gelişim programları geliştirilecektir. • Sosyal ve kültürel programlar çeşitlendirilerek artırılacaktır.
Maliyet Tahmini	110.000.000 TL
Tespitler	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel faaliyetlerin aidiyetin kuvvetlenmesine katkı sağlayacağı. • İhtiyaç duyulan alanlarda yurt dışında yaşayan yetişmiş uzmanların yetersizliği.
İhtiyaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel hareketlilik programlarının düzenlenmesi ve ana vatan ziyaretlerinin artırılması. • Yurt dışı vatandaşlarımızın ihtiyaç duydukları alanlarda eğitim desteği sağlanması.

Amaç 2	Ülkeler arasındaki ilişkilere katkı sağlamak amacıyla tarihî ve kültürel bağlarımız olan topluluklarla iş birlikleri geliştirilecektir.
Hedef 2	Kardeş topluluklarla kültürel etkileşimi güçlendirecek çalışmalar yapılacaktır.
Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgesel ve yerel siyasi ve ekonomik krizler. • Talep yetersizliği. • Uzmanlaşmış insan kaynağının bulunamaması.
Stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • Gençlere, eğitimcilere ve akademisyenlere yönelik değişim programları düzenlenecektir. • Ülkemiz sivil toplum kuruluşlarıyla kardeş sivil toplum kuruluşları iş birliğinde kültürel programlar gerçekleştirilecektir. • Ortak kültürel ve tarihî mirasımızı ortaya çıkaracak belgesel, sözlü tarih ve tarihî miras çalışmalarına destek verilecektir.
Maliyet Tahmini	10.000.000 TL
Tespitler	<ul style="list-style-type: none"> • Ülkemizde kardeş topluluklara ilişkin çalışmaların yetersiz olması. • Toplumlar arası kaynaşmayı sağlayacak kültürel programların yetersiz olması. • Üniversiteler arası ilişkilerin ve iş birliğinin yetersiz olması.
İhtiyaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihî kültürel mirası kayıt altına alacak çalışmalar yapılması. • Kültür, eğitim ve gezi programları planlanması. • Üniversiteler arası değişim programları oluşturulması.

Amaç 2	Ülkeler arasındaki ilişkilere katkı sağlamak amacıyla tarihî ve kültürel bağlarımız olan topluluklarla iş birlikleri geliştirilecektir.
Hedef 3	Kardeş topluluklara yönelik eğitim iş birliği çalışmaları gerçekleştirilecektir.
Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Ülkelerin mevzuatından kaynaklanan farklılıklar. • Ülkelerin siyasi konjonktüründen kaynaklanan riskler. • Türkçe eğitime yönelik engellemeler.

Stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • Kardeş topluluklara yönelik olarak okul öncesi ve okul döneminde çift dilli eğitim ile eğitimcilerin eğitimi programları desteklenecektir. • Ortak müfredat gelişimi, ders kitabı ve yardımcı eğitim materyalleri konusunda çalışmalar yapılması desteklenecektir. • Hedef bölge gençlerinin katılımının sağlanacağı gençlik akademileri desteklenecektir.
Maliyet Tahmini	25.000.000 TL
Tespitler	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim dilinin Türkçe olduğu okullarda müfredatın yetersiz olması. • Ders kitabı ve yardımcı eğitim materyallerinin eksikliği. • Bazı bölgelerde Türkçe eğitime yönelik ilginin azalması.
İhtiyaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Müfredatın iyileştirilmesi. • Ders kitabı ve eğitim materyallerinin geliştirilmesi. • Türkçeye yönelik ilginin artırılması.

Amaç 3	Ülkemizde eğitim görecekt uluslararası öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye'nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrencilerin yetişmeleri sağlanacaktır.
Hedef 2	Türkiye Burslusu öğrencilere sunulan hizmetlerin kalitesi artırılarak öğrencilerin sosyal, kültürel ve mesleki donanımları güçlendirilecektir.
Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Mevzuattan kaynaklanabilecek aksaklıklar. • Öğrencilerin tamamıyla iletişim kurulamaması. • Yabancılara Türkçe dil eğitiminde standardizasyon sağlanamaması. • Üniversitelerin uluslararasılaşma düzeyinin yeterli olmaması. • Sosyal ve kültürel faaliyetlerin akademik takvimle çakışması.
Stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • Uygun iletişim yöntemleri geliştirilerek tüm talepler hizmet standartları çerçevesinde karşılanacaktır. • Öğrenciye sağlanan barınma, rehberlik, sosyal güvenlik vb. hizmetlere ilişkin memnuniyet oranı ölçülerek ihtiyaç duyulan iyileştirmeler yapılacaktır.

	<ul style="list-style-type: none"> • Türkçe yeterliliği olmayan öğrencilerin yerleştirildikleri üniversitelere bağlı Türkçe öğretim merkezlerinde standart hâle getirilmiş hazırlık eğitimi almaları sağlanacaktır. • Bilgi akışı ve akademik takip sürecini hızlandırmak amacıyla yerleştirme yapılan üniversitelerde Türkiye Bursları Ofisi kurulacaktır. • Sosyal ve kültürel faaliyetler ile öğrencilerin ülkemizle olan bağları güçlendirilecektir.
Maliyet Tahmini	1.805.000.000 TL
Tespitler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilere istenen hız ve kalitede hizmet sunulamaması. • Öğrencilerin birebir iletişim kurabilecekleri Türkiye Bursları Ofisi sayısının yetersiz olması. • Hizmetlere ilişkin memnuniyet oranının istenilen düzeyde olmaması. • Yabancılara Türkçe dil eğitiminde belirli bir standardın olmaması. • Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım düzeyinin az olması.
İhtiyaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Türkçe öğrenimi, barınma, sağlık, bankacılık işlemleri, ikamet vs. işlemlere yönelik hizmet kalitesinin artırılması. • Hizmet standartlarına uygun işlem tesisinin ve takibatının sağlanması. • Akademik takip ve sistem entegrasyonları için Türkiye Bursları Ofisi sayısının artırılması. • Sosyal ve kültürel faaliyet sayısı ve çeşitliliğinin artırılması. • Öğrencilerin düzenlenen programlara katılımlarının artırılması.

YTB'nin sağlamış olduğu eğitim, faaliyet ve desteklerin Türkiye'nin kamu diplomasisindeki yeri çok önemlidir. Öyle ki bugün çok çeşitli ülkelerde önemli noktalarda görev alan birçok kişide, YTB'nin yaratmış olduğu imkânların izine rastlamak mümkündür. YTB'nin katkılarıyla oluşturulan *Türkiye Mezunları* platformu, eğitimlerini Türkiye'de tamamlayan mezunlara dair bir perspektif sunmaktadır. Buna göre Abdulkadir Muhammed Nur, Somali Millî Savunma Bakanı; İlhame Qedimova, Azerbaycan Tarım Bakan Yardımcısı; Aydın Maruf Selim, IKBY Devlet Bakanı; Adis Alagiç, Bosna Hersek'in Ankara Büyükelçisi bu mezunlardan birkaçıdır (Türkiye Mezunları, t.y.). Bahsi geçen isimlerle birlikte daha birçok isme etki eden YTB, yürüttüğü

faaliyetlerle birlikte diplomatik açıdan Türkiye'ye katkı sunmaktadır. Zira Türkiye'de eğitim gören ve ülkelerinde yönetim kademesinde yer alan bu isimler, Türkçe öğrenip dil yoluyla ülkemiz ile kültürel bir bağ kurmaktadır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tarihte çeşitli örneklerine rastlansa da *yumuşak güç* bir kavram olarak 1990 yılında ilk defa Nye tarafından ortaya atılmış ve tanımlanmıştır. Özellikle yumuşak güç kullanımının ivme kazanarak daha geniş alanları kapsamasında, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla Soğuk Savaş'ın son bulması etkili olmuştur. Bunun sonucunda devletler tarafından yumuşak güç kullanımı bir devlet politikası hâline gelmiştir.

Yumuşak güç kullanımında kültürel benzerliklerin etkisi dikkate alındığında Türkiye'nin öncelikle tarihî ve kültürel bağlarının olduğu ülkeleri hedef alması şaşırtıcı değildir. Yumuşak güç kullanımında güçlü siyasi sistem, liberal dış ekonomi politikaları, yüksek yaşam kalitesi, fırsat eşitliği gibi unsurlar önemlidir. Türkiye, ortak birçok kültürel ögeye sahip olduğu hedef ülkelerle kıyaslandığında etki etme gücü yüksek bir ülkedir. Buna göre hedef ülke vatandaşlarınca Türkçe öğrenmek gerek eğitim gerekse iş bulma yoluyla Türkiye'de ikamet etmek ve bulunduğu ülke nazarında da yeni iş kapılarının açılması anlamına geldiğinden Türkçe, Türkiye'nin en önemli yumuşak güç unsurlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma sonunda Türkiye'nin yumuşak güç politikalarının; ABD, Almanya, Fransa ve İngiltere gibi öncül ülkelere kıyasla geç dönemde başladığı görülmüştür. Bunun bir sonucu olarak Türkiye, yumuşak güç aracı olarak kültürel öğelerin kullanıldığı bir kamu diplomasisi yaklaşımı olan *kültürel diplomasi* araçlarını (değişim programları, burslar, kültür merkezleri, dil öğretimi) gecikmeli olarak kullanmaya başlamıştır. Gecikmeye ek olarak Türkiye'nin tarihî ve kültürel yakınlığının bulunduğu hedef ülkelerde yaşanan çeşitli iç sorunlar, 2016 yılında gerçekleşen darbe girişimi, tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını, küresel ve yerel düzeyde yaşanan ekonomik problemler, komşu ülkelerde yaşanan savaşlarla birlikte son olarak Kahramanmaraş merkezli şiddetli depremlerin görülmesi de faaliyetlerde aksamalara neden olmuştur.

Türkiye; öncelikle MEB, TİKA ve TDV gibi kurumlarını kültürel diplomasi aktörü olarak yeniden konumlandırmış, akabinde 2009 yılında YEE, 2010 yılında YTB ve 2016 yılında da TMV'yi kurarak kültürel diplomasisine yeni aktörler kazandırmıştır. Tüm kamu kurumları ile koordineli bir şekilde çalışma yürütmeyi hedefleyen İletişim Başkanlığı, bir çatı kurum olarak görülse de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda bir misyon

üstlenmemesi bu noktada bir boşluk yaratmıştır. Kurumsal yapının eksikliğinde bu boşluğu yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve kültür aktarıcılığı faaliyetlerinde en etkili kurum olarak kabul edilen YEE'nin doldurmaya çalıştığı görülmüştür. Özellikle yurt dışında ve yurt içinde kurulan merkezleri ile Türkçe öğretimi kurslarına ve faaliyetlerine hız veren YEE, süreç içerisinde diğer kültürel diplomasi aktörleriyle iş birliği protokolleri de imzalamıştır. 1999 yılında *Türkoloji Projesi*'ni hayata geçiren ve 2011 yılında YEE'ye devredinceye dek yürütücüsü olan TİKA, bu tarihten itibaren fiziki ve mali destekler ile dil öğretimi çalışmalarına destek olmaktadır. MEB'in TİKA ile ortaklaşa yürüttüğü *Büyük Öğrenci Projesi*'ni *Türkiye Bursları* adı altında yeniden yapılandıran YTB ise Türk cumhuriyetleri ve Türk akraba topluluklarına yönelik çalışmalar yürütmekte; açtığı kurs ve kütüphaneler ile Türkçe öğretime destek olmaktadır. TMV ise 2016 yılından sonra yeni okullar kurarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimini etkin bir şekilde kullanma yoluna gitmiştir. MEB, 2017-2019 yıllarında TMV'ye toplam 856.247.000 TL mali destek sunmuştur. TDV ise misyonu gereği özellikle Müslüman ülkelere yönelik faaliyetlerde bulunmuş, bünyesinde yer alan birimlerle bu coğrafyadan bireylere Türkçe öğretimi çalışmalarını yürütmüştür. Ayrıca yakın tarihte kurulan TMV, YTB ve YEE'nin kuruluşundan bu yana göstermiş olduğu büyüme de dikkat çekicidir. TMV, 2017 yılında 9.633 olan öğrenci sayısını 2021 yılı itibarıyla 49.450'ye; YEE ise 2009 yılında 219 olan öğrenci sayısını 2020 yılı itibarıyla 9.801'i yüz yüze, 20.678'i çevrim içi olmak üzere toplam 30.479'a çıkarmıştır. Yine YEE'nin yürüttüğü *Tercihim Türkçe Projesi*'nde ise 2011-2012 yıllarında 1.100 olan öğrenci sayısı 2020-2021 itibarıyla 11.367'ye çıkmıştır. Aynı artış YTB'nin yürütücüsü olduğu Türkiye Bursları'nda da karşımıza çıkmaktadır. 2012 yılında 42.174 olan başvuru sayısı 2021 itibarıyla 165.582'ye çıkmıştır. Bu tablo, Türkiye'nin yıllar içerisinde ortaya çıkan kültürel diplomasisindeki potansiyelini göstermektedir. Lakin gerek kalkınma planlarında gerek hükümetin seçim beyannamesinde gerekse yukarıdaki kurumların stratejik planlarında kültürel diplomasi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin sıklıkla vurgulandığı görülmüşse de teorik açıdan desteklenen dil öğretimi çalışmalarının uygulamada yeterince etki gösteremediği tespit edilmiştir. Kurumların, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin bir standarda kavuşturulması gerektiği yönündeki tavsiyeleri uygulamada zayıf kalmıştır. Her bir kurumun risk ve zayıflık olarak nitelendirdiği bu soruna yıllarca çözüm üretilememesi ise ayrıca dikkat çekicidir. Özetle Türkiye'nin kültürel diplomasi aktörlerinin yabancı dil

olarak Türkçe öğretimini bir araç olarak kullanmada ciddi bir yol katettiği lakin hâlâ çözülememiş çok sayıda problemin de beklediği görülmüştür. Buna göre kurumların yayımladığı resmî raporlar doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaşanan sorunlar kültürel diplomasi aracı bağlamında şöyle sıralanabilir:

- Türkiye'nin kültürel diplomasisinin, ABD ve Batılı devletlerin faaliyetlerine kıyasla geç başlaması ve hâlâ resmî bir politikasının bulunmaması
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kurumsal düzeyde temsili, geliştirilmesi ve koordinasyonunda görevli bir kurulun olmaması
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin işlevselliğinin artırılmasına dair çok sayıda öneri sunulmasına rağmen bu önerilerin uygulamaya istendik düzeyde yansımaması
- Öğrenci sayısı dikkate alındığında yurt dışındaki Türkçe öğretim merkezlerinde görevlendirilen öğretmen sayısının yeterli olmaması
- Lisansüstü düzeyinde açılan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programlarının ve akademik çalışmaların sayıca az olması
- Çeşitli ülkelerde, eğitim kurumlarına ve öğretmenlere ihtiyaç olduğu resmî düzeyde ilan edilmesine rağmen eksiklerin giderilmemesi
- Yurt dışındaki Türkçe tanıtım faaliyetlerinin yeterli olmaması
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hâlâ bir standardın olmayışı, her bir kurumun kendi standardını oluşturma amacı
- Koronavirüs ile öneminin daha yüksek seviyede anlaşıldığı dijitalleşme ve uzaktan eğitim altyapılarının yetersiz kalması
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eğitimcilerin çeşitli kurumlarca düzenlenen sertifika programlarıyla hizmete alımı ve düzenlenen sertifika programına kabullerde branş ayrımı gözetilmemesi sonucunda liyakatsiz kadroların oluşması
- Ekonomi, hukuk, tıp gibi farklı tematik konulara göre iş Türkçesi kurslarının olmayışı/yetersiz oluşu
- Her bir Türkçe öğretimi merkezinin fiziki olarak modern standartlara uygun bir yapıda olmaması
- Türkiye'nin yurt dışında görevlendirdiği personelin, kültür diplomatlığı misyonu doğrultusunda yeterli performansı gösteremeyişi ve görevlendirme öncesi eğitimlerinin noksanlığı/yetersizliği

- İki dilli anaokullarının sayısının ve eğitim materyallerinin yetersizliği
- Yurt dışında dil öğretim faaliyetlerinde bulunan derneklerin sayısının yetersiz oluşu

ÖNERİLER

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel diplomasi bağlamında kullanılmasında görevli bir koordinasyon kurulu kurularak tüm kurumları bağlayıcı politikalar üretmesi, ölçme ve değerlendirme dâhil olmak üzere yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde standardı sağlaması ve ortaya konan hedeflerin uygulanmasında bu kurumun denetim rolü üstlenmesi
- Yurt dışındaki Türkçe öğretim merkezlerinde görevlendirilen öğretmen sayısının ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak artırılması
- Lisansüstü düzeyinde açılan mevcut yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programlarının sayısının artırılarak akademik çalışmalarda desteklenmesi
- Raporlarda belirtildiği üzere ihtiyaç olunan ülkelerde eğitim kurumlarının ivedilikle hayata geçirilmesi ve öğretmen ihtiyacının karşılanması
- Görevlendirilen personellere verilecek olan hizmet içi eğitimin niteliğinin ve süresinin artırılması
- Yurt dışında hâlihazırda yürütülmekte olan Türkçe tanıtım faaliyetlerinin bütçesinin artırılarak etkili bir kamu spotunun hazırlanması
- Göçmenlerin Türkçe öğrenme taleplerine yanıt verecek harici kadrolar oluşturulması
- Tüm kurumların uzaktan eğitim ve dijitalleşme konularında eksiklerinin giderilmesi için gerekli altyapı çalışmalarını hızlandırması
- Farklı tematik konulara göre iş Türkçesi kurslarının hayata geçirilmesi ve program oluşturma hususunda üniversitelerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programlarıyla iş birliğinin sağlanması
- Her bir Türkçe öğretim merkezinin aynı standartlarda modern bir yapıya dönüştürülmesi için bütçe tahsisi
- Türkoloji Projesi ve Tercihim Türkçe Projesi gibi projelerin devamlılığının sağlanarak daha güçlü bir yapıya bürünmesi için gerekli tedbirlerin alınması
- Yurt dışındaki üniversitelerde çalışmalarını sürdürmekte olan ilgili bölümlerin ihtiyaç olunması hâlinde akademik personel düzeyinde desteklenmesi; hedef ülkelerdeki

üniversitelerde bulunmaması hâlinde ilgili bölümlerin açılması için girişimlerin başlatılması

- Gerek yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde gerekse açılması tavsiye olunan tematik iş Türkçesi kurslarında kullanılmak üzere ihtiyaca yönelik ders materyallerinin Türkiye'nin tarihî ve kültürel mirasının da yer verilerek hazırlanması ve değişen programlara göre güncellenmesi
- Türkçe öğretiminin erken yaşta başlatılarak okul dışı eğitimlerle desteklenmesi
- TDV'nin İdlîb bölgesinde yürütmüş olduğu yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin benzer durumlar göz önüne alınarak farklı coğrafyalarda da devam ettirilmesi
- Yurt dışında görevlendirilecek olan personellerin aynı zamanda birer kültür diplomatı olduğu göz önüne alınarak gidecekleri ülkelerin dinamiklerine göre hizmet içi eğitimlerinin verilmesi
- Yurt dışında faaliyet göstermekte olan ve Türkçe öğretiminde rol üstlenen derneklerin desteklenmesi; sayılarının artırılması konusunda çalışmalar yürütülmesi
- İki dilli anaokullarının sayısının artırılması, iki dilli eğitimde kullanılacak olan eğitim materyallerinin hazırlanması
- Yabancı dil olarak Türkçe, Türk soylulara Türkçe, yurt dışındaki Türklere Türkçe ve Balkanlar'da Türkçe öğretimi sınıflandırması dikkate alınarak programların ve materyallerin bu sınıflandırmanın ihtiyaçlarına göre hazırlanması
- Kültürel diplomasi aktörlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinde elde ettikleri deneyimleri kurumlararası kurulan bir birim çatısı altında paylaşmaları
- YTB bünyesinde kurulan Türkiye Mezunları'nda olduğu gibi uluslararası öğrencilerin Türkiye'de elde ettikleri deneyimlerini takip etmek ve Türkiye ile olan bağlarını sürdürmelerini sağlamak adına her bir kurum tarafından mezun takip sisteminin oluşturulması
- Türkiye'deki üniversitelere değişim programları vasıtasıyla gelen öğrencilerin olumlu deneyimlerle mezun olması için üniversitelerin tamamının uluslararası sisteme entegre edilmesi
- Kültürel diplomasi aktörlerinin görev ve sorumluluklarının açık bir şekilde belirlenmesi

- Türk Devletleri Teşkilatının, Uluslararası Frankofoni Örgütü'nün yapısı dikkate alınarak kültürel iş birliğinde ve Türkçe konusunda daha aktif rol alması
- Kültürel diplomasi aktörlerince dil ve kültür temalı çalıştay, konferans, sempozyum ve Türkiye gezisi gibi faaliyetlerin desteklenmeye devam edilmesi
- Eğitim müşavirlikleri ile eğitim ataşeliklerinin süreçte daha etkin rol oynayabilmesi için ilgili ülke yetkilileriyle görüşmelerin yapılması gerekli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- AA. (2018). *Geçici koruma altındaki bini aşkın kişiye Türkçe öğretildi*. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/gecici-koruma-altindaki-bini-askin-kisiye-turkce-ogretildi/1062780> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- AA. (2021). *Türkiye, Maarif okullarıyla uluslararası diploma veren ülkeler arasına giriyor*. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-maarif-okullariyla-uluslararasi-diploma-veren-ulkeler-arasina-giriyor/2382251> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- AA. (2023). *Türk Üniversitelerinden Dünyanın En Büyük Uluslararası Eğitim Zirvesine Çıkarma*. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turk-universitelerinden-dunyanin-en-buyuk-uluslararasi-egitim-zirvesine-cikarma/2910589> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Açık, F. (2008). *Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu. Erişim Adresi: https://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/fatma_acik_yabancilara_turkce_ogretimi.pdf [Erişim Tarihi: 03.10.2023].
- Açık, F. (2014). Dil Politikaları ve Arnavutluk’ta Türkçe: Osmanlı İmparatorluğu Döneminde. *Beder Journal of Humanities*, 4(2), 27-41. Erişim Adresi: <https://studylibtr.com/doc/1629694/beder-journal-of-human%C4%B1t%C4%B1es> [Erişim Tarihi: 10.07.2023].
- AEFE. (t.y.). *The Agency for French Education Abroad*. Erişim Adresi: <https://www.aefe.fr/agency-french-education-abroad-0> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- AK Parti. (2023). *Türkiye Yüzyılı İçin Doğru Adımlar: Seçim Beyannamesi 2023*. Erişim Adresi: <https://www.akparti.org.tr/media/dwyd05pu/tu-rkiye-yuzy%C4%B1%C4%B1-ic-in-dog-ru-ad%C4%B1mlar-2023-sec-im.pdf> [Erişim Tarihi: 27.06.2023].

- Akar, E. ve Gürkaynak, M. (2022). Ülke Markalama Bağlamında Türkiye'nin Eğitim Diplomasisine Yönelik Bir Değerlendirme. *İletişim ve Diplomasi*, 7(Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı), 137-164. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/mr34p3xx> [Erişim Tarihi: 17.07.2023].
- Akgün, B. (2021). Beşinci yılında Türkiye Maarif Vakfı: Eğitimde gelecek perspektifi. *Yeni Şafak*. Erişim Adresi: <https://www.yenisafak.com/dusunce-gunlugu/besinci-yilinda-turkiye-maarif-vakfi-egitimde-gelecek-perspektifi-3691112> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 1*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aldemir, A. Y. ve Er, K. O. (2012). Türkiye ve Japonya'da İngilizce Öğretmeni Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 83-105. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/508762> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- ALKEV. (t.y.). *Alman Dil Diploması (DSD) Hakkında*. Erişim Adresi: <https://www.alkev.k12.tr/lise/alman-dil-diplomasi-dsd-hakkinda/> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Altınok, M. (2013, Ocak). *Çözüm Odaklı Çalışıyoruz....* Artı 90, 5, 12-15. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/dergiler_pdf/arti-05.pdf [Erişim Tarihi: 04.10.2022].
- Altun, F. (2022). Takdim. Avşar, Z., Şahin, M., Küçükıymaz, M. M., Ökten, S. ve Veske, M. P. (Ed.), *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim* içinde (s. 9-11). İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Arık, M. B. (2004). Popüler Kültüre Temel Yaklaşımlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (19), 327-345. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/212507> [Erişim Tarihi: 22.07.2023].

- Artun, E. (2014). Geçmişten Günümüze Kültürel Değişim ve Gelişim Sürecinde Balkanlarda Türkçe. *Beder Journal of Humanities*, 4(2), 13-26. Erişim Adresi: <https://studylibr.com/doc/1629694/beder-journal-of-human%C4%B1t%C4%B1es> [Erişim Tarihi: 10.07.2023].
- Ataman, M. (2003). Özalist Dış Politika: Aktif ve Rasyonel Bir Anlayış. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 49-64. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/301101> [Erişim Tarihi: 12.06.2023].
- Auswärtiges Amt. (2021a). *Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik: Basis für starke internationale Beziehungen*. Erişim Adresi: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/kultur-und-gesellschaft/01-ziele-und-aufgaben?openAccordionId=item-2460126-0-panel> [Erişim Tarihi: 09.06.2023].
- Auswärtiges Amt. (2021b). *24. Bericht der Bundesregierung zur Auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik für das Jahr 2020*. Erişim Adresi: <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2460126/f65c6be22ce7974082d6cd01f555cbe8/akbp-bericht2020-data.pdf> [Erişim Tarihi: 09.06.2023].
- Auswärtiges Amt. (2021c). *Was kostet Außenpolitik: Der Haushalt des Auswärtigen Amtes*. Erişim Adresi: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aamt/auswdienst/haushalt/2283092> [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Avrupa Konseyi. (2020). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme Tamamlayıcı Cilt*. Erişim Adresi: <https://rm.coe.int/diller-icin-avrupa-ortak-basvuru-metni-ogrenme-ogretme-degerlendirme-t/1680a52d54> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Avşar, Z. ve Şahin, M. (2022). Kültürel Diplomasi ve Yumuşak Güç. Avşar, Z., Şahin, M., Küçükıılmaz, M. M., Ökten, S. ve Veske, M. P. (Ed.), *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim içinde* (s. 43-65). İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Bakanlar Kurulu Kararları. (1978, 13 Ocak). *Resmî Gazete*. (Sayı: 16168). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/16168.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].

- Başar, U. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Politikası Nasıl Olmalıdır?. Boylu, E. ve İltar, L. (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Politika, Program, Yöntem ve Öğretim* içinde (s. 29-61). Ankara: Pegem Akademi.
- Batmaz, V. (2006). *Medya Popüler Kültürü Gizler*. İstanbul: Karakutu Yayınları.
- Baydur, S. Y. (1999). *Dil ve Kültür*. İstanbul: Cumhuriyet.
- Berger, A. A. (2014). *Kültür Eleştirisi: Kültürel Kavramlara Giriş* (2. Baskı). Özgür Emir (Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bertonha, J. F. (2009). Hard, soft or smart Power? Perspectives for the New Foreign Policy of the United States. *Meridiano*, 47(104), 16-18. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/bdfa28ux> [Erişim Tarihi: 03.06.2023].
- Bilgili, A. E. (2022). Eğitimde Kültürel Duyarlılık. *Uluslararası Maarif Dergisi*, 3(7), 29-35. Erişim Adresi: https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Uluslararası_Maarif_Dergisi_7.pdf [Erişim Tarihi: 15.07.2023].
- Birch, A. H. (1989). *Nationalism and National Integration*. Londra: Unwin Hyman.
- Bozdağ, İ. (1988). *Atatürk'ün Evrensel Boyutları*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Bozkurt, V. (2023). *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar* (17. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Brand Finance. (2023). *Global Soft Power Index 2023*. Erişim Adresi: <https://softpower.brandfinance.com/2023/globalsoftpowerindex> [Erişim Tarihi: 05.06.2023].
- Brannagan, P. M. ve Giulianotti, R. (2014). Soft Power and Soft Disempowerment: Qatar, Global Sport and Football's 2022 World Cup Finals, *Leisure Studies*, 34(6), 703-719. DOI: 10.1080/02614367.2014.964291
- British Council. (2022). *2021-22 Annual Report and Accounts*. Erişim Adresi: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/british_council_annual_report_final.pdf [Erişim Tarihi: 11.07.2023].

- Brooks, N. (1975). *The Analysis of Language and Familiar Cultures*. Lafayette, R. C. (Ed.), *The Culture Revolution in Foreign Language Teaching: A Guide for Building the Modern Curriculum* içinde (s. 19-31). Illinois: National Textbook Company.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- BYEGM. (2012). *2012 Yılı Performans Programı*. Erişim Adresi: http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/pKCNk+Basin-Yayin_ve_Enformasyon_Genel_Mudurlugu_2012_yili_Performans_Programi.pdf [Erişim Tarihi: 11.06.2023].
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence* [Elektronik Sürüm]. Clevedon: Multilingual Matters.
- Callahan, W. A. (2014). *China Dream-1*. Erişim Adresi: <https://theasanforum.org/what-can-the-china-dream-do-in-the-prc/> [Erişim Tarihi: 10.06.2023].
- Campus France. (2022). *Key Figures on Student Mobility Worldwide 2022*. Erişim Adresi: https://ressources.campusfrance.org/publications/chiffres_cles/en/synthese_chiffres_cles_2022_en.pdf [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Carter, P. R. (2005). *Public Diplomacy Review*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20110607031609/http://www.britishcouncil.org/home-carter-report> [Erişim Tarihi: 08.06.2023].
- Charillon, F. (2020). *Public Diplomacy à la française*. (2. Baskı). Snow, N. ve Cull, N. J. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 264-272). New York: Routledge.
- Chastain, K. (1976). *Developing Second-Language Skills: Theory to Practice* (2. Baskı). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Chodkowski, W. M. (2012). *The United States Information Agency*. Washington: American Security Project. Erişim Adresi: <https://www.americansecurityproject.org/ASP%20Reports/Ref%200097%20->

- [%20The%20United%20States%20Information%20Agency.pdf](#) [Erişim Tarihi: 06.06.2023].
- CIEF. (t.y.). *Global Network*. Erişim Adresi: <https://www.cief.org.cn/qq> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- CRAC. (2013). *The Wider Benefits of International Higher Education in the UK*. Erişim Adresi: <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/18261/1/13-1172-wider-benefits-of-international-higher-education-in-the-uk.pdf> [Erişim Tarihi: 18.07.2023].
- CRI. (2012). *Konfüçyus Enstitülerinde hedef 500*. Erişim Adresi: <http://turkish.cri.cn/882/2012/10/09/1s143527.htm> [Erişim Tarihi: 10.06.2023].
- CSC. (t.y.a). *关于我们*. Erişim Adresi: <https://www.csc.edu.cn/about> [Erişim Tarihi: 10.06.2023].
- CSC. (t.y.b). *Chinese Government Scholarships*. Erişim Adresi: <https://www.chinesescholarshipcouncil.com/> [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Cull, N. J. (2006). "Public Diplomacy" Before Gullion: The Evolution of a Phrase. *USC Center on Public Diplomacy*. Erişim Adresi: <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> [Erişim Tarihi: 05.06.2023].
- Cull, N. J. (2008). Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 31-54. <https://doi.org/10.1177/0002716207311952>
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1). (2018, 10 Temmuz). *Resmî Gazete*. (Sayı: 30474). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf> [Erişim Tarihi: 28.01.2023].
- Cummings, M. C. (2009). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*. Washington: Americans for the Arts. Erişim Adresi: <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf> [Erişim Tarihi: 12.06.2023].

- Çavuşoğlu, M. (2022). *Kültürel Diplomasi*. Ankara: T.C. Dışişleri Bakanlığı. Erişim Adresi: https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/TKGM-Prestij-Kitabi-2020-2021.pdf [Erişim Tarihi: 01.08.2023].
- Çeçen, A. (1996). *Kültür ve Politika* (2. Baskı). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- d’Hooghe, I. (2007). *The Rise of China’s Public Diplomacy*. Erişim Adresi: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20070700_cdsp_paper_hooghe.pdf [Erişim Tarihi: 10.06.2023].
- DAAD. (2022). *DAAD Jahresbericht 2022*. Erişim Adresi: https://static.daad.de/media/daad_de/pdfs_nicht_barrierefrei/der-daad/web_jb_2022.pdf [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- DAAD. (t.y.). *DAAD Hakkında*. Erişim Adresi: <https://www.daad-turkiye.org/tr/hakkimizda/daad-hakkinda/> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Davutoğlu, A. (2001). *Stratejik Derinlik*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Demir, T. (2023). Eğitim Diplomasinde Türk Dilli Öğrenciler ve Türk Dünyası’yla Etkileşim. Başar, U. (Ed.), *Türk Dillilere Türkiye Türkçesinin Öğretimi* içinde (s. 31-68). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dok, B. (2009). *Türkiye’nin Gururu “Büyük Öğrenci Projesi*. Erişim Adresi: <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=2231> [Erişim Tarihi: 03.10.2023].
- Durmuş, M. (2019). Kültürlerin Temas Alanı Olarak Dil Öğretimi Süreçleri ve Mikro Saldırganlıklar. *Millî Folklor Dergisi*, 16(122), 50-63. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/759120> [Erişim Tarihi: 18.06.2023].
- Erasmus +. (2023). Erasmus + Programme Guide. Erişim Adresi: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sites/default/files/2023-04/ErasmusplusProgramme-Guide2023-v3_en.pdf [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Erden, M. (2011). *Eğitim Bilimlerine Giriş* (6. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınları.

- Eren, E. (2020). Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Işığında Türk Kamu Diplomasisinin Yeni Yapısı. *Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 111-132. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/5n6kcxjd> [Erişim Tarihi: 11.06.2023].
- EUNIC. (t.y.). *About*. Erişim Adresi: <https://www.eunicglobal.eu/about> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Fay, B. (2005). *Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi* (2. Baskı). İsmail Türkmen (Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fisher, A. (2020). Four Seasons in One Day: The Crowded House of Public Diplomacy in the United Kingdom. (2. Baskı). Snow, N. ve Cull, N. J. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 243-253). New York: Routledge.
- Fondation Alliance Française. (2022). *Fonctionnement de la Fondation*. Erişim Adresi: <https://www.fondation-alliancefr.org/?p=440> [Erişim Tarihi: 08.06.2023].
- Fulbright Foreign Student Program. (t.y.). *Fulbright Foreign Language Teaching Assistant (FLTA) Program*. Erişim Adresi: <https://foreign.fulbrightonline.org/about/flta-program> [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Fulbright Scholar Program. (t.y.). *Home Page*. Erişim Adresi: <https://fulbrightscholars.org/> [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Fulbright Türkiye. (t.y.). *Fulbright Programı Hakkında*. Erişim Adresi: <https://fulbright.org.tr/posts/21/Fulbright-Program%C4%B1-Hakk%C4%B1nda> [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Fürjész, J. É. (2013). *The Role of Cultural Institutes in the European Integration*. Erişim Adresi: https://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2013-06-iscd-italy/Judit_va_FRJSZ.pdf [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- Gallarotti, G. M. (2011). Soft power: what it is, why it's important, and the conditions for its effective use, *Journal of Political Power*, 4(1), 25-47, DOI: 10.1080/2158379X.2011.557886
- Gans, H. J. (2005). *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür*. Emine Onaran İncirlioğlu (Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Gedikli, Y. E. (2020). Ulusal ve Uluslararası Eğitim Kurumları Karşılaştırması ve Öğrenen Profilleri. *Uluslararası Maarif Dergisi*, 1(1), 52-57. Erişim Adresi: <https://maarifdergisi.com/uploads/editions/files/1645216f9945d7.pdf> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Gezon, L. ve Kottak, C. (2016). *Kültür*. Akile Gürsoy (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Goethe Institut. (2023). *Annual Report 2022/23*. Erişim Adresi: https://www.goethe.de/resources/files/pdf313/gi_jahrbuch_22-23_jahrbuch_buch_eng-compressed.pdf [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Goethe Institut. (t.y.a). *History of the Goethe-Institut*. Erişim Adresi: <https://www.goethe.de/en/uun/org/ges.html> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Goethe Institut. (t.y.b). *What We Stand For*. Erişim Adresi: <https://www.goethe.de/en/uun/auf.html> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Goethe Institut. (t.y.c). *Okullar: Geleceğin Ortakları Girişimi*. Erişim Adresi: <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/eng/pas.html> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Goff, P. M. (2013). Cultural Diplomacy. Cooper, A. F., Heine, J. ve Thakur R. (Ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* içinde (s. 419-435). Oxford: Oxford University Press.
- Göçer, A. (2013). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretimi. Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 171-179). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gray, C. S. (2011). *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century*. Erişim Adresi: <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1580&context=monographs> [Erişim Tarihi: 03.06.2023].
- Güllüpınar, F. (2022). Eğitim, Kültür ve Toplumsal Değişme. *Uluslararası Maarif Dergisi*, 3(7), 37-41. Erişim Adresi: https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Uluslararası_Maarif_Dergisi_7.pdf [Erişim Tarihi: 15.07.2023].

- Güngör, N. (1991). *Kültür-Eğitim-Dil Üzerine Görüşleri ile Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Güngörmez, O. (2018). Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Politikasının Yükselişi. İnat, K., Aslan, A. Ve Duran, B. (Ed.), *Kuruluşundan Bugüne AK Parti – Dış Politika* içinde (s. 509-529). İstanbul: SETA.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür* (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güvenç, B. (2015). *Kültürün ABC'si* (7. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güzel, S. (2022). Türk Eğitim Sisteminde Milletlerarası Özel Okullar: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Alanyazın*, 3(2), 271-295. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2632020> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Hackbarth, J. R. (2008). *Soft Power and Smart Power in Africa*. Erişim Adresi: <https://www.hsd.org/?view&did=791236> [Erişim Tarihi: 04.06.2023].
- Haigh, A. (1974). *Cultural Diplomacy in Europe*. Strasbourg: Council for Cultural Cooperation.
- Hall, E. T. (1959). *The Silent Language*. New York: Doubleday & Company, Inc.
- Haviland, W. A., Prins, H. E. L., Walrath, D. ve McBride, B. (2008). *Kültürel Antropoloji*. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- HEPI. (2022). *2022 HEPI Soft-Power Index*. Erişim Adresi: <https://www.hepi.ac.uk/2022/08/22/2022-hepi-soft-power-index-uk-slips-further-behind-the-us-for-the-fifth-year-running/> [Erişim Tarihi: 18.07.2023].
- Hızlan, D. (2009). *Almanya'da yaşayanlar soruna nasıl bakıyor*. Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/almanya-da-yasayanlar-soruna-nasil-bakiyor-10957469> [Erişim Tarihi: 20.10.2022].

Hudut Gazetesi. (2014). *Soydaşın Türkçe vedası*. Erişim Adresi: <http://www.hudutgazetesi.com/haber/19549/soydasin-turkce-vedasi.html> [Erişim Tarihi: 08.10.2022].

Institute for Cultural Diplomacy. (t.y.). *What is Cultural Diplomacy? What is Soft Power?*. Erişim Adresi: https://culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy [Erişim Tarihi: 12.06.2023].

İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 24 Temmuz). *Resmî Gazete*. (Sayı: 30488). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180724.pdf> [Erişim Tarihi: 11.06.2023].

İletişim Başkanlığı. (2021). “*Ulusal Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve Eylem Planı*” hazırlandı. Erişim Adresi: <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/ulusal-kamu-diplomasisi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-hazirlandi> [Erişim Tarihi: 11.06.2023].

İletişim Başkanlığı. (2022a). Türkiye'nin Afrika'ya Dost Eli. Erişim Adresi: https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Afrika_Dost_Eli_TR.pdf [Erişim Tarihi: 12.06.2023].

İletişim Başkanlığı. (2022b). *Kamu Diplomasisi Nedir?*. İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

İTÜ. (2022). İTÜ TÖMER'de Türkçe Kursları Başlıyor. Erişim Adresi: <https://haberler.itu.edu.tr/haberdetay/2022/01/31/i-tu-tomer-de-turkce-kurslari-basliyor> [Erişim Tarihi: 04.10.2023].

Japan Foundation. (2022). *Brochure of the Japan Foundation*. Erişim Adresi: https://www.jpj.go.jp/e/about/outline/ourwork/pdf/JF_Brochure_en.pdf [Erişim Tarihi: 11.07.2023].

Japan Foundation. (2023). *The Japan Foundation Annual Report 2021-2022*. Erişim Adresi: <https://www.jpj.go.jp/e/about/result/ar/2021/pdf/dl/ar2021e.pdf> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].

- JET Programme. (t.y.a). *Participating Countries*. Erişim Adresi: <https://jetprogramme.org/en/countries/> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- JET Programme. (t.y.b). *History*. Erişim Adresi: <https://jetprogramme.org/en/history/> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Johnson, S. ve Dale, H. (2003). How to Reinvigorate U.S. Public Diplomacy. Erişim Adresi: <https://www.heritage.org/defense/report/how-reinvigorate-us-public-diplomacy#pgfId-1021992> [Erişim Tarihi: 06.06.2023].
- Journal of Intercultural Communication. (t.y.). About the Journal. Erişim Adresi: <http://immi.se/intercultural/about> [Erişim Tarihi: 16.07.2023].
- KAGEM. (2015). *KAGEM'in 9 Ay Süreli "Yabancılara Türkçe Öğretimi" Semineri Meyvelerini Verdi*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20160828154031/http://tdvkagem.org.tr/haberler/kage-min-9-ay-sureli-yabancilara-turkce-ogretimi-semineri-meyvelerini-verdi-143> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- KAGEM. (2016). *TDV KAGEM TÖMER Öğrencileri İçin Kültür Gezisi Düzenledi*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20170130092525/http://tdvkagem.org.tr/haberler/tdv-kagem-tomer-ogrencileri-icin-kultur-gezisi-duzenledi-250> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- KAGEM. (2018). *TDV KAGEM Sosyal Destek ve Eğitim Merkezi Başarıya Doymuyor*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20181113003602/http://tdvkagem.org.tr/Haberler/Detay/tdv-kagem-sosyal-destek-ve-egitim-merkezi-basariya-doymuyor-98201811124> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Turkey. *Perceptions*, 16(3), 5-23.
- Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile İlgili 2010/3 Sayılı Başbakanlık Genelgesi. (2010, 30 Ocak). *Resmî Gazete*. (Sayı: 27478). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/01/20100130-19.htm> [Erişim Tarihi: 11.06.2023].

- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil* (2. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karadağ, H. (2012). *Bir Dış Politika Tekniği Olarak Kamu Diplomasisi: Karar Verme Süreci Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=vVNzTGHHhjH-u3WMToxQ-kjA0Kzjcpow7UxC4P11c9iZ6Aqfa3uBb3ImHBbS6_D [Erişim Tarihi: 31.07.2023].
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kavak, Y. ve Baskan, G. A. (2001). Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarına Yönelik Eğitim Politika ve Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 92-103. Erişim Adresi: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/990-published.pdf> [Erişim Tarihi: 03.10.2023].
- KMK. (2015). Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of Germany. Erişim Adresi: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/bilder/KMK/Aufgaben/kmk_imagefolder_engl_web.pdf [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- KMK. (t.y.a). *Verantwortung für das Auslandsschulwesen*. Erişim Adresi: <https://www.kmk.org/themen/auslandsschulen/verantwortung-fuer-die-auslandsschulen.html> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- KMK. (t.y.b). *Weltweite Prüfungen, zentrale Organisation*. Erişim Adresi: <https://www.kmk.org/themen/deutsches-sprachdiplom-dsd/weltweite-pruefungen-zentrale-organisation.html> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- KMK. (t.y.c). *Deutsches Sprachdiplom (DSD)*. Erişim Adresi: <https://www.kmk.org/themen/deutsches-sprachdiplom-dsd.html> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].

- KMK. (t.y.d). *Der PAD unterstützt die Initiative*. Erişim Adresi: <https://www.kmk-pad.org/pad/pasch.html> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Kocaman, H. ve Gökçimen, S. (2012). *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Değişiklikler, Gereçekler, Tutanaklar Cilt 1*. Erişim Adresi: https://www5.tbmm.gov.tr/yayinlar/semra_gokcimen_ictuzuk/cilt1.pdf [Erişim Tarihi: 18.03.2023].
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Kroeber, A. L. ve Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Massachusetts: The Museum.
- Kulturweit. (t.y.). *Pedagojik Değişim Servisi*. Erişim Adresi: <https://www.kulturweit.de/tr/a%C4%9F/pedagojik-de%C4%9Fi%C5%9Fim-servisi> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Kurt, V. (2018). Bir Dış Politika Aracı Olarak Türkiye'nin Dış Yardımları. İnat, K., Aslan, A. Ve Duran, B. (Ed.), *Kuruluşundan Bugüne AK Parti – Dış Politika* içinde (s. 491-508). İstanbul: SETA.
- Kültürel Diplomasi. (2013). *Kültürel Diplomasi Akademisi Kültürel Diplomasi Sözlüğü*. Erişim Adresi: https://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/pdf/Cultural_Diplomacy_Dictionary.pdf [Erişim Tarihi: 12.06.2023].
- Lenczowski, J. (2007). *Cultural Diplomacy, Political Influence and Integrated Strategy*. Washington: The Institute of World Politics. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/ymx3a3ha> [Erişim Tarihi: 12.06.2023].
- Leonard, M., Stead, C. ve Smewing, C. (2002). *Public Diplomacy*. Londra: The Foreign Policy Centre.
- Lowy Institute. (t.y.). *Global Diplomacy Index 2021*. Erişim Adresi: https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/country_rank.html [Erişim Tarihi: 08.06.2023].

- Macionis, J. J. ve Plummer, K. (2008). *Sociology: A Global Introduction* (4. Baskı). Harlow: Pearson Education Limited.
- Malinowski, B. (1992). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*. Saadet Özkal (Çev.). İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü* (2. Baskı). Osman Akınhay ve Derya Kömürcü (Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McGinn, G. H. (2015). *Foreign Language, Cultural Diplomacy, and Global Security*. Erişim Adresi: <https://www.amacad.org/sites/default/files/academy/multimedia/pdfs/Foreign-language-Cultural-Diplomacy-Global-Security.pdf> [Erişim Tarihi: 12.06.2023].
- MEB Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2023). *Çin Hükûmet Bursu (2023-2024)*. Erişim Adresi: <http://abdigm.meb.gov.tr/www/cin-hukmeti-bursu-2023-2024/icerik/1845> [Erişim Tarihi: 12.07.2023].
- MEB. (2005a). *2006 Malî Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2006_BUTCE_RAPORU.doc [Erişim Tarihi: 02.02.2023].
- MEB. (2005b). Türk Cumhuriyetleri ile Türk Muhtar ve Akraba Toplulukları İçin Türkiye Türkçesi Öğretim Programı. *Tebliğler Dergisi*, 2577, s. 802-803. Erişim Adresi: <https://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/69-2005/198-2577-ekim-2005> [Erişim Tarihi: 03.02.2023].
- MEB. (2006). *2007 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2007_yili_butce_raporu.doc [Erişim Tarihi: 02.02.2023].
- MEB. (2007a). *2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2008yil_butcesine_iliskin_rapor.pdf [Erişim Tarihi: 02.02.2023].
- MEB. (2007b). *Eğitim İşbirliği ve Teknik Yardım protokolü*. Erişim Adresi: https://web.archive.org/web/20071123183632/http://www.meb.gov.tr/haberler/ha_berayrinti.asp?ID=1264 [Erişim Tarihi: 02.02.2023].

- MEB. (2008). *2009 Yılı Bütçe Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2009_butce_raporu/2009_butce_rapor_we_b.pdf [Erişim Tarihi: 03.02.2023].
- MEB. (2009a). *2010 Yılı Bütçe Raporu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2010_Butce_Raporu/2010_Butce_Raporu.pdf [Erişim Tarihi: 03.02.2023].
- MEB. (2009b). *Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf [Erişim Tarihi: 03.02.2023].
- MEB. (2011a). *2011 Yılı Malî Yılı Performans Programı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/Performans_GB/meb_2011_mali_yili_performans.pdf [Erişim Tarihi: 27.02.2023].
- MEB. (2011b). *2010 Yılı Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.memurlar.net/common/news/documents/427970/2010_ic_denetim_faaliyet_raporu.pdf [Erişim Tarihi: 27.02.2023].
- MEB. (2012a). *2011 Yılı Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.memurlar.net/common/news/documents/219530/2011_faaliyet_raporu_meb.pdf [Erişim Tarihi: 27.02.2023].
- MEB. (2012b). *2013 Yılı Bütçe Sunuşu TBMM Genel Kurulu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/25034222_2013_butce_sunusu.pdf [Erişim Tarihi: 16.03.2023].
- MEB. (2013a). *2012 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_07/31123903_meb_faaliyet_raporu_2012.pdf [Erişim Tarihi: 16.03.2023].
- MEB. (2013b). *2014 Yılı Bütçe Sunuşu TBMM Genel Kurulu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_12/25103155_butce_sunusu_2014.pdf [Erişim Tarihi: 16.03.2023].

- MEB. (2014a). *2013 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_04/30032306_meb_2013_idare_faaliyet_raporu.pdf [Erişim Tarihi: 16.03.2023].
- MEB. (2014b). *2014 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_12/21015725_mebfaaliyetraporu.pdf [Erişim Tarihi: 16.03.2023].
- MEB. (2014c). *2014 Mali Yılı Performans Programı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_01/24032751_performans_programi_2014.pdf [Erişim Tarihi: 16.03.2023].
- MEB. (2015a). *2015 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/29061209_2015darefaaliyetraporu.pdf [Erişim Tarihi: 17.03.2023].
- MEB. (2015b). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf [Erişim Tarihi: 17.03.2023].
- MEB. (2016a). *2016 Yılı Bütçe Sunuşu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_03/25025608_2016yiligenelkurulu_25.03.2016.pdf [Erişim Tarihi: 17.03.2023].
- MEB. (2016b). *2017 Yılı Bütçe Sunuşu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_12/13031405_2017_genel_kurulumatbaa_hali_09_12_2016.pdf [Erişim Tarihi: 17.03.2023].
- MEB. (2017a). *2016 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/07172222_2016idarefaaliyetraporu.pdf [Erişim Tarihi: 17.03.2023].
- MEB. (2017b). *2018 Yılı Bütçe Sunuşu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/27095218_2018_MEB_BYTYE_SUNUYU_GENEL_KURUL_18.12.2017.pdf [Erişim Tarihi: 18.03.2023].

- MEB. (2018a). *2017 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/28093718_Faaliyet_Raporu_yayYn_28022018_1707.pdf [Erişim Tarihi: 18.03.2023].
- MEB. (2018b). *2018 Yılı Performans Programı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/19144448_2018_PP_-13.02.2017_2.pdf [Erişim Tarihi: 18.03.2023].
- MEB. (2018c). Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Dersi (1-8. Seviyeler) Öğretim Programı. *Tebliğler Dergisi*, 2729, s. 1985-1996. Erişim Adresi: <https://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/86-2018/5291-2729-haziran-2018> [Erişim Tarihi: 18.03.2023].
- MEB. (2019a). *2018 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_03/01175437_Milly_EYitim_BakanlYY_2018_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu_YayYn2.pdf [Erişim Tarihi: 18.03.2023].
- MEB. (2019b). *MEB 2019-2023 Stratejik Planı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/31105532_Milli_EYitim_BakanlYYY_2019-2023_Stratejik_PlanY_31.12.pdf [Erişim Tarihi: 20.03.2023].
- MEB. (2019c). *2019 Yılı Performans Programı*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/25140550_2019_PP_yayYn.pdf [Erişim Tarihi: 20.03.2023].
- MEB. (2019d). *2020 Yılı Bütçe Sunuşu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/18094404_2020_BUTCE_SUNUYU_17.12.2019.pdf [Erişim Tarihi: 20.03.2023].
- MEB. (2020a). *2019 Yılı İdare Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/12144540_28191618_Milli_EYitim_BakanlYYY_2019_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu_28.02.2020.pdf [Erişim Tarihi: 20.03.2023].

- MEB. (2020b). *2021 Yılı Bütçe Raporu*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_12/30125920_2021_BUTCE_SU_NUYU.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (2020c). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı. *Tebliğler Dergisi*, 2759, s. 1192. Erişim Adresi: <https://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/88-2020/5349-2759-aralik-2020> [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (2021a). *2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (2021b). Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezleri Yönergesi. *Tebliğler Dergisi*, 2770, s. 1121-1128. Erişim Adresi: <https://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/89-2021/5423-2770-aralik-2021> [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (2022). *2021 Yılı İdare Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_05/12182720_MEB_2021_faaliyet_raporu_28nisan2022.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (2023). *Vizyon, Misyon*. Erişim Adresi: <https://www.meb.gov.tr/vizyon-misyon/duyuru/8851> [Erişim Tarihi: 28.01.2023].
- MEB. (t.y.a). *Milli Eğitim İstatistikleri 2006-2007*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020711_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2006_2007.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.b). *Millî Eğitim İstatistikleri 2007-2008*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020810_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2007_2008.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.c). *Millî Eğitim İstatistikleri 2008-2009*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020906_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2008_2009.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.d). *Millî Eğitim İstatistikleri 2009-2010*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020939_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2009_2010.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].

- MEB. (t.y.e). *Millî Eğitim İstatistikleri 2010-2011*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06021014_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2010_2011.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.f). *Millî Eğitim İstatistikleri 2011-2012*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06021046_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2011_2012.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.g). *Millî Eğitim İstatistikleri 2012-2013*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2012_2013.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.h). *Millî Eğitim İstatistikleri 2013-2014*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2013_2014.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.i). *Millî Eğitim İstatistikleri 2014-2015*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2014_2015.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.i). *Millî Eğitim İstatistikleri 2015-2016*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_03/30044345_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2015_2016.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.j). *Millî Eğitim İstatistikleri 2016-2017 1. Dönem*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/31152628_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017_1.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.k). *Millî Eğitim İstatistikleri 2016-2017*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.l). *Millî Eğitim İstatistikleri 2017-2018*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2017_2018.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].

- MEB. (t.y.m). *Millî Eğitim İstatistikleri 2018-2019*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2018_2019.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.n). *Millî Eğitim İstatistikleri 2019-2020*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.o). *Millî Eğitim İstatistikleri 2020-2021*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- MEB. (t.y.ö). *Millî Eğitim İstatistikleri 2021-2022*. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2023].
- Melanlıoğlu, D. (2013). Kültürler Arası İletişim Odaklı Yaklaşım. Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 129-134). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Melanlıoğlu, D., Gültekin, İ. ve Balcı, M. (Ed.) (2022). *İM-Ortaöğretim Türk Kültürü ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı*. İstanbul: TMV.
- Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2014, 14 Mart). *Resmî Gazete*. (Sayı: 28941). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140314-1.htm> [Erişim Tarihi: 16.03.2023].
- Milliyet. (2011). *Dünya Türkçe konuşacak*. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/egitim/dunya-turkce-konusacak-1341355> [Erişim Tarihi: 20.10.2022].
- Milliyet. (2016). *Yabancı Öğrencilere Türkçe Dersi*. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/yemel-haberler/ordu/yabanci-ogrencilere-turkce-dersi-11297571> [Erişim Tarihi: 04.10.2023].

- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (t.y.a). *Implementing Agencies of the Ministry*. Erişim Adresi: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/the-ministry-and-its-network/implementing-agencies-of-the-ministry/> [Erişim Tarihi: 08.06.2023].
- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (t.y.b). *Culture, Education and the French language*. Erişim Adresi: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/the-ministry-and-its-network/implementing-agencies-of-the-ministry/article/culture-education-and-the-french-language> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- NAFSA. (t.y.a). *Connecting People and Changing the World for 75 years*. Erişim Adresi: <https://www.nafsa.org/75/index.html> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- NAFSA. (t.y.b). *Mission, Vision, Values*. Erişim Adresi: <https://www.nafsa.org/about/about-nafsa/mission-vision-values> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- NAFSA. (t.y.c). *About NAFSA*. Erişim Adresi: <https://www.nafsa.org/about/about-nafsa> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Nagata, K. (2012). *Exporting culture via 'Cool Japan'*. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/54s7by8d> [Erişim Tarihi: 10.06.2023].
- Nakamura, K. H. ve Weed, M. C. (2009). *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues*. Washington: Congressional Research Service (CRS). Erişim Adresi: <https://sgp.fas.org/crs/row/R40989.pdf> [Erişim Tarihi: 06.06.2023].
- Nohl, A. M. (2014). *Kültürlerarası Pedagoji* (2. Baskı). R. Nazlı Somel (Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Nye, J. S. (1990a). *Bound to Lead The Changing Nature of American Power*. ABD: Basic Books.
- Nye, J. S. (1990b). *Soft Power*. *Foreign Policy*, 80, 153-171. <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Nye, J. S. (2017). *Yumuşak Güç* (2. Baskı). Rayhan İnan Aydın (Çev.). Ankara: BB101.

- Ogawa, T. (2020). Japan's Public Diplomacy at the Crossroads. (2. Baskı). Snow, N. ve Cull, N. J. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 273-283). New York: Routledge.
- Oğuzlu, T. (2007). Soft power in Turkish foreign policy. *Australian Journal of International Affairs*, 61(1), 81-97, DOI: 10.1080/10357710601142518
- Organisation internationale de la Francophonie. (t.y.). The Francophonie in brief. Erişim Adresi: <https://www.francophonie.org/francophonie-brief-1763> [Erişim Tarihi: 08.06.2023].
- Öz, H. K. (2019). Adına olimpiyatlar düzenledikleri Türkçe, birçok okulda ders olarak bile yoktu. *Star, Açık Görüş*. Erişim Adresi: <https://www.star.com.tr/acik-gorus/adina-olimpiyatlar-duzenledikleri-turkce-bircok-okulda-ders-olarak-bile-yoktu-haber-1456852/> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- Özdemir, Ç. ve Can, T. (2012). *Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi 1992-2012*. Erişim Adresi: <https://www.altayli.net/turkiyenin-buyuk-ogrenci-projesi-1992-2012.html> [Erişim Tarihi: 03.10.2023].
- Özdemir, İ. (2011). Kültürlerarası İletişimin Önemi. *Folklor/Edebiyat*, 17(66), 29-38. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/255339> [Erişim Tarihi: 15.07.2023].
- Öztürk, S. (2014). *Büyük Öğrenci Projesinden Türkiye Bursları Projesine Geçiş Süreci ve Türkiye'nin Öğrenci Politikasındaki Değişim*. (Uzmanlık tezi). Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/thesis/selim-oeztuerk-bueyuek-oegrenci-projesinden-tuerkiye-burslari-projesine-gecis-suereci.pdf> [Erişim Tarihi: 10.11.2023].
- PASCH. (2023). *Weltkarte aller PASCH-Schulen*. Erişim Adresi: <https://www.pasch-net.de/de/pasch-schulen/weltkarte.html> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Paschalidis, G. (2009). Exporting National Culture: Histories of Cultural Institutes Abroad, *International Journal of Cultural Policy*, 15(3), 275-289. DOI: 10.1080/10286630902811148

- Piros, S. ve Koops, J. (2020). Towards a Sustainable Approach to EU Education Diplomacy? The Case of Capacity-Building in the Eastern Neighbourhood. Carta, C. ve Higgott, R. (Ed.), *Cultural Diplomacy in Europe: Between the Domestic and the International* içinde (s. 113-138). Cham: Palgrave Macmillan.
- Poyraz, E. ve Dinçer, M. (2016). Küreselleşen Dünyada Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetleri. *Intermedia International e-Journal*, 3(1), 30-48. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/399654> [Erişim Tarihi: 11.06.2023].
- Rawnsley, G. D. (2020). Communicating Confidence: China's Public Diplomacy. (2. Baskı). Snow, N. ve Cull, N. J. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 284-300). New York: Routledge.
- Richmond, Y. (2005). Cultural Exchange And The Cold War: How The West Won. *The Polish Review*, 50(3), 355-360. Erişim Adresi: <http://www.jstor.org/stable/25779557> [Erişim Tarihi: 17.07.2023].
- Sancar, G. A. (2015). Turkey's Public Diplomacy: Its Actors, Stakeholders, and Tools. Çevik, B. S. ve Seib, P. (Ed.), *Turkey's Public Diplomacy* içinde (s. 13-42). New York: Palgrave Macmillan.
- Sarı, E. (2004). Kültürlerarası İletişim: Temeller, Gelişmeler, Yaklaşımlar. *Folklor/Edebiyat*, 3(39), 1-31. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/569fdn5u> [Erişim Tarihi: 16.07.2023].
- Seib, P. (2016). *The Future of Diplomacy*. Cambridge: Polity Press.
- Sharp, P. (2005). Revolutionary States, Outlaw Regimes and the Techniques of Public Diplomacy. Melissen, J. (Ed.), *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations* içinde (s. 106-123). New York: Palgrave Macmillan.
- Snow, N. (2009). Rethinking Public Diplomacy. Snow, N. ve Taylor, P. M. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 3-11). New York: Routledge.
- Solórzano, D., Ceja, M. ve Yosso, T. (2000). Critical Race Theory, Racial Microaggressions, and Campus Racial Climate: The Experiences of African American College Students. *Journal of Negro Education*, 69(1-2), 60-73. Erişim

Adresi: <https://www.middlesex.mass.edu/rlos/748/critical-race-theory.pdf> [Erişim Tarihi: 18.06.2023].

Soylu, S. (2017). Oluşturulan Suriyeli algısına itibar etmemek gerekiyor. *Yenikapı Haber*. Erişim Adresi: <https://yenikapihaber.com/olusturulan-suriyeli-algisina-itibar-etmemek-gerekiyor-3864h.htm> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].

Sue, D. W. (2005). Racism and the Conspiracy of Silence: Presidential Address. *The Counseling Psychologist*, 33(1), 100-114. <https://doi.org/10.1177/0011000004270686>

Sun, H. H. (2008). International political marketing: a case study of United States soft power and public diplomacy. *Journal of Public Affairs*, 8(3), 165-183, <https://doi.org/10.1002/pa.301>

Sunar, L., Ülker, O. ve Kartal, F. B. (2022). Geleceğin Türkiye'sinde Kültür Politikaları. İstanbul: İlim Kültür Eğitim Vakfı.

Şahin, M. ve Çifçi, O. (2022). Amerikan Dış Politikasında Yumuşak Güç Enstrümanları ve Kültürel Diplomasi. Avşar, Z., Şahin, M., Küçükyılmaz, M. M., Ökten, S. ve Veske, M. P. (Ed.), *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim* içinde (s. 233-257). İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

Şen, Ü. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (t.y.). *Yunus Emre Vakfı Kanunu*. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5653&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 12.11.2023].

T.C. Devlet Bakanlığı. (2000). *Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları ile Koordinasyondan Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın Faaliyet Raporu, 29 Mayıs 1999-29 Mayıs 2000, Cilt 1*. Ankara: TAMGA Yayıncılık.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2010). *Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu ile Milli Eğitim Bakanı Sayın Nimet Çubukçu'nun imzaladıkları protokol, 20 Aralık 2010*. Erişim Adresi: <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu-ile-milli->

[egitim-bakani-sayin-nimet-cubukcu_nun-imzaladiklari-protokol_-20-aralik-2010.tr.mfa](https://www.egitim-bakani-sayin-nimet-cubukcu_nun-imzaladiklari-protokol_-20-aralik-2010.tr.mfa) [Erişim Tarihi: 21.10.2022].

Tapan, N. (1990). Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, (7), 55-68. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/10746> [Erişim Tarihi: 16.07.2023].

Taylor, P. M. (2009). Public Diplomacy and Strategic Communications. Snow, N. ve Taylor, P. M. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 12-16). New York: Routledge.

TBMM. (2018). *Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*. Erişim Adresi: <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-2140.pdf> [Erişim Tarihi: 18.03.2023].

TBMM. (t.y.a). *Kanun Teklifi Bilgileri*. Erişim Adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/225554> [Erişim Tarihi: 18.03.2023].

TBMM. (t.y.b). *Kanun Teklifi Bilgileri*. Erişim Adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/237193> [Erişim Tarihi: 18.03.2023].

TCCB. (2015). *TÜRGEV Yurtları Toplu Açılış Töreni'nde Yaptıkları Konuşma*. Erişim Adresi: <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/2998/turgev-yurtlari-toplu-acilis-torende-yaptiklari-konusma> [Erişim Tarihi: 03.11.2022].

TDK. (2016). *Uluslararası Türkçenin Batılı Elçileri Sempozyumu Bildirileri (5-6 Kasım 2012)*. İstanbul: Türk Dil Kurumu.

TDV. (2016). *2015 Yılı Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Faaliyet%20Raporu%20-%202015.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].

TDV. (2017). *2016 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Faaliyet%20Raporu%20-%202016.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].

- TDV. (2018). *2017 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Faaliyet%20Raporu%20-%202017.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2019a). *2018 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Faaliyet%20Raporu%20-%202018.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2019b). *Mülteci Ailelere Eğitim ve Sosyal Destek*. Erişim Adresi: <https://tdv.org/tr-TR/multeci-ailelere-egitim-ve-sosyal-destek/> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2020a). *2019 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV-Faaliyet-Raporu%202019.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2020b). *TDV uzaktan eğitim çalışmalarına başladı*. Erişim Adresi: <https://tdv.org/tr-TR/tdv-uzaktan-egitim-calismalarina-basladi/> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2021a). *2020 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Faaliyet%20Raporu%20-%202020.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2021b). *Diyanet İşleri Başkanı Erbaş, İdlib’de TDV’nin faaliyetlerini inceledi*. Erişim Adresi: <https://tdv.org/tr-TR/diyanet-isleri-baskani-erbas-idlibde-tdvnin-faaliyetlerini-inceledi/> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2022). *2021 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20Faaliyet%20Raporu%202021.pdf> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2023a). *Hakkımızda*. Erişim Adresi: <https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/#hakkimizda> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- TDV. (2023b). *İdari Yapı*. Erişim Adresi: <https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/#idariyapi> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].

- TDV. (2023c). *Eğitim / Kültür*. Erişim Adresi: <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/egitim-kultur/> [Erişim Tarihi: 22.03.2023].
- Tekin, Ö. (2023). Alman Dış Kültür ve Eğitim Politikası'nın Türkiye'ye Yansımaları. *Humanitas*, 11(INCSOS VIII Özel Sayısı), 342-369. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3047736> [Erişim Tarihi: 13.07.2023].
- Telc. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme* (2. Baskı). Almanya: Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü.
- The Library of Congress. (2001). *Kofi Annan at the Library*. Erişim Adresi: <https://loc.gov/loc/lcib/0112/annan.html> [Erişim Tarihi: 19.07.2023].
- The Soft Power 30. (t.y.). Erişim Adresi: <https://softpower30.com/> [Erişim Tarihi: 05.06.2023].
- Thobie, J. (1981). La France a-t-elle une politique culturelle dans l'Empire ottoman à la veille de la première guerre mondiale?. *Relations Internationales*, 25, 21-40. Erişim Adresi: <http://www.jstor.org/stable/45343774> [Erişim Tarihi: 19.07.2023].
- TİKA. (2004a). *2004 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2004/2004%20TIKA_Faaliyet.pdf [Erişim Tarihi: 26.09.2022].
- TİKA. (2004b). *2004 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163734/https://www.tika.gov.tr/upload/old/publication/KalkinmaYardimlariRaporu2004.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2005a). *2005 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2005/TIKA_Faaliyet2005.pdf [Erişim Tarihi: 26.09.2022].
- TİKA. (2005b). *2005 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163709/https://www.tika.gov.tr/upload/old/publication/KalkinmaYardimlariRaporu2005.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].

- TİKA. (2006a). *2006 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20120509124822/http://store.tika.gov.tr/yayinlar/faaliyet-raporlari/faaliyet-raporu-2006.pdf> [Erişim Tarihi: 27.09.2022].
- TİKA. (2006b). *2006 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163620/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2006.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2007a). *2007 TİKA Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20150628125400/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/faaliyet-raporu-2007.pdf> [Erişim Tarihi: 26.09.2022].
- TİKA. (2007b). *2007 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163602/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2007.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2008a). *2008 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20150628125549/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/faaliyet-raporu-2008.pdf> [Erişim Tarihi: 26.09.2022].
- TİKA. (2008b). *2008 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163545/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2008.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2009a). *2009 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20120509124950/http://store.tika.gov.tr/yayinlar/faaliyet-raporlari/faaliyet-raporu-2009.pdf> [Erişim Tarihi: 27.09.2022].
- TİKA. (2009b). *2009 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163257/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2009.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2010a). *2010 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20150628131613/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/faaliyet-raporu-2010.pdf> [Erişim Tarihi: 26.09.2022].

- TİKA. (2010b). *2010 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163245/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2010.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2011a). *Türkoloji Projesi Tek Elde Toplanıyor*. Erişim Adresi: https://www.tika.gov.tr/tr/duyuru/turkoloji_projesi_tek_elde_toplaniyor-9343 [Erişim Tarihi: 25.09.2022].
- TİKA. (2011b). *2011 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20150628185523/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/faaliyet-raporu-2011.pdf> [Erişim Tarihi: 27.09.2022].
- TİKA. (2011c). *2011 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904163225/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2011.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2012a). *2012 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20140327192349/http://store.tika.gov.tr/yayinlar/faaliyet-raporlari/faaliyet-raporu-2012.pdf> [Erişim Tarihi: 27.09.2022].
- TİKA. (2012b). *2012 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190904062932/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2012.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2013a). *2013 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20150628130156/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/faaliyet-raporu-2013.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2013b). *2013 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20200723050405/http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2013.pdf> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2014a). *2014 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/Faaliyet%20Raporu%202014.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].

- TİKA. (2014b). *2014 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20170625125450/http://www.tika.gov.tr/upload/publication/KYR%20%202014.PDF> [Erişim Tarihi: 28.09.2022].
- TİKA. (2015a). *2015 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2017/05/Faaliyet%20Raporu%202015/2015%20Faaliyet%20Raporu.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2015b). *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2015*. Erişim Adresi: [https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/TKYR%202015/TKYR_2015%20\(1\).pdf](https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/TKYR%202015/TKYR_2015%20(1).pdf) [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2016a). *2016 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.tika.gov.tr/upload/2017/03/2016%20IdareFaaliyetRaporu/%C4%B0dare%20Rapor_2016_WebFormati.pdf [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2016b). *2016 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%202016/T%20C3%BCrkiye%20Kalk%20C4%B1nma%20Yard%20C4%B1mlar%20C4%B1%20Raporu%202016.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2017a). *2017 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Faaliyet%20Raporu/T%20C4%B0KA%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2017b). *2017 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Kalk%20C4%B1nma%20Yard%20C4%B1mlar%20C4%B1%20Raporu/Kalkinma2017Web.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2018a). *2018 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2019/Faaliyet%20Raporu%202018/TikaFaaliyetWeb.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2018b). *2018 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2020/02/kyk%202018/TurkiyeKalkinma2018Web.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].

- TİKA. (2019a). *2019 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/2020/06/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%20%C4%B0NG%C4%B0L%C4%B0ZCE/TIKAFaaliyet2019WebKapakli.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2019b). *2019 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/publication/2019/TurkiyeKalkinma2019Web.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2020a). *2020 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%202020/TIKAFaaliyet2020Web.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2020b). *2020 Kalkınma Yardımları Raporu*. Erişim Adresi: https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/Pictures/Turkiye%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%202020_tr.pdf [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2021). *2021 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%202021/T%C4%B0KA%202021%20%C4%B0dare%20Faaliyet%20Raporu.pdf> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TİKA. (2022). *Tarihçe*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222> [Erişim Tarihi: 23.09.2022].
- TMV. (2017a). *Maarif Bülten*. S 1. Erişim Adresi: https://turkiyemaarif.org/uploads/b%C3%BClten1_WEB.pdf [Erişim Tarihi: 03.11.2022].
- TMV. (2017b). *Bizim Derdimiz İyi İnsan Yetiştirmek*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-bizim-derdimiz-iyi-insan-yetistirmek--129?lang=tr> [Erişim Tarihi: 05.11.2022].
- TMV. (2017c). *12-15 Temmuz 2017 Türkiye Maarif Vakfı Yıllık İstisare Toplantısı Abant*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-1215-temmuz-2017-turkiye-maarif-vakfi-yillik-istisare-toplantisi-abant-204?lang=tr> [Erişim Tarihi: 05.11.2022].

- TMV. (2017d). *Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, Afrika Ülkelerinin Büyükelçileri ile Bir Araya Geldi*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-milli-egitim-bakani-ismet-yilmaz-afrika-ulkelerinin-buyukelcileri-ile-bir-araya-geldi-249?lang=tr> [Erişim Tarihi: 05.11.2022].
- TMV. (2017e). *Maarif Vakfı ile İyi Eğitimi Taahhüt Ediyoruz*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-maarif-vakfi-ile-iyi-egitimi-taahhut-ediyoruz-273?lang=tr> [Erişim Tarihi: 05.11.2022].
- TMV. (2017f). *Türkiye Maarif Vakfı 70 Ülkeyle Temas Kurdu*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-70-ulkeyle-temas-kurdu-334?lang=tr> [Erişim Tarihi: 05.11.2022].
- TMV. (2017g). *Türkiye Maarif Vakfı ile Yunus Emre Enstitüsü Arasında Güç Birliği*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-ile-yunus-emre-enstitusu-arasinda-guc-birligi-260?lang=tr> [Erişim Tarihi: 05.11.2022].
- TMV. (2018a). *Türkiye'nin 'eğitim köprüsü' yurt dışındaki FETÖ tekeline kırdı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiyenin-egitim-koprusu-yurt-disindaki-feto-tekeline-kirdi-421?lang=tr> [Erişim Tarihi: 09.11.2022].
- TMV. (2018b). *İki Yılda Küresel Eğitim Ağı Kurduk*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-iki-yilda-kuresel-egitim-agi-kurduk-498?lang=tr> [Erişim Tarihi: 09.11.2022].
- TMV. (2018c). *Türkiye Maarif Vakfı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Müfredatı Geliştiriyor*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-yabanci-dil-olarak-turkce-ogretimi-mufredati-gelistiriyor-464?lang=tr> [Erişim Tarihi: 09.11.2022].
- TMV. (2018d). *Maarif Okullarında Türkçe Durum Tespit Sınavı Yapıldı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-maarif-okullarinda-turkce-durum-tespit-sinavi-yapildi-448?lang=tr> [Erişim Tarihi: 09.11.2022].
- TMV. (2018e). *Maarif Bülten*. S 2. Erişim Adresi: https://turkiyemaarif.org/uploads/b%C3%BClten2_WEB2.pdf [Erişim Tarihi: 09.11.2022].

- TMV. (2018f). *Yurt dışı üniversiteye Maarif Ajansı geliyor*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-yurt-disi-universiteye-maarif-ajansi-geliyor-552?lang=tr> [Erişim Tarihi: 09.11.2022].
- TMV. (2019a). *Maarif Bülten*. S 3. Erişim Adresi: https://turkiyemaarif.org/uploads/MaarifBulten_Sayi3.pdf [Erişim Tarihi: 09.11.2022].
- TMV. (2019b). *Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-yabanci-dil-olarak-turkce-ogretimi-programi-605?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2019c). *Maarif Bülten*. S 4. Erişim Adresi: https://turkiyemaarif.org/uploads/bulten/MaarifBulten_Sayi4.pdf [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2019d). *Türkiye Maarif Okulları Yaz Kampı Başladı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-okullari-yaz-kampi-basladi-735?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2020a). *Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Müfredatı MEB Tarafından Onaylandı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkcenin-yabanci-dil-olarak-ogretimi-mufredati-meb-tarafindan-onaylandi-1362?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2020b). *Türkiye Maarif Vakfı, Dünyaya Türkçe Öğretiyor*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-dunyaya-turkce-ogretiyor-1301?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2020c). *Türkiye'nin Eğitimde Yurt Dışındaki Bayrak Taşıyıcısı: Maarif Vakfı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiyenin-egitimde-yurt-disindaki-bayrak-tasiyicisi-maarif-vakfi-1219?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2020d). *Prof. Dr. Birol Akgün Meclis'te Maarif Vakfının Faaliyetlerini Anlattı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-prof-dr-birol-akgun-mecliste-maarif-vakfinin-faaliyetlerini-anlatti-1058?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].

- TMV. (2020e). *Türkiye Maarif Vakfı 8. Ülke Temsilcileri İstişare Toplantısı Gerçekleştirildi*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-8-ulke-temsilcileri-istisare-toplantisi-gerceklestirildi-1063?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2020f). *Maarif Okullarında Koronavirüs Önlemleri*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-maarif-okullarinda-koronavirus-onlemleri-1116?lang=tr> [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- TMV. (2021a). *Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı 2016-2021*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20210716192418/https://turkiyemaarif.org/uploads/FaaliyetRaporu/TR1.pdf> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- TMV. (2021b). *Beşinci Yılında Türkiye Maarif Vakfı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-besinci-yilinda-turkiye-maarif-vakfi-1662?lang=tr> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- TMV. (2021c). *Türkiye Maarif Vakfı Dünyaya Türkçe Öğretiyor*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-dunyaya-turkce-ogretiyor-1745?lang=tr> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- TMV. (2021d). *Maarif Vakfının Uluslararası Okul Ağıyla Türkiye Dünyada İlk Beş Ülke Arasına Girdi*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-maarif-vakfinin-uluslararasi-okul-agiyla-turkiye-dunyada-ilk-bes-ulke-arasina-girdi-1755?lang=tr> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- TMV. (2021e). *Maarif Ülke Temsilcileri Eğitimde Kalite Gündemi ile Toplandı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-maarif-ulke-temsilcileri-egitimde-kalite-gundemi-ile-toplandi-1785?lang=tr> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- TMV. (2021f). *Türkiye Maarif Vakfı 2021 Türkiye Yaz Kampı kapanış programı yapıldı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-2021-turkiye-yaz-kampi-kapanis-programi-yapildi-1705?lang=tr> [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- TMV. (2021g). *Maarif Bülten*. S 13. Erişim Adresi: https://www.turkiyemaarif.org/uploads/bulten/MaarifBulten_Sayi13.pdf [Erişim Tarihi: 23.11.2022].

- TMV. (2021h). *2021 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://turkiyemaarif.org/uploads/Faaliyet_Raporu_2021.pdf [Erişim Tarihi: 05.11.2022].
- TMV. (2022). *Türkiye Maarif Vakfı*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/page/524-Turkiye-Maarif-Vakfi-12> [Erişim Tarihi: 03.11.2022].
- Tsutomu, S. (2008). Japan's Creative Industries: Culture as a Source of Soft Power in the Industrial Sector. Watanabe, Y. ve McConnell, D. L. (Ed.), *Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets of Japan and The United States* içinde (s. 128-153). New York: Routledge.
- Tuch, H. N. (1990). *Communicating with the world: U.S. public diplomacy overseas*. New York: St. Martin's Press.
- Turan, Ş. (2014). *Türk Kültür Tarihi: Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe* (7. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun. (2001, 12 Mayıs). *Resmî Gazete*. (Sayı: 24400). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/05/20010512.htm#1> [Erişim Tarihi: 24.09.2022].
- Türk, F. (2014). *Türk Kültür Dış Politikası*. Ankara: Paradigma Akademi.
- Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı. (2020a). *Sunuş (1. Baskı)*. Erişim Adresi: https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Turkcenin_Yabanci_Dil_Olarak_Ogretimi_Programi1.pdf [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı. (2020b). *Sunuş (2. Baskı)*. Erişim Adresi: https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Turkcenin_Yabanci_Dil_Olarak_Ogretimi_Programi_2_Baski.pdf [Erişim Tarihi: 19.11.2022].
- Türkiye Bursları. (2019). *2019 Yıllık Raporu*. Erişim Adresi: <https://storagetbbsweb.blob.core.windows.net/tbbsweb/Page/About/TB-Rapor-2019.pdf> [Erişim Tarihi: 14.10.2022].

- Türkiye Bursları. (2020). *2020 Yıllık Raporu*. Erişim Adresi: <https://storagetbbsweb.blob.core.windows.net/tbbsweb/Page/About/TB-Rapor-2020.pdf> [Erişim Tarihi: 14.10.2022].
- Türkiye Bursları. (2021). *2021 Yıllık Raporu*. Erişim Adresi: <https://storagetbbsweb.blob.core.windows.net/tbbsweb/Page/About/TB-Rapor-2021.pdf> [Erişim Tarihi: 14.10.2022].
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). 11. Kalkınma Planı (2019-2023). Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf [Erişim Tarihi: 27.06.2023].
- Türkiye Maarif Vakfı Kanunu. (2016, 28 Haziran). *Resmî Gazete*. (Sayı: 29756). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160628-17.htm> [Erişim Tarihi: 03.11.2022].
- Türkiye Maarif Vakfı Tanıtım Kataloğu. (t.y.). *Eğitim; Geleceğe Dair Hedefleri ve İddiaları Olan Bir Nesle Sahip Olmanın Yegâne Yoludur*. Erişim Adresi: <https://turkiyemaarif.org/uploads/TanitimKataloguTR.pdf> [Erişim Tarihi: 03.11.2022].
- Türkiye Mezunları. (t.y.). *Mezunlar*. Erişim Adresi: <https://www.turkiyemezunlari.gov.tr/mezunlar> [Erişim Tarihi: 17.08.2023].
- Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun. (1983, 19 Ekim). *Resmî Gazete*. (Sayı: 18196). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18196.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18196.pdf> [Erişim Tarihi: 10.11.2023].
- Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik. (1985, 30 Nisan). *Resmî Gazete*. (Sayı: 18740). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18740.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18740.pdf> [Erişim Tarihi: 10.11.2023].

- TÜRKÜNİB. (2023). *Orhun Süreci, Yönetmelik*. Erişim Adresi: <http://turkunib.org/tr/site/download?name=yonetmenlikTR.docx> [Erişim Tarihi: 14.11.2023].
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive Culture: Researches Into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom* (1. Cilt). London: John Murray.
- TYS. (2022). *Türkçe Yeterlik Sınavı*. Erişim Adresi: https://tys.yee.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=54&itemid=513 [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- UNESCO. (1969). *Cultural Policy: A Preliminary Study*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2022). *Cutting Edge | From standing out to reaching out: cultural diplomacy for sustainable development*. Erişim Adresi: <https://www.unesco.org/en/articles/cutting-edge-standing-out-reaching-out-cultural-diplomacy-sustainable-development> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- UNESCO. (t.y.). *Global Flow of Tertiary-Level Students*. Erişim Adresi: <https://uis.unesco.org/en/uis-student-flow> [Erişim Tarihi: 21.12.2023].
- Ünalmiş, A. N. (2019). Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasinin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü. *Bilig*, Türk Konseyi'nin 10. Yılı Özel Sayısı, 137-159. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/836174> [Erişim Tarihi: 11.07.2023].
- Üstel, F. (2008). *"Makbul Vatandaş"ın Peşinde* (3. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üstel, F. (2021). *Kültür Politikasına Giriş: Kavramlar, Modeller, Tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Virtanen, Ö. E. (2003). Dil Politikalarının Milliyetçilik Hareketlerindeki Tarihsel Kökenleri. Uzpeder, E. (Ed.), *Avrupa Birliği Sürecinde Dil Hakları* içinde (s. 18-20). İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği.
- Vuving, A. L. (2009). How Soft Power Works. *American Political Science Association Annual Meeting*, Toronto. Erişim Adresi:

<https://dkiapcss.edu/Publications/Vuving%20How%20soft%20power%20works%20APSA%202009.pdf> [Erişim Tarihi: 03.06.2023].

Wang, Y. (2008). Public Diplomacy and the Rise of Chinese Soft Power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 257–273. <https://doi.org/10.1177/0002716207312757>

Watanabe, Y. (2018). *Public Diplomacy and the Evolution of U.S.-Japan Relations*. Erişim Adresi: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/public_diplomacy_and_the_evolution_of_u.s.-japan_relations_watanabe.pdf [Erişim Tarihi: 10.06.2023].

YEE. (2009a). *Yunus Emre Bülteni*. S 1. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/eylul_2009.pdf [Erişim Tarihi: 19.10.2022].

YEE. (2009b). *Yunus Emre Bülteni*. S 2. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/aramik_2009.pdf [Erişim Tarihi: 20.10.2022].

YEE. (2010a). *Yunus Emre Bülteni*. S 3. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/subat_2010.pdf [Erişim Tarihi: 20.10.2022].

YEE. (2010b). *Yunus Emre Bülteni*. S Mayıs 2010. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/mayis_2010.pdf [Erişim Tarihi: 20.10.2022].

YEE. (2011a). *Yunus Emre Bülteni*. S Şubat 2011. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/subat_2011.pdf [Erişim Tarihi: 20.10.2022].

YEE. (2011b). *Yunus Emre Bülteni*. S Temmuz 2011. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/temmuz_2011.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].

- YEE. (2011c). *Yunus Emre Bülteni*. S 10. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/ekim_2011.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2012a). *Yunus Emre Bülteni*. S 11. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/ocak_2012.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2012b). *Yunus Emre Bülteni*. S 12. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/nisan_2012.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2012c). *Yunus Emre Bülteni*. S 13. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/temmuz_2012.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2012d). *Yunus Emre Bülteni*. S 14. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/ekim_2012.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2013a). *Enstitü Başkanlığı*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20130623012819/http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/kurumsal/enstitu-baskanligi> [Erişim Tarihi: 19.10.2022].
- YEE. (2013b). *Türkçe Eğitimi (YETEM)*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20130623012736/http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/yetem/yetem> [Erişim Tarihi: 19.10.2022].
- YEE. (2013c). *Yunus Emre Bülteni*. S Ocak 2013. Erişim Adresi: https://web.archive.org/web/20140113182105/http://www.yee.org.tr/media/_bulten/pdf/ocak_2013.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2013d). *Yunus Emre Bülteni*. S 16. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/nisan_2013.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].

- YEE. (2013e). *Yunus Emre Bülteni*. S 17. Erişim Adresi: https://web.archive.org/web/20140113184505/http://www.yee.org.tr/media/bulten/pdf/temmuz_2013.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2013f). *Yunus Emre Bülteni*. S 18. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/ekim_2013.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2014). *2014 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/faaliyet-raporu.pdf> [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2015a). *Yunus Emre Bülteni*. S 23. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/ocak_2015.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2015b). *2015 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2015_yili_faaliyet_raporu.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2015c). *Yunus Emre Bülteni*. S 27. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_27_tr.pdf [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2015d). *2023 Vizyonu*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/2023_vizyonu.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2016a). *2016 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2016_faaliyet_raporu_05.02.2018-db.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2016b). *Yunus Emre Bülteni*. S 30. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_30_2016_mart-nisan_turkce.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].

- YEE. (2016c). *Yunus Emre Bülteni*. S Eylül-Ekim 2016. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_33_turkce_son.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2016d). *Yunus Emre Bülteni*. S Mayıs-Haziran 2016. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_31_turkce_yee.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2016e). *Yunus Emre Bülteni*. S Temmuz-Ağustos 2016. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_32_2016_temmuz-agustos_tr.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2017a). *Yunus Emre Bülteni*. S Ocak-Şubat 2017. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_35_turkce.pdf [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2017b). *2017 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2017-faaliyet-raporu-27.11.2018-dusuk-boyut.pdf> [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2017c). *Yunus Emre Bülteni*. S Eylül-Ekim 2017. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/bulten_39_turkce_0.pdf [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2017d). *2017-2018 Stratejik Planı*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2017-2018_staratejik_plan_21.12.2017.pdf [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2017e). *Türkoloji Yaz Okulu Öğrencileri Sertifikalarını Aldı*. Erişim Adresi: <https://yee.org.tr/tr/haber/turkoloji-yaz-okulu-ogrencileri-sertifikalarini-aldi> [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2017f). *Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerine yeni soluk!*. Erişim Adresi: <https://yee.org.tr/tr/haber/yurt-disindaki-turkoloji-bolumlerine-yeni-soluk> [Erişim Tarihi: 25.10.2022].

- YEE. (2018a). *2018 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2018_faaliyet_raporu_rev_02_db_16072020.pdf [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2018b). *XIII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Polonya'da Gerçekleşti*. Erişim Adresi: <https://yee.org.tr/tr/haber/xiii-uluslararasi-buyuk-turk-dili-kurultayi-polonyada-gerceklesti> [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2019a). *'Tercihim Türkçe' Projesi Büyümeye Devam Ediyor*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/haber/tercihim-turkce-projesi-buyumeye-devam-ediyor> [Erişim Tarihi: 24.10.2022].
- YEE. (2019b). *2019 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/yee_2019_v2_31122020.pdf [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2019c). *'Kültürel Diplomasi Akademisi' İlk Mezunlarını Verdi*. Erişim Adresi: <https://yee.org.tr/tr/haber/kulturel-diplomasi-akademisi-ilk-mezunlarini-verdi> [Erişim Tarihi: 25.10.2022].
- YEE. (2020). *2020 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/faaliyet_raporu_2021_28.06_kucu_k.pdf [Erişim Tarihi: 28.10.2022].
- YEE. (2022a). *Daire Başkanlıkları*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/daire-baskanliklari> [Erişim Tarihi: 19.10.2022].
- YEE. (2022b). *Eğitim Dairesi Başkanlığı*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/egitim-dairesi-baskanligi> [Erişim Tarihi: 19.10.2022].
- YEE. (2022c). *Türkçe Yaz Okulu*. Erişim Adresi: <https://yazokullari.yee.org.tr/tr/turkce-yaz-okulu.html> [Erişim Tarihi: 21.10.2022].
- YEE. (2022d). *Türkçe Öğretim Materyalleri*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/yayinlar/dersmateryalleri> [Erişim Tarihi: 28.10.2022].

- YEE. (2022e). *Kültürel Diplomasi Akademisi Yayınları*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/yayinlar?k=21&yk=162> [Erişim Tarihi: 28.10.2022].
- YEE. (2022f). *Yunus Emre Enstitüsü*. Erişim Adresi: <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> [Erişim Tarihi: 28.10.2022].
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17. Erişim Adresi: <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5326/1485> [Erişim Tarihi: 10.11.2023].
- Yıldız, O. ve Turan, S. Y. (2022). Türkçenin Dünyaya Açılan Kapısı: Maarif Türkçe Kitap Setleri. *Uluslararası Maarif Dergisi*, 6, 108-112. Erişim Adresi: https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Uluslararası_Maarif_Dergisi_6.pdf [Erişim Tarihi: 23.11.2022].
- Yılmaz, A. N. (2018). Kültür ve Sanatın Ulusal Tanınırlığın Pozitifleştirilmesinde Bir Araç Olarak Kullanılması: Türkiye'nin Kültürel Yumuşak Güç Potansiyeli. Yılmaz, A. N. ve Kılıçoğlu, G. (Ed.), *Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Üzerine Akademik Analizler* içinde (s. 11-39). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- YouTube. (2021). *Türkiye'nin Küresel Dostluk Eli TİKA ve Türk Kamu Diplomasisi*. Erişim Adresi: <https://youtu.be/Pqc2GvIVQgM> [Erişim Tarihi: 25.09.2022].
- YÖK. (2015). *Mevlana Değişim Programı*. Erişim Adresi: https://mevlana.yok.gov.tr/Documents/Anasayfa/Mevlana-Kitapcik-Yeni_08.06.2015_%C4%B0statistiksiz.pdf [Erişim Tarihi: 04.10.2023].
- YTB Bülten. (2015). 'Katip' Yabancı Diplomat, Bürokrat ve Akademisyenlere Türkçe Öğretiyor. S 4. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/bulten/YTB_BULTEN_SA_YI4.pdf [Erişim Tarihi: 08.10.2022].
- YTB. (2010). *2010 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/activity_reports/2010-faaliyet-raporu.pdf [Erişim Tarihi: 07.10.2022].

- YTB. (2011). *2011 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/documents/2011-faaliyet-raporutest-5d84d6fd521ab.pdf> [Erişim Tarihi: 07.10.2022].
- YTB. (2012). *2012 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/Files/2012-faaliyet-raporu.pdf> [Erişim Tarihi: 08.10.2022].
- YTB. (2013). *2013 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/activity_reports/2013-faaliyet-raporu.pdf [Erişim Tarihi: 08.10.2022].
- YTB. (2014). *2014 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/activity_reports/2014-faaliyet-raporu.pdf [Erişim Tarihi: 08.10.2022].
- YTB. (2015a). *Türkçe Öğretimi Çalışmaları*. Erişim Adresi: https://web.archive.org/web/20220121221836/https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/kitaplar_pdf/ici.pdf [Erişim Tarihi: 13.10.2022].
- YTB. (2015b). *2015 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/activity_reports/2015-faaliyet-raporu.pdf [Erişim Tarihi: 08.10.2022].
- YTB. (2016). *2016 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/activity_reports/2016-idare-faaliyet-raporu.pdf [Erişim Tarihi: 11.10.2022].
- YTB. (2017). *2017 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/documents/2017_FAAL_YET_RAPORU_Digital.pdf [Erişim Tarihi: 11.10.2022].
- YTB. (2018). *2018 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/documents/2018-yili-faaliyet-raporu1-5d82241b7d374.pdf> [Erişim Tarihi: 11.10.2022].
- YTB. (2019a). *2019 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020/2020Raporlar/2019%20FAAL>

- [%C4%B0YET%20RAPORU_WEB_-5e60b9bf7136e.pdf](#) [Erişim Tarihi: 14.10.2022].
- YTB. (2019b). *Uluslararası Öğrenci Hareketliliği*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20190425162727/https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliliği> [Erişim Tarihi: 15.10.2022].
- YTB. (2020). *2020 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021/BELGELER/2020%20FAALI%CC%87YET%20RAPORU-6046114fcd034.pdf> [Erişim Tarihi: 14.10.2022].
- YTB. (2021a). *2021 Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2022/BELGELER2022/2021%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU.pdf> [Erişim Tarihi: 03.10.2022].
- YTB. (2021b). *Uluslararası Öğrenci Bilimler Kongresi Başladı*. Erişim Adresi: <https://www.ytb.gov.tr/haberler/uluslararasi-ogrenci-bilimler-kongresi-basladi> [Erişim Tarihi: 14.10.2022].
- YTB. (2021c). *YTB 2019-2023 Stratejik Planı (Güncellenmiş Versiyon-2021)*. Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/5xvkpv7w> [Erişim Tarihi: 15.10.2022].
- Yunus Emre Vakfı Kanunu. (2007, 18 Mayıs). *Resmî Gazete*. (Sayı: 26526). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070518-3.htm> [Erişim Tarihi: 19.10.2022].
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. (2010, 6 Nisan). *Resmî Gazete*. (Sayı: 27544). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100406-1.htm> [Erişim Tarihi: 03.10.2022].
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023). *Birim İstatistikleri, Araştırma Uygulama Merkezleri*. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 04.10.2023].
- ZfA. (t.y.a). *Über uns*. Erişim Adresi: https://www.auslandsschulwesen.de/Webs/ZfA/DE/Die-ZfA/Ueber-uns/ueber-uns_node.html [Erişim Tarihi: 13.07.2023].

ZfA. (t.y.b). *Rahmenplan "Deutsch als Fremdsprache"*. Erişim Adresi: https://www.auslandsschulwesen.de/Webs/ZfA/DE/Deutsch-lernen/DaF-Rahmenplan/daf-rahmenplan_node.html [Erişim Tarihi: 13.07.2023].

Zorbaz, K. Z. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri. Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 159-169). Ankara: Grafiker Yayınları.

Zöllner, O. (2020). Germany's Public Diplomacy: Translating Domestic Discourses of Modernity and Culture, Past and Present. (2. Baskı). Snow, N. ve Cull, N. J. (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde (s. 254-263). New York: Routledge.

EK 1: ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Tarih: 18/12/2023

Tez Adı: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR POLİTİKALARI

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

18/12/2023

Adı Soyadı: ALPER TOK

Öğrenci No: N17149623

Anabilim Dalı: TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI

Programı: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DOKTORA PROGRAMI

Statüsü: Yüksek Lisans Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

PROF. DR. NURETTİN DEMİR

Telefon: 0-312-2976771

Faks: 0-3122977171

E-posta: turkiyat@hacettepe.edu.tr

EK 2: ORJİNALLİK RAPORU

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Tarih: 11/01/2024

Tez Adı: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR POLİTİKALARI

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 174 sayfalık kısmına ilişkin, 11/01/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

11/01/2024

Adı Soyadı: ALPER TOK

Öğrenci No: N17149623

Anabilim Dalı: TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI

Programı: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DOKTORA PROGRAMI

Statusü: Yüksek Lisans Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

PROF. DR. NURETTİN DEMİR

EK 3: TURNİTİN BENZERLİK RAPORU

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Politikaları

ORJİNALLİK RAPORU

% 9 BENZERLİK ENDEKSİ	% 8 İNTERNET KAYNAKLARI	% 2 YAYINLAR	% 3 ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
---------------------------------	-----------------------------------	------------------------	--------------------------------

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.altayli.net İnternet Kaynağı	<% 1
2	alonot.com İnternet Kaynağı	<% 1
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
4	www.mimesis-dergi.org İnternet Kaynağı	<% 1
5	Submitted to ACISCHOOLS Öğrenci Ödevi	<% 1
6	ttkb.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	al.maarifschool.org İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.sp.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	www.haberler.com İnternet Kaynağı	<% 1